IOANNIS ZVFFII INSTITVTIONES CRIMINALES.

INSTITVTIONES CRIMINALES,

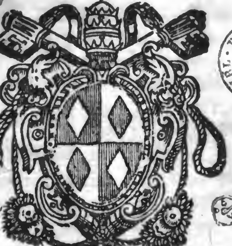
Quibus Delictorum Materia, Iudiciali, ac Practica Methodo LIBRIS QVATVOR comprehenditur,

A IOANNE ZVFFIO IVRISCONSVLTO conscripta,

O P V S

Tyronibus, Reisq; ac Iudicibus opportunum, & vtile,

Cum Indice Copioso.

ROMÆ Typis Fabij de Falco, MDCLXVII.

Superiorum permissu.

SVMPTIBVS IOANNIS CASONI.

SANCTISSIMO PATRI
CLEMENTI IX.
PONTIFICI MAXIMO.

IOANNES ZVFFIVS F.

INCONSVLTE' me quidem agere pluribus visum iri non dubito, qui Sanctitati Tuæ, cui nupèr CLEMENTIAE nomen imposuit, *Criminalis* Materiæ principia nuncupare decreuerim. Et sanè cùm huius Virtutis munia sint, non modò lapsos erigendi, sed etiam qui se perdunt incolumes seruandi, negari vix poterit, quin dona offeram tanto Nomini inconuenientissi-

ma. Verùm enimuerò cum Iustitiæ minimè CLEMENTIA aduersetur, sed à pœna sontibus debita cum iudicio ad lenitatem declinet, Principemque deceat, qui se Rectorem non Dominum, populosq; Ciues, non seruos cogitet, sententiam haud muto. Ad pedes igitur Sanctitatis Tuæ humillimè deuolutus, hoc vnum rogito, vt si nimium audere visus fuerim, qui labores hosce meos (exiguos fateor, tenuesq;) tanto Principi dicauerim, eadem mihi virtus ignoscat, quæ TE Deo similem dum reddit, paruis etiam obseruantium votis, ne lateant, animos addit, sufficitque. Valeat Sanctitas Tua, eosque vtinam annos transigat, quos Vrbis, Orbisq; sub TE felicitas deprecatur.

STV-

STVDIOSÆ
IVVENTVTI.

NVLLI dubium est cuiuscumque disciplinæ Institutiones plurimùm ad eas ediscendas conferre; quippe quæ graphides quædam sunt, ex quibus illarum species, si non perfectè quoquo modo ab intuentibus dignoscuntur. Laborem igitur hunc meum Criminalis Scientiæ Regulas continentem ad vos ideò, Studiosissimi Iuuenes, direxi, vt his intellectis, compendiaria quadam via, Iustitiæ, humana scelera punientis, ædes ingrediamini. In eo enim Ordinem Iudicij Criminalis, illiusq; vsum demonstraui, vt vobis aliquid amplius effulgeat, quàm discipulorum peritia, & ne fori planè ignari è scholis prodeatis. Hoc quoque factum est, certo legum indicio, à quibus materiam hanc mutuatus sum, vt vos, quà possum, tædiosa laxarum expositionum lectione subleuarem. Quippè si benè his vtimini, vix alius supererit labor, quàm vndè ea collecta sint, recognoscere. Alacri itaq; studio hæc prima Criminalis materiæ rudimenta accipite, vt vniuerso tandem operi colophone imposito, vos præcipua inter suæ felicitatis instrumenta dinumeratos, debitis, vt par est, Respublica honoribus prosequatur.

Imprimatur,

Si videbitur Reuerendiss. Patri Magistro Sac. Palatij Apost.

M. Episc. Arimin. Vicesgerens.

Imprimatur.

Fr. Hyacinthus Libellus Sac. Pal. Apost. Magist.

INDEX TITVLORVM.

De ABigeis. pag. 49.
Abolitionibus. 23.
Accusare qui non possint. 9.
Accusari qui possint. 11.
Accusatio de quibus criminibus institui debeat. 13.
Accusare nemo inuitus cogitur. 14.
De Accusatore mortuo. 19.
Actio Ciuilis, quando accusationi praeiudicet. 21.
Actio iniuriarum quibus competat. 59.
De Actione Noxali. 55.
Actionibus popularibus. 32.
Adulterio. 96.
Agi vbi de crimine oporteat. 15.
De Appellationibus. 140.

B.

De Bestialitate. 101.
Bonorum confiscatione. 149.

De

De Bonorum vi raptorum. 44.
Bonis eorum, qui mortem sibi consciuerunt. 160.

C.

De Cadaueribus punitorum. 158.
Calumnia. 29.
Carcere priuato. 111.
Carnis delictis. 95.
Causæ criminalis discussione. 121.
Cæsaris Rationale. 5.
Collusione. 28.
Confesso Reo in Tortura. 131.
Confesso, & conuicto Reo. 133.
Confiscatione bonorum. 149.
Coniecturis, & indicijs 105.
Constituendo Reo. 114.
Contumacibus Reis. 152
Criminale iudicium quibus personis constare debeat. 4.
De Criminali Iudicio instituendo. 6.
Crimine sacrilegij. 81.
Crimine stellionatus. 65.
Crimine læsæ Maiestatis temporalis. 69.
Crimine læsæ Maiestatis Diuinæ. 79.
Criminibus in publicas res commißis. 72.
Criminibus extraordinarijs. 62.

De

De *Criminis contestatione.* 116.
Criminis probatione. 104.
Criminosi facti recognitione. 103.
Custodia Reorum. 109.

D.

De *Defensionibus Reorum.* 119.
Defunctorum delictis in quantum hæredes teneantur. 161.
Delictis carnis. 95.
Delictis extraordinariis. 62.
Delictis priuatis. 37.
Delictis publicis. 68.
Deportatis. 158.
Discussione causæ criminalis. 121.
Diuersis generibus furtorum. 4.
Diuisione delictorum. 33.

E.

De *Examine Testium legitimo.* 117.
Executione rei iudicatæ. 143.
Exhibendis Reis. 107.
Extraordinariis delictis. 62.

De

F.

De Facti Criminosi Recognitione. 103.
Falsa Moneta. 74.
Falsis. 90.
Famosis libellis. 61.
Fisci Procuratore. 5.
Furtis. 38.
Furtorum diuersis generibus. 40.

H.

Haredes in quantum teneantur pro delictis defunctorum. 161.
De Homicidio. 83.
Homicidio qualificato: 85.

I.

De *Iis, qui accusare non possunt*: 9.
Iis, qui accusari possunt. 11.
Incendio. 48.
Incestu, & incestis nuptijs. 98.
Indicijs, & coniecturis. 105.
Infamia pœna. 156.
Iniurijs. 56.

In-

Iniuriarum actio quibus competat. 59.
De Interdictis. 158.
Iudice malè Iudicante. 138.
Iudicio Criminali instituendo. 6.
De Iudicio, & instantia criminali. 3.
Iudicium criminale quibus personis constare debeat. 4.

L.

De Lege Aquilia. 52.
Legitimo testium examine. 117.
Læsæ Maiestatis Diuinæ crimine. 79.
Læsæ Maiestatis humanæ crimine. 69.
Libellis famosis. 61.

M.

De Mulctis. 144.
Moneta falsa. 74.

N.

De Naue expugnata. 48.
De Naufragio. 48.
Vt Nemo inuitus accusare cogatur. 14.
De Noxali actione. 48.
Nuptijs incestis. 98.

De

P.

De Pœna infamiæ. 156.
Pœna Iudicis malè iudicantis. 138.
Pœnis. 144.
Pœnis temperandis. 155.
Plagiarijs. 88.
Popularibus actionibus. 32.
Præiudicijs. 21.
Præscriptionibus. 26.
Prauaricationibus. 28.
Priuatis delictis. 37.
Priuato Carcere. 111.
Probatione criminis. 104.
Processu instruendo. 102.
Procuratore Fisci. 5.
Proœmium. 1.
Publicatione probationum. 117.
Publicis delictis. 68.
Punitorum cadaueribus. 158.

Q.

Quando Ciuilis actio accusationi præiudicet. 21.
Quæstio criminalis intra certum tempus termi-nari debet. 17.
De Quæstionibus. 125.

Qui-

Quibus actio iniuriarum competat. 59.
Quibus criminibus accusatio institui potest. 13.
Quibus indicijs ad quæstionem deueniri potest. 130.
Quibus personis quæstio inferenda sit. 128.
Quibus personis criminale iudicium constare debeat. 4.

R.

De Rapina. 44.
Raptu. 99.
Rate expugnata. 48.
Rationale Cæsaris. 5.
Receptatoribus. 51.
Recognitione facti criminosi. 103.
Relationibus Principi faciendis. 136.
Relegatis. 158.
Re iudicata, & eius executione. 143.
Reo confesso, & conuicto. 133.
Reo contumace. 152.
Reo in tortura confesso. 131.
Reorum custodia. 109.
Reorum defensionibus. 119.
Reo mortuo. 19.
Requirendis Reis. 113.
Restitutis, & sententia passis. 153.
Ruina. 48.

De

S.

De Sacrilegij crimine. 81.
Sententia. 101.
Sententia passis, & restitutis. 153.
Simulatione. 94.
Si Reus, *vel accusator mortuus fuerit*. 19.
De Sodomia. 101.
Susceptoribus. 51.

T.

De Temperandis pœnis. 155.
Tempore intra quod quæstio criminalis terminatur. 17.
Tergiuersatione. 31.
Testium legitimo examine. 117.
Tortura, seù quæstionibus. 125.
Transmittendis Reis. 107.

V.

Vbi de crimine agi oporteat. 15.
De Vi bonorum raptorum. 44.
Vi, & violentia. 75.
Vt intra certum tempus criminalis quæstio terminetur. 17.
Vt nemo inuitus accusare cogatur. 14.

IN-

INSTITVTIONVM CRIMINALIVM PROOEMIVM.

IVDICIALEM potestatem, non solùm in ciuilibus facilem; sed etiam in criminalibus oportet esse terribilem: A, vt vtrumque iudicium, & commutationum, & delictorum rectè possit administrari: Et Præses quicumque non solùm inter ciues iustus existat, sed etiam per legitimos tramites, delinquentium iniquitates puniat, atque depellat, & fiat tàm iuris Iudex iustus, quàm punitis malefactoribus in suo Magistratu gloriosus. B.

A, l. vnica C. si rector prou. Auth. de mandatis Principũ §. talem.

B, arg. textus in §. vt vtrumque in procem. Instit.

§. Idcircò Imperator Flauius Iustinianus ad crimina compescenda, duos in iuris codicibus de delictis priuatis, atque extraordinarijs, nec non publicis criminibus libros posuit, quos terribiles nuncupauit, C, quibus docetur maleficia insequi, atque in criminosos pœnas infligi duriores:

C, l. 2. §. & post hac duo C. de vetere iure enuc.

§. Immò in eis ea, quæ de audacibus hominibus cauta sunt, præmisit, & in iisdem ea, quæ de fugacibus, qui se celare student; sum-

ma diligentia dispofuit, sicq;etiam de pœnis, quæ vtrisque possunt infligi, atque de eorum substantijs tractauit. D.

D, d.§.& post hæc duo.

§. Verum, quia huius studij facultas, suis non caret ambagibus, illa sub vna breui consonantia redigitur, vt rudis animus studiosi, his simplicitèr eruditus, in altiorem transeat scientiam. E.

E, arg. §. his igitur, Instit. de iust. & iure, l. 2. §. sed cum perspeximus, C. de vetere iure enuclean.

§. Igitur ex iuris scripti præceptis, has breuiores collectæ sunt Institutiones Criminales, sanctionesq; quædam; veluti certa axiomata Theoriæ, quæ per lachonismos restringuntur; vt nedum supplicijs modum discatur imponere; sed etiam Ciuium malitijs non faueat legum ignorantia. F.

F, arg. text. in l. 1. ff. de Dolo malo, l. 9. ff. de iuris, & facti ignorantia.

§. Itaque faciliores hæ de criminibus notiones, parant Tyronibus iucundam laborum refectionem, & diuturni studij, breuiorem scientiam, & intelligentiæ compendiosa documenta, atque iustitiæ administrandæ, monita saluberrima.

§. Ad instar ergò Ciuilium hæ Institutiones, in quatuor diuiduntur Libros, quorum duo primi ad ea spectant, quæ nulla iudicij figuram admittunt, vtpotè ea, quæ introductionem causæ demonstrant, atque ea, quæ simplici Iudicis notioni conueniunt; cæteri verò duo Libri ad ea pertinent, quæ in iudicij figura perficiuntur nimirum ea, quæ in causæ cognitione consistunt, & ea, quæ in animaduersione maleficiorum desiderantur.

IN-

INSTITVTIONVM CRIMINALIVM LIBER PRIMVS.

TITVLVS PRIMVS.

De Iudicio, & Instantia Criminali.

CRIMINALE Iudicium est alicuius delicti apud Iudicem competētem diligens disceptatio A, publicę vindictæ causa: B, vbi enim delicti examen inciderit, tunc accerrima fit indago argumentis, testibus, scripturarum collatione, alijsq; vestigijs veritatis. C.

A. *l. 1. C. de execut. rei iud. Auth. offeratur C. de litis cont.*
B, *l. si quis in fine C. de accus. l. 4. ff. de pub. iud.*
C, *l. 22. §. vltimũ C. de fals.*

§. Instantia verò criminalis est quędam temporalis eiusdem iudicij duratio, quã exacta ad ampliora tempora produci non debet: D, vltimum autem finem strepitus criminalis iudicij compendiosoq; spatio limitari oportet, quem litigantem, disceptantemq; fas est non excędere. E.

D, *l. criminalis C. vt intra tempus.*
E, *l. 22. §. vltimum C. de falsis.*

§. Huius iudicij, & instantiæ partes sunt litis contestatio, & diffinitiua sententia: litis contestatio est de principali facto criminoso, seu de illius substantialibus apud interrogantem Iudicem cum facti narratione, facta responsio, F. cuius exordium nascetur, auspicio contestatæ accusationis, apud Iudicem competentem post probationem, supplicio capitali (si id exigat magnitudo commissi) imminente. G.

F, *cap. vnic. in fine de litis contest. l. 2. C. de iure iur. propter calumn. l. prima C. de lit cont.*
G, *l. 22. §. vltimũ C. de falsis.*

§. Sententia verò est actus, per quem à tota disceditur controuersia, & dicitur pronunciatio Iudicis decisionem causæ continens: H, indè postea subsequitur res iudicata, quæ finem controuersiarum pronunciatione Iudicis accipit; quod vel condemnatione, vel absolutione contingit. I.

§. Locus iudicij forus dicitur, & est vbi iudicia publica exercentur, L, à territorio differens intra cuius fines magistratus terrendi ius habet: M, in criminali quoque negotio, de foro quandoq; disputatur, nam & Rei forum, accusatorem sequi oportet. N.

H, *l. dicere 23. ff. de receptis arbitr.*

I, *l. 1. ff. de re iud.*

L, *Cap. 10. de ver. signif.*

M, *l. 239. §. territoriū ff. eod.*

N. *l. 5. C. de iurisd. & infra §. in criminali, Tit. 9.*

TITVLVS II.

Quibus personis iudicium criminale constare debeat.

TRES sunt personæ, quæ iudicium criminale promouent; Iudex scilicet, Accusator, & Reus: Iudex siquidem medius inter vtrumque est, qui nec vlla interlocutione diuulgare debet, quæ sentiat; sed tanquam ad imitationem delegationis, quæ solùm audiendi mandat officium, præbeat notionem, postrema sententia, quid sibi liqueat proditurus; A, & quasi ius dicens appellatur; cuius est de iure disceptare; hoc est iustè iudicare. B.

§. Accusator, quasi causator dicitur, & est ille, vel qui cùm sit integræ existimationis, de crimine aliquo accusationem instituit, C, vel ille, cui non prius accommodatur assensus, vt Reus puniatur, quàm solemni lege se inscribendo vinxerit, & in pœnam reciproci, stylo trepidante, recauerit, hoc est fideiusserit. D,

A, *l. 22. C. de fals.*

B, *cap. forus 10. §. in omni. de verb. signif.*

C, *l. criminis, C. de ijs, qui accusare non poss.*

D, *l. 2. §. ex longinquo, C. de exhib. & transm. Reis, l. 3. C. de ijs, qui accusare & infra tit. 4. §. sciendum.*

Ideò

ideò accusatorem eum dicimus, qui crimina obiecit, & causam perorari vsque ad sententiam effecit. E.

E. l. qui cum natu, §. accusasse, ff. de bonis liber.

§. Reus autem est, qui à re, quæ petitur, sic nuncupatur; & est ille, qui tandiù pari cum accusatoris fortuna, retinetur; donec repererit cognitio veri, & falsi celebrata, discrimen: ideò quicumq; in discrimen capitis accersitur, non statim reus, qui accusari potuit existimatur. F.

F. d. l. 2. §. qui postea, C. de exhibend. & trāsmitten. Reis, & l. accusationis, C. de accusat.

TITVLVS III.

De Fisci Procuratore, & Cæsaris Rationale.

VLTRA personas, de quibus supra dictum est, Fiscus quoq; seu Procurator Fiscalis iudicio assistit necessario; ad eum enim non minus, quàm ad Rempublicam spectat, vt delicta vti in sui exitium tendentia, impunita non euadant, A, & veluti Procurator Reipubl. nomine illius exequitur illorum causam. B.

A, l. 52. §. æstimatio vers. cum neque, ff. ad l. Aquil.

B, l. 2. vers. vel qui nomine, ff. de iure Fisci.

§. Quod non est sic in ciuilibus dissensionibus, in quibus quamuis sæpè per eas Respub. lædatur; non tamen in exitium eius contenditur, C, vndè in criminali causa, Iudices sine Fisci Procuratore nullum pœnis afficere debent: Immò si quis in casum scilicet ex delicto ceciderit, legibus & recto iuris ordine, Procuratore Fiscali agente, vindicari oportet. D, Fiscus enim pœnarum executor est; quoniā detectis grauioribus causis vltionem differri permittere non debet. E.

C, l. 21. §. in ciuilibus ff. de capt. & postlim. reuersis.

D, l. omnes 5. C. de delator. lib. 10.

E, l. cum Reis 18. C. de pœnis.

§. Differt tamen à Procuratore, seu Rationale Cæsaris, qui licet Fisco præsit, hoc ei non

 nisi

nisi in cogendis pecunijs ex delicto debitis, conceditur: si tamen aduersus Fiscum postulatur, Procurator Cæsaris vna cum Præside, præsente Fisci Patrono; adiri debet: F, & vbi de eo, qui mortem v. g. sibi consciuerit, metu alicuius pœnæ, ac propterea bona à Fisco vindicari debeant; iam non de crimine aut pœna mortui tractatur, sed de bonis eius quærendum est, & ad Cæsaris Rationalem aduocari causa debet; G, quia crimen non quæstio pecuniaria, finitum est: H, & ideò Fiscus criminum vindex est, & Cæsaris Procurator bonorum damnatorum prosequutor dicitur: planè defunctis homicidij Reis, apud eum quoque causam de bonis eorum agendum esse ratio permittit. I.

F, *l. si aduersus, C. si aduersus Fiscum.*

G, *l. 2. C. vbi causæ fiscales.*

H, *l. 22. ff. ad Sylan.*

I, *l. prima C. vbi causæ fiscales.*

TITVLVS IV.

De Criminali Iudicio instituendo.

IVDICIVM Criminale instituitur, cum quis tali iudicio appetitur, cuius pœna, aut supplicium habet, aut exilium, quod sit vice deportationis, vbi Ciuitas amittitur, A, aut saltem pœna non est capitalis; verumtamen iudicanti placuit illam augere; B, vt puta si eum, qui parte bonorum mulctari debuit, Præses relegauerit. C.

A, *l. qui cum natu §. is demum, ff. de bonis libert.*

B, *d. l. qui cũ natu, §. si tamen.*

C, *l. 13. §. pœna, vers. vt puta, ff. de ijs, qui not. infam.*

§. Et instituitur proposita inquisitione, vel accusatione. Inquisitio ex quampluribus causis instituitur; nimirum, vel per denunciationem, quæ, per officiales curam publicæ solicitudinis, ad Reos producendos habentes exponitur.

§. Delicta verò, quæ per officium Præsidibus denunciantur, citra solemnia accusationis possunt perpendi. D.

D, *l. 7 C. de accus.*

Sed

§. Sed nunciatores, qui notoria indicia produnt, notorijs suis assistere iubentur. E.

§. Vel ex incidenti cognitione veluti in teste, qui vti periurius deliquerit in officio testificationis; quasi aures iudicantis offenderit, absq; vllo præscriptionis obstaculo, eidem Iudici in eum testem, cuius voces falsitate, vel fraude non carere perspexerit; pro qualitate videlicet delicti animaduertendi datur licentia. F.

§. Vel ex atrocitate criminis; veluti si quis in hoc genus sacrilegij proruperit; vt in Ecclesia Catholica irruens Sacerdotibus, ac Ministris; vel ipsi cultui, locoq; aliquid importet iniuriæ, quod geritur à Prouinciæ Præ toribus animaduertatur. G.

§. Vel ex criminis diffamatione, nam si per clamorem, & famam ad aures Præsidis subditorum excessus peruenerint, non quidem à maleuolis, & malignis, sed à prouidis, & honestis, nec semel tantùm; sed sæpè, quod clamor innuit, & diffamatio manifestat, debet coram Præside veritatem diligentius perscrutari; vt (si rei poposcerit qualitas) canonica districtio culpam feriat delinquentis: non tanquam idem sit accusator, & Iudex; sed quasi denunciante fama, vel deferente clamore, officij sui debitum exequatur: nam euidentia patrati criminis non indiget clamore accusatoris. H.

§. Sciendum tamen est, quod ad instruendam inquisitionem, & ad iuuandum officium Iudicis possint admitti, serui, pueri, & similes. I.

§. Accusatione autem instituitur iudicium; veluti si quis se iniuriam ab aliquo passum putauerit, & querelam deferre voluerit, non ad stationarios decurrat; se Præsidialem adeat pote-

E, *l. ab accusatione §. nunciatores ff. ad Turp.*

F, *l. nullum, C. de testibus, & inf. lib. 2. tit. 28.*

G, *l. 10. C. de Episcopis, & Clericis, gloss. per inquisitionē in extrauag. ad reprimendum.*

H, *cap. qualiter 24. de accusat. cap. euidentia 9. eod.*

I, *l. ad instruendā 35. & ibi gloss. ad marg. ff. de adminis tutor.*

L, l. si quis 8. C. de accusat.

M, l. qui accusare C. de edendo.

N, l. rescripto, §. si quis accusatorem, ff. de mun. & hon.

O, l. 17. §. si quis C. de accusat. supra §. accusatur, tit. 2.

P, l. 7. ff. de accusat.

Q, l. 1. §. interrogatorijs, ff. de interrog. act.

R, l. 9. C. de Calumn.

S, l. 5. C. de calum.

T, can. qui non probauerit 2. q. 3.

V, l. in causis, & ibi glos. tempus, C. de accus. l. licet gratis, §. possumus, ff. Naut. caup. stabul.

potestatem, aut libellos offerens, aut querelas suas apud acta deponens. L.

§. Aduertendum quod qui accusare volunt, probationes habere debent; cùm neque iuris, neque æquitatis ratio permittat, vt alienorum instrumentorum inspiciendorum potestas fieri debeat; actore enim non probante, qui conuenitur, & si nihil ipse præstat, obtinebit. M.

§. Sciendum quoque est, quod accusatio peragi non potest, si accusatores non habet: N, qui quidem accusatores olim cùm crimen intendebant vinculum inscriptionis arripiebant; & custodiæ, ac supplicij similitudinem patiebantur; si falso accusationem instituissent; O, quæ res ad id inuenta fuit ne facilè quis prosiliret ad accusationem instituendam. P.

§. Quibus solemnitatibus, hodie non vtimur; quia nemo cogitur se inscribere; ideoq; minns frequentantur, & in dissuetudinem abierunt: Q sed non propterea fallacitèr incusantibus nullius iuris color, veluti deriuata excusatione proficit; R, quoniam calumniator secundùm qualitatem admissi sceleris, Iudicis arbitrio periclitari solet: S, quia qui non probauerit, quod obiecit, pœnam, quam intulit ipse patiatur. T.

§. Et licet non ita solemnitèr instituatur accusatio; nihilominus, & Iudicis nomen, delictiq; qualitas, tempusq; ac nomen delinquentis in ea reticeri minimè debent: vt certi hominis delictum vindicari, puniriq; possit. V.

TI-

TITVLVS V.

De ijs, qui accusare non possunt.

QVI accusare possint intelligemus si sciremus, qui non possunt: A, Itaq; prohibentur accusare alij propter sexum, vt mulieres, quibus Senatus Consulto Liboniano permissum non est legis Corneliæ Reum facere, nisi res ad eas pertineat; quamuis etiam certis ex causis concessa sit mulieribus publica accusatio; veluti si mortem exequantur eorum, earumq; in quos ex lege testimonium publicorum iudiciorum inuitæ non dicunt. Idem & in lege Cornelia testamentaria, idest de falsis, Senatus sanxit. B.

A, *l. qui accusare, 8. ff. de accusat.*

B, *l. 5. C. hoc tit. l. 1. & 2. ff. de accusat. & inscrip.*

§. Quocirca, si aditus fuit Præses Prouinciæ; in primis examinabit an tale sit crimen, cuius accusationem mulier subire non prohibeatur. C.

C, *l. de crimine, C. de is, qui accus. non possunt.*

§. Alij propter ætatem, vt pupilli, quibus tamen ex cōsilio Tutorum patris mortem; item pupillæ aui sui mortem exequi concessum est, lege testamentaria, id est de falsis, nam de patris testamēto pupillis agere permisſū est. D, Immò sancitum est omninò debere, & agentibus, & pulsatis in criminalibus causis minoribus 25. annis adesse tutores, vel curatores, in quibus causis adultos, & pupillos leges accusari concedunt; cum cautius, & melius sit cum suasione perfectissima, & responsa facere minores, litemq; inferre, ne ex sua imperitia: vel iuuenili calore aliquid dicant, vel taceant; quod si fuissent prolatum, vel non expressum prodesse eis poterat, & à deteriore calculo, id est sententia, eos eripere. E.

D, *l. 2. §. pupillus ff. de accusat.*

E, *l. clarum C. de authoritate præstanda.*

§. Sanè si iuuenili facilitate ducti, vel etiam

fer-

F, l. 15. §. lex Iulia, ff. de adulterijs.

feruore ætatis accensi, ad accusationem prosiliunt; accusantibus eis non facilè calumniæ pœna irrogabitur. F.

§. Alij propter Sacramentum ab accusando repelluntur, & sunt, qui stipendia mèrent, vt milites; ne hac occasione à signis auocentur; consobrini autem sui necem defendere, hoc est accusare permittitur. G.

G, l. non probibetur, C. hoc tit. l. 8. ff. eod.

H l. iubemus, C. ad l. Iul. repetun.

§. Alij propter Magistratum, potestatem ue in qua agentes sine fraude, H, in ius euocari non possunt. I.

I, l. 8. ff. hoc tit.

§. Pariter si maritus sit in magistratu, non potest de adulterio vxoris suæ præueniri à patre, quoad maritus magistratum gerit; patris quoque accusatio impedienda est, ne præripiatur marito ius, quod cum eo æquale habet. L.

L, l. si maritus 15. ff. de adult.

M, l. qui iudicio, ff. de accus. l. 7. ff. de pub. iud.

§. Alij, qui iudicio publico damnati sunt ius accusandi nō habēt, quia infames sunt. M.

N, l. qui de crimine, C. de accusat.

§. Alij, qui de crimine publico in accusationem deducti sunt, ab alio super eodem crimine deferri non possunt: N, si tamen ex eodem facto plurima crimina nascuntur, & de vno crimine in accusationem quis fuerit deductus; de altero non prohibetur ab alio deferri: Iudex autem super vtroque crimine audientiam commodabit, nec ei licebit separatim de vno crimine sententiam proferre, priusquam plenissima examinatione super altero quoque crimine fiat. O

O. l. 9. §. super altero, C. de accusat.

§. Ipsis verò accusatis neganda est licentia criminandi in pari vel minori crimine, prius, quàm se delicto, quo premuntur exuerint, nisi suas, suorumq; iniurias exequantur, P, quia is, qui Reus factus est, purgare se debet nec ante potest accusare, quam si erit excusatus. Q.

P, l. neganda, C. de his, qui accusar. non possunt.

Q l. is, qui 5. ff. de pub. iud.

§. Alii propter turpem quæstum; veluti qui duo iudicia aduersus duos Reos subscripta ha-

habent: nummos, vel ob accusandum, vel non accusandum receperunt. R.

§. Alij propter conditionem suam, vt filij contra parentes, liberti contra patronos, serui contra Dominos. S.

§. Alij propter paupertatem, vt sunt, qui minus, quàm quinquaginta aureos habent. T.

§. Socius eiusdē criminis, alium socium accusare non potest: nam si filium tuum liberū genero tuo vendidisti, qui tàm proxima necessitudine coniunctus, eius conditionis ignorantiam simulare non potest vtrique socijs criminis accusator deest. V.

R, l. qui accusare, ff. de accusat.

S, l. qui accusare, ff. de accusat.

T, l. nonnulli ff. de accusat.

V, l. si filium, C. de lib. causa, l. repetita ff. de fide instrum. l. 14. §. si libertus, ff. de bonis lib. vbi glos. retorsit.

TITVLVS VI.

De ijs, qui accusari possunt.

SVPRA de accusatoribus dictum est, nunc de ijs, qui accusari possunt dicendum est; omnes enim, qui dolo capaces sunt accusatione argui possunt, quocirca pupillus, qui proximus pubertati sit, sicut est capax delinquendi; vtpote furandi, & iniuriæ inferendæ, A, ita de illis accusarij in criminibus enim ætatis suffragio minores non iuuantur; B, nec eis impunitas delicti propter ætatem datur; si modò in ea quis sit, in quam crimen, quod intenditur, cadere potest: C, etenim malorum mores infirmitas animi non excusat; D, Ideò minor annis 25. in delictis non meretur in integrum restitutionem: vtique in atrocioribus, nisi quatenus interdū miseratio ætatis ad mediocrem pœnam Iudicem perduxerit; E, & præcipuè si adulterium commiserit; lege Iulia tenetur; quoniam tale crimen post pubertatem incipit, F.

A, l. pupillum, ff. de reg. iur.

B, l. 1. C. si aduersus delictum, & infra lib. 3. tit. 10. §. quoad personas.

C, l. impunitos, C. de pœnis.

D, l. 1. C. si aduersus delictum.

E, l. auxilium 38. §. in delictis, ff. de minoribus.

F, l. si minor, ff de adulter.

§. Serui quoque si postulabuntur, eadem ob-

obseruanda sunt, quæ si liberi essent; omnibus enim legibus serui Rei fiunt; excepta lege Iulia de vi priuata, quia ea lege damnati, partis tertiæ bonorum publicatione puniuntur, quæ pœna in seruos non cadit. G.

G, l. hos accusare §. si seruus, §. omnibus, ff. de accusat.

§. Si verò criminis accusationem propter res à seruo raptas intentandam putatur, non contra Dominum; sed contra eum, quem facinus commisisse proponitur, H,

H, l. si criminis, C. de vi pub.

§. Hos quoque accusari non licet, nempè legatum Imperatoris, idest Præsidem Prouinciæ: item Legatum Prouincialem eius dumtaxat criminis, quod antè commiserit quàm in legationem veniret: Item Magistratum Populi Romani, eumue, qui Reipub. causa abfuerit, dum non retractandi leges causa abest. I,

I, l. Hos accusare, ff. de accusat.

§. Si quis verò de crimine commisso accusatus latuerit, aut Prouinciam illam reliquerit, in qua deliquit legitimis edictis à Iudice vocari eum oportet, & si non audiat illa in eum procedere, quæ legibus sunt definita, L, quod si præsens sit, vice tamen absentis habeatur, vt puta qui in villis, vel vrbanis castris militat dicendum est deferri hunc posse, neque enim laborare habet, vt se repræsentet. M:

L, Auth. si verò, C. de adulter. & l. 3. §. sin verò C. de ÿs, qui accusare non possunt.

M, l. si maritus, §. legis Iuliæ, vers. quod si ff. de adult.

§: Non ideò minus crimine, siuè atrocium iniuriarum iudicio tenetur is, qui in iustam accusationem incidit; quia dicit alium se huiusmodi facti mandatorem habuisse, namque hoc casu præter principalem Reum, mandator quoq; ex sua persona conueniri potest. N.

N, l. non ideò minus, C. de accusat.

§. Et licet morte Rei crimen cum pœna sit extinctum; ac per hoc adempta sit necessitas accusandi: O, tamen meminisse oportebit si quid contra maiestatem Imperatoris commissum dicatur; etiam post Rei mortem id crimen instaurari solere; P, & memoriam defuncti

O, l. si is quem 2. vers. cum morte, C. si reus, vel. accus.

P, l. meminisse 7. C. ad l. maiestat.

functi damnari, & res eius hæredibus auferri: Q.

Q, *l. maiestatis 6. C. eod.*

§. Si quis autem ijsdem criminibus, quibus liberatus est, non debeat Præses pati eumdem iterum accusari: R, quia de his criminibus, de quibus absolutus est accusatus non potest accusatio replicari. S, Nihilominus si accusatoribus absentibus, & nō per contumaciam adesse iudicio cessantibus, ex vna postulatione aditus Præses Prouinciæ non causa cognita sententiam dixit, qua eum, de quo quærimonia delata est liberandum existimauit; criminatione etiam nunc perseuerante, quæ contumacia, vel cassatione accusatorum, non inueniente, auferri non potuit: causa intentati criminis apud eumdem, vel successorem eius more iudiciorum tractabitur. T.

R, *l. si cui §. ijsd. ff. de accus.*

S, *cap. de bis extra eod.*

T, *l. si accusatoribus, C. de accusat.*

TITVLVS VII.

De quibus criminibus accusatio institui possit.

DE omnibus criminibus, siuè grauia, siuè leuia, siuè publica, siuè priuata sint, accusationem instituendam esse iuri consonum est: nam leuia crimina audire, & discutere de plano Præsidem oportet: vel liberare eos, quibus objiciuntur, vel fustibus castigare, vel flagellis cæsos liberare. A.

A, *l. leuia ff. de accusat.*

§. Et licet de omnibus illicitis accusatio institui non permittatur, cùm non omne illicitū puniatur; B, & ideò rescriptum reperitur, eum hæredem, qui prohibet funerari ab eo, quem testator elegit; non rectè facere; pœnam tamen in eum statutā non esse. C, Itemque nullam pœnam meruisse eos, qui corpus de-

B, *glos. 1. in l. penult. ff. de his, qui not. infam.*

C, *l. at si §. si quis dū in fine vers. Diuus Marcus ff. de relig.*

D. l. 3. §. *Diuus tamen ff. de sepul. viol.*

defuncti in itinere per vicos, aut oppida transuexerunt; quamuis talia fieri sine permissu eorum, quibus permittēdi ius est, non debeant. D.

§. Et si quoq; magnum, & capitale crimen, ac non leue frater contra fratrem suum instituit, non solùm audiendus non est, sed etiā exilij pœna plectendus est, E, si verò leuiorem commissorum facit accusationem, non prohibetur exercere in iudicio Præsidiali, quo temerariè commissa, congrua vltione plectentur. F.

E, *l. si magnum, C. de iis, qui accus. non possunt.*

F, *l. si sororem* 18. *C. eod.*

§. Propter autem insidias, quas suæ vitæ præparatas contēdit mater accusationem apud Præsidem contra filium suum (si pietas, & ratio naturalis animi sui non reuocat intentionem) constituere potest. G.

G, *l. propter C. de iis, qui accusare non possunt.*

§. Item qui falsa testatione, quamuis in iudicio aduersus aliquem vsus est, solito more argui non prohibetur; sed causa iudicati in irritum non deuocatur; nisi probetur eum, qui iudicauerat secutam eius instrumenti fidem, quod falsum esse constiterit aduersus illum pronunciasse; H quia iudicati executio suspēdi solet, si falsis instrumentis circumuentam esse religionem iudicantis, manifestis probationibus fuerit ostensum. I.

H, *l. falsum C. si ex falsis instrumentis.*

I, *l. iudicati* 4. *C. eodem.*

TITVLVS VIII.

Vt nemo inuitus accusare cogatur.

QVAMVIS inuitus accusare nemo cogatur: A, tamen cum diffamari statum ingenuorum, seu errore, seu malignitate quorumdam periniquū sit; præsertim cum affirmetur diù Præsidem vnum, atq; alterum interpellatum ab aliquo vocitasse diuersam partem, vt contradictionem

A, *l. vnica, C. hoc tit.*

nem faceret, si defensionibus suis confideret. Vnde constet meritò Rectorem prouinciæ cõmotum allegationibus suis sententiam dedisse, ne de cætero inquietudinem sustineret: si igitur adhuc diuersa pars perseuerat in eadem obstinatione, aditus Præses Prouinciæ ab iniuria temperari præcipiet. B.

B. *l. diffamari, C. de ingen. & manum.*

§. Pariter hæredes, quos necem testatoris inultam omisisse constiterit; fructus integros cogantur reddere, neque enim bonæ fidei possessores ante controuersiam illatam videntur fuisse, qui debitum officium pietatis omiserunt. C.

C, *l.* I. *C. de ijs, quibus, vt indignis.*

§. Quod non est sic in tutore, qui pupilli instituerant accusationem; defuncto enim pupillo, cuius causa accusare cæperat; non est cogendus accusationem implere. D.

D, *l. Diuus Adrianus ff. ad Turpill.*

§. Item nec hæredes accusatorum cogi debent exequi crimina; E, quoniam si accusator decesserit, aliaue causa eum impedierit, quominùs accusare possit, & si quid simile est, nomen rei aboletur postulante Reo. F.

E, *l. Diui fratres, ff. de accus.*

F, *l. libellorum*, §. *si accusator, ff. de accusat. & inscrip.*

§. Sed qui monetarios adulterinam monetam, clandestinis sceleribus exercentes, in publicum detulerint si serui sunt, Ciuitate Romana donantur, & eorum Domini pretium à Fisco percipiunt, G, alijs verò accusatoribus eorum immunitas permittitur. H.

G, *l.* 2. *C quibus ex causis serui pro præm. lib. capiunt.*

H, *l.* I. *vers. accusatorib. C. de falsa moneta.*

TITVLVS IX.

Vbi de crimine agi oporteat.

CRIMINIS ratio postulat, quod forum sortiatur, vbi plecti debeat; nam seruos ibi puniendos, vbi deliquisse arguatur, Dominũq; eorũ si velit eos defendere, non posse reuocare in Prouinciam suam; sed

ibi

ibi oportet defendere, vbi deliquerunt, A, quia quæstiones eorum criminum, quæ legibus, aut extra ordinem coercentur, vbi commissa, vel inchoata sunt, vel vbi reperiuntur, qui Rei esse perhibentur criminis, perfici debent. B.

§. In criminali etiam negotio Rei forum accusator sequitur, vt dictum est: C, nam vbi domicilium Reus habet, vel tempore delicti habuit; licet hoc postea transtulerit, ibi tantum eum conueniri oportet. D.

§. Sed si inter plures furti, aut falsi, aut homicidij, vel alterius criminis, iudicio agatur, eumdem Iudicem sumendum; E, nec vlli prorsus audientia præbeatur, qui causæ continentiam diuidere audeat: F, præterea quo facilius coire criminum socij possint, in eumdẽ locum omnium præsentia fieri debet: G, vt id, quod in vno, eodemq; iudicio terminari potest, apud diuersos Iudices, nõ ventiletur. H.

§. Quicumque non illustri, sed clarissima dignitate tantùm præditus sit, si virginem rapuerit, vel fines aliquos inuaserit, vel in aliqua culpa, seu crimine fuerit deprehensus, intra Prouinciam, in qua facinus perpetrauit publicis legibus subiugetur, nec fori præscriptione vtatur: omnem enim honorem reatus excludit. I.

§. Illustres verò, quibus crimen publicum, priuatumue (cui tamen non per Procuratorẽ respondere liceat) ingeratur; nullius alterius Iudicis, nisi Principis pietatis huiusmodi esse cognitionem, vel sacri tantummodò cognitoris, cui serenitas eiusdem Principis, huiusmodi negotij audientiam vice sua sacris apicibus mittendis mandauerit. L.

§. Verum cùm aliquid Colonus, aut seruus rei priuatæ Principis, contra disciplinam publicam asseratur perpetrare; ad iudicium Recto-

A, *l. si cui §. idem ff. de accus. l. serui, ff. de noxalibus act.*

B, *l. 1. C. hoc tit.*

C, *l. in criminali C. de iurisd. omniũ Iudicum, & supra in §. locus tit. 2.*

D, *l. iuris ordinem C. eod.*

E, *l. 1. & 2. ff. de quibus rebus ad eũdem Iudicem eatur.*

F, *l. nulli C. de iudicijs.*

G, *l. 1. ff. de quibus rebus ad eund. Iudicem eatur.*

H, *d. l. nulli, C. de iudic.*

I, *l. 1. C. vbi senat. vel clariss.*

L, *l. quoties C. eod. vers. crimen publicum.*

ctoris Prouinciæ venire cogendus est; sic videlicet, vt præsente Rationali, vel Procuratore domus Principis inter eum, & accusatorem causa tractetur, & si facinus fuerit approbatum iuris seueritas exaratur. M.

M, l. cum aliquid, C. vbi causæ fiscales.

§. Si verò cōtra pupillos, vel viduas, vel diuturno morbo fatigatos, & debiles, impetratum fuerit lenitatis Principis iudicium: memorati pupilli, & viduæ, & cæteri à nullo Iudicum comitatus eiusdem Principis cōpellantur copiam sui facere; quinimò intra Prouinciam, in qua litigator, & testes, & instrumenta sunt, experiantur iurgandi fortunam, atque omnis cautela seruetur, ne terminos Prouinciarum suarum cogantur excedere. N.

N, l. vnica, C. quando Imperator inter pupillos, vel viduas, vel miserabiles personas cognoscat, & ne exhibeantur.

§. Quod si pupilli, vel viduæ, alijque fortunæ iniuria miserabiles iudicium Principis orauerint; præsertim cùm alicuius potentiam perhorrescant, cogantur eorum aduersarij examini eiusdem Principis copiam facere: N, quia proprium Principum officium est, facere iudicium, & iustitiam, & liberare de manu calumniatorum, vi oppressos, & pupillo, viduæq; qui facilius opprimuntur à potentibus, præbere auxilium. O.

O, cap. Regum 23. q. 5. cap. licet 87. distinct.

TITVLVS X.

Vt intra certum tempus criminalis quæstio terminetur.

INSTANTIA criminalis iudicij, suo circumscribitur spatio; idcircò criminales causas omnimodò intra duos annos à contestatione litis connumerandos, finiri oportet: A, nec vlla alia occasione ad ampliora produci tempora debent; quia qui delatum cri-

A, glos. procedatur in extrauag. ad Reprimendum.

B, *l. abolitionem, § ceterū, vers. quin hoc, C. de adulter.*

C, *l. Criminales, C. hoc titulo.*

D, *l. & post editum §. circumductio, ff. de iudic.*

E, *l. in executionibus, C. ad Turpil.*

F, *l. si Præses 6. C quom. & quando.*

G, *l. 1. C. hoc tit.*

H, *l. destitisse, ff. de iudicijs, & vbi quis, &c.*

I, *l. nouerint, §. & si persona, C. hoc tit.*

crimen non peragit, numquam postea illud deferre permittitur; B, sed post biennij excessum minimè vlterius, lite durante, accusatus absolui ab obseruatione iudicij debet: scientibus Iudicibus, eorumq; officijs, quod si litigatoribus admonentibus, ipsi litis introductionem, vel examinationem distulerint, pœna vicennarū librarum auri, feriri debeant. C.

§. Verum hoc casu, circumducto hoc biennio, videndū an amplius Reus conueniri possit, an verò salua quidem lis sit, verum instantia tantùm perierit, & magis est, vt instantia tantùm perierit: ex integro autem accusari possit. D, quia cum accusator animum accusationis implendæ non deseruerit; sed alijs ex causis nempè iudicantis negligentia, nedum ipse ad finem vindictæ peruenisse dicatur; poterit, postposita formidine biennij elapsi institutam accusationem, secundùm leges perferens, quam sibi probabit, debitam reportare vindictam: E, & Præses, quasi desertam causam, circumduxerit, repetitus, notionem suam exhibebit. F.

§. Si verò accusator quilibet, Reum in iudicium subscriptione detulerit; si intra statutum tempus, accusationem cæptam prosequi supersederit, vel (quod est contumacius) adesse neglexerit, quarta bonorum omnium parte mulctatus, aculeos consultissimæ legis incurrat, manente infamia, quam veteres iusserant, sanctiones; G, quoniam à negotio desistere videtur, quod calumniandi animo instituerat: H, & si persona vilior fuerit, cui damnum famæ non sit iniuria, pœna patiatur exilij, nisi fortè intra statuti temporis metas, consensus partium abolitionem poposcerit. I.

§. Iudicium autem debet esse diligentia; vt si nulla rationabilis à Reo, vel accusatore dilatio

latio postuletur, vrgeant talium causarum notionem, non expectatis moris. L.

§. Sed causa, quæ speratur in consistorium Principis inferri absque damno moræ maneat intacta, donec ipse faciat introduci, & à proceribus secundum morem dirimi; M. maximè si fortè contingerit principalem maiestatem occupatam publicis causis, ex mundanis prouisionibus, non posse conuocare patres, quatenus causa agitetur, non ex hoc causa periclitari dicitur. N.

L, d. l. nouerint, §. Iudicum, C. hoc titulo.

M, Auth. sed & lis, C. de temp. & rep. appell.

N, §. ad hæc Auth. de appell. & intra quæ tempora, &c.

TITVLVS XI.

Si Reus, vel Accusator mortuus fuerit.

QVONIAM cum mortalitate iudicium soluatur; A, ideò viden. quando Rei morte, vel accusatoris obitu, crimen, vel eius accusatio extinguetur.

§. Igitur si is, qui homicidij, seu cuiusuis criminis postulatus est, vita functus sit; frustra ob pœnam desertæ accusationis conuenitur; cum morte eius crimen cũ pœna sit extinctũ: B, & per hoc accusatori adempta est necessitas accusationis: C, etiam contra hæredem, quia pœna constituitur in emẽdationem hominum, quæ mortuo Reo, in quem constitui videtur, desinit. D.

§. Et si quis crimine falsi postulabatur vita functus est, ac per hoc crimen in persona eius sit extinctum, accusatio tamen non est abolita; cum tam vxorem eius, quam alium eodem crimine postulatos esse proponatur. E.

§. Si quis verò cum capitali pœna, vel deportatione damnatus esset appellatione in-

A, l. 15. §. si propter versi. quia morte, ff. ad Turpill.

B, l. 6. ff. de publ. iud.

C, l. si is 2. C. hoc tit.

D, l. 20. ff. de pœnis.

E, l. 1. C. hoc tit.

terposita, & in suspenso constituta fati diem functus est, crimen morte finitum est: Idem obseruatur, & si accusator pendente appellationis tempore, vltimum diem obijsset. F.

F, l. si quis, C. hoc titulo.

§. Si autem relegationis pœnam sustinuit, & in parte bonorum expressè damnatus appellatione vsus est, etiam post mortem eius, nihilominus appellationis ratio examinabitur; cum desideretur vtrum valeat, necne particularis publicatio: G, nam multum interest vtrum capitalis pœna irrogata, bona Reo quoq; tacitè adimat, veluti si fuerit deportatus; H, quo casu morte eius, extincto crimine, nulla quæstio superesse potest, an verò non ex tacita damnatione capitis, sed speciali, & expressa sententia; tunc etenim subducto Reo sola capitis causa perimitur, bonorum remanente quæstione. I.

G, l. si quis, §. si autem, C. hoc tit.

H, l. deportatorum, C. de pœnis.

I, l. 3. C. si pendente appell. mors interuenerit, l. 1. ff. eod.

§. Sed ex iudiciorum publicorum admissis nō alias trāseunt aduersus hæredes pœnæ bonorum ademptionis, quam si lis contestata; L, & condemnatio fuerit secuta: excepto repetundarum, & maiestatis iudicio, quæ etiam mortuis Reis, quibus cum nihil actum est adhuc exerceri placuit, vt bona eorum Fisco vendicentur: adeout ex quo quis aliquid ex his causis crimen contraxit: nihil ex bonis suis alienare, aut mutare eum posse; ex cæteris verò delictis pœna incipere ab hærede ita demum potest, si viuo Reo accusatio mota est, licet non fuerit condemnatio secuta: M.

L, vt infra lib. 4. tit. 16. §. nihilominus.

M, l. 20. ff. de accusat.

§. Contra Hæreticos, & præcipuè Manichæos, vel Donatistas, in mortem quoque inquisitio extenditur; nam si in criminibus maiestatis licet memoriam accusare defuncti, nō immeritò etiā hi debent subire tale iudiciū. N.

N, l. Manichæos C. de hæresi, §. prætereà vers. in mortem.

§. Idem de Apostatis, qui ex Christianis Iu-

Iudæi effecti sunt, eorum sacrilegum nomen singulorum vox, continua accusatione incenset, & nullis finita temporibus huiuscemodi criminis arceatur indago: In tantum autem contra talia sacrilegia perpetuetur actio; vt vniuersis ab intestato venientibus, etiam post mortem peccantis, absolutam vocem insimulationis congruæ non oporteat negari. O.

O, *l. 4. §. quibus vers. in tantum, C. de Apostat.*

TITVLVS XII.

Quando ciuilis actio, accusationi præiudicet.

ALIQVANDO actio ciuilis cum publico iudicio concurrere solet; A, ideò aliquid de ordine iudiciorum, & eorum præiudicijs dicendum est. Ordo enim iudicij est dispositio quædam, qua totius causæ disceptatio, vel eius pars alteri parti, sine vitio præposterationis præponitur, aut inter diuersas actiones, quarum vna ab altera pendet, aut post vnam, nisi cumuletur, altera intentatur.

A, §. *in summa Instit. de iniurijs.*

§. Nam si ciuili quæstioni principaliter motæ, quæstio incidat criminis; veluti si testamentum ex quo petitur hæreditas falsum esse dicatur; vel è contrario crimini prius instituto, ciuilis causa adiungatur; veluti si plagij crimine accusatus contendam eum, quem abduxi esse seruum meum potest Iudex, qui vtramque iudicandi potestatem habet, vtrãq; quæstionem ex eadem causa ortam, insimul dirimere. B.

B, *l. Plagij C. ad l. fab. de plag. l. 1. C. de off. Rectorum Prou. l. si lis, C. de falsis, l. 3. C. de ordine iudic.*

§. Sed prius illa actio experiri debet, quæ in ordine cognoscendi disponit ad alterius decisionem: nam si de statu, & crimine occurre-

ret disceptatio ; nimirùm libertatis, & adulterij, prius de statu agendum est; quoniam necesse est antè scire vtrum in liberum,& ingenuum,aut in seruum cõstitui potest iudiciũ,C, quia alitèr liberi , alitèr serui pœnis afficiuntur . D.

C, *l. 3. C. de ordine cognitionum.*
D, *l. 1. C. de ord. Iudic.*

§. Quocirca sciendum est , quod si actio ciuilis pari auctoritate respiciat ad vnum , & eumdem finem , ad quem accusatio tendit , vna tollit alteram; veluti si is , cui rem commodauero , eam surripuerit, tenebitur quidẽ, & commodati actione, & conditione furtiua ; sed altera actio, alterã perimit, aut ipso iure , aut per exceptionem . E.

E, *l. 33. §. si is qui ff. de actio. & oblig.*

§. Qui autem seruum alienum iniuriosè verberat, ex vno facto incidit, & in Aquiliã, & in actionem iniuriarum ; & ideò possunt vtræq; competere ; sed quidam aiunt altera, electa, alteram consumi . Alij per legẽ Aquiliam actionem iniuriarum consumi ; quoniam desijt bonum, & æquum esse iniuriarum condemnari eum, qui æstimationem præstitit: sed si antè iniuriarum actum esset, teneri eum ex lege Aquilia ; sed & sententia per Prætorem inhibenda est; nisi in id, quod amplius ex lege Aquilia competit agatur . Rationabilius itaque est, eam admitti sententiam , vt liceat ei , quam voluerit actionem prius exercere , quod autem amplius in altera est , etiam hoc consequi . F.

F, *l. qui seruum, ff. de act. & oblig.*

§. Paritèr , qui furem deducit ad Præfectum Vigilum , vel ad Præsidem existimandus est, elegisse viam , qua rem persequeretur ; & si negotium ibi terminatum est , & damnato fure, recepta est pecunia sublata , in simplum videtur furti quæstio sublata : maximè si non solùm rem furtiuam fur restituere iussus fuerit ; sed amplius aliquid in ef-

Iudex cōstituerit: sed & si nihil amplius, quam furtiuā rē restituere iussus fuerit, nec amplius aliquid in eum Iudex cōstituerit eo ipso, quod in periculum maioris pœnę deductus est, intelligendū est, quæstionem furti sublatam esse. G.

G, *l. interdum* 58. *§. qui furem ff. de furtis*.

§. Verum si finis iudicij fuerit maioris authoritatis; veluti si homo dicatur iniuria occisus, non debet permittere Prætor priuato iudicio, legis Corneliæ præiudicium fieri. H.

H, *l. Prætor §. si dicatur, ff. de iniuriis.*

§. Cum morandæ solutionis gratia à debitore falsi crimine obijcitur, nihilominus salua executione criminis, ad solutionem compelli potest: I, datur enim licentia litigantibus, si apud Iudicem proferatur scriptura, de qua oritur aliqua disputatio profitendi vtrum de falso criminaliter statuat, qui dubitet de instrumenti fide experiri ciuiliter: quod si expetens vindictam falsi crimen intenderit, tunc quæstione ciuili per sententiam terminata, criminis fiat indago. L.

I, *l. satis apertè, C. de falsis*.

L, *l. Damus* 23. *C. de falsis*.

§. Qui verò per vim de possessione deiectus est: si de ea recuperanda interdicto vndè vi fuerit vsus, non prohibetur etiam lege Iulia de vi puplica, etiam priuata instituere accusationem: M, sed prius de possessione pronunciare, & ita crimen violentiæ excutere Præses Prouinciæ debet; N, quia in actione ciuili sola vtilitas priuata spectatur: in accusatione verò vigor publicæ disciplinæ consideratur. O.

M, *l. vnica §. quod illicitè, ff. de publ.*

N, *l. prima; C. de appell. & in §. item si quis infra lib. 2. tit.* 19.

O, *l. locatio, §. quod illicitè ff. de Publican.*

TITVLVS XIII.

De Abolitionibus.

ABOLITIO est licētia desistendi ab accusatione, ne accusator in Turpilianum incidat: A, & triplex est, vna

A, *glos. Abolitione in l.* 16. *C de adulter.*

B, *l.l. 8. 9. & 10. ff. ad Turpil.*

vna publica, seù generalis, altera priuata. tertia legitima. B.

§. Publica, seu generalis paritèr duplex est, vna à iure, altera à Principe: à iure dicitur illa, quæ statis temporibus, vtpotè Paschalibus, quoniam vbi primus dies Paschalis extiterit, nullum tenere debet carcer inclusum, & omnium vincula dissolui debent: C, à Principe est illa, quæ fit ob diem insignem, aut ob publicam gratulationem, vel ob rem prosperam. D.

C, *l. 3. C. de Episcopali Aud.*

D, *dd. ll. 8. 9. & 10. ff. ad Turp.*

§. Abolitione verò publicè facta, triginta dies repetendi Rei dantur: & hos vtiles esse oportet: ex die scilicet, quo feriæ finitæ sunt: atque ij dies cædunt, quibus quisque Reum suũ repetere potuit, & hoc repetendi tempus non alitèr cedit, quàm si accusator quoque potuit adire. E.

E, *l. 10. §. abolitione, ff. ad Turpil.*

§. Quod si post edicta proposita intra dictum statutum diem repetere supersederit, persequi crimina volens, non est audiendus. F.

F, *l. 1. C. de generali abolit.*

§. Si verò prius quis detulerit, & post abolitionem antequam Reus repeteretur intra triginta dies, alia abolitio superuenerit, non tamen ex superiori, sed ex secunda abolitione dies triginta computantur. G.

G, *l. 15. §. quamquam ff. ad Turpil.*

§. Ad falsi verò crimen, hæc publica abolitio non pertinet, H, nisi iudicium falsi criminalitèr cœptum, interueniente indulgentia Principis, sopitum sit. I. Indulgentia enim Principis publicæ abolitioni comparatur: idcircò si tu cum indulgentia illius reuersus sis ad lares tuos, frustra vereris ne ex annotatione Præsidis, quæ iam abolita est, calumniam patiaris. L.

H, *l. Lucius Titius in fine, ff. eodem.*

I, *l. quod si 9. C. de falsis.*

L, *l. 10. C. de sententia passis.*

§. Priuata autem abolitio est illa, quæ priuatim actore, seù accusatore postulante conceditur: M, & hæc à Præside postulari, ac impetrari solet; non de plano, sed pro tribunali se-

M, *l. aut priuatim ff. ad Turpil.*

sedente, nec Præses hanc cognitionem alteri demandare potest. N.

N, l. 1. §. abolitis ff. eodem.

§. Et si quis plura crimina alteri intulerit, singulorum abolitionem debet petere: alioquin Turpiliani pœna, nempè quinque librarum auri, quæ in desistente statuta est, patietur. O.

O, d. l. 1. §. si plura ff. ad Turpil. l. 3. ff. de prauaricat.

§. Legitima verò abolitio est illa, quæ, vel per obitum: veluti si accusator decesserit, aliaue causa eum impedierit, quo minùs accusare possit, vel si quid simile nomen Rei postulante ipso Reo euenerit, aboletur: idque lege Iulia de vi cautum est, ita vt liceat alij ex integro Reum intra triginta dies vtiles repetere, P, vel per dissimulationem: nam iniuriarum actio ex bono, & æquo est, & dissimulatione abolitur: si quis enim iniuriam dereliquerit, hoc est statim passus, ad animum suum non reuocauerit, postea ex pœnitentia iniuriam remissam non poterit recolere: Q, vel per lapsum temporis, scilicet quando præscriptione aliqua delictum perpetuò absumitur. R.

P, l. 3. §. si accusator ff. de accusat.

Q, l. 11. §. iniuriarum, ff. de iniurijs, §. hæc actio, instit. eod.

R, l. sed si §. si ante, ff. de iniurijs.

§. Abolitio denique præsentibus partibus causa cognita, non à Principe, sed à competenti Iudice postulari debet: id est si per errorem, seù temeritatem, seù calorem ad accusationem prosilierint: hoc enim accusator explanans abolitioni locus faciet: S, sin autē per deceptionem, vel pecunijs à Reo corruptus ad postulandum abolitionem venit, redemptæ miserationis vox maximè admittatur, sed aduersus nocentem rerum inquisitione facta, pœna competens ingeratur. T.

S, l. 2. C. de abolit.

T, d. l. 2. §. sin autem.

§. Hi autem, qui suam, suorumque iniuriam defendunt, & qui cognatos suos in accusationem deducunt omnimodò abolitionem petere non prohibentur. V.

V, d. l. 2. §. hi autem.

§. Quod non ita in illis criminibus: veluti in

in violata maiestate, aut patria oppugnata, vel prodita, aut peculatus admisso, aut Sacramentis desertis, omniaq; quæ iure veteri continetur, in quibus Iudex non minus accusatorem ad docenda, quæ detulit, quàm Reum ad purganda, quæ negat debet vrgere. X.

X, *l. fin. §. sin autem testibus, C. hoc tit.*

TITVLVS XIV.

De Præscriptionibus.

PRAESCRIPTIO de genere abolitionis est, vt dictum est, & est accusationis exercendæ, seù possibilis exerceri exclusio: diuturnum enim silétium præscriptione roboratum accusatore, seu Fisco delictum persequentibus, inefficacem constituit actionem. A.

A, *l. 1. C. si aduersus Creditorem.*

§. Quæ quidem Præscriptio non minus publica, quam priuata delicta comprehendit, & in temporis differentia perficitur: quandoque enim anno, vt iniuria; veluti si quis in rixam inconsulto calore prolapsus homicidij conuicium obiecit, & eo die annus excessit, cum iniuriarum actio annuo tempore præscripta sit, ob iniuriæ admissum conueniri non potest. B.

B, *l. si non conuicij, C. de iniur.*

§. Quandoque biennio, vt in dolo non ex eo die, quo se quisqne admissum dolum didicisse commemorauerit, neque intra anni vtilis tempus: sed potius ex eo die, quo asseritur commissus dolus intra continuum biennium, de dolo actionem moueri, siuè absuerit, siuè præstò sit is, qui dolum se passum esse conquæritur: omnes igitur sciant, neque incipiendæ post biennium, neque antè completum biennium cœptæ, post biennium verò finiendæ doli actionis esse concessam licentiam. C.

C, *l. optimum, C. de dolo malo.*

Quan-

§. Quandoque quinquennio, vt in delictis carnis: nam adulterij Reû intra quinque annos continuos à die criminis commissi: D defuncta quoque muliere postulari posse certum est. E.

§. Hoc quoq; quinquennio obseruari legislator voluit; si Reo, vel Reæ stuprum, vel lenocinium obijciatur: idemq; dicendum, si aliud crimen sit, quod ex lege Iulia descendat, vt sunt, qui domum suam stupri causa præbuerint, & alij similes. F.

§. Crimen verò incesti iunctum adulterio, quinque annorum præscriptione non excluditur, G.

§. Quandoque vicennio, vt in crimine falsi, cuius querela temporalibus præscriptionibus non excluditur, nisi viginti annorum exceptione, sicut & cætera quoque ferè crimina: H, nã in omnibus Fisci quæstionibus, exceptis causis, in quibus minora tempora seruari specialitèr constitutum est, viginti annorum præscriptione custoditur. I.

§: Quandoque nullo temporis spatio veluti in parricidio: eorum enim, qui parricidij pœna teneri possunt semper accusatio permittitur: L, Item accusatio suppositi partus nulla temporis præscriptione depellitur, nec interest decesserit, necne ea, quæ partum subdidisse contenditur. M.

§. Item in Apostatis, quorum sacrilegum nomen, singulorum vox continua accusatione incenset, & ideò nulla finita temporibus huiuscemodi, indago arcetur. N.

§. Verùm si diutino tempore aliquis in reatu fuerit, aliquatenus pœna eius subleuanda est: non enim eodem modo puniendos eos esse, qui longo tempore in reatu agunt, quo eos, qui in recenti sententiam excipiunt. O.

D, l. mariti, 29. §. quinquennium, ff. de adulterijs.

E, l. miles §. adulterij, ff. eod.

F, d. l. mariti, §. hoc quinquennium, ff. de adulterijs.

G, l. vim passam, §. præscriptione ff. eodem.

H, l. querela, C. de falsis.

I, l. 13. ff. de diu. & temp.

L, l. eorum 10. ff. de parricid.

M, l. qui falsam, §. accusatio, ff. de falsis.

N, l. 4. C. de Apostatis.

O, l. si diutino, ff. de pœnis.

P, *l.1.C. si ex falsis instrumentis, vel testamen. iudic. sit.*

§. Si verò quis tabulas testamenti, quas secutus Præses sententiam dixit, falsas dixerit, notionem præbebit suam, non obstante præscriptione rei iudicatæ, quia nondum de falso quæsitum est. P.

TITVLVS XV.

De Præuaricatione, & Collusione.

A, *glos. præuaricari in l.1 ff. ad Turpil. can. si quem 2. q. 3.*

B, *l.1. & 2. & tot. tit. ff. de collusione deteg.*

MODO de vitijs accusationis dicendum est, quorum vnum est crimen præuaricationis, cui proprius accedat collusio, vtraq; accusatori imputatur, illa per patentem deflexionẽ ab accusatione, vera crimina abscondendo: A, ista per latentem, & fraudulentem conuentionem, per quam alter in iudicio superari se permittit, qua interueniente delicta remanent impunita. B.

C, *l. 1. ff. de præuar. l. Athletas, §. item præuaricator, ff. de ijs, qui notan. infam.*

§. Idcircò Præuaricator est ille, qui quasi varicator aduersam partem adiuuat, prodita causa: quod nomen à varia certatione tractum est; nam qui præuaricatur ex vtraque parte consistit: quinimò ex altera: is autem preuaricator propriè dicitur, qui publico iudicio accusauerit, & causam postea prodiderit, hic extra ordinem solet puniri. C.

D, *l. in omnibus, ff. de præuar.*

§. Et in omnibus causis præterquam in sanguine, qui delatorem corruperit, ex senatus consulto, pro victo habetur. D.

§. Præuaricationis iudicium aliud publicum, aliud moribus introductum; nam si Reus accusatori publico iudicio, ideò præscribat, quod dicat se eodem crimine ab alio accusatum, & absolutum: cauetur lege Iulia publicorum iudiciorum, vt non prius accusetur, quàm de prio-

prioris accusatoris præuaricatione, hoc est fraude constiterit, & pronunciatum fuerit. E.

§. Huius ergò præuaricationis, seù fraudis pronunciatio publici iudicij est: sed si moribus, nempe si aduocato præuaricationis crimen intendatur, publicum iudicium non est, nec interest publico, an priuato iudicio præuaricatus dicatur: F, hinc habetur quod præuaricatio dicitur in aduocato; fraus in Iudice, vel aduersario. G.

§. Quamuis præuaricatoribus pœna extraordinaria iniungatur; H. tamen si is de cuius calumnia agi prohibetur, præuaricator in causa iudicij publici pronunciatus sit, infamis erit, I, in criminibus, quæ extra ordinem obijciuntur: præuaricatores eadem pœna afficiuntur, qua tenerentur si ipsi in legem commisissent, qua Reus propter præuaricationem absolutus est. L.

§. Collusio enim vbiq; prohibita est: M, & est inter actorem, & Reum latens, ac fraudulenta conuentio, per quam alter in iudicio superari se finit, ideircò cum non iusto contradictore, quis ingenuus pronunciatus est: proindè inefficax est decretum, atque si nulla res iudicata interuenisset; N, & stellionatus pœna plectitur. O.

E, l. 3. ff. de publ. iud.

F, l. 3. ff. hoc tit.

G, l. 1. C. de sententijs aduersus Fisc. lib. 10.

H, l. 2. ff. de præuar.

I, l. si is, ff. eod.

L, l. 6. ff. de præuaric.

M, glos. fin. & ibi add. in l. qui autem §. si patronus, ff. si quis omissa causa.

N, l. 3. ff. de collus. detegenda.

O. l. 3. §. pen. ff. de crim. stell.

TITVLVS XVI.

De Calumnia.

ALTERVM vitium accusationis est calumnia; nam accusatorum temeritas, sicut præuaricatione, vel collusione detegitur, sic calumnia nô celatur: calumniari enim est falsa crimina intendere: A, & calumniatores appellati sunt illi, qui per fraudem,

A, l. 1. ff. ad Turpill.

dem, & frustrationem alios litibus vexant. B.

B, l. 233. ff. de verbor. signif.

§. Accusator verò, qui non probat, quod intendit non vtique protinus calumniari videtur; nam eius rei inquisitio, arbitrio cognoscentis committitur, qui Reo absoluto de accusatoris incipit consilio quærere, qua mente ductus ad accusandum processit, & siquidem eius iustum errorem repererit, absoluit eum; si verò in euidenti calumnia eum deprehenderit, legitimam pœnam ei irrogat. C.

C, l. 1. §. calumniatoribus, & §. sed non, ff. ad Turpil.

§. Incidit etiam in crimen calumniæ, aut qui accusatorem summittit, aut qui instigat, aut qui mandat alicui, & instruit eum ad accusationem capitalem, dando probationes, allegando accusationes, & meritò; nam diffidendo crimini, quod mouet, & eximendo se periculo calumniæ, meritò calumniantis pœnæ subijci debuit; nisi subornatus accusator probauerit crimen, quod intendere suscepit.

§. Calumnia autem eo tempore coerceri solet, quo de causa, præsente accusatore iudicatur: ideòque postea quam de causa iudicatum est, contra consuetudinem, calumniam accusatoris puniri desideratur. D.

D, l. 1. C. de calum.

§. Mater, & Pater inter personas eas sunt, quæ sine calumniæ timore, necem filij sui vindicari possunt. E.

E, l. mater, C. de calum. l. vlt. ff. de pub. iud. §. si verò instit. de pub. iud.

§. Extraneus verò hæres, qui suspicionem, quam de morte sua habuisse defunctus cauit, exequitur, hoc nomine à calumnia excusatus est; cum inter voluntariam accusationem; & officij necessitatem hæredis multùm intersit. F.

F, d. l. mater, §. sed extraneus, C. de calumn.

§. Nec etiam facilè Tutores, vel Curatores, qui ex officio, & periculo suo res pupillorum, vel adolescentium administrant sententia notantur, nisi euidens eorum calumnia iudicanti apparebit. G.

G, l. 2. C. de his, qui accus. non possunt.

§. Pœna verò calumniantium infamia est; sed

ſed ita demum calumniator infamia notatur, ſi fuerit calumniæ cauſa damnatus, neq; enim ſufficit calumniatum: H. immò etiam lege Rhemia punitur. I, ex illa enim lege calumniatoribus littera fronti imprimebatur, L, ideò Papinianus de teſtibus dixit, ad officium iudicantium pertinere, eius quoque teſtimonij fidem; quod integræ frontis homo dixerit perpendere; M, qui verò accuſationem, alienis nominibus præſumpſiſſent, ſicuti delatorum numero ſunt ducendi, ita calumnioſum caput, & perſonam iudicio irritæ delationis infamiæ ſupplicium ſequitur: N, quoniã qui crimen intendit non impunitam fore nouerit licentiam mentiendi; cum calumniantes ad vindictam poſcat ſimilitudo ſupplicij. O.

H, *l. Athletas §. calumniator ff. de ijs, qui not. infam.*

I, *l. 1. §. calumniatoribus ff. ad Turp.*

L, *Gloſ. ad marg. in l. ſi quis, ff. de teſtib.*

M, *d. l. ſi quis in fine, ff. de teſtib.*

N, *l. noſtris, verſ. quoniam, C. de calumnia.*

O, *l. quiſquis, C. eod.*

TITVLVS XVII.
De Tergiuerſatione.

VITIO quoque tergiuerſationis, ſeù deſiſtentiæ, accuſatio aliquando impetitur; quando ſcilicet temeritate accuſatorum in vniuerſum ab accuſatione publici, non priuati delicti deſiſtitur: A, etiam deſtitiſſe is videtur, non qui diſtulit, ſed qui liti in totum renunciauit: B, Deſiſtere autem eſt à negotto in totum abſtinere, quod calumniandi animo inſtituerit. C.

§. Planè ſi quis nolens in lite improba perſeuerare, quam calumniæ cauſa, non inſtituerat, is deſtitiſſe non videtur. D.

§. Mulier, quæ falſi crimen iniuriæ propriæ poſt interpoſitam denũciationem deſiſtens omiſit, Turpilliano teneri nõ videtur: E, ſi verò ſuam, ſuorumq; iniuriam exequatur cum ipſa pacto contra vetitum deſtitiſſe profiteatur, in Turpilliani pœnã, eã incidiſſe certi iuris eſt. F.

A, *l. 1. §. calumniari ff. ad Turpill.*

B, *l. deſtitiſſe, ff. de minor. l. 10. ff. de iudicijs.*

C, *d. l. 10. ff. de iudicijs.*

D, *l. 10. §. plane ff. de iudic.*

E, *l. mulier 4. ff. ad Turpil.*

F, *l. ſi fœmina, C. eod.*

Reus

§. Reus quoq; qui condemnatus prouocauit, & accusator destitit in Turpillianum incidisse videtur, quia prouocationis remedio condemnationis extinguitur pronunciatum. G.

§. Et qui iudicij publici quæstionem, citra veniam abolitionis deseruerunt, Decurionum honore decorari non possunt: cum ex Turpilliano notentur ignominia, H. Refert tamen inspicere si consulto, an casu desistatur. I.

G, *l. 1. §. fin. ff. ad Turpill.*

H, *l. 6. §. qui iudicij, ff. de Decurion.*

I, *l. absentem, §. refert, ff. de pœnis.*

TITVLVS XVIII.

De Popularibus Actionibus.

CVM quædam sint delicta, quæ cuique de populo conceduntur accusari, vt persequantur, ideò de populari actione dicimus, quæ suum ius populo tuetur, A, cum non ad rem familiarem, sed magis ad vltionem pertineat, vt actio sepulcri violati; B, & actio de ijs, qui deiecerint, C, & de termino amoto; D, & omnes actiones in factum, quæ hodie redduntur loco interdictorum de rebus publicis: veluti ne quid in loco publico, vel itinere fiat, quod interdictum perpetuum, & populare est. E.

§. Actio autem popularis cuilibet de populo, & integræ personæ permittitur, hoc est cui per edictũ de postulando postulare licet. F.

§. Quod si plures simul hac actione agant, Prætor eligit idoneum, maximè illum cuius intereſt. G.

§. Mulieri, & pupillo hæc actio non datur, nisi cum ad eos res pertineat. H.

§. Populares, actiones, meram continent pœnam, ideò neque post annum, neque in hæredes dantur. I.

A, *l. 1. ff. hoc tit.*

B, *l. 6. ff. de sepul. violat.*

C, *l. 5. §. hæc autem, ff. de ijs, qui deiecerint.*

D, *l. 1. ff. de termino, &c.*

E, *l. 2. §. hoc interdictum, ff. ne quis in loco, &c.*

F, *l. 4. ff. de popul. act.*

G, *l. 2. l. 3. ff. hoc tit.*

H, *l. 6. ff. hoc tit.*

I, *l. 8. ff. hoc tit. & l. vnica §. vltimo, ff. si quis ius dicenti non obtemper.*

Finis Libri Primi.

INSTITVTIONVM CRIMINALIVM LIBER SECVNDVS.

TITVLVS PRIMVS.

De Delictis, & eorum Diuisione.

SVPERIORE libro de introductione causæ criminalis diximus: modò de delictis,& eorũ diuisione, veluti de materia criminali, ad Iudicis notionem spectante: dicendnm est, quæ notio duplex est, vna iuris,altera facti;& primò de illa, quæ iuris, & postea de illa,quæ facti est dicetur.

§. Sed antè omnia, vt iuris notio habeatur scire oportet, quid sit delictum, & rectè describi potest, esse actum, quo quis alteri dolosè nocet, ad differentiam quasi delicti, quo quis non propriè ex maleficio obligatus intelligitur, quia plerumque ob alterius culpam tenetur. A.

A, §. *item is, vers. ideò Instit. de oblig. ex quasi delicto.*

§. Dicitur quod delictum noceat, quod verbum, licet non pertineat ad damna, quæ in rem hominis liberi facta sunt; si fortè vestimenta eius, vel quid aliud scisum, corruptumue sit; sed ad ea, quæ in corpus eius admittitur; B, tamen generalitèr accipi debet, vt ad damna etiam, quæ in rem facta sint, pertineat: vnde is, cuius fundo via debetur,

B, *l. 1. §. hac autem verba, ff. de ijs, qui deiecerint, vel effud. &c.*

aquæ pluuiæ arcendæ agere potest fundi sui nomine; quoniam deteriore via facta, fundo nocetur. C.

C, l. is, cuius ff. de aqua pluuia arcen.

§. Sed omnium delictorum, vel in cogitatione, vel in verbis, vel in factis, seu in gestis, commissio consideratur.

§. Et quidem sola nuda cogitatio delictum non facit, idcirco fugitiuus est non is, qui solum fugiendi a Domino, consilium suscepit licèt id se facturum iactauerit; sed qui ipso facto fugæ initium deduxerit: atque etiam is, qui numquam alienam rem inuito Domino subtraxerit, numquam alienam matrem familias corruperit; si modo eius mentis sit, vt occasione data, id commissurus sit, tamen oportere hæc eadem crimina, assumpto actu, intelligi. D.

D, l. fugitiuus ff. de verb. signif.

§. Quod quidem etiam procedit in Reo criminis maiestatis; nam ex eo tempore, quo hanc cogitationem aliquo actu subijt, propter cogitationem pœna dignus est; eadem enim seueritate voluntatem sceleris, qua effectum puniri iura volunt. E.

E, l quisquis 6. C ad l. Iul. maiestat.

§. Idem de ijs, qui de sacrosanctis orthodoxæ fidei Ecclesijs expelli, aut trahi, vel protrahi confugas moliri, aut nuda saltem cogitatione, & tractatu, ausi fuerint tentare, capitali, & vltimi supplicij animaduersione plectendi sunt. F.

F, l. præsenti C. de ijs, qui ad Ecclesiã confugiunt.

§. Verbis autem delinquitur, veluti si quis aduersus bonos mores conuicium, cui fecisse, cuiusue opera quis factum esse dicatur. G.

G, l. item quid §. ait Prætor ff. de iniurijs.

§. Item, qui turpibus verbis, vtitur, vel blanda oratione alterius pudicitiã attentat, H, aut scriptis, vt qui famosos libellos cõscribit. I.

H, d. l. item apud §. turpibus ff. de iniurijs.

§. Factis itidem delinquitur, & hoc dupliciter euenit, aut factis nudis, nempè cum quis faciat nuptias, vel spõsalia constituat cum ea, quam

I, l. aut facta, ff. de pœnis.

quam vxorem ducere non poteſt, vel fas non eſt; L, aut factis, à quibus iuris effectus procedit; & hoc tripliciter euenire poteſt, vel propoſito, vel impetu, vel caſu; propoſito delinquunt latrones, qui factionem habent: impetu autem, cum per ebrietatem ad manus, vel ad ferrum venitur: caſu verò cum in venando telum in feram miſſum, hominem interfecit: M, refert enim & in maioribus delictis conſulto aliquid admittatur, an caſu: & ſanè in omnibus criminibus diſtinctio hæc pœnam, aut iuſtam eligere debeat, aut temperamẽtum admittere. N.

L, *l. quid ergo, §. cum autem ff. de ijs, qui not. infam.*

M, *l. Reſpiciendũ §. delinquunt, ff. de pœnis.*

N, *l. abſentem, §. refert, ff. de pœnis.*

§. Delicta omnia cũ ſint offenſiones contra ius illatæ, vel in perſonam patrantur, vt homicidium, vel in rem, vt furtum, falſum, vel in rẽ ſimul, & perſonam, vt ſerui corruptio, vel in ſeipſum inſimul cum alio, vt delicta carnis.

O, *l. locatio §. quod illicitè ff. de publi. & vectig.*

§. Verùm quia cum delicta ſint alterius vtilitatis, atque ſtatus, vel publici, vel priuati læſiones; O, ideò delictorum omnium, quædam ſunt publica, quædam priuata: publica ea ſunt, vel quæ legibus iudiciorum publicorum veniunt; vt Iulia maieſtatis, Iulia de adulterijs, Cornelia de ſiccarijs, & veneficijs, Pompeia de parricidis, Iulia peculatus, Cornelia de falſis, Iulia de vi priuata, Iulia ambitus, Iulia repetundarum, Iulia de Annona: P, quorum tria nempè de falſis, de parricidis, & de ſiccarijs Cornelius Silla publica conſtituit; Q, vel quod in Religionem diuinam committuntur, vt de hæreticis, & ſchiſmaticis, de apoſtatis, de iudæis, & cæliculis, & de paganis. R.

P, *l. 1. ff. de pub. iud.*

Q, *l. 2. §. deinde ff. de origine iuris.*

R, *vt C. ijſdem titulis.*

§. Priuata delicta ea ſunt, quæ priuatum commodum vexant, atque deturbant, & omnia ex re naſcuntur, veluti ex furto, rapina, damno, iniuria. S

S, *§. primo Inſtit. de oblig. quæ ex delic. naſcun. l. ex maleficijs, ff. de act. & oblig.*

§. Cuncta verò delicta, vel in committendo, vel in omittendo consistunt; in committendo illa sunt, quæ ab eodem committere, commissa, seu facta dicuntur; Delicta verò in omittendo illa sunt, quibus prætermittitur facere id, quod faciendum est. Grauior semper reputatur culpa in committendo, quàm sit illa in omittendo: idcircò qui furem nouit, siuè indicet eum, siuè non indicet, fur non est; cum multùm intersit furem quis celet, an non indicet: qui enim nouit furti non tenetur, qui celat eo ipso tenetur. T. Secus si seruum stichum stipulatus fuero; siquidem eum occidat promissor, expeditum est teneri; sin autem negligat infirmum, huius etiam culpæ nomine tenetur, ac si occiderit. V.

T, *l. qui vas*, §. *qui furem*, *ff. de furtis*.

V, *l. si seruum ff. de verb. oblig.*

§. Item delictorum alia absoluta, siuè positiua, alia respectiua, siuè relatiua; Absoluta sunt illa, quæ per se subsistunt, vt homicidium, furtum; falsum; Respectiua illa sunt, quæ ad alterum terminãtur, vt mandatum, adulteriũ.

§. Et tandem per respectum ad punitionem diuiduntur delicta in capitalia & non capitalia: capitalia illa sunt, ex quibus pœna mors, aut exilium est; hoc est aquæ, & ignis interdictio. Non capitalia illa sunt, ex quibus pecuniaria, aut in corpus aliqua coerctio pœna est. X.

X, *l. publicorum*, §. *capitalia*, *ff. de pub. iud.*

§. Hinc est quod olim, si quis actiones, quę ex maleficijs oriebantur, voluerit exequi; siquidem pecunialitèr agere voluerit, ad ius ordinarium, nimirùm ad Iudicem Ciuilem, remittendus erat, nec cogendus erat in crimen subscribere; & idcircò in quacumq; causa criminis extincti is cognoscebat, cuius de pecuniaria re erat cognitio: Y, enimuerò si extra ordinem eius rei pœnam exercere voluerit; tunc subscribere eũ in crimen oportebat. Z.

Y, *l. 6. ff. de pub. iud.*

Z, *l. si quis*, *ff. de priuatis delictis*.

Quo-

§. Quocirca meminisse oportet nunc furti plerumquè criminalitèr agi, & olim eum, qui agebat in crimen subscribere; non quasi publicum sit iudicium, sed quia visum fuit temeritatem agentium, etiam extraordinaria animaduersione fore coercendam. AA.

AA, *l. meminisse, ff. de furtis supra lib. 1. tit. 4. §. sciendum quoq; in fine.*

TITVLVS II.

De Priuatis Delictis.

PRIVATA delicta, quædam ordinaria; quædam extraordinaria dicuntur; ordinaria sunt illa, quæ certum nomen habent, & certam pœnam merentur; veluti furtum, rapina, damnum iniuria: A, extraordinaria illa sunt, in quibus nullum certum nomen, nec vlla certa pœna præstituta est, certaq; petitione non agitur; sed pro arbitrio Iudicis; & qualitate commissi vindicantur. Nam si publicanus illicitè exegerit, cum altero tanto, hoc est duplum passis iniuriam, exoluit, per vim verò extortum cum pœna tripli restituitur; amplius extra ordinem per actionem vi bonorum raptorum plectitur: quoniam alterum vtilitas priuatorum, alterum vigor publicæ disciplinæ postulat. B:

A, *l. ex maleficijs ff. de acti. & oblig. & ibi glos. maleficio.*

B, *l. locatio §. quod illicitè ff. de pub. & vectigal.*

§. Actionibus verò ex delictis priuatis descendentibus, hæredes non teneri, nec cæteros quidem successores: idcircò nec furti conueniri possunt: sed quamuis furti actione non teneantur; attamen ad exhibendum actione eos teneri oportet, si possideant, aut dolo malo fecerint; quominùs possideant, C, & hoc procedit post litis contestationem cum fure habitam; D, pœnalia enim iudicia semel accepta, in hæredes transmitti possunt. E.

C, *l. 1. ff. de priuatis delictis.*

D, *l. vnica C. ex delictis defunctorũ. infra lib. 4. tit. 17. §. cum certum vers. nihilominus.*

E, *l. 125. ff. de regul. iur. contra infra lib. 4. tit. 17. §. cum certum.*

§. Sed hæredem furti agere posse equè con-

stat, atque etiam lege Aquilia, actionem habet; iniuriarum verò actio ei non competit. F.

F, *l. prima §. hæredem ff. de priuatis delictis*.

§. Qui autem hominem surripuerit, & occiderit, quia surripuit furti; quia occiderit Aquilia tenetur. Idem dicendum est si rapuerit, & occiderit; nam, & vi bonorum raptorum, & Aquilia tenetur: G, duo enim sunt delicta, alitèr atque si quis vno impetu pluribus vulneribus aliquem occiderit, tunc enim vna erit actio de occiso. H.

G, *l. 2. §. qui agitur ff. de priuatis delictis*.

H, *l. 32. §. si idem ff. ad legem aquiliam*.

TITVLVS III.

De Furtis.

MODO de ipsis priuatis delictis in specie dicendum est; & primò de furtis, à quibus fures denominantur; fures enim vocantur illi, qui occultè, & sine armis delinquunt. A.

A, *Auth. sed nouo iure, C. de seru. fugit*.

§. Furti autem nomen exuberans est, & generale, quod nedum ad res inanimatas mobiles; verùm etiam ad animatas se mouentes respicit, & ideò furtum triplicitèr committitur, vel per contrectationem, vel per rapinam, vel per abductionem.

§. Furtũ per cõtrectationẽ dicitur à furuo eo, quia clam, & in obscuro fit, & plerumq; noctis tẽpore, vel dicitur à sermone, quo φωρας greci appellant fures, scil. ἀπὸ τῦ φέρειν idest a ferendo, seu ab auferendo dixerunt. B.

B, §. *primo Instit. de obl. quæ ex quasi delicto nasc. l. 1. §. 1, ff de furtis*.

§. Furtum itaq; est contrectatio rei alienæ fraudulentèr lucri faciendi gratia, vel ipsius rei, vel etiam vsus eius, possessionisuè, quod lege naturali prohibitum est, admittere. C.

C, *l. prima §. furtum, ff. de furtis*.

§. Ideò is, qui vtendum aliquid accipit, si illud alij commodauerit furti obligatur; satis

enim

enim apparet furtum fieri: cum vſum alienæ rei in ſuum lucrum conuertit: ſpecies etiam lucri eſt ex alieno largiri,& beneficij debitorem ſibi acquirere: vndè etiã is furti tenetur, qui ideò rem amouet, vt eam alij donet. D. D, l. 56. ff. de furtis.

§. Contrectatio verò furti immediatam rei ablationem ſignificat: quocirca ſola cogitatio furti faciendi non facit furem: ſicut is, qui depoſitum ſuſcepit, ſi abnegat, non ſtatim furti tenetur: ſed ita ſi id intercipiendi cauſa occultauerit. E. E, l. prima §. ſola, ff. de furtis.

§. Idem de eo, qui furti faciendi cauſa conclaue intrauerit, nondum fur eſt: quamuis furandi cauſa intrauerit. F. F, l. vulgaris §. qui furti ff. de furtis.

§. Neque contrectatio ita craſsè accipienda eſt: vt ſemper rem loco moueri ſignificet, nam quandoque alitèr interpretanda venit: veluti ſi quis fraudulentèr re, quæ alias ex iuſta cauſa apud ſe exiſtit, non iure vtitur, ſed abutitur; nimirum ſi is, cui te pecuniã ad matrem tuã perferendam dediſſe proponis, parua quantitate numerata, reliquam in vſus ſuos conuertit: furtum feciſſe dicendum eſt: quamuis pecuniam loco non amouit. G. G, l. ſi is cui C. de furtis.

§. Verum ſi quis putauerit Domini voluntate rem attingere, non eſſe furem dicendum eſt; veluti qui re commodata, vel apud ſe depoſita, vſus eſt, alitèr atque, accepit: ſi exiſtimabat ſe non inuito Domino id facere furti non tenebitur, ſed nec depoſiti vllo modo tenebitur; commodati autem vt teneatur, in culpa exiſtimatio erit, ſcilicet quod non debuerit exiſtimare id Dominum permiſſurũ. H. H, l. qui rem ff. de furtis.

§. Qui verò meretricem alienam ancillam rapuerit, vel celauerit, furtum non eſſe, verum eſt; nec enim factum quæritur, ſed cauſa faciendi, cauſa autem faciendi libido fuit, non furtum. I. I, l. 40. ff. de furtis. infra tit. 25. §. nõ tamen, verſ. quia non cauſa.

TITVLVS IV.

De diuersis Furtorum Generibus;

A, *l. furtorū ff. de furtis.*

FVRTORVM genera duo sunt manifestum, nec manifestum A, fur verò manifestus quem Græci αὐτόφωρος appellant, hoc est, qui deprehenditur cū furto, & parū refert à quo deprehendatur vtrum ab eo, cuius res est, an ab alio; sed vtrum ità demum fur sit manifestus, si in faciendo furto deprehendatur? & magis est, & si non ibi deprehendatur, vbi furtum fecit; attamen esse furem manifestum, si cum re furata fuerit deprehensus, priusquam eo loci rem pertulerit, quo destinauit, eo die cum eo furto manere; sed si pertulerit quo destinauit, tametsi deprehendatur cum re furata, non tamen est fur manifestus. B

B, *d. l. furtorum, 3. 4. ff. de furtis.*

§. Nec manifestum furtū quod sit apparet, nam quod manifestum non est, hoc scilicet neq; manifestum est. C.

C, *l. 8. ff. de furtis.*

§. Sunt etiam quædam furta, quorum qualitas ab alijs discernitur; nam quædam ratione domesticitatis, vt de furtis à domesticis factis, vel ratione contignationis, vt de tigno iniuncto, vel ratione damni illati, vt arborū furtim cæsarum, vel ratione personarum furantium, veluti de vxoribus res viri amouentibus, de Nautis, cauponibus, & stabularijs pro rebus, ex eorum nauibus, seu tabernis, aut stabulis ablatis, & de seruis alteri, quàm Domino furantibus.

§. Furta siquidem domestica sunt illa, quæ serui Dominis, vel liberti patronis, vel clientes, vel mercenarij ijs, apud quos degunt furri-

cipiunt, & hæc si viliora sint, publicè vindicanda non sunt, nec admittenda est huiusmodi accusatio: D, quia contra hos furti actio non nascitur. E:

§. Sed si filius famil. qui habet peculium castrense furtum patri fecerit, potest pater actione vtili in factum aduersus eum agere, eo quia habet vndè satisfaciat; si verò pater res filij castrensis peculij subtraxerit, non tantùm facit furtum filio, sed etiam furti tenetur: F.

§. Furta verò ratione contignationis illa sunt, quæ lege 12 tabularum, neq; vindicare, neq; soluere permittuntur, eo quia ædibus vel vineis iniuncta sunt, veluti tigna, seu omnis alia materia derubata, ex qua ædificium constat, vineæq; necessaria, & hoc prouidenter lex effecit, ne vel ædificia sub hoc prætextu diruantur, vel vinearum cultura turbetur; sed in eum, qui conuictus est in duplum dat actionem. G.

§. Furta verò damni illati sunt illa, quæ ignorante Domino, celandiq; causa patrantur, veluti si quis furtim arbores ceciderit: H, vnde si quis radicitus arborem euulserit, vel extirpauerit actione arborum cæsarum non tenetur, sed Aquilia, quasi ruperit; I, at si quis ceciderit, & lucri faciendi causa contrectauerit etiam furti tenebitur: L, si verò plures eamdem arborem furtim ceciderint, cum singulis in solidum agitur. M.

§. Furta verò ratione personarum illa sunt, quibus conditio personarum temperamentum quodam delicto imponit: Nam si vxor rem mariti consilio diuortij surripiat, quamuis cū ea furti agi non possit: tamen actio rerum amotarum non denegatur: N, quod si mulier post diuortium, res amotas contrectauerit, etiam furti tenebitur. O.

D, *l. respiciendū, §. furta ff. de pœnis.*

E, *l. si libertus ff. de furtis.*

F, *l. si quis §. sed si filius, ff. de furtis.*

G, *l. prima ff. de tigno iniuncto, l. gīma vers. & actione, l. tigni, ff. ad exhiben.*

H, *l. prima ff arborum furtim cæsarum.*

I, *l. 7. §. si quis radicitus, ff arborum furtim cæs. &c.*

L, *l. 8. §. furtim, ff. eod.*

M, *l. 6 ff. eod.*

N, *toto tit. ff. de actione rerum amotarum, l. 53. ff. de furtis.*

O, *l. 3 ff. rerum amotar.*

De

§. De seruis autem dictum est, quod si dolo malo eius, qui liber iussus erit, post mortem Domini antè aditam hæreditatem in bonis, quæ eius fuerint, qui eum liberum esse iussisset furtum factum esse dicetur, quominùs ex his bonis ad hæredem aliquid perueniret, in eum intra vtilem annum dupli iudicium datur; P, quia natura æquum est, non esse impunitum eum, qui hac spe audacior factus est; quia neque vt seruus se coerceri posse intelligit, spe imminentis libertatis, neque vt liberum damnari; quia hæreditati furtum fecit, hoc est Dominæ; Dominus autem, Dominaue non possunt habere furti actionem cum seruo suo, quamuis postea ad libertatem peruenerit, vel alienatus sit; nisi posteaquam eam rem contrectauerit: Q, Nam æquum fuit caliditatem, & proteruiam eorum, qui hæreditates depopulantur duplicatione in factũ coerceri. R

P, *l. prima ff. si quis testam.*

Q, *l. 1. §. hæc autem ff. si quis testamen. l. prima vers. cum tamen, C. de Noxal. act.*

R, *d. l. prima, §. hæc autem vers. itaque.*

§. Si verò familia furtum fecisse dicatur, hoc est plures serui furtum admiserint, datur Domino arbitrium, vt si quidem velit dedere noxios, possit omnes dedere; enimuerò si maluerit æstimationẽ offerre, tantum offerat, quantum si vnus liber furtum fecisset, & retineat familiam suam. S.

S, *l. prima ff. si familiam suam.*

§. Hæc autem facultas Domino tribuitur, quoties ignorante eo furtum factum est: cæterum si sciente eo, & non prohibente facultas ei non erit danda; nam & suo, & singulorum nomine conueniri potest, noxali iudicio. T.

T, *d. l. prima §. hæc autem, ff. si familiam. facit infra tit. 9. §. sed videndũ.*

§. De Nautis, cauponibus, & stabularijs cautum est, quod si quid à quoque eorum, quos, quasq; habebunt in eorum nauibus, cauponis, seu stabulis, furtum factum sit iudiciũ datur, siuè furtum ope, & consilio exercentis factum sit, siuè eorum, cuius qui in ea naui

naui-

nauigandi causa essent, & in duplum actio est. V.

V, *l. unica §. nauigandi, ff. furti aduersus naut.*

§. Caupo autem præstet factum eorum, qui in ea caupona eius cauponæ exercendæ causa ibi sunt; viatorum autem factum non præstat, X, quia culpa Reus est, quod opera malorum hominum vtatur; ideò quasi ex maleficio teneri videtur: Z, nisi receperit rem saluam fore, & res immissæ assignatæ fuerint; & hoc ipso, quod in nauim, cauponam, & stabulum immissæ sunt, receptæ videntur, & omniū eū recepisse custodiā, quæ in illis illatæ sunt, & tunc non solùm factum nautarum præstari debet; sed etiam vectorū, vt recepta restituant. AA.

X, *d. l. vn. §. caupo & l. ex maleficijs, §. item exercitor ff. de act. & oblig.*

Z, *d. §. item exercitor.*

AA, *l. prima §. recepit autem ff. nautæ, caup. stab.*

§. Sunt etiam, & alia genera furum præter eos, qui occultè, & sine armis delinquunt, BB, vt sunt fures sàccularij, qui veritas artes exercentes, in sacculos partem subducunt, partem subtrahunt: Item qui directarij appellantur, hoc est ij, qui in aliena cœnacula se dirigunt furandi animo, plusquam fures puniendi sunt: idcircò aut ad tempus in opus dantur, aut fustibus castigantur, & dimittantur, aut ad tempus relegantur, CC.

BB, *Auth. sed nouo iure C. de seruis fugit.*

CC, *l. 7. ff. de extraord. delictis, l. 1. §. expilatores, vers. simili modo, ff. de effractoribus.*

§. Alii Dardenarij dicuntur, & sunt illi, qui annonarias merces coemptas tātisper supprimunt donec cariùs eas vendendi occasio se offerat. DD.

DD, *l. annonam, ff. de extraord. delictis.*

§. Sunt quoque alij fures, qui Balnearii appellantur, & sunt ii, qui ex balneo quid surripiunt eorum, qui in balneis se lauant, ad instar furum nocturnorum, isti extra ordinē audiendi sunt; & causa cognita puniendi dummodo in pœna operis publici modus non egrediatur. EE.

EE, *l. prima ff. de furibus balnearijs.*

§. De expilatoribus autem dicendum est, quorum genus duplex est, vnum hæreditatum,

FF, *l. vltima C. de crim. expilatæ hæreditatis, l. 2. §. apparet, ff. eod.*

alterum aliarum rerum: de expilatoribus hæreditatum statutum est, quod licet contra eos furti agi non possit, FF, si ante aditam hæreditatem, vel post aditam antequam res ab hærede possessæ sint; nihilominus vel ciuiliter ad exhibendum agere posse eum, qui vendicaturus exhiberi desiderat; vel criminaliter extra ordinem agere permittitur. GG.

GG, *l. 2. §. apparet, & l. 3. ff. de crimin. expil. hæred.*

HH, *l. hi qui ædes, ff. de vi pub.*

§. De expilatoribus aliarum rerum; sciendum est esse illos, qui ædes alienas, aut villas expillant, effringunt, expugnant; HH. & hi atrociores sunt fures, qui si in turba cum telis fecerint capite puniuntur, alij in opus publicũ, vel perpetuum, vel temporarium dari solent; honestiores verò ordine, ad tempus, vel patriæ fines iubere excedere, quibus nulla specialis pœna imposita est: idcircò causa cognita, liberum erit arbitrium statuendi ei, qui cognoscit. II.

II, *l. 1. §. expilatores ff. de effractoribus.*

§. Verum si quis crimen expilatæ hæreditatis obieçerit, & destitit pœna Turpiliani non subibit, nec furti, nec iniuriæ; sed officio Iudicis culpa eius coerçebitur. LL.

LL, *l. 7. §. si stellionatus ff. ad Turpilianum.*

§. De pœnis autem furum sciendum est, quòd qui violentèr aggrediuntur, aut cum armis, aut sine armis in domibus, aut in itineribus, aut in mari, pœnis legalibus subijciuntur. MM.

MM, *Auth. sed nouo iure §. fures autem C. de seruis fugit. §. si verò, Auth. vt nulli iudicum.*

TITVLVS V.

De Rapinis, seu vi bonorum raptorum.

FVRTVM per rapinam dicitur violenta, & fraudulenta rei alienæ mobilis, vel se mouentis inuito Domino ablatio, animo

nimo lucri faciendi facta : A, ideò vi bonorum raptorum actio, quæ cum pœna sua re. trahit ablata, potius ad mobilia, & se mouentia, quam ad immobilia scilicet ad fundos per iniuriam occupatos spectat. B.

A, toto tit. ff. & C. de vi bonorum raptorum.

B, l. prima C. hoc tit.

§. Quapropter, qui rem rapuit, & furti, nec manifesti tenetur, in duplum, & vi bonorum raptorum in quadruplum; sed si ante actum sit vi bonorum raptorum, denegāda est furti actio : si ante furti actum est, non est illa neganda, vt tantùm id, quod amplius ea est consequatur. C.

C, l. 1. ff. hoc tit.

§. Idem si quis ex domo, in qua nemo erat, rapuerit, actione de bonis raptis in quadruplū conuenitur : D, veluti si cui dolo malo hominibus coactis, damni quid factū esse dicatur E. in eum, qui id fecerit de vi bonorum raptorū, etiamsi sine vi dummodò dolo sit admissum, & occasione data vim commissurus sit F, intra annum in quadruplum iudicium datur, post annum in simplum.

D, l. si quis, ff. de furtis.

E, l. Prætor ff. hoc tit.

F, arg. text. in l. 225. ff. de verb. signif.

§. Homines verò coactos accipere debemus, ad hoc vt damnum detur, neque additur quales homines, qualescumq; siuè liberos, siuè seruos, sed etsi vnus homo coactus sit adhuc dicemus homines coactos esse. G.

G, d. l. Prætor, §. homines, §. si quis, ff. hoc tit.

§. Cuius autem dolo malo in turba damnū, quod factum esse dicetur, in eum in anno, quo primo de ea re experiundi potestas fuit, in duplum post annum in simplum iudicium datur; H, & dicitur turba si plures sint puta decem, aut quindecim homines. I.

H, l. 4. ff. hoc tit.

I, d. l. 4. §. turbā.

§. In hac actione non vtique spectamus rē in bonis actoris esse; sed siuè in bonis sit, siuè non sit; tamen ex bonis sit, locum hæc actio habebit. L.

L, l. Prætor ait §. in actione ff. hoc tit.

§. Non prodest modo ei, qui vi rapuit ad euitandam pœnam, si antè iudicium restituat

rem,

rem, quam rapuit, M, pœna enim non solum dupli, vel quadrupli erit (vt dictum est) sed etiam lege Cornelia de vi publica, atq; priuata teneri potest. N.

M, l. 5. ff. de vi bon. rapt. l. 49. ff. de furtis.

N, l. 3. ff. de vi priuat.

§. Huius criminis etiam Latrones, Grassatores, Piratæ, & Prædones Rei sunt, & de eo argui possunt: Latrones sunt, qui latrociniũ committunt, quod dupliciter consideratur vno modo prout distinguitur à furto veluti qui arbores, & maximè vites ceciderint; hi enim tamquam latrones puniri possunt. O, Alterò modo prout in se immanem violentiam habet, cum vltra rapinam etiam homicidium intendatur committere, vt facilius rapina patretur: hi enim in iis locis, vbi grassati sunt furca figendos, vt ex conspectu deterreantur alij ab iisdem facinoribus, & solatio sit cognatis, & affinibus interemptorum eodem loco pœna reddita, in quo latrones homicidia fecerunt, P, & ideò latrocinantem licitum est occidere, eum enim, qui inferendæ cædis voluntate præcesserat iure cæsum videri, Q, immò in quæstionibus latronum nullum Quadragesimæ tẽpus, nec venerabilem Paschæ diem Prætores existiment excipiendum; ne differatur sceleratorum proditio consiliorum, quæ per latronum tormenta quærenda est: cum facillimè in hoc Summi Numinis speretur venia, per quod multorum salus, & incolumitas procuratur. R.

O, l. sciendum ff. arborũ furtim, &c.

P, l. capitalium, §. famosos, ff. de pœn.

Q, l. sicut allegas, C. de siccarijs facit id, quod dicitur infra tit. 9. §. verum.

R, l. Prouinciarum C. de ferijs.

§. Grassatores hi sunt, qui ex insidiis viatores impetu gradiendi adoriuntur, atq; proximi latronibus habentur, & si cum ferro aggredi, & spoliare instituerunt, capite puniuntur. S.

S, l. Capitalium, §. Grassatores, ff. de pœnis.

§. Sunt etiam quidam huius generis fures, qui prædones, seù latrunculi vocantur: hi cùm hostes non sint; hostilitèr tamen grassantur, qui

qui nullo, & certo duce, neque eo nomine neque numero præditi excursionibus, & latrociniis infectam Prouinciam reddunt. T.

T, *l. hostes ff. de captiuis. &c. Cicero 2. de inuentione.*

§. Prædones etiam dicuntur illi, qui rem sibi debitam sine voluntate Domini arripiunt; vt puta si ex stipulatione tibi stichum debeam, & cum tibi non tradam, tu autem nactus fueris possessionem, prædo es, æquè, ac si cum dedero rem tibi, nec tradidero, & sine voluntate mea nactus sis possessionem, non pro emptore possides, sed prædo es V.

V, *l. si ex stipulatione ff. de acquir. vel amitt. possess.*

§. Si quis autem rem suam rapuerit; vi quidem bonorum raptorum non tenebitur; sed aliter mulctabitur, X, possessionem enim, quam abstulit restituat possessori, & dominiũ eiusdem rei amittat. AA.

X. *l. 2. §. hac actione is demum, ff. de vi bon. rapt.*

AA, *l. si quis in tantam circa finem, C. vnde vi: inf. tit. 19. §. vim hic.*

§. Piratæ verò marini prædatores sunt, & hi in numero furum habendi sunt, à quorum insidiis, sicut à latronum, hostiumq; incursu veluti à casibus, quibus resisti non potest, quicumque excusatur. BB.

BB, *l. in rebus, ff. commodati.*

§. Seruus etiam non in omnibus rebus sine pœna, Domini dicto audiẽs, hoc est obediens, esse solet; quare quamuis Domini iussu piraticam fecisset rapinam, iudicium in eum post libertatem reddi oportet CC, vndè si id inscio Domino commiserit postremo supplicio deditus luere perpetrata debet. DD.

CC, *l. seruus ff. de action. & oblig.*

DD, *l. seruos, C. de vi pub.*

§. Effractores autem, qui effracto pariete pecuniam auferunt, quinquennio abstinere à Prouincia, vndè sunt; si sunt Equites Romani; sed in effractores, & in cæteros atrociores fures prout sunt nocturni effractores, causa cognita, statui oportet, prout admissum suggerit, dum ne quis, in plebeio, operis publici pœnam, vel in honestiore, relegationis excedat. EE.

EE, *l. prima §. expilatores vers. sed enim, ff. de effractor. l. 3. §. effractores, ff. de officio Præf. vig.*

TITVLVS VI.

De Incendio, Ruina, Naufragio, Rate, naue expugnata.

TITVLVS iste consequitur ad proximum, quoniam in eum, qui ex incendio, ruina, naufragio, rate, naue expugnata, quid rapuisse dolo malo, damnive quid in his rebus dedisse dicetur, in quadruplum in anno, quo primum de ea re experiundi potestas fuit, post annum in simplum iudicium datur. A.

A, l. prima ff. hoc tit. l. in eum, ff. de furtis.

§. Ex incendio rapi accipitur, hoc est propter incendium, vel propter tumultum incendij, seu propter trepidationem incendij, sicut in bello dicimus amissum, quod propter caussam belli amittitur: proindè si ex adiacentibus prædijs, vbi incendium fiebat raptum quid sit, dicendum de incendij actione teneri, quia verum est ex incendio rapi. B.

B, l. prima, §. ex incendio, ff. hoc tit.

§. Idem si ex ruina, cuius appellatio ad id tempus, quo ruina fit refertur non tantùm si ex ijs, quæ ruerunt tulerit; sed etiam si ex adiacentibus. C.

C, d. l. prima, §. item ruinæ, ff. hoc titulo.

§. Quid si ex naufragio: hic illud quæritur vtrum si quis eo tempore tulerit, quo naufragium fit, an verò, etsi alio tempore tulerit, hoc est & post naufragium? namq; res ex naufragio etiam ex esse dicuntur, quæ in litore post naufragium iacent, & magis est, vt eo tempore, & loco, quo naufragium fit, vel factum est, incidisse in actionem vi bonorum raptorum videatur, qui autem rem in litore iacentem postquam naufragium factum sit abstulerit, in ea conditione est, vt magis fur sit. D.

D, l. prima, §. item, l. 2. l. 3. ff. hoc titulo.

Dein-

§. Deindè ratem, nauem expugnare videtur, qui in ipso quasi prælio, & pugna aduersus nauem, & ratem aliquid rapit, siuè expugnet, siuè prædonibus expugnantibus rapiat. E.

E, l. 3. §. deindè, ff. hoc titulo.

§. Et licet dictum sit supra, quòd in eum, qui ex naufragio, vel incendio, quid cœperit, vel in his rebus damni quid dederit, intra annum vtilem ei cui res abest quadrupli, post annum in simplum, actio prodita est: F: Nihilominus plurimum interest aduertere, an si qui ex naufragio diripuerint, peritura collegerint, an quæ seruari possent flagitiosè inuaserint, ideòq; si grauior præda vi appetita videbitur, liberi quidem fustibus cæsi in triennium relegabuntur, aut si sordidiores in opus publicum eiusdem temporis dabuntur, si non magnæ pecuniæ res fuerit, liberi fustibus, serui flagellis cæsi dimitti possunt. G.

F, l. in eum §. Diuus C. de furtis.

G, l. Pedius, §. Diuus, ff. de incendio, &c.

TITVLVS VII.

De Abigeis.

ABIGEATVS crimen in furtorum numero similitèr describi potest; ideò Abigeatus crimen publici iudicij nō est, quia furtum magis est: A, & numerus abactorum, aut furem, aut abigeum facit: nam oues decem, porci quinque; vel quatuor, equus vnus, vel bos, abigeatus crimen facit. B.

A, l. secunda ff. hoc tit.

B, l. oues 3. ff. hoc tit.

§. Quantitas enim discernit furem ab abigeo; nam qui vnum suem surripuerit, vt fur coercebitur, qui gregem vti abigeus. C.

C, l. aut facta §. quantitas, ff de pœnis.

§. Qui verò sæpius abegerunt licet semper vnum, vel alterum pecus surripuerint, abigei tamen sunt. D.

D, l. oues, ff. hoc tit.

§. Si verò quis oues aberrātes, vel equos in

solitudine relictos, abduxerit; nō est abigeus, sed fur potius dicendus est; E, quia animal errans non est in Domini naturali possessione; sed ciuili. F.

E, l. prima, §. abigei ver. caeterum. ff. hoc tit.

F, l. 3. §. nerua, ff. de acquir. poss.

§. Hinc est, quod animaliū abductores, abigei vocātur, & ij propriè dicūtur abigei, qui pecora ex pascuis, vel armentis subtrahunt, & quodammodò deprædantur, & abigendi studium quasi artem exercent; oues de gregibus, vel boues de armentis abducentes: G. his enim cura est alienis insidiari animalibus, & ea alibi transportare. H.

G, l. 1. §. abigei, ff. boc tit.

H, Auth. de Nuptijs, §. si igitur.

§. Horum pœna arbitraria est; quamuis durissimè puniantur, cum ad gladium quoq; damnari solent: puniuntur autem durissimè non vbique, sed vbi frequentius est id genus maleficij: alioquin, & in opus nonnumquam temporarium dantur: ideò qui porcum, vel capram, vel veruicem abduxerint; non tàm grauitèr, quàm qui maiora animalia abigūt plecti debent: quamquam metalli pœna item operis, vel etiam gladij præstituta fuerit. Attamen qui honestiore loco nati sunt, non debent ad hanc pœnam pertinere, sed aut relegandi erunt, aut ordine amouendi, I, sanè quia plerumque abigei, & ferro vtuntur, si deprædantur grauitèr puniri eorum admissum solet: L, quapropter quicumq; gladio abigunt, non iniquè bestijs obijciuntur. M,

I. l. 1 & §. abigei, ff. hoc tit.

L, l. Abigeatus ff. hoc tit.

M, l. 1. §. abigei in fine vers. sanè, ff. hoc tit.

§. Eum quoque plenius coercendum, qui à stabulo abegit domitum pecus, non à silua, vel grege. N.

N, l. 3. vers. eum quoque ff. hoc tit.

§. Aduerti tamen oportet, quod qui pecora, de quorum proprietate faciebat controuersiam, abegit, ad examinationem ciuilem remittendus est: sed hoc ita demum probandum est, si non color abigeatus quæsitus est, sed verè putauit sua, iustis rationibus ductus. O.

O, l 1. §. qui pecora ff. hoc tit.

TI-

TITVLVS VIII.

De Receptatoribus, & Susceptoribus.

RECEPTANTVR personæ delinquentes, & suscipiuntur res delicto affectæ; nam ij, qui res furatas in custodiam recipiunt, susceptores rerum dicuntur; & qui personas furum recipiunt, receptatores appellantur: ideò pessimum genus est receptatorum, sine quibus latere nemo furum; seù latronum diù potest; & isti puniuntur perindè atq; latrones; A, quia non minus quàm illi delinquunt: B, idcircò eos, qui secum alieni criminis Reos occultando eum, eamue sociarunt, per ipsos & Reos pœna expectet, & latrones quisquis sciens susceperit, & eos offerre Iudicibus supersederit supplicio corporali, aut dispendio facultatum pro qualitate personæ, & Iudicis æstimatione plectetur. C.

A, l. 1. ff. de receptator.

B, l. 3. §. non autem, ff. de incendio, &c.

C, l. 1. C de ijs, qui latrones, &c.

§. In pari quoque causa habendi sunt, qui cum apprehendere latrones possent, pecunia accepta, vel surreptorum parte, dimiserunt: D, Nihilominus receptatores abigeorum extra terram Italiam decem annis relegantur. E.

D, l. 1. §. in pari, ff. hoc tit.

E, l. 3. §. receptatores ff. de Abigeis.

§. Qui verò seruum, seruamue, alienum, alienamue corruptum, corruptamue dolo malo sciens receperit, in eum, quanti ea res erit, in duplum iudicium datur. F.

F, l. 1. ff. de seruo corrupto.

§. Susceptores verò rerum furatarum non minùs punibiles sunt, quàm receptatores furũ; nam ij, qui à seruo furtim ablata scienter susceperint, non tantùm de susceptis; sed etiam pœnali furti actione conueniri possunt. G.

G, l. eos, qui 14. C. de furtis.

§. Et ille suscepisse dicitur, si dolo malo susceperit rem furatam, vel seruum alienum abscondendi causa; H. quia non omnis, qui re-

H, l. 1. §. quod autem ff. de seruo corrupto.

cipit statim delinquit; nam si ignarus rem recipit, aut quid si ob hoc recipit, vt custodiret, saluamq; faceret ei, qui amiserat, non delinquit. I,

I, *l. 3. §. non tantum, vers. sed, ff. de incendio, &c.*

TITVLVS IX.

De Lege Aquilia, & Noxali actione.

DAMNVM, quod alicui datur, vel à liberis, vel à seruis infertur: illud, quod à liberis per legem Aquiliam corrigitur; quod autem à seruis noxali actione corripitur; de quibus hic videndum: & primo de lege Aquilia, quæ est plebis scitum ab Aquilio Tribuno plebis deriuata: A, & vt locum habeat requiritur, quod damnum iniuria, & culpa datum sit. Damnum ab ademptione, & quasi diminutione patrimonij dictū est; B, Iniuria verò accipitur, non vt contumeliam significet, sed vt non iure factum aliquid sit. C.

A, *l. 1. ff. hoc tit.*

B, *l. 3. ff. de damn. infect.*

C, *l. 1. ff. de iniurijs.*

§. Culpa autem dicitur cùm quod diligentèr prouideri poterat, non fuit prouisum: D, idcircò etiam leuissima culpa in lege Aquilia attendenda est; nam si sciente Domino, seruus vulnerat, vel occidit, Aquilia Dominum teneri, dubium non est, scientiam autem Domini hic pro patientia accipimus, vt qui prohibere potuit teneatur, si non fecerit. E.

D, *l. 31. vers. culpam ff. hoc tit.*

E, *l. 45. & 46. ff. hoc tit. infra hoc tit. §. sed videndum.*

§. Quod dicitur damnum iniuria datum, Aquiliam persequi, sic erit accipiendum, vt videatur damnum iniuria datum, quod cum damno iniuriam attulerit; nisi magna vi cogente fuerit factum: Nam qui incendij arcendi gratia vicinas ædes intercidit cessare,

con-

contra eum legis Aquiliæ actionem, dicendum est; iusto enim metu ductus fuit, qui ne ad se ignis perueniret, vicinas ædes intercidit, & siuè peruenerit ignis, siuè antè extinctus sit, credendum est legis Aquiliæ actioné cessare. F.

§. Non autem cessat si defendendi mei causa lapidem in aduersarium misero, & non eũ, sed prætereuntem percussero: nam hoc casu Aquilia tenebor; illum enim solum, qui vim infert ferire conceditur: G, cessat verò in eo, qui casu occidit; si modo culpa eius nulla inueniatur: H.

§. Cautum etiam est, vt qui seruum, seruamuè alienum, alienamue quadrupedem, vel pecudem iniuria occiderit; quanti id in eo anno plurimi fuit, tantum æs dare Domino damnatur. I.

§. Item si quis plus iusto oneratus deiecerit onus, & seruum occiderit, Aquilia locum habet; fuit enim in ipsius arbitrio ita se non onerare. L.

§. Verum qui seruum insidiatorem occiderit lege Aquilia non tenetur, M, nam aduersus periculũ naturalis ratio permittit se defendere; ideò eum, qui cum armis venit possumus armis repellere, sed hoc confestim non ex interuallo. N.

§. Aquilia à furto discernitur, quamuis furtum damnum sit: furtum enim cum lucro, Aquilia cum damno iniuria dato cõsideratur. Nam si quis de manu mihi nũmos excusserit; damni iniuriæ esse actionem, certum est; si ita perierint ne ad aliquem peruenirent, puta si in flumen, vel in mare, vel in cloacam ceciderint, quod si ad aliquem peruenerint ope, & consilio, furti agendum est, O, conueniunt tamen: nam si plures trabem deiecerint, & hominem operuerint, æquè omnes lege

F, l. 50. § quod dicitur ff. hoc titulo.

G, l. 46. §. sed si, ff. hoc tit.

H, §. iniuria Instit. de lege Aquilia.

I, l. 2. ff. hoc tit.

L, l. 7. §. sed & si ff. hoc tit.

M, §. iniuria Instit. de lege aquilia.

N, l. itaque ff. hoc tit. l. 3. §. eum igitur ff. de vi, & vi armata facit id, quod supra tit. 5. §. altero modo vers. & ideò.

O, l. 27. §. si quis de manu, ff. hoc titulo.

P, *l. 11. §. si plures, ff. hoc titulo.*

Q, *l. 52. §. æstimatio, vers. cũ plures, ff. hoc tit.*

lege Aquilia tenentur, P, idem cùm plures trabem alienam furandi causa sustulerint, quã singuli ferre non possent, furti actione omnes teneri existimantur. Q.

R, *l. 31. ff. hoc tit.*

§. Aquilia tenetur putator cum ex arbore ramum deiecerit, & hominem prætereuntem occidit, & ita tenetur, si is in publicum decidat, nec ille proclamauerit; vt casus eius euitari posset; immò etiam si in priuato idem accidisset, potest de culpa agi. R.

S, *l. 5. l. 16. ff. hoc tit.*

§. Si verò magister in disciplina vulnerauerit seruum, vel occiderit, vel eluscauerit discipulum Aquilia teneri oportet, quia Præceptoris nimia sæuitia culpæ assignatur. S.

T, *l. 7. §. si quis, ff. hoc tit.*

§. Si quis verò in colluctatione, vel pancratio, vel pugiles, dum inter se exercentur, alius alium occiderit; siquidem in publico certamine, cessat Aquilia, quia gloriæ causa, & virtutis non iniuriæ gratia damnum videtur illatum. T.

V, *l. 7. §. proculus, l. 8. ff. hoc tit. glos. ex damno in l. ex maleficijs, ff. de act. & oblig.*

§. Si Medicus seruum imperitè secuerit, vel si medicamento perperam vsus fuerit, vel ex locato, vel ex lege Aquilia actionem competere dicendum est; sed si benè secuerit, & curationem dereliquerit securus non erit; sed culpæ Reus intelligitur: V. nam licet eidem Medico imputari euentus mortalitatis non debeat; tamen quod per imperitiam cõmisit, imputari ei debet; prætextu enim humanæ fragilitatis, quam asserit fuisse in ægro, delictum innoxium esse non debet. X.

X, *l. illicitos. §. sicuti, ff. de officio Præsidis.*

Z, *l. 8. §. mulionem, ff. hoc tit.*

§. Mulio quoque si per imperitiam impetũ mularum retinere non potuerit, & ex alienum hominem obtriuerint culpæ nomine tenetur. Z.

AA, *l. 27. §. huius, ff. hoc tit.*

§. Cæterarum rerum præter hominem, & pecudem occisam, si quis alteri damnum fecerit Aquilia tenetur: AA, nimirum si quis insulam

ſulam meam voluerit exurere, & ignis ad vicini inſulam peruenerit; item ſi cùm apes meæ ad tuas aduolaſſent, tu eas exuſſeris: item qui vinum ſpurcauit, vel effudit, vel acetum fecit, vel alio modo vitiauit; BB, Ex his, & alijs ſimilibus damnis non quanti in eo anno, ſed quanti in diebus triginta proximis res fuerit obligatur is, qui damnũ dederit. CC.

BB, *d. l. 27. §. ſi quis, §. ſi cũ apes §. cum eo, ff. hoc tit.*

CC, *d. l. 27. §. huius ff. hoc tit. §. ex hoc Inſtit. de lege aquil.*

De Noxali actione.

§. NOxales verò actiones appellantur illæ, quæ non ex contractibus, ſed ex noxa, atque maleficio ſeruorum aduerſus Dominos inſtituuntur; quarum actionum vis, & poteſtas hæc eſt, vt ſi damnati fuerint Domini liceat eis deditione ipſius corporis, quod deliquit euitare litis æſtimationem. DD.

DD, *l. 1. ff. de nox. act.*

§. Sed videndum eſt an Dominus ſciens, vel ignorans fuerit; quoniam ſi ſeruus ſciente Domino occidit, inſolidum Dominum obligat, ipſe enim Dominus occidiſſe videtur, EE, vbicumque enim ſcientia Domini exigitur ſic accipienda eſt: ſi cum prohibere potuerit non prohibuit; FF, aliud enim eſt authorem eſſe, aliud pati delinquere. GG.

EE, *l. ſi ſeruus, ff. eod.*

FF, *l. in delictis, ff. eod. facit ſupra tit. 4. §. hæc autem, & ſup. §. culpa autem hoc tit.*

GG, *l. in omnib. ff. eodem.*

§. Si autem inſciente Domino, noxalis eſt actio, non debet Dominus ex maleficio ſerui in plus teneri, quàm vt noxæ eum dedat, HH, cùm ex delictis ſeruorum Domini ignorantes, vel prohibentes ſi noxali actione conueniantur; ita condemnari debent, vt aut noxæ dedere, aut condemnationem ſufferre habeant in ſua poteſtate. II.

HH, *d. l. ſi ſeruus, ff. eod.*

II, *l. ſi ſerui, C. eod.*

TITVLVS X.

De Iniurijs.

A, *l.4.ff.de act. & oblig. l. vlt. C. de iniurijs.*

B, *l.1. §. vsque in fine ff. de iniurijs, cap. scienti de reg. iur. in 6. l. cum do nationis ibi nec vnquam, C. de transact.*

C, *l. Prætor, §. atrocem ibi contumeliosiorem ff. de iniurijs.*

D, *l. eum qui ff. de iniur. l. 3. C. de offic. Rect. prou.*

E, *l. 15. §. conuicium, ff. hoc tit.*

F, *l. 1. §. omnem, ff. hoc tit.*

G, *l. 1. §. contumelia, §. iniuria, §. omnem, §. item, ff. hoc titulo.*

H, *l. illud, §. sanè, ff. hoc titulo.*

QVAMVIS generalitèr iniuria ex eo dicta sit, quod non iure fiat, vt supra dictum est; tamen specialitèr hic de iniuria, quæ re, aut verbis alteri fit, dicendum est delictum, A, quo quis alium inuitum B, contumelia C, immeritò afficit. D.

§. Igitur iniuria re fit, quoties manus inferuntur; verbis quoties conuicium fit: conuicium ideò dicitur, vel à concitatione, vel à conuentu, hoc est à collatione vocum cùm in vnum plures voces conferuntur, & quasi conuocium dicitur. E.

§. Omnem idcircò iniuriam, aut in corpus inferri, aut ad dignitatem, aut ad infamiam pertinere dicimus: in corpus fit, cùm quis pulsatur; ad dignitatem, cùm Comes matronæ abducitur; ad infamiam cùm pudicitiæ attentatur. F.

§. Item aut per semetipsum alicui fit iniuria, aut per alias personas: per semetipsum, cum directo ipsi patri famil. vel matri famil. fit iniuria, per alios cùm per consequentiam fit, vt cùm fit liberis meis, aut vxori, nuriue; spectat enim ad nos iniuria, quæ ijs fit, qui vel potestati nostræ, vel affectu subiecti sunt. G.

§. Verùm quia iniuria ex affectu facientis consistit; ideò nemo facere potest iniuriam, nisi scit se iniuriam facere, etiamsi nesciat cui faciat: quocirca furiosus, & impubes, qui doli mali capaces nõ sunt, iniuriam facere non solent; pati autem iniuriam, etiamsi non sentiant, possunt. H.

§. Quare etiam si quis per iocum percutiat, aut

aut dum certat iniuriarum non tenetur . I.

§. Iniuriarum actio duplex est vna Prætoria, altera legis Corneliæ : Prætoria illa est, que datur patri pro iniuria filio illata. L, Cornelia verò illa est, quæ directè competit iniuriato . Ideò illud quæritur, an pater fam. filio iniuriam passo ex lege Cornelia iniuria agere posse, & placuit non posse . M.

§. Quocirca, qui patris nomine iniuriarum agit ob eam rem, quod filius eius verberatus, pulsatusue sit, in stipulatione cogẽdus est filij quoque personam comprehendere; vt de rato cautum sit ; præsertim cùm fieri possit , vt pater antè decedat, quàm scierit Procuratorem suum egisse , & ita iniuriarum actio ad filium redeat ; N, quamuis in lege Cornelia filius famil. agere potest , ex omni causa ; vt statim dicetur, nec cauere debet rem ratam habiturum cum suo nomine agat . O.

§. Sed sciendum est actionem legis Corneliæ de iniurijs ex tribus causis dari ; nimirum quando quis pulsatus, vel verberatus , vel domus eius vi introita sit : apparet igitur omnem iniuriam, quæ manu fiat lege Cornelia contineri ; sed inter pulsationem , & verberationem hoc interest, vt verberare sit cum dolore cedere: pulsare verò sine dolore sit: Domum autem accipere debemus non proprietatem domus, sed domicilium ; quare siuè in propria domo, quis habitauerit , siuè in conducta, vel gratis, siuè hospitio , non tamen ad momentum receptus , lex Cornelia de iniurijs locum habet : ad meritoria autem , vel stabula non pertinebit . P.

§. De omni autem iniuria is, qui passus est, potest vel criminalitèr agere, vel ciuilitèr. Et siquidem ciuilitèr agatur æstimatione facta pœna Reo imponitur ; sin autem criminalitèr

offi-

I, *d. l. illud .*

L, *l. si fine §. fin. ff. rem ratam hab. l. non solum §. si pater, ff. de Procuratoribus .*

M , *l. 5. §. illud quæritur ff. hoc tit. infra tit. 11. §. similiter pater .*

N, *d. l. si fine §. qui patris, ff. rem ratã haberi.*

O, *l. 5. §. in lege Cornelia ff. hoc tit.*

P, *l. 15. §. lex Cornelia, §. inter, §. domum. §. ego puto, ff. hoc titulo .*

Q, *§. summa Instit. hoc tit.*

officio Iudicis pœna Reo irrogatur. Q.

§. Pœna autem iniuriarum ex lege 12. tabularum propter membrum ruptum, talio erat, propter os fractum nummariæ pœnæ erant constitutæ: sed postea Prætores permittebant ipsis, qui iniuriam passi sunt, eam æstimare, vt Iudex, vel tanti Reum condemnet, quanti iniuriam passius æstimauerit; sed secundùm gradum dignitatis vitæq; honestatem crescit, aut minuitur æstimatio iniuriæ, qui gradus condemnationis, & in seruili persona non immeritò seruatur, vt aliud in seruo actore in medij actus homine, hoc est mediastino, aliud in vilissimo, vel compedito ius æstimationis constituatur. R.

R, §. *pœna autem Instit. hoc tit.*

§. Sed de iniuria extra ordinem ex causa, & ex persona statui solet; & seruis quidem flagellis cæsi Dominis restituuntur, liberi verò, humiliores quidem loci, fustibus subijciuntur; cæteri autem, vel exilio temporali, vel interdictione rei certæ coercentur. S.

S, *l.45. ff. hoc tit.*

§. Aduertendum tamen est, quod qui agit iniuriarum certum dicat quid iniuriæ factum sit; quia qui famosam actionem intendit, non debet vagari cũ discrimine alienæ æxistimationis; sed designare certum, & specialitèr dicere, quam se iniuriam passum contendat. T.

T, *l. Prætor ff. hoc tit.*

§. Nam illo spectat dici certum de iniuria, quam quis passus sit, vt ex qualitate iniuriæ sciatur quale reddendum sit iudicium iniuriarum: Etenim liberto aduersus Patronum non quidem semper, verùm interdum iniuriarum dari iudicium, scilicet si atrox sit iniuria, quam passus sit, puta si seruilis est, id est talis, quæ seruo facta pareret actionem iniuriarum Domino. V.

V, *d. l. Prætor, §. præterea, vbi glos. seruilis ff. hoc tit.*

§. Atrocem iniuriam illam dicimus, quasi contumeliosiorem, & maiorem, & hæc tri-

pli-

pliciter consideratur, scilicet persona, re, & tempore: persona atrocior iniuria fit cùm Magistratui, cùm parenti, patronoue fiat: Re atrocem iniuriam dicimus, vt puta si vulnus illatum, vel os alicui percussum sit: tempore si in ludis, & in conspectu Prætoris iniuria facta sit. X.

X, l. 7. §. atrocem ff. hoc tit.

§. Nonnumquam locus vulneris atrocitatem facit, veluti oculo percusso. Z.

Z, l. 8. ff. eod.

TITVLVS XI.

Quibus actio iniuriarum competat.

CVM iniuria non solùm viuis, sed etiam defunctis inferatur aliquando, idcircò si fortè cadaueri defuncti fiat iniuria; si hæredes, bonorumue possessores existant, iniuriarum hæredum, vel bonorum possessorum nomine actionem habebunt: spectat enim ad eorum existimationem, si qua ei fit iniuria, idemq; est si fama eius, cui hæredes existunt lacessatur. A.

A, l. 1. §. & si fortè, ff. de iniurijs.

§. Quoties autem funeri testatoris, vel cadaueri fit iniuria; siquidem post aditam hæreditatem fiat, dicendum est hæredi quodammodò factam; semper enim hæredis interest defuncti existimationem purgare; quoties verò antè aditam hæreditatem magis hæreditati, & sic hæredi per hæreditatem acquiri. B.

B, l. 1. §. quoties ff. de iniurijs.

§. Si verò viuenti iniuria inferatur, aliquando ex vna iniuria tribus oriri iniuriarum actionem videmus, neque vnius actionem per aliam consumi certum est, vt puta vxori meæ filiæ famil. iniuria facta est, & mihi, & patri, & ipsi iniuriarum actio incipiet competere. C.

C, l. 1. §. idem ait, ff. de iniurijs.

Quòd

D. *l.* 2. *ff.de iniurijs.*

§. Quòd si viro iniuria facta sit, vxor non agit, quia defendi vxores à viris, non viros ab vxoribus æquum est. D.

E, *l.* 15. §. *sponsum, ff.de iniurijs.*

§. Sponsus quoque ad iniuriarum actionem admittendus est; etenim spectat ad contumeliam eius, iniuria quæcumq; sponsæ eius fiat. E.

F, *l pater ff.de iniurijs, l.non solùm, §. si pater ff.de Procuratoribus sup. tit.* 10. §. *iniuriarum: vers. ideò.*

§. Similitèr pater, cuius filio, facta est iniuria, non est impediendus, quominus duobus iudicijs, & suam iniuriam prosequatur, & filij; F. quia iniuria, quæ fit liberis nostris, nostrum perstringit pudorem: vt etiam si volentem filium, quis vendiderit patri suo quidem nomine competat iniuriarum actio, filij verò nomine non competat, quia nulla iniuria est, quæ in volentem fit. G.

G, *l.* 1. §. *vsq; ff. de iniurijs.*

H, *l.* 17. §. *si filius ff. eod.*

§. Si verò filius iniuriarum egerit, patri actio non competit. H.

§. Dominus quoque pro iniuria facta seruo, iniuriarum habet actionem, sed si quis sic seruo facit iniuriam, vt Domino faceret, Dominum iniuriarum agere suo nomine posse: si verò non ad suggestionem Domini id fecit, ipsi seruo facta iniuria inulta relinqui non debet; maximè si verberibus, vel quæstionibus affligeret. I.

I, *d. l.* 15. §. *si quis sit ff.de iniurijs.*

L, *d. l.* 15. §. *item si liberum, ff.de iniurijs.*

§. Item si liberum hominem, qui mihi bona fide seruit, quis ceciderit, distinguendum est; vt si in meam contumeliam pulsatus sit competat mihi iniuriarum actio. L.

M, *l.* 4. *ff.de iniurijs.*

§. Si cum seruo meo pugnum ducere vellè, in proximo testantem inuitus percusserim, iniuriarum non teneor. M.

N, *d. l.* 15. §. *si quis pulsatus ff. de iniurijs.*

§. Si quis pulsatus quidem non est; verum tamen manus aduersus eum leuatæ, & sæpè perterritus est, quasi vapulatus, non tamen percussus vtili iniuriarum actione tenetur. N.

§. Si quis Astrologus, vel qui aliquam illicitam diuinationem pollicetur consultus aliquem

quem furem dixisset, qui non erat iniuriarum eum agi non potest, sed constitutiones eum tenent, O, nimirum supplicio capitis ferietur, gladio vltore prostratus. P.

O, d.l.15.§.*si quis astrologus*, *ff. de iniurijs*.

P, *l. nemo*, *C. de malef. & mathem.*

TITVLVS XII.

De Libellis Famosis.

INIVRIA non solùm re, & verbis; sed etiam scriptis, hoc est quidquid ad probrũ alicuius scriptum sit, ad infamiam spectare dicitur: vndè si quis librum ad infamiã certi hominis pertinentem scripserit, composuerit, ediderit, doloue malo fecerit, quo quid eorum fieret, etiamsi alterius nomine ediderit, vel sine nomine vti de ea re agere liceret, & si condemnatus sit, qui id facit intestabilis ex lege esse iubetur. A.

A, *l.5.§.si quis librum, ff. de iniurijs, l. ob carmen ff. de testibus*.

§. Eadem pœna tenetur is, qui epitheta, aliudue quid, siuè scripturam in notam aliquorum produxerit; Item qui emendum, vendendumue curauerit, & ei, qui indicasset, siuè liber, siuè seruus sit pro modo substantiæ accusatæ personæ æstimatione Iudicis præmium constituitur, seruo forsan, etiam libertate præstanda. B.

B, *l.5. §.ead. pœna, ff. de iniurijs*.

§. Siquis libello dato, vel Principi, vel alij famam alienam insectatus fuerit, iniuriarum agendum est. C, Ea verò, quæ infamandi alterius causa in monumenta publica posita sunt de medio tollenda veniunt, atq; etiam ex lege Cornelia iniuriarum actio ciuiliter moueri potest, condemnatione, æstimatione Iudicis facienda. D.

C, *l. 15. §. si quis libello, ff. de iniurijs*.

D, *l. 37. ff. de iniurijs*.

§. Quocirca si quis famosum libellum, siuè domi, siuè in publico, vel quocumque loco ignarus repererit, aut corrumpat prius, quàm alter

aiter inueniat, aut nulli confiteatur inuentum: si verò non statim easdem cartulas, vel corruperit, vel igni consumpserit, sed vim eorum manifestauerit, sciat se quasi auctorem huiusmodi delicti capitali sententiæ subiugandum: sanè si quis deuotionis suæ, ac salutis publicæ custodiam gerit: nomen suum profitetur, & quæ per famosum libellum persequenda putauerit, ore proprio dicat: itaut absque vlla trepidatione accedat; sciens quidem, quod si assertionibus suis veri fides fuerit opitulata: laudem maximam, & præmium consequetur. Sin verò minimè, hæc vera ostenderit, capitali pœna plectetur, & huiusmodi libellus alterius opinionem non lædat. E.

E, *l. vnica, C. de libellis famosis.*

§. Itaque qui in alterius famam publicè scripturam, aut verba contumeliosa confixerit, & repertus scripta non probauerit flagellatur, & qui ea prius inuenerit rumpat; si non vult auctoris facti causam incurrere. F.

F, *can. 1. 5. q. 1.*

TITVLVS XIII.

De extraordinarijs Criminibus.

DELICTA extraordinaria iam diximus esse illa, quorum nomen certum non est; nec pœna certa in illis præstituta est. A.

A. *l. 13. ff. de pœnis.*

§. Horum criminum species sunt, vel contra bonos mores, veluti si testator non sua spontè testamentum fecerit; sed compulsus ab eo, qui hæres est institutus, aut à quolibet alio, quos noluerit scripsit hæredes, aut impeditus, quo minus testetur: B, Item si quis fimo corrupto aliquem perfunderit, cæno, luto oblinierit, aquas spurcauerit, fistulas, lacus, quidue aliud ad iniuriam publicam contaminauerit

B, *l. 1. & 2. C. si quis aliquem testa. prohib. &c.*

rit

rit, in quos grauitèr animaduerti solet. C. C, *l.* I. §. *fit iniuria ff. de extraordin. crimin.*

§. Qui puero stuprũ abducto ab eo, vel corrupto comite persuaserit, aut mulierem, puellamue interpellauerit, quidue impudicitię gratia fecerit, domum præbuerit; pretiumq; quo id persuaderet, dederit: perfecto flagitio punitur capite; imperfecto in insulam deportatur, corrupti comites summo supplicio afficiuntur. D. D. *l.* I. §. *qui puero, ff. de extraord. crim.*

§. Sollicitator etiam alienarum nuptiarum, itemq; matrimoniorum interpellatores, & si effectu sceleris potiri non possunt propter voluntatem tamen perniciosæ libidinis extra ordinem puniuntur. E. E, *l.* I. *ff. de extraord. crim.*

§. Vel contra religionem, veluti si sub specie soluendi voti, cœtus illiciti tentati sint. F. F, *l.* 2. *ff. eod.*

§. Ideò mandatis Principum præcipitur, ne patiantur esse collegia sodalitia, neuè milites collegia in castris habeant; G, nisi religionis causa, quo casu coire non prohibentur: cùm sola illicita collegia coerceri debent. H. G. *l.* I. *ff. de Collegÿs illicitis.* H, *d. l.* I. *ff. eod.*

§. Pœna autem illorum, qui illicitum collegium vsurparint ea est, qua tenentur ij, qui hominibus armatis, loca publica, vel templa occupasse iudicati sunt. I. I, *l.* 2. *ff. eod.*

§. Contra Religionem etiam facit, qui sepulcrum violat, vel statuam diruit, & de monumento euellit: quamuis nec applumbata, neque affixa fuerit: cùm sic sit monumenti, vt ossaria: L, sepulcri enim deteriorem conditionem fieri prohibitum est. M. L, *l.* 2. *ff. de sepulcro violato.* M, *l.* 7. *ff. eod.*

§. Sepulcra autem hostium religiosa non sunt, ideòq; lapides indè sublatos in quemlibet vsum conuertere possumus, nec sepulcri violati actio competit. N. N, *l.* 4. *ff. eod.*

§. Pœna autem violati sepulcri infamia est; cæterum vel pecuniaria datur; O, vt si O, *l.* 9. *ff. eod.*

quis

quis in sepulcro dolo malo habitauerit, ædificiumue aliud, quàm quod sepulcri causa factum sit, habuerit, in eum si quis agere eo nomine volet ducentorum aureorum iudicium datur; P, vel in factum quatenus dolo malo sepulcrum violatum dicetur, vt ei ad quem pertinet, quanti ob eam rem æquum esse videbitur condemnetur, Q, vel etiam summo supplicio, aut deportatione crimen violati sepulcri punitur.

P, l. 3. vers. si quis sepulcro ff. eod.

Q, d. l. 3.

§. Nam Rei sepulcrorum violatorum, si corpora ipsa extraxerint, vel ossa exuerint; humiliores quidē fortunæ summo supplicio afficiūtur, honestiores in insulam deportantur; alias relegantur, aut in metallum dantur. R.

R, l. vlt. ff. de sepulcro violato.

§. Aduersus verò illos, qui cadauera spoliant Præsides interuenire solent; maximè si manu armata aggrediuntur, vt si armati more latronum, id egerint etiam capite plectuntur; si sine armis ad pœnam metalli damnantur. S.

S, l. 3. §. aduersus eos, ff. eod.

§. Vel contra publicam securitatem, seù honestatem; veluti si simulato Præsidis iussu interuenerit; ablatum eiusmodi tenore, restitui Præses iubet, & delictum extra ordinem coercet. T, & licet concussionis iudicium publicum non sit, tamen si quis pecuniam acceperit, ne quem alterum accusaret potest in eum publicum iudicium intentari, sicut pœna legis Corneliæ teneri debent ij, qui in accusationem innocentium coierint: V, Quare Præses illicita ministeria sub prætextu liciti ad concutiendos homines procedentia prohibere, & deprehensos coercere debet, & sub specie tributorū illicitas exactiones fieri prohibeat. X.

T, l. 1. ff. de concussion.

V, l. 2. ff. de concussion.

X, l. 6. §. illicita, ff. de off. Præsidis.

§. Contra eos, qui annonam attentant, atq; vexant, statutum est, ne ab ijs, qui coemptas merces supprimunt, aut à locupletioribus, qui fru-

fructus suos æquis pretijs vendere nolunt, dum minus vberes prouentus expectant, annona oneretur; pœna autem in hos varia statuitur; nam plerumque si negotiantes sunt, negotiatione tantùm eis interdicitur, interdum & relegari solent, humiliores ad opus publicum dari. Y.

Y; *l. 6. ff. de extraordin. crim. tot. tit. ff. ad l. Iuliam de Annona.*

§. Onerant annonam etiam ij, qui stateras adulterinas habent, & contra eos, qui illas, vel falsas mensuras tenent, vel pœna legis Corneliæ de falsis statuitur, vel in insulam relegantur. Z.

Z, *d. l. 6. §. onerant ff. eod. & toto tit. ff. ad l. Iul. de Annona.*

§. Huic etiam delicto proximè accedit delictum monopolij, quod est quædam illicita conuentio inter negotiatores, vel artifices inita, ne species alicuius negotij, vel operis minoris quam ipsi inter se statuerunt venundetur, vel perficietur, AA, si quis ergò monopolium ausus fuerit exercere bonis proprijs expoliatus perpetuitate damnetur exilij. BB.

AA, *l. vnica, C. de monopolijs.*

BB, *d. l. vnica, §. si quis.*

TITVLVS XIV.

De Crimine Stellionatus.

STELLIONATVS crimen legitimum non est; A, neque publicis, neque priuatis actionibus continetur: B, ideò neque famosum iudicium est, quamuis infamiam irroget damnato; C, & solam correctionem extraordinariam habet: D, dummodò non debeat opus metalli in plebeis egredi; in ijs autem, qui sunt in aliquo honore positi ad tépus relegatio, aut ab ordine motio remittenda est. E.

A, *l. 2. §. pœna, ff. hoc tit.*

B, *l. 1. ff. hoc tit.*

C, *l. 13. §. crimen, ff. de his, qui not. infam.*

D, *l. 2. ff. hoc tit.*

E, *l. 3. §. pœna, verf. solent, ff. hoc tit.*

§. Igitur illic stellionatus obijcitur, vbicumq; titulus criminis deficit: F, nam easdem res pluribus pignorare dissimulando in posteriore

F, *l. 2. verf. vbicumq; ff. hoc titulo.*

tiore obligatione, quod eadem alijs pignori
G, *l.1.C.hoc tit.* tenerentur, stellionatus crimen est; veluti quidem
factum improbum, atque criminosum: G,
quoniam ignorantia creditoris, cui res pridem
apud alios obligatæ pignoris, siuè hypothecæ
iure obligantur; non sine periculo capi consueuit:
Etenim huiusmodi fraudes ad extraor-
H, *l. 4. C.hoc tit.* dinariam criminis executionem spectare, ac
stellionatus commissum seuerissimè videtur
vindicandum. H,

§. Idem dicendum est; si Pater tuus in te
donationem contulerit, & cùm emancipatus
esses, traditionibus, dominium corporum in
te trãstulerit, posteaquam creditorem sortitus
es, quasdam earum sine voluntate tua, velut
I, *l.2.C. hoc tit.* proprias suas obstrinxerit, ius tuum non læsit;
sed cùm sciens alienam rem, teque non consentiente
veluti propriam, suo nexu erit creditori. I.

§. Item dicitur, quòd si quis auro dato,
postea æs subiecisset, furti tenetur, quòd si verò
in dando æs subiecisset, turpiter quidem
L, *l.36 ff.de pignorat. act.* fecisset, non furem esse dicendum est, sed
pignoratitium iudicium datur, atque etiam
extra ordinem stellionatus nomine plecti sæpissimè
rescriptum est. L.

§. Item si quis rem alienam mihi pignori
dedit sciens, prudensq; aut alij obligatam
mihi obligauit, nec me de hoc certiorauit;
eodem stellionatus crimine plectetur. Planè
si ea res ampla est, & ad modicum æris fuerit
pignorata, cessat non solùm stellionatus
M, *l.3.§.1. ff.eod.* crimen, sed etiam pignoratitia, & de dolo
actio, quasi in nullo captus sit, qui pignus secundo
loco accepit. M

§. Ideò qui res suas iam obligarunt, & alij
secundò obligant creditori, vt effugiant periculum
stellionatus, quod solent pati, qui
sæpius

sæpius easdem res obligant prædicere solent alij nulli rem obligatã esse, vt in id quod excedit priorem obligationem, sit obligata. N.

N, *l.* 15. §. *qui res suas ff. de pign. & hypot.*

§. Si verò ignorat quantum ad crimen pertinet excusat cum ignorantia; non autem excusat quantum ad contrarium iudicium: quin scilicet creditor pignoratitiam ad interesse habeat, nisi sciens creditor accipiat, vel alienum, vel obligatum, vel morbosum; quia tunc contrarium iudicium non datur. O.

O, *l.* 16. §. *contrariam, vers. sed vtrũ §. sed si ff. de pign. actione.*

§. In omnibus etiã diuisionibus, quæ præpositæ sint, vbi creditor, vel non numeratam pecuniam accepit, vel numeratam iterum accepit, repetitio contra eum competit: nisi fortè ex condemnatione fuerit ei pecunia soluta; tunc enim propter authoritatem rei iudicatæ, repetitio quidem cessat: sed ipse stellionatus crimine propter suam caliditatem, idest propter suum dolum plectetur. P.

P, *l.* 29, §. *in omnibus ff. mandati.*

§. Si autem hæres emptori suppresserit conditionem statu liberi ex empto quidem tenetur; sed etiam stellionatus crimen eidem imputatur, qui sciens dissimulata conditione statutæ libertatis, simpliciter eum vendiderit. Q.

Q, *l.* 9. §. *si statu liber, vers. si tamen ff. de statu lib.*

§. Item si quis merces supposuerit, vel obligatas auerterit, vel corruperit, æquè stellionatus reus erit. R.

R, *l.* 3. §. *sed etsi ff. hoc tit.*

§. Si quis autem imposturam fecerit, vel collusionem in necem alterius, stellionatus potest postulari, S, & quamuis de periurio, si qua pignora esse, quis in instrumento iurauerit; tamen crimen stellionatus fit, & ideò ad tempus exulat. T.

S. *d. l.* 3. §. *item si quis ff. hoc titulo.*

T. *l.* 4. *ff. hoc tit.*

§. Verùm si quis stellionatus crimen obiecerit, & destitit pœnam Turpiliani non subibit, sed officio Iudicis culpa eius coercebitur. V, Idcircò sciendum est, quod stellionatus accusatio ad Præsidis cognitionem spectat,

V, *l.* 7. §. *si stellionatus ff. ad Turpil.*

& obijci ijs potest, qui dolo quid fecerint, scilicèt si aliud crimen non sit, quod obijciatur: quod enim in priuatis iudicijs est de dolo actio, hoc in crimine stellionatus est persecutio: X, nam quæ dolo malo facta esse dicuntur, si de his rebus alia actio non erit, & iusta causa esse videtur, de dolo iudicium datur. Z.

X, *l. 3. ff. hoc tit.*

Z, *l. 1. vers. quæ dolo, ff. de dolo malo.*

TITVLVS XV.

De Publicis Delictis.

PVBLICA delicta illa sunt, de quibus publicum iudicium constituitur: Veruntamen quia non omnia iudicia publica sunt; sed ea tantùm, quæ ex legibus publicorum iudiciorum veniunt: A, Adeò, vt si quis accusetur, quod crimen iudicij publici destituisse dicatur, iudicium publicum non est, quia ex lege aliqua de hac re cautum non est. B, Idcircò si per errorem de famoso delicto ad arbitrum itum sit, vel de ea re, de qua publicum iudicium constitutum sit, veluti de adulterijs, siccarijs, & similibus vetare debet Prætor sententiam dicere, nec dare dictæ sententiæ executionem. C.

A, *l. 1. ff. de publ. iud.*

B, *l. 3. §. si adeò ff. de præuaricat.*

C, *l. 3. §. Iulianus ff. de receptis arbit.*

§. Et publica quoque iudicia dicuntur, eò quia neque per actiones, sed per accusationes ordinantur, neque omninò quicquam simile habent cum cæteris iudicijs, magnaquè diuersitas eorum est, & in instituendis, atque etiam in exercendis. D, Nam qui crimen publicum instituere properant, non alitèr ad hoc admittuntur, nisi prius inscriptionum pagina præcesserit, & fideiussor de exercẽda lite adhibitus fuerit: sin verò post satisdationem præsentes non fuerint, edicto admonendi sunt, vt ve-

D, *§. 1. instit. de pub. iud.*

veniant ad causam agendam; & si non adsuerint, non solùm extra ordinem æstimatione Iudicis puniendi sunt; sed etiam sumptus, & quod in eam rem, & circa ipsum iter ad litem vocati, fecerunt; dependere cogentur. E.

§. Quamuis cuilibet ex populo experiri iudicio publico liceat, F, quia illud; quod in religionem v.g. vel in Principem committitur; in omnium fertur iniuriam; G, tamen ad crimen publici iudicij persequendum frustra Procurator interuenit: H, & si interuenerit Iudex contra eum, qui Procuratorem dederit sententiam dicere debet nō contra Procuratorem. I.

§. Horum autem publicorum delictorum, seu publicorum iudiciorum multæ species sunt, quædam ad publicas, quædam ad priuatas personas respiciunt, quædam ad publicas, quædam ad priuatas res spectant, quædam ad res, & personas sacras pertinent, de quibus infra dicendum est.

E, *l. 3. C. de ijs, qui accusare non poss.*

F, *l. palam 43. §. Senatus ff. de ritu nupt.*

G, *l. Manichæos, C. de Hæreticis, & Manich. infra tit. 21. §. huic itaq;*

H, *l. 13. §. ad crimen ff. de pub. iud.*

I, *l. si quando vers. per Procuratorem, C. de iniurijs.*

TITVLVS XVI.

De Crimine læsæ Maiestatis humanæ.

INTER publicas, & temporales personas prima, & principalior est ipse Princeps, & Respublica, cæteri sunt viri illustres, veluti Principis Consiliarij, & Senatores. A.

§. Principis autem Maiestas dupliciter attentatur, verbo scilicet, & facto: verbo siquidem cùm quis modestiæ nescius, & pudoris ignarus improbo, petulantiq; maledicto nomina Principis crediderit lacessenda, ac tumulentus, & turbulentus obtrectator temporum illius fuerit. B.

A, *l. quisquis C. ad l. Iul. maiestat.*

B, *l. vnica, C. si quis imper. maled.*

§. Hoc tamen à Iudicibus non in occasione ob principalis maiestatis venerationem habendum est; sed in veritate rei: nam & persona spectanda est, an potuerit facere, an antè quid fecerit, & an cogitauerit, & an sanæ mentis fuerit; cùm lubricum linguæ ad pœnam facilè trahendum non sit. C.

C, *l. famosi, ff. ad l. Iul. maiestatis.*

§. Facto: cùm quis aduersus Principem, vel aduersus eius securitatem aliquid commiserit, D, vel cum militibus, vel barbaris scelestam inierit factionem, aut factionis ipsius susceperit, vel dederit iuramentum: E, quo crimine etiam tenetur is, cuius opera dolo malo consilium initum erit. F,

D, *l. 1. ff. eod.*

E, *l. quisquis C. ad l. Iul. maiest.*

F, *l. 1. ff. eod.*

§. Huius criminis pœnam si de maledictis agatur, Principis est infligere, & quamquam temerarij digni pœna sint; tamen vt insanis illis parcendum est, si non sit tale delictum, quod vel ex scriptura legis descendat, vel ad exemplum legis vindicandum sit, G, vel potius neque durum aliquid, neque asperum debeant sustinere; quoniam si id ex leuitate processerit, contemnendum est, si ex insania miseratione dignissimum, si ab iniuria ad ipsum Principem remittendum; vt is ex personis hominum dicta penset, & vtrum prætermitti, an exquiri debeant, censeat. H.

G, *l. famosi vers. quamquam ff. eod.*

H, *l. vnica, C. si quis imper. maled.*

§. At verò si de factis agatur, gladio Reus feritur, bonis etiam eius omnibus Fisco abductis. I.

I, *l. quisquis in fine C. ad l. Iul. maiest.*

§. Ijsdemq; etiam pœnis puniri debent, qui de Virorum Illustrium, qui Consilijs, & Consistorio Principis intersunt, ac etiam Senatorum nece cogitauerint; nam & ipsi pars corporis eiusdem Principis sunt: eadem ideò seueritate voluntatem sceleris, qua effectum puniri iura voluerunt, cum ipsi quidem vtpotè maiestatis Rei habeantur; L.

L, *d. l. quisquis, C. eod.*

Im-

§. Immò in quocumq; læsæ maiestatis crimine, & maximè vbi contra Romanum Imperatorem, vel Reges aliquid asseratur commissum; potest procedi per accusationem, inquisitionem, seu denunciationem summariè de plano, sine strepitu, & figura iudicij, prout illi, qui iurisdictioni præest, videbitur expedire. M.

§. Idē dicendū est de transfugis, qui vel rebelles, vel perduelles dicuntur. Rebelles ij sūt, qui infideles Imperij Romani sunt, & qui publicè, & occultè contra honorem, & fidelitatem Principis debitam, rebellionis opera quomodocumque faciunt, & contra Principis, Imperij q; sui prosperitatem, aliquid machinantur, & contra eum, seu eius Officiales in ijs, quæ ad commissum eis officium pertinent, rebellando committant. N, Hos autem vbicumque inuenti fuerint, quasi hostes interficere licet. O.

§. Perduelles verò dicuntur ij, qui ab his, sub quorum Imperio sunt, desciscunt, & in hostium numerum se conferunt, P; & quos nos hostes nuncupamus, eos veteres perduelles appellabant. Q.

§. Hi enim rebelles, & perduelliones, vel consiliorum Principum renunciatores, aut viui exuruntur, aut furca suspenduntur: R, immò etiam post eius mortem huiusmodi crimen instaurari solet, atque inchoari; vt conuicto mortuo memoria eius damnetur, & eius bona successoribus eripiuntur: quia ex quo scelératissimum consilium cœpit, exindè quodammodo sua morte punitus sit. S.

§. Perduellionis autem crimen, aut proditione, aut seditione committitur: proditione veluti si quis hostibus nuncium, literasue miserit: T, nàm qui secreta hostibus nunciant, V,

M, *cap. ad reprimendum extrauag. quomodo in læsa maiestat.*

N, *cap. 1. vers. tenore extrauag. qui sint rebelles.*

O, *l. 3. §. transfugas ff. de siccarijs.*

P, *l. amissione, §. qui deficiunt ff. de cap. dim.*

Q, *l. 234 ff. de verbor. signif.*

R, *l. 38. §. transfugæ, ff. de pœnis.*

S, *l. 7. l. 8. ff. ad l. Iul. maiestat. inf. tit. 21. §. huic itaq; vers. nam si & supra lib. 1. tit. 12, §. sed ex.*

T, *l. 1. vers. quiue, &c. ff. eod.*

V, *l. 6. §. exploratores, ff. de re militari.*

X, *l.* 1. *vers. signumue, ff. ad l. Iul. maiest.*

signumue dederit, feceritue dolo malo, quo hostes consilio iuuentur aduersus Rempublicam, proditores sunt. X.

Z, *d. l. 1. ff. eod.*

AA, *l. 1. C. de seditiosis.*

§. Seditionis verò veluti si quis aduersus Rempublicam cœtus, conuentusue fecerit, hominesue ad tumultum conuocauerit, Z. plebemue suscipere, & aduersus publicam disciplinam fortasse tentauerit. AA.

BB, *l. si quis* 38. §. *authores ff. de pœnis.*

§. Authores autem seditionis, & tumultus populo concitato, pro qualitate dignitatis, aut in furcam tolluntur, aut bestijs obijciuntur, aut in insulam deportantur. BB.

TITVLVS XVII.

De Criminibus in publicas res commissis.

CRIMINA hæc particularia eorum sunt, qui in publico officio constituti sunt: videlicet ambitus, repetundarum, peculatus, & de residuis, ac de falsa moneta.

A, *l. vnica ff. ad l. Iuliam peculatus.*

§. Ambitus est crimen adfectati honoris, quod tamen hodie in vrbe cessat: quia ad curam Principis Magistratus creatio pertinet, non ad populi fauorem: quod si in municipijs Magistratum, aut Sacerdotium quis petierit, in centum aureos cum infamia punitur: qua lege damnatus, si alium conuicerit in integrum restituitur, non tamen pecuniam recipit. A.

B, *d. l. vnica, §. ite is, l. 12. ff. ad l. Iul. de vi pub.*

§. Item is, qui nouum vectigal instituerit, hac etiam pœna plectetur, & lege Iulia de Vi publica teneretur. B.

§. Crimen verò repetundarum ad eas spectat pecunias, quas quis in magistratus potestate, vel quo alio officio, munere, ministerioue

tione publico, acceperit, C, & hoc crimine tenetur is,qui cum aliquam poteftatem habet, pecuniam ob iudicandum, vel non iudicandum acceperit. D.

C, *l.1.ff.ad l. Iul. repet.*

D, *l.3.ff ad l.Iul. repetun.*

§. Pariter hoc eodē crimine tenetur,qui ob denunciandum, vel non denunciandum teftimonium pecuniam acceperit. E.

E, *l.6.ff.eod.l.2 ff. de concuſs. in fine.*

§. Damnatus hoc crimine teftimonium publicè dicere, aut Iudicem effe, poftulare ue prohibetur: F, atque extraordinem, & plerumque exilio, vel etiam durius prout admiferit, punitur. G.

F, *d.l.6.§.hac lege, ff.eod.*

G, *l.7.§.hodie, ff. eod.*

§. Nam fi qui ob hominem necandum pecuniam acceperint, vel licet non acceperint, calore tamen,hoc eft iracundia inducti, interfecerunt, vel innocentem, vel quem punire non debuerant, capite plecti, vel certè in infulam deportari debent. H.

H, *d. l.7.§.hodie, verſ. quid enim ff. eod.*

§. Crimen autem peculatus furtum pecuniæ publicæ, aut facræ eft: I, & fit cùm quis pecuniam facram, religiofam, vel publicam aufert, vel intercipit,vel in rem fuam vertit, vel cùm quis in aurum, argentum, æs publicum quid indat, vel immifceat, vel quod quid indatur immifceatur, faciat fciens dolo malo, quo id peius fiat, L.

I, *l. 9. §.labeo,ff. ad l.Iul.peculatus.*

L, *l.1 ff. eod.*

§. Sciendum tamen eft, quòd non folùm pecunia publica, fed etiam priuati crimen peculatus facit, veluti fi quis, quod Fifco debetur fimulans fe Fifci creditorem acceperit, quamuis priuatam pecuniam abftulerit. M.

M, *d.l.9. §.labeo, verſ.eod.capite ff. ad l.Iul.peculatus.*

§. Peculatus verò pœna aquæ, & ignis interdictio eft: in quam poftea fucceffit deportatio. N.

N, *l.3. ff.eod.*

§. De crimine refiduorum tenetur, qui publicam pecuniam delegatam in vfum aliquem retinuit, neque in eum vfum confumpfit: O, vel apud eum ex locatione, emptione, ali-

O, *l.2. ff.eod.*

men-

mentaria ratione, ex pecunia, quam accepe- rit, aliaue qua ex causa pecunia publica residit, & damnatus hoc crimine amplius tertia parte, quam debet punitur. P.

P, l. 4. §. lege Iulia de residuis, ff. eodem.

§. Hæc autem publica iudicia peculatus de residuis, & repetundarum similitèr aduersus hæredes exercentur, nec immeritò cùm in his quæstiò principalis ablatæ pecuniæ moueatur. Q.

Q, l. vlt. ff. ad l. Iul. peculatus.

§. Tandem de Annona fraudata iudicium publicum dari dicendum est: etenim hoc iudicio tenetur, qui contra Annonam fecerit, societatem coierit, quo Annona carior fiat: R, minimè igitur æquum est, Decuriones Ciuibus suis frumentum vtilius, quàm Annona exigit vendere. S.

R, l. 1. ff. ad l. Iuliam de Annona.

S, l. 3 ff eod.

TITVLVS XVIII.

De Falsa Moneta.

PECVNIA, publica res est: ideò iudiciũ falsæ monetæ publicum est: si quis igitur nummos falsa effusione formauerit, maiestatis crimen committit. A, idcircò eos, qui adulterinam monetam clandestinis sceleribus exercent, cunctis necessitas incumbit inquirendi, vt inuestigati tradantur Iudici, & facti conscios per tormenta illicò producturi; ac sic dignis supplicijs addicendi: accusatoribus etiam eorum immunitas permittitur: B, immò & præmio accusatori proposito facillimè adulter poterit reperiri, & a quocumque fuerit publicatus, illicò omni dilatione submota flammarum exustionibus mancipetur, & vniuersæ eius facultates Fisco addicientur. C.

A, l. 2. C. de falsa moneta.

B, l. 1. C. eod.

C, l. 2. C. eod.

§. Domus verò, vel fundus in quo hæc perpetrata sunt, si dominus in proximo constitutus

tutus sit, cuius incuria, vel negligentia punienda est, & si ignoret Fisco vendicetur, nisi Dominus antè ignorans, vt primum repererit scelus prodiderit perpetratum: tunc enim possessio, vel domus ipsius proscriptionis iniuriæ minimè subiacebit. D.

D, *l.* 1. §. *domus*, *C. de falsa moneta.*

§. Si verò quis númos aureos partim raserit, partim tinxerit, vel finxerit; siquidem liber sit ad bestias dari, si seruus supremo supplicio affici debet. E.

E, *l.* 8. *ff. de falsis.*

§. Lege paritèr Cornelia cauetur eum, qui in aurum vitij, quid addiderit, quiue argenteos nummos adulterinos conflauerit, falsi crimine teneri. F.

F, *l.* 9. *ff. de falsis.*

§. Eadem lege exprimitur, ne quis nummos, staneos, plumbeos emere, vendere dolo malo velit; G, eademq; pœna afficitur is, qui cum prohibere tale quid posset non prohibuit. H.

G, *d. l.* 9. §. *eadem ff. eodem.*

H, *d. l.* 9 *in fine.*

§. Is autem, qui falsam monetam percusserit, si in totum formare noluerit, suffragio iustæ pœnitentiæ absoluitur. I.

I, *l.* 19. *ff. de falsis.*

§. Serui verò, qui monetarios adulterinam monetam clandestinis sceleribus exercentes in publicum detulerint, Ciuitate Romana donentur, & eorum Domini pretium à Fisco percipiant. L.

L, *l.* 2. *C. quibus ex causis serui pro præmio libertatem accipiunt.*

TITVLVS XIX.

De Vi, & Violentia.

VIS est maioris rei impetus, qui repelli non potest, aduersus quam parum proficit custodia. A.

A, *l.* 2. *ff. de eo, quod metus causa*, *l.* 32. *ff. de action. empt.*

§. Vim hic accipimus, quæ aduersus bonos mores fiat, non eam, quam magistratus rectè intulit scilicèt iure licito, & iure honoris sustinet

stinet; B, & ideò vis fieri dicitur quoties quis id, quod deberi sibi putat, non per Iudicem reposcit, sed sibi ius in id dicit. C.

B, *l.3.§. sed vim, ff de eo, quod metus causa.*

§. Et differt à metu, quia vis necessitatem contrariæ voluntati impositam importat, D, metus verò propter instantis, vel futuri periculi causam, mentis trepidationẽ significat; E, quia nõ quilibet metus ad rescindenda ea, quæ consensu terminata sunt, sufficit; sed talem metum probari oportet, qui salutis periculum, vel corporis cruciatum contineat. F.

C, *l. 7. vers. vis enim ff. ad legem Iuliam de vi priuata, l. extat ff. de eo, quod met. causa supra lib. 2. tit. 5. §. si quis autem.*

D, *l.1. ff. de eo, quod metus causa.*

E, *d.l. 1. §. metus ff. eod.*

F, *l. interpositas, C. de transact.*

§. Vis autem, & publica, & priuata dicitur; publica, quæ armis; priuata, quæ sine armis fit: ideò lege Iulia, de vi publica tenetur is, qui arma, tela domi suæ, vel in agro, in villa præter vsum venationis, vel itineris, vel nauigationis coegerit. G.

G, *l.1. ff. ad legem Iuliam de vi publ.*

§. Excipiuntur arma, quæ quis commercij causa habuerit, hæreditateue ei obuenerit. H,

H, *l.2. ff. ad l. Iul. de vi publica.*

§. Sed lege Iulia de vi priuata tenetur is, qui aliquem ex agro suo hominibus congregatis, sine armis deiecerit. I.

I, *l.5. ff. ad l. Iul. de vi priuata.*

§. Qui verò armati venerunt, & si non armis vsi sunt ad deijciendum, sed deiecerunt, armata vis facta esse videtur; sufficit enim terror armorũ, vt videantur armis deiecisse. L.

L, *l.3. §. qui armati, ff. de vi, & vi armata.*

§. Armatos verò non eos tantùm accipere debemus, qui tela habuerint; sed etiam eos, qui habent aliud, quod nocere potest; M, telorum autem appellatione omnia accipiuntur, ex quibus singuli homines nocere possunt, N, veluti fustes, lapides, gladij, hastæ, & frameæ, id est ronpheæ. O.

M, *l.9. ff. ad l. Iuliam de vi publ.*

N, *l.11. vers. telorum ff. eod.*

O, *l.3. §. armis ff. de vi, & vi armata.*

§. Igitur qui turbæ, seditionisue faciendæ, consilium inierint, seruosue, aut liberos homines in armis habuerint, de vi publica tenentur. P.

P, *l.3. ff. ad l. Iul. de vi pub.*

§. Huius delicti pœna acquæ, & ignis interdictio

dictio est: Q, quæ vel vltimum supplicium, vel deportatio, vel relegatio intelligitur. R. Q, l. 10. §. damnato, ff. eod.

§. Verùm quia multa facinora, sub vno violentiæ nomine continetur; cum alijs vim inferre certantibus, alijs cum indignatione resistentibus, verbera, cædesq; crebro deteguntur, admissæ; placuit si fortè quis, vel ex possidentis parte, vel ex eius, qui possessionem temerare tentauerit, interemptus sit, in eum supplicium exerceri, qui cum facere tentauerit, & alterutri parti, causam malorum præbuerit, & non iam relegatione, aut deportatione plectatur, sed supplicium capitale excipiat; nec interposita prouocatione sententiam, quæ in eum fuerit dicta, suspendat. S. R, l. quoniam, C. de vi publ. §. item lex Iulia Instit. de pub. iud. l. cui dolo §. penult. ff. de vi publ. S, l. quoniam multa C. de vi pub.

§. Item si quis omissa interpellatione, vim possidenti intulerit, ante omnia violentiæ causã examinari oportet; T, & in ea requiri quis, ad quem peruenerit possidentem, vt ei, quem constiterit expulsum, ammissæ possessionis iura reparentur, eademq; protinus restituta, si criminalis quæstio agitetur, violentus pœnæ non immeritò destinatus, in totius litis terminum differatur; vt agitato negotio principali (si contra eum fuerit iudicatum) in insulam deportetur, bonis omnibus obsignatis. V. T, l. 5. §. si de vi, ff. de vi pub. l. 7. §. quod si ff. eod. V, d. l. 7. §. quod si C. de vi pub.

§. Seruos verò, qui fecisse violentiam confessionibus testium, aut proprijs docebuntur, si id inuito Domino commiserint, postremo supplicio luere perpetrata, censendum est. X. X, l. 8. C. de vi pub.

§. Quod si illi metu, atque exhortatione dominorum violentiam admiserint, dominum infamem pronunciandum esse loci, ac originis propriæ dignitate non vti; seruos verò quos furoribus talibus paruisse constiterit, in metallum post sententiam dari oportet. Z. Z. d. l. 8. §. quod si, vide supra tit. 5. §. seruus etiam.

§. Viles autem Domini, infamesque personæ, & ij, quibus aut sæpius violentiam pe-

AA, d. §. quod si.

petrasse conuincentur, vel capitis, vel deportationis pœna tenentur. AA.

§. De vi verò priuata damnati, pars tertia bonorum ex lege Iulia publicatur, & cautum est ne Senator sit, aut Decurio, aut vllum honorem capiat, neue in eum ordinem sedeat, neue Iudex sit, & videlicet omni honore, quasi infamis, carebit. BB.

BB, l. 1. ff. de vi priuata.

TITVLVS XX.

De eximentibus eum, qui in ius vocatus est.

EXIMITIO quamdam violentiam continet; ideò de ea dicendum quoque est: verbum enim eximere generale est, differt tamen à verbo eripere, quod est de manibus auferre per raptum; eximere verò est quoquo modo auferre, vt puta si quis non rapuerit, sed moram fecerit, quominùs in ius veniret, aut actionis dies exiret, vel res tempore amitteretur, videtur exemisse; quamuis corpus non exemerit. A.

A, l. sed eximendi ff. ne quis eum, qui in ius. &c.

§. Docere autem debet quis per hanc eximitionem factam, quominùs in ius produceretur: cæterum si nihilominus productus est, cessat pœna; quoniam verba cum effectu sunt accipienda. B.

B, l. si per alium §. docere ff. eod. infra tit. 29. §. de secundo.

§. Sed aliter dicendum est de eo, qui eum, qui in ius vocatus est, vi eximat, quoniam ille, qui venienti ad iudicium aliquid tristè pronunciauerit, propter quod necesse habuerit ad iudicium non venire, tenetur in factum quanti actoris interfuit eum sisti. C.

C, l. 1. §. dolum, l. ex hoc edicto ff. de eo per quem.

§. Sed ille, qui in ius vocatum vi eximit, pœna etiam tenetur ad vindictam: vndè si plu-

plures deliquerint in singulos dabitur,& nihilominùs manet qui exemptus est obligatus. D, Ideò is, qui debitorem vi eximit, si soluerit, Reum non liberat, quia pœnam suam soluit. E.

D, *l. si per alium, §. hoc iudicium, ff. ne quis eum.*

E, *l. is, qui.6. ff. eod.*

TITVLVS XXI.

De Diuinæ læsæ Maiestatis Crimine.

CRIMEN hoc, vel in hæresi, vel in schismate, vel in Apostasia consistit: Hæresis siquidem peruersum dogma habet: Schisma propter Episcopalem dissensionem ab Ecclesia separat: A, Apostasia verò in vniuersum Religionis Christianæ decreta repudiat; veluti si quis ex Christiano Iudæus effectus sacrilegis cœtibus aggregetur. B.

A, *can. illud. 24. q.3.*

B, *l.1.C.de Apost.*

§. Hæreticorum autem vocabulo continentur,& qui latis aduersus eos sanctionibus,succumbere debent, vel leui argumento à iudicio catholicæ Religionis; & tramite detecti fuerint deuiare. C.

C, *l.2.C.de Hæret. & Manich.*

§. Huic itaque hominum generi, nihil ex moribus, nihil ex legibus commune sit cum cæteris: D, ideòq: publicum crimen est; E, nam si in criminibus maiestatis humanæ, licet memoriam accusare defuncti; ita etiam non immeritò, & hi debent tale subire iudiciũ: F, ideò in mortem quoque inquisitio extenditur.

D, *l. Manichæos C. eod.*

E, *d l.Manichæos §.ac primum & supra tit.15.§.quamuis.*

§. Idem dicendum de ijs,qui Apostolorum præcepta calcantes, Christiani nominis Sacramenta, sortito alio rursus baptismate, non purificant; sed incessant lauacri nomine polluentes: G, idcirco si quis rebaptizare quempiam de Ministris Catholicæ Sectæ fuerit de-

F, *d.l.Manichæos, §.præterea vers. nã si supra tit.16.§.hic enim vers. immò.*

G, *l. 1. C. ne sanctum Baptismum.*

te-

tectus, vna cum eo, qui piaculare crimen cõmisit (si tamen criminis per ætatem capax sit) & hic, cui persuasum sit, vltimo supplicio percellatur. H.

H, l. 2. C. eod.

§. Schismatici verò, quamuis non aliquam sibi confingant hæresim, vt rectè ab Ecclesia recessisse videantur, I, cùm schisma scisuram sonet, L, tamen ad illam dispositi sunt; quoniam si pertinacitèr suæ sectæ adhæserint, hæretici dicuntur. M, hi enim non solùm exilij, sed etiam proscriptione rerum, & dura custodia per publicas potestates coerceri debent. N.

I, can. illud 24. q. 3.
L, can. schisma 23. q. 1.
M, glos. & schisma in can. illud 24. q. 3.
N, can. de Liguribus 23. q. 5. in fine.

§. Apostasia autem pertinet ad infidelitatem, O, & Apostatis Principibus non est obediendum; quia Apostatæ prauo corde machinantur malum, iurgia seminant, intendentes separare homines à fide: P, Ideò Apostatæ sunt hi, qui sanctam fidem prodiderunt, & sanctum baptisma hæretica superstitione profanarunt: à consortio ergò omnium segregati sint, ac testimonij alieni, nec testamenti habent factionem, nulli in hæreditate succedant, à nemine scribantur hæredes; sed nec vnquam in statum pristinum reuertantur, nec flagitium horum obliterabitur pœnitentia, neque vmbra aliquæ exquisitæ defensionis, aut muniminis obducetur; quoniam quidem eos, qui fidem, quam Deo dedicauerant polluerunt, & prodentes diuinum mysterium in profana migrauerunt, tueri ea, quæ sunt commentitia, & concinnata non possunt. Q.

O, D. Thom. 2. 2. q. 12. art. primo in corpore.
P, D. Thom. 2. 2. q. 12. art. 4. ad 4.
Q, l. 3. C. de Apostatis.

§. Huic crimini proxima est blasphemia, quæ est conuicium impiumq; verbum in Deũ probatum creaturæq; quod conuenit Deo ad scribendæ, vel ab eo remouendo, quod illi conuenit, vel attribuendo, quod illi non cõuenit, lacessendo eius prouidentiam, iustitiamq; obtrectando, eiusq; bonitati maledicendo. R.

R, D. Thom. 2. 2. q. 13. art. 1.

Ideò

§. Ideò Iudices prouidere debent, vt à blasphemia, & periurijs omnes penitus conquiescant; S, ac proindè Principum constitutionibus ludos prohiberi mandatur: T, quoniam quidam nec ludentes, neç ludum scientes, sed numeratione tantum proprias substãtias perdiderunt, die, noctuq; ludendo, argento, apparatu, lapidibus, & auro consequentèr, ex hac ordinatione blasphemare, hoc est Deo maledicere conantur, & instrumenta conficiunt. V.

S, *l. 15. §. similitèr C. de Relig. & sump. fun.*

T, *d. l. 15.*

V, *d. l. 15. C. de Relig. & sump. fun.*

§. Propterea si aliqui inueniãtur in tali permanente blasphemiæ delicto, primùm quidem indignos semetipsos faciũt Dei misericordias post hæc autem & legibus constitutis subijciũtur tormentis, atq; etiã vltimis subdantur supplicijs, vt nõ ex contemptu taliũ inueniatur, & cuius, & Resp. per hos impios actus lœdi. X.

X, *Authen. vt non luxurientur §. propterea vers. inueniantur aliqui.*

TITVLVS XXII.

De Crimine Sacrilegÿ.

QVI Diuinæ legis sanctitatem, aut nesciendo omittunt, aut negligendo violant, & offendunt, sacrilegium committunt. A.

A, *l. 1. C. hoc tit.*

§. Sacrilegium ille etiam committit, qui publica Sacra compilauerit, hoc est facto impetu in publica Sacra grassatus fuerit; aut qui priuata Sacra, vel ædiculas incustoditas tentauerit, & hic amplius quàm fur, minus ergò, quàm sacrilegus meretur: quare quod sacrum, quodue admissum in sacrilegij crimen cadat diligentèr considerandum est: B, & quamuis sacrilegi capite puniantur; C, tamen pœna hæc moderanda est, & pro qualitate personæ, proq; Rei conditione, & temporis, & ætatis,

B, *l. 9. ff ad l. Iul. pecul.*

C, *d. l. 9.*

& sexus, vel seueriùs, vel clementiùs illa statui debet, & licet constet multos etiam ad bestias damnatos; nonnullos etiam viuos exustos, alios verò in furca suspensos fuisse; tamen moderanda pœna est vsque ad bestiarum damnationem eorum, qui manufacta templa effregerunt, & dona Dei noctu tulerunt. D.

D, *l.6.ff.eod.l.10. C. de Episcopis, & Clericis.*

§. Cæterum si quis interdiù modicum aliquid ex Templo tulerit, pœna metalli coercendus est; aut si honestiore loco natus sit, deportandus in insulam est. E, Locus etiam facit, vt idem furtum, vel sacrilegium sit, & capite luendum, vel minore supplicio. F.

E, *d.l.6.§.cæterum ff. ad legem Iuliam peculatus.*

F, *l.16. §.locus, ff. de pœnis.*

§. Et qui confugientem ad Sanctam Ecclesiam sua auctoritate abstraxerit, verberatur,& tonsus deportatur. G.

G, *l.2. C.de crim. sacr. can. diffiniuit 17. q.4.*

§. Qui verò prædia diuinis vsibus tradita, humanis applicant vsibus, & Domino,cui tradita sunt ea subtrahant, vt sibi inseruiant, vti sacrilegos haberi oportet. H.

H, *can.prædia 12. q.2.*

§. Idem dicendum est de eo, qui in Clericum, vel Monachum violentas manus iniecerit, pulsando, vinciendo, afficiendo, sacrilegij reatum incurrit. I.

I, *can.si quis suadente 17. q.4.*

§. Sunt tamen quædam enormia flagitia, quæ potius per mundi Iudices, quàm per Antistites, & Rectores Ecclesiarum vindicantur; sicut cum quis interfecerit Pontificem Apostolicum, Episcopum, Presbyterum, siuè Diaconum, huiusmodi Reos Reges, & Principes mundi damnant. L.

L, *can. sunt, 23. q.5.*

TI-

TITVLVS XXIII.

De Homicidio.

CVM inter nos cognationem quamdam natura constituerit; consequens est, quod hominem homini insidiari nefas sit: A, eoq; magis abominandum, si quis alterum occidat, & occidisse dicitur, qui mortis causam, vel qui adhibita vi, & quasi manu, vel quolibet alio modo causam mortis præbuit: tracta interpretatione vocis à cædendo, & à cæde. B,

A, *l.3.ff.de iust.& iure.*

B, *l. 52. ff. ad l. Aquil.*

§. Homicidium itaque est hominis exanimatio,& hominis appellatione,tàm fœminam, quàm masculum contineri non est dubium. C.

C, *l.152.ff.de verbor.sign.*

§. Sed de fœtu nondum nato ambigitur,& dicendum, quod qui in vtero est, perindè est, ac si in rebus humanis esset: D, ac proindè si mulier visceribus suis vim intulisse, quo partum abigeret,constiterit,in exilium eam Præses exiget. E.

D, *l. 7. ff. de statu hominum.*

E, *l.8.ff.de siccar. l. Diuus, ff. de extraord. crim. infra lib.4.tit.8.§.mulier*

§. Ita si mulier pugno à te percussa eiecerit, Aquilia teneri, quasi de rupto, idest de corrupto: F, nam qui conceptum in vtero per abortum deleuerit, homicida est. G.

F, *l. 27. §. si mulier ff. ad l. Aquil.*

G, *can.consuluisti vers. hi aute 2.q. 5.*

§. Is autem, qui hominem occiderit, si non occidendi animo hoc admiserit, absolui potest; sed qui hominem non occiderit, sed vulnerauerit,vt occidat pro homicida damnãdus est, H, quia in maleficijs voluntas spectatur, non exitus; I, & ex re hoc constituendũ. Nam si gladio strinxerit, & in eo percusserit, indubitatè occidendi animo, id eum admisisse; sed si claua percusserit, aut cucuma in rixa,quamuis ferro percusserit,tamen non occidendi animo, leniendam eius pœnam; quia

H, *l.1.§.Diuus,ff. de siccar.*

I, *l. 14. ff. eod.*

L, l. 1. §. *Diuus*, *ff. eod.*

in rixa casu magis, quàm ex voluntate homicidium admiserit. L,

§. Ideò si quis cum telo ambulauerit necandi causa, sicut is, qui hominem occiderit, vel cuius dolo malo factum erit, commissum legis Corneliæ pœna coercetur. M,

M, l. 7. *C. de siccarijs.*

§. Verum si in rixa percussus homo perierit, ictus vniuscuiusq; in hoc collectorum contemplari oportet; N, quia lege Cornelia tenetur, qui hominem occiderit, O, & præcipuè si cædem admiserit spontè, doloue malo: P, dolus autem in lege Cornelia pro facto accipitur, non lata culpa. Q.

N, l. 17. *ff. de siccarijs.*
O, l. 1. *ff. eod.*
P, l. 16. *ff. eod.*
Q, l. 7. *ff. eod.*

§. Quare si quis ab alto se præcipitauerit, & super alium venerit, eumq; occiderit, aut Putator ex arbore cum ramum deiecerit, non proclamauerit, & prætereuntem interfecerit, ad legem Corneliam non pertinet. R.

R, l. 7. *verf. quare, ff. de siccarijs.*

§. Cæterum ea, quæ ex improuiso casu potiùs, quàm fraude accidunt, fato plerumque non noxæ imputatur. S.

S, l. 1. §. *cæterum C. eod.*

§. Idem dicendum de eo, qui se non voluntate, sed casu fortuito homicidium fecisse asseruit; si hoc ita sit, neque super hoc ambigi poterit, omni metu, ac suspicione, quam ex admissæ rei discrimine sustinet, liberari debet; ex ijs enim, quæ fortuito casu aliquo accidere possunt, iura non constituuntur. T.

T, l. 5. *C. eod. l. 3. ff. de legibus.*

§. Non autem qui per lasciuiam mortis causam præbuisset; quoniam iste in quinquennium relegari oportet. V.

V, l. 4. §. *cùm quidam ff. eod.*

§. Rescriptum paritèr reperitur eum, qui stuprum sibi, vel suis per vim inferentem occidit, dimittendum: sed in eum, qui vxorem deprehensam in adulterio occidit leuitèr pœna irroganda est, & humiliori loco positus, in exilium perpetuum datur; sed qui aliqua dignitate positus, ad tempus relegatur. X.

X, l. 1. §. *item Diuus ff. de siccarijs.*

Si

§. Si verò qui aggressorem, vel quemcumq; alium in dubio vitæ discrimine constitutum, occiderit, nullam ob id factum calumniam merere debet. Z.

Z, l. 2. C. de sicca- rÿs.

TITVLVS XXIV.

De Homicido qualificato.

DELICTVM homicidij sæpiùs cum aliqua qualitate patratur, quæ duplex est, vna aggrauans, altera minuens, aut alio modo delictum excusans; quæ aggrauat, vt plurimum in præmeditatione, consistit: quæ verò minuit, vel excusat, est quando animus non adest delinquendi: si quidem illa, quæ aggrauat consideratur, præcipuè quando machinatione, seu caliditate quadam decipiendi, aliud agitur, aliud simulatur; A, veluti si quis per industriam, vel insidias aliquem occidat, B, quamuis etiam sine simulatione quandoq; id agi possit, nempè per dissimulationem ad tuenda sua, vel aliena. C.

A, l. 1. §. dolum malum, ff. de dolo malo.

B, can. 1. extra de homic.

C, l. 1. §. dolum malum, ff. de dolo malo.

§. Hinc proditorium homicidium, quod in simulatione amicitiæ consistit, insidiosum, ac præmeditatum dicitur: ideò si fortè mulier marito mortis parasse insidias, vel quouis alio genere, voluntatem occidendi habuisse inueniatur, vel si fortè maritus eodem modo insectetur vxorem, in eadem quæstione ab omni familia, non solùm mariti, sed etiam vxoris suæ (quæ tamen tunc temporis domi fuerit) quærendum est; sine cuiusquam defensione. D.

D, l. 9. C. de sicca- rÿs.

§. Et serui igne cremantur, qui saluti dominorum suorum insidiati erunt: E, & omnes seruos, qui ex quocumq: loco, siuè in domo, siuè in via, siuè in agro, & vbicumque senserint dominum periclitantem, ad prohibendas

E, l. 28. §. igni ff. de pœnis.

insidias non occurrerint, supplicio capitis afficiuntur. F.

§. Homicidia alia sunt, quæ assassinia dicuntur, veluti quando pecunia mediante, & mandato patrãtur; vt si in hoc te pecunia conduxerim, vt hominem occidas: G, pecuniam dicimus, etiamsi aliquid pro pecunia datum, & acceptum sit. H.

§. Homicidium autem de mandato, tunc dicitur committi; puta si mea tantum gratia tibi committo, vt aliquem occidas: I, idcircò non minus mandans quam mandatarius tenetur: parum enim referre visum est suis manibus quis occidat an verò per alium: L, nam & qui suis manibus facit; & qui alij mandat tenetur, M, siuè præsens, siuè absens fuerit, qui mandat. N.

§. Sunt etiam alia homicidia, qualitate atrociora, scilicet homicidium sui ipsius, Parricidium, ac Veneficium; in eo enim, qui sibi manus intulit, sic distinguitur interesse, qua ex causa, quis sibi mortem consciuit, sicuti cùm quæritur an is, qui sibi manus intulit, & non perpetrauit, debeat puniri, quasi de se sententiam tulisset; nam omninò puniendus est. O.

§. De parricidio autẽ lege Põpeia cauetur, vt si quis Patrem, matrem, auum, auiam, fratrem, sororem, patruelem, matruelem, amitam, materteram, consubrinum, consubrinam, virum, vxorem, generum, nurum, socerum, vitricum, priuignum, priuignam, patronum, patronam, occiderit, cuiusue dolo malo id factum erit, vt pœna ea teneatur, quæ est legis Corneliæ de sicarijs; mater quoq; filium, filiamq; occiderit, pœna eiusdem legis afficitur, & auus qui nepotem occiderit, & præterea, qui venenum emerit, vt patri daret, quam-

F, *l. 12. C. de ijs qui vt indign.*

G, *l. non solùm, §. proculus §. si mãdato, ff. de iniurijs.*

H, *l. 1. §. pecuniam ff. de calumniatoribus.*

I, *arg. l. 2. ff. mandati.*

L, *arg. textus in l. 1. §. deiecisse, ff. de vi, & vi armata.*

M, *l. si quis id, §. in seruos, vers. hoc verò, ff. de iurisd. omn. iud.*

N, *l. si per alium, ff. ne quis eum, &c.*

O, *l. 3. §. si quis, ff. de bonis eorum, qui ante, &c. l. 6. §. eius, qui, ff. de in iusto rupto infra lib. 4. tit. 8. §. Idem si.*

quamuis non potuerit dare, pœna parricidij tenetur: P, quæ est, vt virgis sanguineis verberatus, deindè culeo insuatur, cum cane, & gallo gallinaceo, & vipera, & scimia, deindè in mare profundum culeus iactetur; hoc ita si mare proximum sit, alioquin bestijs obijcitur. Q.

P, *l.1.ff.ad l.Pompeiam de Parricid.*

Q. *l.9.ff.ad l.Pompeiam de Parricid. l. unica, C. de ijs, qui parentes.*

§. Parricidij postulatus si interim decesserit, siquidem sibi mortem cōsciuerit, successorem sibi fiscum habere debebit; sin minus eum, quem voluit si modo testamentum fecerit; si verò intestatus decesserit, eos hæredes habebit, qui lege vocantur. R.

R, *l.8. ff. eod.*

§. De veneficio plecti potest; non solùm, qui malum venenum necandi causa dederit; sed etiam ille, qui fecerit, vel vendiderit, vel hominis necandi causa habuerit; S, quia plus est hominem veneno necare, quàm gladio occidere. T.

S, *l. 3. ff. de siccar. l. 1. C. de malef. & matt.*

T, *l. 1. C. de malef. & matt.*

§. Ideò iussa fuit relegari ea, quæ non quidem malo animo, sed malo exemplo, medicamentum ad conceptionem dedit: ex quo ea, quæ acceperat, decessit. V.

V, *l. 3. §. adiectio, vers. sed ea, ff. de siccar.*

§. Eorum etiam scientia punienda, & seuerissimis meritò legibus, vindicanda est, qui magicis accincti artibus, aut contra salutem hominum moliti, aut pudicos animos ad libidinem deflexisse detegentur: X, multi enim magicis artibus vsi, vitam insontium, labefactare, non dubitant; & Manibus accipitis, idest Dijs infernalibus inuocatis audent elementa turbare, vt quisquis suos conficiat, malis artibus, inimicos, hos (quoniam naturæ peregrini sunt) feralis pestis, id est ea mors, qua bestiæ necantur, absumat. Y.

X, *l. 4. C. de maleficis.*

Y, *l. 6. C. eod.*

§. Qualitas autem, quæ homicidium minuit, vel excusat duplici motiuo considerari potest, vel cum quis suo nomine, vel Reipubli-

blicæ vlcisci voluerit suo nomine cum quis percussorem ad se venientem gladio repulerit, non vt homicida tenetur, sed vti defensor propriæ salutis in nullo peccasse videtur: Z, quoniam iure hoc euenit, quod quisque ob tutelam sui, suarumq; rerum fecerit, iure fecisse existimetur. AA, sed rectius faciet si se Præsidi obtulerit, & probauerit, non occidendi animo illum percussisse; BB, libera quoque resistendi cunctis tribuitur facultas, vt quicumque militum, vel priuatorum ad agros, nocturnus populator intrauerit, vt itinera frequentauerit insidijs aggressionis obsederit, permissa cuicumque licentia, digno illico supplicio subiugetur; ac mortem, quam minabatur, excipiat, & in id, quod intendebat, incurrat; melius enim est occurrere in tempore, quam post exitum vindicare. CC.

Z, *l. si quis 3. l. 4. C. de siccarijs.*

AA, *l. vt vim 3. ff. de iustitia, & iure.*

BB, *l. 1. C. de siccarijs.*

CC, *l. 1. C. quando liceat vnicuiq; sine Iudice vindicare.*

§. Reipublicæ verò nomine vindictam sumit, qui desertores opprimit, qui si resistere ausi fuerunt, in his velox sit supplicium; cuncti enim aduersus latrones publicos, desertoresque militiæ ius sibi sciant pro quiete communi exercendæ publicæ vltionis indultū. DD.

DD, *l. 2. C. eod.*

TITVLVS XXV.

De Plagiarijs.

PLAGII criminis accusatio, publici iudicij est: A, quod etiam per violentiam committi potest: B, & crimen capitale est. C.

§. Plagiū igitur est hominis dolosa abductio: D, ad effectum illum celandi, vel alienandi, victumq; habendi, aut pro eo, aliam rem permutandi. E.

§. Ideò qui hominem ingenuum, vel liber-

A, *l. 13. C. ad l. Iuliam de plagiar.*

B, *l. 1. vers. quod si, C. eod.*

C, *l. 1. C. eod.*

D, *l. abducti, C. de plagiar.*

E, *l. 4. vers. idem, C. eod. l. comparentem, C. eod. l. 3. vers. sciens, ff. eod.*

bertinum inuitum celauerit, vel vinctum habuerit, sciens dolo malo, quiue in ea, quæ re socius erit, quique seruo alieno, seruæue persuaserit, vt à Domino, Dominaue fugiat, vel eum, eamue inuito, vel sciente Domino, Dominaue celauerit, vinctumq; habuerit, emerit sciens dolo malo, quiue in ea re socius erit, eius pœna teneatur. F.

F, l. 6. §. lege Flauia, ff. hoc tit.

§. Præses autem discreto prius iure dominij intelligat, an audiendum sit plagij crimen necne; nam si proprietatis tuæ mancipium esse constiterit expirasse criminis intentionem emersa dominij luce manifestabit, si verò seruum alienum esse constiterit post disceptatam proprietatis quæstionem, & criminis causam audiet. G.

G. l. Præses C. eod.

§. Paritèr si liberum, sciens conditioné eius inuitū venundando, plagij criminis tenetur. H.

H, l. liberum, C. eod. l sciens, C. vbi de crimine agi oportet.

§. Itaque plagiarij, qui viuentium filiorum miserandas infligunt parentibus orbitates, metalli pœna tenentur. I.

I, l. Plagiarij, C. hoc tit.

§. Si quis verò huiusmodi Reus fuerit oblatus; posteaquam super crimine claruerit seruus quidem, vel libertate donatus, bestijs subijciatur, ingenuus gladio consumatur. L.

L, l. plagiarij §. si quis C. de plagiarijs

§. Immò si quis in huiusmodi plagij facinore deprehendatur, capite eum plecti non dubitatur, vt pœnæ genere deterreri, cæteri possint, quominus istiusmodi audacia, vel seruos, vel liberos ab vrbe distrahere, atque alienare audeant. M.

M, l. quoniam, §. ac si C. eod.

§. Illud autem non est omittendum, quod exemplo legis Aquiliæ, si is propter quem quis in Flauiam committit decesserit; adhuc accusatio, & pœna legis Flauiæ superest. N.

N, l. 3. §. illud, ff. eod.

§. Non tamen statim plagiarium esse, qui furti crimine ob seruos alienos interceptos tenetur; O, quia causa intercipiendi quæri oportet;

tet; P, quapropter qui ancillam non meretricem libidinis causa surripuerit, furti actione tenebitur, & si solùm surripuerit, pœna legis Flauiæ coercebitur: Q, si verò scortum suppresserit libidinis causa, lege Flauia non tenetur; hic enim turpius facit, quàm qui surripuit; sed quia secum facti ignominiam compensat, certè fur non est: R.

§. Si quis autem amico peregrè eunti mandauerit, vt suum fugitiuum seruum quærat, & si inuenerit vendat, nec ipse contra Senatumconsultum Libonianum committit, quia non vendidit, nec amicus eius, quia præsentem vendidit, emptor quoque qui præsentem emit rectè negotium gerit, S, sed dumtaxat, vel in eum procedit lex Flauia, qui fugitiuum alienum suscepisse, celasse doceatur; T, quia in fuga seruum constitutum, neque vendere, neq; donare licet, V, vel in ipsum dominum, qui fugam serui sui vendidit: X, quod secus est si seruus fuerit absens; nam aliud est abesse, aliud in fuga esse: Z, qui in fuga est, in libertatis cuiusdam specie est, hoc est potestate Dominica in præsenti liberatus est. AA.

§ Sciendum tamen est, quod si aditus super hoc fuerit competens Iudex, si is, qui puerum ingenuum vendidisse proponitur, ibi degat, ibi causam cognoscet. BB.

O, *l. 6. ff. hoc tit.*

P, *l. verum est, ver. nec factum, ff. de furtis.*

Q, *l. fullo §. qui ancillam ff. de furtis supra tit. 3. §. qui verò.*

R, *l. verum, vers. an tamen, ff. eodem*

S, *l. 35. §. si quis, de contrahend. emp. l. 2. vers. item, ff. hoc titulo.*

T, *l. eum qui ff. hoc tit.*

V, *l. in fuga, C. hoc tit.*

X, *l. 2. §. hoc amplius, vers. hoc autem, ff. hoc tit.*

Z, *l. sciendum, ff. hoc tit.*

AA, *l. quis sit §. idem ait, vers. idem rectè, ff. de ædilit. edicto glos. donare in l. in fuga C. hoc tit.*

BB, *l. 2. C. vbi de crimine agi, &c.*

TITVLVS XXVI.

De Falsitate, & Simulatione.

FALSI crimen publicum est, & dicitur immutatio, seu imitatio veritatis: A, & id videtur esse falsum, si quis chirographum alienum imitetur; B, quoniam illud studium falsatoribus est, vt ad imitationem

A, *Auth. de instrumentorum cautela, & fide vers. eo, quod glos pen. in §. fin instit. de satisd. tutor.*

B, *l. 23. ff. de falsis.*

nem literarũ semetipsos maximè exercent : C, ac proindè falsum testamentum id rectè dicitur, quod si adulterinum non esset, verum testamentum diceretur. D,

C, *Auth. de instrumentorum cautela, vers. illud.*

D. *l. 6. vers. & falsum ff. de falsis.*

§. Falsum verò multis modis committitur, veluti si quis in falsas testationes faciendas, testimoniaue falsa dicenda dolo malo coierit: E, immò de impudentia eius, qui diuersa Reo, & actori testimonia præbuit, cuius ita anceps fides vacillat, quin crimine falsi teneatur, dubitandum non est. F.

E, *l. 1. ff. de falsis.*

F, *l. 27. §. de impudentia ff. de falsis*

§. Item qui ob instruendam aduocationem, testimoniaue pecuniam acceperit, pactusue fuerit, societatem coierit ad obligationem innocentium, & qui Iudicem corruperit, corrumpendumue curauerit, qui in rationibus, tabulis, cæreisq; vel alia qua re, siuè consignationis, falsum fecerint, vel rem amouerint; perindè ex his causis, atque si essent falsarij, puniuntur. G.

G, *l. 1. §. item, §. qui l. 2. ff. de falsis.*

§. Qui veluti præsentem scripsisse res accepisse suas, cùm absens esset, conscripserit, non ignorans quicquam aufert; sed se criminis falsi obligat periculo. H.

H, *l. 13. C. de falsis.*

§. Qui duobus insolidum eamdem rem, diuersis contractibus, vendidit, pœna falsi coercetur: I, qui edicta proposita dolo malo corrumpunt, falsi pœna plectuntur. L.

I, *l. 21. ff. eod.*

L, *l. 32 ff. eod.*

§. Quamuis falsi nominis, vel cognominis asseueratio, pœnæ falsi coercetur; M, tamen mutare nomen, vel pronomen, siuè cognomen, sine aliqua fraude, licito iure in libero minimè prohibetur, nullo ex hoc præiudicio futuro. N.

M, *l. 13. ff. eod.*

N, *l. vnica §. mutare C. de mutatione nominis.*

§. Si quis etiam per obreptionem superuendendo ære, vel rescripto aliquo, vel etiam annotatione sibi arripuerit facultatem, non solùm fructum propriæ petitionis amittat; verùm

etiam

O, *l. 3. C. de falsa moneta.*

etiam pœnam, quam meretur accipiat. O.

§. Sciendũ quoq; est, falsum distingui in falsum, & quasi falsum de falso iam dictũ est: de quasi falso dici oportet; nam cùm prohibitũ sit nobis, vel ijs, quos in potestate habemus, adscribere legatum; excusatus is videtur, qui iussu eius, in cuius potestate est, adscripsit: sicut seruus, & filius, si tamen iussus ex subscriptione testatoris apparet: P, sed inter filiũ, & seruum, & extraneum testamentum scribentes hoc interest, quod in extraneo, hoc est in filio emancipato, excusatio admittitur, si specialitèr à testatore subscriptio facta est; nimirum quod testator dixerit, quod scilicet illi dictaui, & recognoui: Q, & ratio hoc suadet, quia emancipatus filius pœna falsi tenebitur, licèt iussu patris scripserit: R, in alijs verò pœnitus extraneis, cum alterius testamentum, vel codicillos scriberent, legatum, sua manu adscripserint; perinde tenentur, ac si commisissent in legem Corneliam: & ne vel ijs venia datur, qui se ignorasse pœnæ seueritatem prætendant; S, quamuis veniam deprecantibus ob ignorantiam, & profitentibus à relicto discedere, rarò venia data est: T, quod non procedit in milite, sibi legatum iussu cõmilitonis ascribente, quamuis pro non scripto habeatur; & ideò id legatum petere non potest; tamen ex indulgentia, pœnæ legis Corneliæ sibi remittitur, in quam creditur se magis errore, quàm malitia incidisse. V.

P, *l. 14. vers. ad Senatum ff. de falsis infra tit. 29. §. idem quoque.*

Q, *l. 1. §. inter filium ff. de falsis.*

R, *l. filius vers. emancipatus, ff. de falsis.*

S, *l. Diuus ff. eod.*

T, *l. 3. C. de ijs, qui sibi ascrib. in testa.*

V, *l. 5. C. eod.*

§. Scribere autem sibi legatum videtur, nõ solùm qui manu sua id facit, sed etiam qui per seruum suum, vel filium, quem in potestate habet, dictante testatore legato honoratur. X.

X, *l. 15. §. scribere, ff. de falsis.*

§. Pœna autem falsi, vel quasi falsi deportatio est, & omnium bonorum publicatio, &

si

si seruus eorum quid admiserit vltimo supplicio affici iubetur : Z. licet quandoq; grauior, quandoq;minor pœna imponatur: veluti,venditor mensuras publicè probatas frumenti,vini, vel cuiuslibet rei, aut emptor corruperit, doloue malo fraudem fecerit, quãti ea res est, eius populo condemnatur, & in insulam ij relegantur, qui pondera, & mensuras falsassent. AA.

Z, §. item lex Cornelia glos. deportatio Instit. de publ. iud. glos. in l. si ex falsis C. de translatio. l. 1. §. pœna ff. de falsis, l. hac sanctione, C. de diuers. offic. lib. 12. in fine.

§. Si quis verò falsis constitutionibus, nullo authore habito, vtitur lege Cornelia,aqua, & igni ei interdicitur. BB.

AA, l. 32. ff. de falsis.

BB, l. 33. ff. eod.

§. Denique sciendum est, quod qui compositis per scelus codicillis, in seueritatem legis Corneliæ inciderunt, non possunt defensiones recusando, euitare; quamuis illis prosit instrumenti vsu abstinere, qui non ipsi falsi machinatores esse dicuntur, & quos periculo solus vsus adstrinxerit. CC.

CC, l. 8. & §. qui autem C. de falsis.

§. Ideò si vteris instrumento, de quo alius accusatus falsi victus est; & paratus est (si ita visum fuerit) à quo pecuniam petis, eiusdem criminis se Reum facere, & discrimen pœnæ legis Corneliæ subire, non oberit sententia, à quà nec is contra quem data est, appellauit, nec tu, qui tunc criminis non eras subiectus, appellare debuisti: DD, & hinc est, quod si aduersatius tuus apud acta Præsidis Prouinciæ cum fides Instrumenti, quod proferebat in dubium reuocaretur, non vsurum se contestatus est vereri non debet, ne ex ea scriptura,quam non esse veram, etiam professione eius constitit, denuò repetatur. EE.

DD, l. si vteris C. de fide instrument. vbi glos. periculi.

EE, l. si aduersarius C. eod.

§. Quod si criminalitèr),cæptũ iudiciũ interuentu indulgẽtiæ sopitũ est habet,tamen hæres residuam indagationem, & potest de fide scripturæ ciuilitèr quæri: FF,ac proindè datur licentia litigatoribus, si apud Iudicẽ proferatur scri-

FF, l. 9. §. quod si C. de falsis.

scriptura, de qua oritur aliqua disputatio profitendi, vtrum de falso criminalitèr statuat, qui dubitat de instrumenti fide experiri, an ciuilitèr. GG.

GG, *l. damus C. de falsis.*

De Simulatione.

§. Simulatio est fictio eius, quod non est decipiendi causa veritatis specie: quapropter ijs, quæ simulatè geruntur, pro infectis habitis, frustra ficti pretij postulatur numeratio. HH. Acta enim simulata, veritatis substantiam mutare non possunt, II, quare si ancillam ex emptione sibi quæsitam, mater tua donatione à secundo marito postea se simulauit accepisse tituli falsi figmentum donationis ei duplicare, vel auferre non potuit. LL.

HH, *l. cum ea C. de transact.*

II, *l. acta C. plus valere.*

LL, *l. si ancillam, C. de contrahen. emption.*

§. Quocirca compertum est, quosdam alienis rebus, fortunisq; inhiantes cessiones alijs competentium actionem in semetipsos exponi properare, hocq; modo diuersis personas ligatorum vexationibus afficere. MM.

MM, *l. per diuersas C. mandati.*

§. Huiusmodi ergo machinationes amputari oportet cum circumueniendi animo factas esse conspiciatur. NN.

NN, *l. 23. §. si quis vers. huiusmodi machinationem, & l. 24. in fine vers. nisi fortè C. mandati.*

§. Ac proindè simulatio pœna falsi punitur, nam si creditor colludens cum debitore suo tibi prædium venundedit, falsum committit, & tibi nihil officit, sed se magis criminis accusationi fecit obnoxium. OO.

OO, *l. si creditor, C. ad l. Cornel. de falsis.*

§. Item falsus creditor, hoc est is, qui se simulat creditorem, si quid acceperit furtum facit, nec nummi eius sunt. PP.

PP, *l. falsus ff. de furtis.*

§. Qui simulat alienam rem inuenisse, non idcircò euadit pœnam furti, quia etiam qui alienum quid iacens in terra lucrifaciẽdi causa sustulit furti obstringitur, siuè sciat cuius sit, siuè ignoret, QQ, quanto magis cùm simulet, quia vltra furtum decipere intendit.

QQ, *d. l. falsus Creditor §. qui alienum ff. de furtis.*

TI-

TITVLVS XXVII.

De Delictis Carnis.

CARNIS delicta sunt fornicatio, concubinatus, stuprum, adulterium, incestus, raptus, sodomia, bestialitas.

§. Fornicatio, licet dicatur omnis immunda pollutio, cuiuslibet illiciti coitus, qui sit extra vxorem legitimam; tamen specialitèr intelligitur in vsu viduarum, vel meretricum, vel concubinarum. A.

§. Huius delicti pœna nulla est; licet meretrices esse, & ad meretrices accedere, prohibeatur. B.

§. Concubinatus crimen est cohabitatio, quæ cum muliere soluta, olim cum testatione de illam vti concubinam habendo, permittebatur; sed nemini licentia concedebatur, quod constante matrimonio, concubinam penes se haberet. C.

§. Graue tamen delictum nostris temporibus est, nam homines solutos, seù vxoratos, concubinas habere indignum reputatur; quare statutum est huiusmodi delinquentes, ter admoneri, vt concubinas eijciant, & censuris cogantur, quibus neglectis si per annum, permanserint, seuerè pro qualitate criminis contra eos proceditur; mulieres verò, siuè coniugatæ, siuè solutæ, quæ cum adulteris, seù concubinarijs publicè viuunt, grauitèr pro modo culpæ puniuntur, & extra oppidum, vel diœcesim eijciuntur. D.

§. Stuprum quoque generale nomen est, quod indifferentèr lex Iulia de adulterijs vtitur: E, atque etiam intelligitur in his mulieribus, quæ turpitèr viuunt, vulgòq; quæstum fa-

A, can. lex illa §. cum ergo vers. fornicatio 36. q. 1. can. meretrices §. omnis 32. q. 4. can. non solùm 32. q. 7.

B, d. can. meretrices can. prædicandũ 22. q. 2 can. adulterij 32. q. 7.

C, l. vnica C. de concubinis l. 1. & 3. ff. eod.

D, Concil. Triden, cap. graue 8. sess. 24. de reformat.

E, l inter ff. de verbor. signif. cap. nemo 32. q. 4.

faciunt: F, sed propriè est virginum illicita defloratio; quando videlicèt non præcedente coniugali pactione vtriusque voluntate virgo corrumpitur: G, in vidua quoque honesta, vel quæ se alicui prostituit; H, ac in virgine nondum viri potente, & immatura; I, vel etiam in puero committitur. L.

§. De stupro quoque accusari potest ille, qui relicto cœlibatu, cùm aliam matrem familiam in Prouincia reliquisset sollicitauit ad nuptias; à quo crimine mulier remota est, eo quod vxorem se esse credebat: & ideò eidem viro, crimen stupri ab accusatore legitimo, solemnitèr inferri potest. M.

De Adulterio.

§. ADulterium est concubitus cum alterius coniuge commissus, ac proindè dicitur alieni thori violatio, & propriè in nuptã, vel etiam in sponsam patratur; & sic appellatur propter partum ex altero conceptum; N, & sine dolo non committitur. O.

§. Et quamuis adulterij crimen inter publica iudicia referatur; P, tamen ne volentibus temerè liceat fœdare connubia, proximis, necessarijsq; personis solummodò placet, deferri copiam accusandi; patri scilicèt, fratri, nec-non patruo, & auunculo, quos verus dolor ad accusationem impellit: Q, sed in primis maritum genialis thori vindicem esse oportet, cui quidem etiam ex suspicione ream coniugem facere licet. R.

§. Extraneus verò licet procul ab accusatione arceri debet; S, tamen si pater, & maritus accusare renuerint, sibi accusandi facultas permittitur. T.

§. Mulierem autem adulterij viri sui accusa-

F, *l. stuprum ff. de ritu nupt.*

G, *can. lex illa, §. cum ergò, vers. stuprum 36. q. 1. c. 2. §: initium, ff. de origine iuris ibi arrepto cultro.*

H, *l. inter libertas §. lex Iulia, ff. de adult. & l. inter, ff. de verb. signif.*

I, *l. si quis §. qui nondum ff. de pœnis, l. si stuprum ff. de iniur.*

L, *l. 1. §. qui puero ff. de extraor. crim.*

M, *l. 18. §. verumtamen C. de adult.*

N, *l. 6. §. lex Iulia, vers. sed propriè, ff. de adulter. l. si vxor §. Diui ibi nec spem matri ff. eod.*

O, *l. si ex lege, ff. dè adulter.*

P, *l. 30. C. eod.*

Q, *l. 30. C. de adul.*

R, *l. 30. §. in primis, C. eod.*

S, *d. l. 30. §. in primis vers. extraneos infra lib. 4. tit. II. §. quod si.*

T, *l. 15. §. si negauerit ff. de adul. infra lib. 4. tit. II. §. quod si.*

cusationem non habere declaratum est; quamuis de matrimonio suo violato quæri velit. V. — *V, l. 1. C. de adulter.*

§. Si verò simul ad accusationem veniant maritus, & pater, maritus præfertur: nam & propensiore ira, & maiore dolore executurum eum accusationem credendum est: X. — *X, l. 2. §. si simul, ff. de adulterijs;*

§. Verùm si accusatio per maritum illata, vera esse ostendatur; tunc repudium mittere debet; si verò illam adulterij accusationem maritus non probauerit, illis subijciatur pœnis, quas esset passura mulier, si accusatio comprobata fuisset. Y, — *Y, Auth. sed nouo iure C. de adulter.*

§. Iudex verò antè oculos habere debet, & inquirere an maritus pudicè viuens, mulieri quoq; bonos mores colendi author fuerit. Z. — *Z, l. 13. §. Iudex, ff. eod.*

§. Quapropter fœdissimam earum mulierũ nequitiam, quæ pudorem suum alienis libidinibus, prosternunt, leges vlciscuntur. AA, Ideò hodie adultera verberata in monasterium mittitur, quam intra biennium viro recipere licet; biennio transacto, vel viro priusquam eam reduceret mortuo adultera tonsa monasterio habitu suscepto, ibi dum viuit permaneat, duabus partibus propriæ substantiæ liberis, si habeat, applicandis, tertiæ monasterio, sed si liberos non habeat, parentibus extantibus huiusmodi iniquitati non consentientibus, tertia pars applicabitur, duæ monasterio, quibus prædictis non extantibus, omnis eius substantia monasterio quæretur, pactis dotalium instrumẽtorũ in omni casu viro seruandis, BB, — *AA, l. 20. C. eod.* — *BB, Auth. sed hodie C. de adulter.*

CC, *Can. lex illa. §. cum ergo 36. q. 1. Rub. C. de incestis nupt. & Auth. eod.*

DD, *l. si adulteriū §. primo, vers. nonnunquā ff. de adulterijs.*

EE, *l. 39. §. si quis, ff. de ritu nupt.*

FF, *l. etiamsi, ff. eod.*

GG, *l. 5. ff. de quaestion.*

HH, *l. 44. ff. de adulter.*

II, *d. l. 5. ff. de quaestion.*

LL, *l. 30. §. sacrilegos, C. de adulter.*

MM, *l. si adulteriū ff. de adulterijs.*

NN, *l. 38. §. stuprum, vers. quare mulier, & vers. nā & mulier, ff. de adulterijs.*

OO, *l. 5. l. 9. C. de incestis nupt.*

PP, *l. 13. §. cum tutor, ff. de administ. tut.*

De Incestu, & Incestis Nuptijs.

§. INcestus crimen est consanguineorum, vel affinium abusus, CC, grauius est adulterio, DD, & patratur cum quis ex his quas legibus, aut moribus prohibemur vxores ducere, duxerit; EE, & si concubinam quis habuit sororis filiam licet libertinam, incestum committit. FF.

§. Immò si quis viduam, vel nuptam, cum qua nuptias contrahere non potest, corruperit, duplex crimen committit, incestum scilicèt, quia cognatam violauit contra fas, & adulterium, vel stuprum adiungit; GG. defuncta quoque socru, gener incesti, vt adulter postulabitur post mortem mulieris. HH.

§. Huius criminis pœna, vel est in insulam deportatio, II, vel quasi contra sacrilegos nuptiarum, gladio puniri oportet. LL.

§. Si adulterium cum incestu committatur, vt puta cum priuigna, nuru, nouerca, mulier quoque similitèr punitur; id enim remoto, etiam adulterio eueniret. MM.

§. Mulieres quoque, eam demum pœnam, quam mares sustinebunt, cum incestum iure gentium prohibitum, admiserint, nisi fuerint in iure errantes; quo casu incesti nomine, non tenerentur. NN.

§. Ab incestis verò nuptijs vniuersi nouerunt temperandum, & fratris vxorem ducendi, vel duabus sororibus coniungendi penitus licentia submouetur; neç dissoluto quoque modo coniugio. OO.

§. Tandem sciendum est, quod cum Tutor non rebus tantùm, sed etiam moribus pupilli præponatur; PP, idcircò si Tutor, pupillam quondam suam, violata castitate stuprauerit, de-

deportationi subiugetur, atque vniuersæ eius facultates, Fisci iuribus vendicentur; quamuis eam pœnam debuerit sustinere, quam raptori leges imponunt: QQ, quoniam nec in vxorem ducere, & si eam duxerit, potest stupri accusari: RR, & pro dignitate pupillæ, vltra infamiam extra ordinem coerceri: nam si Tutor, vel Curator pupillam, vel adultam quondam suam sibi, vel filio suo nullo diuino impetrato beneficio in matrimonio collocauerit, manet infamia contra eum, veluti confessum de tutela: quia huiusmodi coniunctione, fraudem administrationis tegere laborauit: SS, quia non est matrimonium, si tutor, vel curator pupillam intra vigesimum quintum annum non desponsatam, à patre, neque testamento destinatam, ducat in vxorem: TT.

QQ, *l. vnica, C. si quis eam, cuius tutor, &c.*

RR, *l. 7. ff. de adulter.*

SS, *l. 66. vers. quo facto, ff. de ritu nuptiarum, l. amplissimis, C. de excusat. tutor. l. 7. C. de interdicto matrim.*

TT, *d. l. 66. ff. de ritu nupt.*

§. Paritèr si qua cum seruo suo occultè rem habere detegitur, capitali sententiæ mulier subiugetur, verberone, idest seruo verberato igni tradendo. VV.

VV, *l. vnica C. de mulieribus, quæ se proprijs seruis iunxerunt.*

De Raptu.

§. Raptus crimen admittitur, cum puella violentèr à domo Patris abducitur; vt corrupta in vxorem habeatur, siuè puella solummodò, siuè parentibus tantùm, siuè vtrisq; constiterit. XX.

XX, *can. lex illa, §. cum ergò 36. q. 1. vers. Raptus.*

§ Sed moribus introductum est, quod ibi raptus dicatur admitti, vbi nil de nuptijs agitur, sed vbi raptor mulieris assensum habuerit, atque prius eam desponsauerit, de raptu argui minimè potest: ZZ, immò puella rapta legitimè contrahet cum raptore; si prior dissensio transeat post modum in consensum, & quod ante displicuit, tandem incipiat com-

ZZ, *cap. cum causa de raptor.*

AAA, *cap. vltimo de raptor.*

BBB, *l. 5. §. qui vacantem ff. de vi pub.*

CCC, *l. 1. §. persuadere, ff. de servo corrupto.*

DDD, *l. vnica §. pœnas, vers. vt huic C. de raptu virg.*

EEE, *d. l. vnica, C. eod.*

FFF, *d. l. vnica vers. sin autem, &c. in fine.*

GGG, *d. l. vnica, §. ne igitur vers. vt ij, C. de rapt. virg.*

placere dummodò ad contrahendum, legitimæ sint personæ. AAA.

§. Raptores verò honestarum mulierum; sicut in hoc crimen legis Iuliæ de adulterijs excedant; BBB, itane sine vindicta talis crescat insania, sancitum est, vt tam detestabile crimen durissimis, & capitalibus pœnis afficiantur; quocirca non tantùm qui per vim mulierem rapere ausus est, sed etiam qui persuasit, vt consentiret, huiusmodi pœnis subiectus est; nam persuadere plus est, quàm compelli, atque cogi; CCC, atque etiam his pœnis subiacent Raptores, siuè volentibus, siuè nolētibus virginibus, siuè alijs mulieribus tale facinus fuerit perpetratum: quia hoc ipsum velle mulierū, ab insidijs nequissimi hominis, qui meditatur rapinam, inducitur. DDD.

§. Igitur raptores virginum honestarum, vel ingenuarum, siuè iam desponsatæ fuerint, siuè non, vel quarumlibet viduarum fœminarum, licèt libertinæ, vel seruæ alienæ sint, si in tali crimine comprehensi sint, capitis supplicio plectendi sunt, EEE, hoc est post legitimas, & iuri cognitas probationes, sine fori præscriptione nulla data appellandi licentia, durissimis pœnis affici, & mortis condemnari supplicio possunt. FFF.

§. Immò non solū ij, qui huiusmodi crimen commiserint; sed etiam ij, qui eis auxilium inuasionis tempore præbuerint, & ibi inuenti fuerint in ipsa rapina, & adhuc in flagranti crimine comprehensi, & à parentibus virginum, vel ingenuarum, vel viduarum, vel quarumlibet fœminarum, aut earum consanguineis, aut à tutoribus, vel curatoribus, vel patronis, vel dominis conuicti, interfici possunt. GGG.

Ra-

§. Raptores verò virginum, vel aliarum fœminarum Deo dicatarum, cùm ad ipsius Omnipotentis Dei irreuerentiam peccent, mortis damnantur supplicio, HHH, & bona eorum eidem monasterio vbi consecratæ sunt addicantur. III.

HHH, *d.l. vnica, C.eod.*

III, *l. raptores, §. bona, C. de Episc. & Cler.*

De Sodomia, & Bestialitate.

§. SOdomia crimen atrocissimum, & pessimā cum puero, vel muliere abusio est, diabolicum inuentum, ac naturæ ipsi contrarium, cùm sit coitus in membro ad hoc non concesso, & qui ista grauissima luxuria semetipsos inserunt, sciant, quod legibus, & constitutis subijcientur, & vltimis subdentur supplicijs. LLL.

LLL, *§. omnibus vers. igitur, & vers. & propterea, & verrs. legibus, Auth. vt non luxurientur, l. 1. §. qui puero, ff. de extraord. crim.*

§. Pessima enim erat olim abusio; nam vir muliebra patiebatur, & nubebat in fœminā: idcircò sancitum fuit insurgere contra eos leges, armari iura gladio vltore, vt tales exquisitis pœnis subderentur, & infames ipso iure, qui sunt, vel qui futuri essent Rei. MMM.

MMM, *l. cum vir, C. de adulterijs.*

§. Huic sceleri proxima est bestialitas, quæ est cum brutis fœda commixtio, qui enim coierit cum iumento, morte mori debet, NNN, immò comburitur simul cum animali; mulier verò, quæ accesserit ad aliquod pecus, & vult ascendi ab eo, interficitur, & pecus pariter mori debet: & pecora indè credendum est iussa interfici, quia pecora tali flagitio contaminata, indignam refricant facti memoriam. OOO.

NNN, *can. Reos, §. item qui 23. q. 5.*

OOO, *can. mulier 15. q. 1.*

TITVLVS XXVIII.

De Processu instruendo.

POSTQVAM de delictorum diuisione, ac de illorum speciebus, vti ad iuris notionem spectantibus dictum est, consentaneum videtur, vt de ijs, quæ ad facti notionem pertinent, dicamus, & hæc circa delicta requirenda, & super illis procedendum versari certum est: qui quidem processus ex more curialium informatiuus appellatur, seù potius progressus vnius probationis, in aliam dicendus est.

§. Sed vt ijsdem accommodetur facti notio sciendum est, quod informari de delicto accipimus, si Iudices postquam ab officij sollicitudine, nempè à Palatinis, vel Curiosis, vel alijs Officialibus fuerint admoniti, A, de delicto probationem suscipiunt, & super eo testes quot necessarij visi fuerint, adhibent, vt se conuenienti diligentia instruerent, B, qui testes si per executores admoniti venire noluerint, C, cogi possunt, vt adsint, atque vt eorum dicta separato, tamquam antè iudicium recipiantur. D.

§. Omnes enim, qui suum præbent testimonium, deposito exceptionis fori priuilegio, ac huiusmodi præsidio denudati, adiudicantis debent intrare secretum. E.

§. Huius processus instructio, seu delictorum notio duplici actu perficitur, vel per recognitiouem facti criminosi, vel per probationem criminis, de quibus infra.

A, *l.15.vers. postquam C.de testibus, l.2. C. de delatoribus, l.1.C.de Curiosis.*

B, *d.l.18.vers.quatenus, d.l. 2. C. de delatoribus.*

C, *d. l. 18. vers. per executores.*

D, *l.nullum, vers. separato, C. de testibus.*

E, *d. l.nullum, C. eod.*

TITVLVS XXIX.

De Facti Criminosi Recognitione.

HOC factum criminosum oculari inspectione contemplatur; nam si homo fuerit percussus, ictus contemplari oportet: A, quæ cõtemplatio à latrunculatoribus corpus delicti appellatur, quod distinguũt in actu permanẽs, & in actu transiens: de primo sciendum est, quod nisi constet aliquem esse occisum, haberi non potest de Reo inquisito, quæstio; liquere igitur debet scelere, quem fuisse interemptum B, & tunc constare dicitur, cùm de ipso facto legitima cognitio habetur, nam sicut dolo quid factum sit ex facto ipso intelligitur, ita an factum criminosum fuerit scelere patratum, ex ipsomet facto intelligi potest. C:

A, *l. 17. ff. de Sicarijs.*

B, *l. 1. §. item illud, ff. ad Syllan.*

C, *l. 1. §. sed ex dolo, ff. de doli mali excep.*

§. Idem quoque in falsitate considerari potest, nam si quis legatum sibi adscripserit pœna legis Corneliæ tenetur: quamuis inutile sit legatum, quod tamen tunc verum est, cùm perfectum testamentum erit; prius enim oportet esse aliquod testamentum, saltem non iure factum: D, nã priusquàm de crimine cõstiterit apud eũ, cui conuictis Reis pœnam irrogare licet, nulla pœna à Fisco peti potest. E.

D, *l. si quis, ff. de falsis supra tit. 26. §. sciendum.*

E, *l. 1. C. vbi causæ fiscales.*

§. Hoc quoque in furto attendendum est; nam si is, qui simulabat se Procuratorem esse, effecerit, vt vel sibi, vel cui me delegauit, promitterem, furti cum eo agere non possum, quoniam nullum corpus interuenit, quod furandi animo contrectaretur; F, quia neque verbo, neque scriptura, quis furtum facit; G, oportet enim rei furatæ existentiam, & deficientiam probari.

F, *l. 77. ff. de furtis.*

G, *l. 52. §. neque, ff. eod.*

§. De secundo autem quando scilicet non remaneant vestigia facti criminosi, necessarium est probationes concludentes adesse, vt condemnatio sequi possit; nam quando v. gr. vis in iudicio fuerit patefacta, hoc est liquidè probata, quæstio deindè proponi potest: H, sicut in delicto præuaricationis, in quo non prius accusatur, quàm de prioris accusatoris præuaricatione constiterit, & de crimine pronunciatum fuerit. I,

H, l.9. C.vnde vi.

I, l.3. verf. cauetur, ff. de preuar. l. eius qui, verf. verum, ff. de iure Fisci.

TITVLVS XXX.

De Criminis Probatione.

CVM non sit idem constare de facto criminoso, de quo proximè dictum est, & constare de crimine, de quo mox dicetur: idcircò post contemplatum factum criminosum, oportet doceri dictum factum dolo malo fuisse patratum: non enim sufficit ostendisse in facto dolum esse: A, nisi etiam probetur. B,

§. Quocirca sciant cuncti accusatores eam se rem deferre in publicam notionem debere, quæ munita sit idoneis testibus, vel instructa apertissimis documentis, vel indicijs ad probationem indubitatis luce clarioribus, expedita: C, non enim Reus suorum iurium inquirendorum Fisco, seu accusatori facere debet potestatem; D, nec accusator debet initium probationum, à domo Rei sumere. E,

§. Probatio verò melior erit, si per testes vndique idoneos, & omni exceptione maiores, eam accusator ostenderit: F, ideò ex suspicionibus non debet quis damnari: G, & præcipuè si suspiciones leuiores sint. H.

§. Idonei autem testes sunt, qui nulla ex-

A, arg. textus in l.2. §. sequitur, verf. docere, ff. de doli mali except.

B, l. ordo ff. de pub. iud.

C, l. sciant cuncti, C. de probat. infra lib.3. tit.5. § primo, verf. quoniam.

D, l. 4. C. de edendo.

E, l. 10. §. tormenta ff. de quæstion.

F, l. 14. §. & si inter, verf. & melius quidem, C. de contrahen. & comm. stip.

G, l. absenté, §. sed nec ff. de pœnis.

H, l. 3. §. si quis in fine, verf. idem tamen, ff. de minoribus.

exceptione repelluntur, & ad Iudicis officium spectat, eius testimonij fides, quod integræ frontis homo dixerit perpendere, vt dictum est; I, quia eisdem testibus, non testimonijs credendum sit: L, qui quidem testes apud Iudicem repræsentandi sunt, vt cum res exegerit, tormentis etiam subijciendi. M,

I, *l. 13. circa finem ff. de testibus supra lib. 2. tit. 16. §. pœna calumniantium.*

L, *l. 3. §. idem diuus, ff. eodem.*

M, *Auth. apud eloquentissimum, C. de fide instrumentorũ.*

TITVLVS XXXI.

De Indicijs, & Coniecturis.

VERVM quia vt plurimum immò sæpissimè in probandis criminibus, indicijs, atque etiam coniecturis, vtimur; ideò quid sit indicium, quomodo sit probandum, & quale sit, & esse debeat dicendum est.

§. Indicium est signum, seu argumentum verisimile, atq; probabile ad veritatem inuestigandam, A, facinus enim nedum manifesta fide, sed etiam indicijs euidentibus publicatur; B.

A, *l. 8. vers. sed argumentis, C. de quæstion.*

B, *l. si quis adulterij, C. de adulter.*

§. Igitur indicia certa, quæ iure non repugnantur, quamuis si ciuilitèr de proprietate domus agatur, non minorem probationem, quàm instrumenta, contineant fidem: C, tamen si de crimine agatur, manifestis indicijs, eius accusatio debet comprobari; D, ita vt Reus ex ijs suspectus fiat, & ità probationi admotus sit, vt sola eius confessio deesse videatur. E.

C, *l. indicia C. de rei vindic.*

D, *l. 3. vers. si alijs, C. ad l. Iuliam maiestat.*

E, *l. 1. vers. cum suspectus ff. de quæstion.*

§. Quapropter indicia, alia dubitata, alia indubitata dicũtur: Indubitata sũt, quę Gręci τεκμήριον vocant, & rem reddunt clariorem: F, dubitata verò sunt argumenta quædam, quæ ijdem Græci appellant σημεῖον, &

F, *l. fin. C. de prob.*

& rem dubiam indicant; G, quæ duobus falsum testibus probari oportet, H.

§. Ideò singuli vniuersiq; Iudices cognoscant, in publicis criminibus non oportere emendicatis suffragijs decretorum, aut relationibus à publicis personis destinandis credere, sed rei veritatem inquirere. I.

§. Propterea si quis moriens dixisset à seruo vim mortis sibi illatam esse, dicendum est non esse ei credendum; nisi potuerit etiam probari. L.

§. Coniectura verò est quando sensus tacitè ex litera elicitur, & non est in litera expressum, & sic est argumentũ, quod tacitè elicitur, M, quoniam in eo, quod certum est, nullus est coniecturæ locus, N, vndè v.g. sicut noxius est, qui lanceas, & sagittas in mortem mittit; ita vir, qui fraudulentèr nocet amico suo, & cùm fuerit deprehensus dicit, ludens feci. O, Ludus enim noxius, in culpa est, ac proindè si indè sequitur maleficium coniectura est, vt sit prauè factum. P.

G, *Quintilianus lib 3. cap. 9.*

H, *l. 12. ff. de testibus, glos. vel indicijs, C. famil. ercisсun.*

I, *l. 14. C. de accus.*

L, *l. si quis, §. si quis moriens, ff. ad Sylan.*

M, *glos. coniecturam in l. 21. C. de furtis.*

N, *l. 137. §. cum ita in fine, ff. de verb. oblig.*

O, *cap. 1. de præsumpt.*

P, *l. nam, ff. ad l. Aquil. glos. in d. cap. 1. vers. ludens de præsumpt.*

Finis Libri Secundi.

IN-

INSTITVTIONVM CRIMINALIVM LIBER TERTIVS.

TITVLVS PRIMVS.

De exhibendis, & transmittendis Reis.

SVPERIORE libro dictum est de ijs, quæ ad notionē Iudicis spectant: modò ad ea, quæ ad cognitionem eiusdem pertinent deueniendum est. Igitur cùm probationes super delicto ad Reum afficiendum receptæ sint; ac proindè factus sit locus prehensioni, & capturæ eiusdem: ideò prehendendus est, si præsens sit, vt eum sub custodia Prætor constituat, A, vel si latitat, per apparitorem exhibendus est, si de eius exhibitione Iudex pronunciauerit: B, & tunc eum exhiberi iubebit, si priùs de cæteris indicijs fuerit cōmonitus, C, vel si in longinquo sit, remittendus venit: ac proindè solent Præsides scribere ad Collegas suos, vbi factores, hoc est criminum auctores agunt, vt eos cum persecutoribus, ideſt fidis custodibus, ad se remittant. D.

§. Quapropter defensores Ciuitatum oblatos sibi Reos, in ipso latrocinio, vel congressu violentiæ, aut perpetrato homicidio, aut stupro, aut raptu, vel adulterio deprehensos expresso crimine cum ijs, à quibus fuerint accu-

A, *l.1.C.de exhib. & transmitt. Reis.*

B, *l.3. C. eod.*

C, *l.17. C.de falsis, l. Diuus, ff. de custodia Reorum, l.2.ff.de quaestion.*

D, *l.7.ff.de custod. Reor.§. si quis verò comprehensorum, Auth.vt nulli.*

accusati, mox sub idonea persecutione, idest custodia ad Iudicem dirigant. E.

E, *l.7.C.de defensoribus Ciuitatum*,

§. Ei verò, qui reducendus est, ad disponendas res suas, componendosq; mœstos pœnates, spatium coram loci Iudice, aut etiam magistratibus sufficientium dierum non minus tamen triginta, tribuatur; nulla remanente apud eum, qui ad exhibendum missus est, copia nundinandi. F.

F, *l.2. §.ei verò, C. hoc tit.*

§. Et quamuis nullus in carcere, priusquàm conuincatur vinciri debeat; G, tamen neminem in iudicio exhibendum esse, cautum est; nisi (vt dictum est) de eius exhibitione Iudex pronunciauerit. H, quod quidem non procedit, vel in eo, qui adhuc in flagranti crimine comprehensus sit, I, vel in eo, qui in clandestinis sceleribus se exercet, veluti in moneta-rijs; nam necessitas incumbit huiusmodi homines inquirendi, & inuestigatos Iudici tradendi, L.

G, *d.l.2.C.hoc tit.*

H, *l.3.C.hoc tit.*

I, *l.vnica §.ne igitur, vers. & adhuc, C. de rapt. virg.*

L. *l.* I, *C.de falsa moneta*.

§. Si verò miles in Prouincia repertus crimen publicum commiserit, eum Rector Prouinciæ sub custodia constituat, atque ita, vel causæ meritum, vel etiam personæ qualitatem ad Magistrum militum referat; M, præterquam si quid grauius in ea Prouincia, in qua repertus est, admiserit, ibi enim eum plecti pœna debere. vbi facinus admissum est; N, quia de militibus ita seruatur, vt ad eum remittantur, si quid deliquerint, sub quo militabant: is autem, qui exercitum acceperit, etiam ius animaduertendi in milites caligatos, hoc est viliores haber. O.

M, *d.l.I.C.hoc tit.*

N, *l.3.ff.de re militari*.

O, *l. de militibus, ff.de custod.Reor.*

§. Sciendum autem est, quod exhibere nihil aliud est, quàm præsentiam corporalem inquisitæ personæ præbere: P, vt Fisco, seu accusatori, qui agit experiundi sit copia: Q, & differt à deducere, quod est Reum inuitum

P, *l 22. ff.de verbor.sign.*

Q, *l.2.ff.ad exhiben.*

uitum ducere ad Iudicem. R.

§. Et huius exhibitionis varia exponuntur exempla; nam si quis fideiussoribus ne in vinculis conijciatur datus sit, exhibendus est; & si is, qui Reum criminis, pro quo satisdedit non exhibuerit, pœna pecuniaria plecti debet; si tamen dolo non exhibeat, & etiam extra ordinem damnandus est; sed si neque cautione, neque decreto Iudicis quantitas certa comprehensa est, nec consuetudo ostenditur quæ certam formam habeat: Præses de modo pecuniæ, quam inferri oporteat, statuet. S.

R, l. 3. §. pro sportulis circa finem, vers. nec exhibitionis vbi glos. deductionis C. de aduocatis diuers. iud.

S, l. 4. ff. de custodia Reorum.

§. Sed de eo, qui ex custodia producitur, cognoscere debet is, qui prouinciæ præest, & cùm cognouerit, & constiterit remittat illum cum elogio ad eum, qui Prouinciæ præest, vnde his homo est, quod quidem ex causa faciendum est. T.

T, l. non est, ff. eod.

TITVLVS II.

De Custodia Reorum.

REORVM custodia, alia publica, alia militaris, alia libera, alia fideiussoribus commissa est. Publica custodia carcer publicus est; militaris cum Reus militibus custodiendus traditur, fideiussoribus commissa dicitur cum quis obligatur de Reo custodiendo; libera est, cùm Præses sibi, aut alicui alteri Magistratui, Reum committit custodiendum.

§. Ideò de custodia Reorum Præses æstimare solet, vtrum in carcerem recipienda sit persona, an militi tradenda, vel fideiussoribus committenda, vel etiam sibi. Hoc autem, vel pro criminis, quod obijcitur, quali-

tate,

tate, vel propter honorem, vel propter amplissimas facultates, vel pro innocentia personæ, vel pro dignitate eius, qui accusatur facere solet: A, nam eos, qui sunt in aliqua dignitate positi, non oportet vinculis publicis contineri. B.

A, *l.1.ff.de custodia Reorum.*

B, *l.3. §.Tutores, ff. de suspectis tutoribus.*

§. Et quamuis aliquando in carcerem Rei soleant diligentioris custodiæ causa recipi: C, tamen non est in vinculis conijciendus is, qui fideiussores dare paratus sit; nisi vel tam graue scelus ipsum admisisse constet, vt neq; fideiussoribus, neque militibus committi debeat: verùm hanc ipsam carceris pœnam, ante suppliciũ sustinere debet, D, vel si Reus confessus fuerit, quia tunc in vincula publica conijciendus est, donec de eo pronuncietur: Et qui confessum in iudicio Reum, & propter hoc in vincula coniectum emiserit, crimini læsæ maiestatis erit obnoxius. E.

C, *l.6. §.eius qui, vers. non puto, ff. de iniusto rupto.*

D, *l.3.ff.de custodia Reorum.*

E, *l.5.ff.eod.l.4.in fine, vers.item qui, ff.ad l.Iul.maiestat.*

§. De mulieribus autem cautum est, quod si crimen sit, quod eis infertur, in quo necessarium est, ipsas custodiri; siquidem fideiussorem præstare possunt, ipsi credantur, si verò iurauerint non posse dare fideiussorem, iuratoriam cautionem faciant de obseruatione iudicij: si verò grauissimum crimen, in quo accusantur inueniatur in monasterium, vt mulieribus tradantur, per quas possint publicè, & liberè custodiri; donec causa earum manifestetur: tunc autem illa procedant in eas, quæ legibus definita sunt. F.

F, *Auth. vt nulli, §.necessarium, vers. si verò, Auth. hodie, §.si verò, C.de custodia Reorum.*

§. Verùm quia vnum carceris conclaue permixtos sexu criminosos includit; ideò mulieres, vt sexu à viris dispares, diuersa etiam claustrorum habere tutamina iubeantur: etiamsi pœnæ qualitas permixtione, propter identitatem criminis, iniungenda sit. G.

G, *l.3.C.de custodia Reor. vbi glos.*

§. Si autem seruus capitali crimine postuletur;

tur; lege Iulia publicorum iudiciorum cauetur, vt sistendus, vel ab extero satisdato promittatur, quod si non defendatur in vincula publica conijci iubetur, vt ex vinculis causam dicat. H. H, *l.2.ff.eod.*

§, Qui verò carcere effracto, euaserunt, & de eo eruperunt, siuè effractis foribus, siuè conspiratione, cũ cæteris, qui in eadem custodia erant capite puniendi sunt: quod si per negligentiam custodum, euaserunt mitiùs puniri debent. I. I, *l.1.ff. de effractoribus.*

TITVLVS III.

De Priuato Carcere.

ET quamuis carcer publicus ad continendos homines, non ad puniendos haberi debeat; nihilominus solebant etiam Præsides in carcere continẽdos, damnare, vt in vinculis perpetuis continerentur; sed id eis prohibitum fuit, & huiusmodi pœnæ interdictæ sunt. A. A, *l.aut damnum §. solent, ff. de pœnis.*

§, Ideò nemo carcerem, plumbatarumq; verbera, aut pondera, aliaq; ab insolentia Iudicum reperta supplicia, vel à peruersis, vel ab iratis Iudicibus expauescat: carcer enim pœnalium, idest pœna dignorum, & hominum noxiorum est, & officialium, non priuatorum. B. B, *l. nemo, C. de extraordin. tribus. lib.*10.

§. Ac proindè succurritur ei, qui in vinculis fuisset, quòd non solùm ad eum pertinet, qui publica custodia coercetur; sed ad eum quoque, qui à latronibus vi oppressus vinculis astringitur, vinculorum autem appellatione latiùs accipitur, nam etiam inclusos veluti latumijs, vinctorũ numero haberi placet, quia nihil interfit parietibus, an compedibus, quis tenea-

C, *l. 9. ff. ex quibus causis maiores.*

teneatur; custodiam autem solùm publicam, non priuatam accipi putandum est. C.

§. In eadem causa sunt, & qui à militibus, stratoribusq; vel à municipalibus ministerijs asseruantur, si probentur rei suæ superesse non potuisse. In vinculis etiam eos accipimus, qui ita alligati sunt, vt sine dedecore non possunt in publicum apparere. D.

D, *l. 10. ff. eod.*

§. Igitur nemini liceat, vel in agris suis, aut vbicumque domi priuati carceris exercere custodiam: & iubetur omnium Prouinciarum Rectoribus daturis operam, semperq; futuris in speculis, idest ad exemplum futuris in temporibus, vt supradicta nefandissimorum hominum arrogantia modis omnibus opprimatur; alioquin maiestatis crimen proculdubiò incursurus est, qui cognito huiusmodi scelere, læsam non vindicauerit maiestatem: Nam eos, qui hoc criminis genus commiserint; tamquam ipsius maiestatis violatores, vltimo subiugandos esse supplicio: E, licet ex quadam græca constitutione temperamentum aliquod afferatur; nimirum eos, qui priuatas custodias fecerint, pœna subijci, & tot dies manere in publico carcere, quot fuerit quis in priuato ab eis inductus cuiuscumq; sit conditionis, vel dignitatis, amittere etiam eos causam, quam habent aduersus inductos prouidentia Præsidis, quod si neglexerit, & bonorum, & salutis periculum sustinebit. F.

E, *l. 1. C. hoc tit.*

F, *l. 2. C. hoc tit.*

§. Ac proinde lege Iulia de adulterijs cauetur, vt viro adulterum, cum vxore sua deprehensum, quem aut nolit, aut non liceat occidere, retinere per horas diurnas, nocturnasq; continuas non plus quàm viginti, testandæ eius rei causa, vt vti sine fraude suo iure possit, liceat: quod & idem in patre seruandum, quod in marito expressum est. G.

G. *l. capite quinto, ff. de adulter.*

TI-

TITVLVS IV.

De requirendis Reis.

NON solùm contra præsentes Reos, sed etiam contra absentes iudicium instituitur, pro cuius complemento Reus absens requirendus est, vt copiam sui præstet: cum inaudita causa, quem damnari æquitatis causa non patiatur. A.

§. Absentes autem sunt, aut qui ante accusationem abfuerint, aut qui metu accusationis fugerunt, illi requirendi annotandi sunt, vt copiam sui præstent: Præsides autem circa requirendos annotatos hoc debent facere, vt eos, quos annotauerint, edictis adesse iubeant, vt possit innotescere eos, qui annotati sunt; sed & literas ad magistratus vbi consistunt mittere, vt per eos possit innotescere requirendos Reos esse annotatos; & ex hoc annus computetur ad se purgandos; B, quia cum absenti Reo grauia crimina intentantur, sententia festinari non solet, sed annotari, C.

§. Olim Rei absentis bona obsignabantur, & si intra annum rediret, & se purgasset rem suam habebat: D, & annus computabatur, ex quo annotatio facta fuerat. E.

§. De absentibus verò, qui metu accusationis fugerunt cautum est, vt eadem seruentur in bonis eorum, quæ in damnatorum bonis constituta sunt: F, hoc est, vt si quis accusationis metu profugisset, dies ei certa præfigeretur, ad quam nisi respondisset absens damnaretur, eiusq; bona publicarentur. Aduersus contumaces, qui neque denunciationibus, neque edictis Præsidum obtemperarunt sententia pronunciari oportet: sed secundùm

A, *l.* 1. *vers. nec enim §. si autem, vers. sed absens, ff. de requiren. Reis.*

B, *d. l.* 1. *§. si autē vers. sed absens, ff. de requirendis Reis, infra libro* 4. *titulo* 10. *§. in hunc vers. nam ex hoc.*

C, *d. l.* 1. *C. eod.*

D, *l.* 5. *ff. hoc tit.*

E, *l.* 4. *ff. hoc tit.*

F, *l.* 28. *vers. eadēque, ff. de bonis lib.*

morem priuatorum iudiciorum, potest quis defendere, & hæc non esse contraria, quid igitur est? meliùs statuetur in absentes pecuniarias quidem pœnas, vel eas, quæ existimationem contingunt, si sæpiùs moniti, & vsque ad relegationem procedi. Verùm si quid grauius irrogandum fuisset, puta in metallum, vel capitis pœna, non esse absentibus irroganda. G.

G, *l.5.§.aduersus, ff.de pœnis.*

§. Insuper licet pro absente, ad crimen iudicij publici persequendum, frustra Procurator interueniat; multò minus ad defendendũ, vt dictum est: H, tamen in capitalibus iudicijs defensio ad allegãdas causas absentiæ datur: I, & inter accusatorem, & Reum, cognitione suscepta, excusatio pro absente iustis rationibus admittitur: ne per triduum per singulos dies, ter citatus Reus damnetur, vel de accusatoris absentia præsente Reo calumnia pronuncietur. L.

H, *l.13.§. ad crimen, ff. de pub. iud. supra lib.2. tit.15. §. quamuis tamen.*

I, *l.33. §. publicè vers. nam in capitalibus ff. de procuratoribus, l.3. C. de accus.*

L, *l.10. ff. de pub. iud.*

TITVLVS V.

De Reo constituendo.

IN criminibus scrutandis examen etiã Rei inquisiti adhiberi solet, & multum valet pro delicti veritate habenda, à quo tamen non est incipiendum, nisi Reus suspectus sit: A, quoniam vbi nullis argumentis Reus vrgetur, constituta facilè habenda non sunt; sed instandum accusatori, vt id, quod intendit comprobet, atq; conuincat. B.

A, *l.1. ff. de quæst. & infr. hoc tit. §. ac proindè.*

B, *l. 18. §. in eam causam ff. de quæst. supra lib. 2. tit. 30. §. quocirca.*

§. Ideò Iudices in primis delicti qualitatem plena inquisitione oportet, vt discutiant, & postea ipsum Reum sæpius de delicto interrogent; & hoc ipsum ad Fiscum, atque Reum proficit, siue definienda causa per Iudicem,

dicem, siuè ad maiorem potestatem referenda sit: C, & toties Reus interrogari oportet, quoties aduersus eum inquisitio, seu accusatio, aut in eius personam est actio criminalis: D, qui postea quam ad Iudicem venerit adhibita aduocatione, ius debebit explorare quæsitum, hoc est interrogare, quare fuerit vocatus: E, itaut non est epistolis eorum credendum, qui quasi damnatos Reos ad Præsidem transmittunt: quia non omnes ex bona fide elogia conscribre compertum est. F.

C, *arg. textus in l. 9. C. de iudicijs.*

D, *l. 1. ff. de interrogat. action.*

E, *l. 2. §. qui postea C: de exhiben. & transmitten. Reis.*

F, *l. 6. ff. de custodia Reorum.*

§. Olim enim Irenarchis præceptum fuerat, quod cum apprehendissent latrones interrogarent eos de socijs, & receptatoribus, & interrogationes literis inclusas, atque obsignatas ad cognitionem magistratus mitterent, & qui cum eo elogio, missi erant ex integro audiendi erant: & de ijs non quasi pro damnatis, sed quasi re integra quæritur, si quis erit, qui eos arguat; G, idcirçò iubetur Iudices per se requirere eos, qui latrocinia, aut violentias, aut rerum rapinas, aut fœminarum raptus, aut alia quælibet in Prouincijs illicita committunt, & eis supplicia inferre. H.

G, *d. l. 6. §. sed & caput ff. de custodia Reor. sup. lib. 1. tit. 4 §. quibus.*

H, §. *iubemus autem, Auth. de collatoribus.*

§. Ac proindè audiuntur Rei, quia plurimum in excutienda veritate etiam ipsa voce cognitoris diligentia subtilis affert. Ex sermone enim, & ex eo, qua quis constantia, qua trepidatione, quid diceret, vel cuius existimationis quisque in Ciuitate sua est, quædam ad illuminandam veritatem in lucem emergunt. I,

I, *l. 10. § tormenta vers. plurimum, ff. de quæstion.*

§. Propterea ex hoc intẽdit Prætor adstringere Reum, vt ex sua coram eo facta responsione, vel confitendo; vel mentiendo se oneret. L.

L, *l. 4. ff. de interrog. action.*

§. Si verò interrogatus taceat, & omni-

nò non respondeat, contumax est, & habetur, quemadmodum si negasset; quia Prætorem contemnere videtur; M, si verò respondeat, an standum sit eius responso, & standum est, si alia indicia non præcedant. N.

M, l.11. §.qui tacuit, ff. eod. l.13.ff. de interrog. action. vbi glos. succurrendum.

N, l.58. §.seruum vers. quaro, ff. de ædilit. edicto.

TITVLVS VI.

De Crimiuis Contestatione:

INTER cæteras causarum cognitiones, vna videtur esse, quando de capitali crimine quæritur: A, vndè accusationis ordinem iam dudum legibus institutum, seruari oportet; vt quicumque in discrimen capitis accersitur non statim Reus, qui accusari potuit, existimetur; ne subiecta innocentia feriatur; B, idcircò crimen in iudicium deductum non videtur, si tantum de eo simplex informatio habita fuerit, vel delicti species ante iudicium, Reo ex eius examine in notionem venerit: oportet enim, quod ei illud contestetur, & Iudex per facti criminosi narrationem, & inquisiti responsionem causam audire cœperit: C, nam causarum sicut, & negotiorum merita partium assertione, per litis contestationem panduntur. D.

A, l. cognitionum, ff. de varijs, & extraord. cognit.

B, l.17.C. de accusat.

C, arg. text. in l.1. C. de litis contestat. l.2. vers. nisi post, C. de iure iur. propter calumn.

D, l. 2. vers. quia negotium, C. si per vim glos. panduntur in fine,

§. Ex auspicio enim contestatæ accusationis, apud competentem Iudicem habitæ, exordium vltimi finis strepitus criminalis nascetur, vt dictum est, quoniam post probationem, supplicium, quod exigit magnitudo commissi ei, qui crimen commiserit, imminet, E.

E, l.22. §. vltimum vers. exordium, C. de falsis supra lib.1. tit.1. §. huius studij.

TI-

TITVLVS VII.

De Probationum Publicatione.

REO præsenti, contra quem facta est criminis indago exponi debent indicia, & copiam illorum, de quibus fuerit grauatus, vt facultatem habeat se ipsũ defendendi, tradi oportet: ideò non solum dicta, sed etiam nomina ipsa testium sunt ei, vt quod, & à quo sit dictum appareat, publicanda; nec non exceptiones, & replicationes legitimæ; ne per suppressionem nominum, infamandi, per exceptionum verò, exclusionem deponendi falsum, audacia præbeatur. A.

A, cap. qualiter, & quando §. debet igitur extra de accusat.

§. Nam is, apud quem res agitur acta publica criminalia exhiberi, suscipienda, ad melius inuestigandam veritatis fidem, iubere debet: B, quod si denegetur eorum publicatio supplicari potest, C.

B, l. 2. C. de edendo.

C, l. 2. C. vt lite pendente.

§. Ac proindè, qui semel produxerit testes, aut bis, aut ter, & testificata retractauerit, aut ab aduersario hoc faciente disputationem acceperit, & ex hoc testificata didicerit, licentiam vlterius, vti productione testium non habebit. D.

D, Auth. atqui semel, C. de probat. Auth. de testibus, §. quia verò multi.

TITVLVS VIII.

De legitimo Testium Examine.

QVONIAM qui in criminali causa suum separato præbuerint testimonium, & tamquam ante iudicium auditi fuerint: A, ne obijciatur eis, quod ab vna tantum parte gestum sit, oportet & illum, de quo sit quærimonia, ad-

A, l. 13. vers. suum præbent, C de testibus.

B, §. *& hic verò, vers. vt ne, Auth. de testib. cap. in nomine Domini extra eod. vbi gloss. præsentem.*

admonitum a Iudice præsentem esse, & audire attestationes. B.

§. Igitur admonendus est semper Reus, vt ad audiendos testes veniat: C, & Iudices occasione testium examinandorum, alijs forsan locis degentium Reum ipsum, vel Procuratorem eius ibi destinare, vt depositionibus sub vtriusque partis præsentia factis, res, ad eos referatur: D, consonum enim est æquitati, quod examini testium, sicut & quæstioni Reus, Reaue interesse iubeantur; ac patroni eorum, & qui crimen detulerit, & patronis interrogandi facultas detur: E, Interrogatum testem nō solùm à Prætore accipere debemus, sed etiā a Reo vti ab aduersario. F.

C, *cap. 2. §. ecce de testibus, vbi gloss. admonendo.*

D, *l. 17. C. de fide instrumentor.*

E, *l. 27. §. quæstioni ff de adulterijs.*

F, *l. 9. §. interrogatum, ff. de interrog. action.*

§. Examen verò legitimum, aut repetitione, aut declaratione, aut confrontatione, fit: Repetitione siquidem, quæ supplet examen testium, post criminis contestationem fiendum, quocirca cum apud Iudicem testes non fuerint in figura iudicij producti, nec eorum depositionibus in Iudicio Fiscus deberet vti, & Reus illos recuset concedere; ideò testes si viuunt adduci oportet, vt iterum examinentur; G, atq; iterum iurare debeant, quia posset fieri, vt vel tunc, vel modo diuersæ sint fidei, vel calumnientur. H.

G, *l. 19. C. de testibus.*

H, *arg. textus in l. qui bona, § si quis stipulatus, ff. de damno infecto,*

§. Declaratione, veluti quando reus concedit testes, iterum non adduci, & non opponit eis, quod iam testimonium suum dederint; I, omni aduersus eorum depositiones, & personas legitimo iure integro reseruato. L.

I, *l. 19. C. de testibus.*

L, *d. l. cum apud C. de testibus arg. cap. præsentium 31. extra eod.*

§. Confrontatione, quoties testes Reo præsente iureiurando contra eum testimonium confirmando dicunt: M, quoniam de vno quoque negotio, præsentibus omnibus quorum causa contigit iudicari oportet. N.

M, *cap. in primis vers. deindè 2. q 1.*

N, *l. de vnoquoque ff. de re iudicata.*

TI-

TITVLVS IX.

De Reorum Defensionibus.

DEFENSIONVM facultas danda est ijs, quibus aliquam inquietudinem Fiscus infert : A, quia Iudex non minus accusatorem, ad docenda quæ detulit, quàm Reum ad purganda quæ negat debet vrgere. B, Exhibitus enim Reus, aduocato adhibito se defendit, & pari iure cum accusatore vtitur : C, idcircò Præsidem cogniturum de criminibus, oportet ante diem palam facere custodias, idest Reos carceratos se auditurum : D, vt auditis allegationibus, ac perquisita veritate pronunciari possit : E, ne ij, qui defendendi sunt, subitis accusatorum criminibus opprimantur : F, sed auditis eorum defensionibus, Iudex id, quod iuris ratio exegerit, iudicare valeat : G, cum verisimile non sit eum, qui arguitur de causa capitali, non ex fide causam suam defensurum, cum periculum capitis subeat. H.

Quocirca qui deceptus est per alium, si suã innocentiam probat, & eum, à quo accipit rem aliquam, puta rescriptum falsum, vel rem furatam exhibet, se liberat nullo recuperato pretio, si illam emisset, quia vitium coheret rei furatæ, ideò etiam emptori nocet. I.

§. Atque etiam vbicumque absens quis damnari potest, ibi quemuis verba pro eo facientem, & innocentiam excusantem audiri æquum est : L tamen per Procuratorem agi non licet : M, sed excusationes absentium Iudicibus allegantur, & si iustam rationem habent sententia differtur. N.

§. Sed scire oportet, quod defensionum aliæ

A, *l. 7. C. de iure Fisci lib. 10.*

B, *l. 3. §. quando in fine vers. in quibus, C. de abolit.*

C, *l. penult. C. de postulan. l. vlt. C. de fructib. & litis expen. l. in sacris §. vlt. C. de prox. sac. scrin.*

D, *l. 18. §. cognitu- rum, ff. de quæstion.*

E, *Auth. qui semel, §. quod si vocatus, C. quom. & quando.*

F, *d. l. 18. §. cogniturum ff. de quæst.*

G, *l. 8. in fine, C. quom. & quando.*

H, *l. 1. vers. neque enim, C. de falsis.*

I, *l. 4. vers. sed qui C. de falsis, l. in ciuilem, C. de furtis;*

l. 4. §. de auctoris, vers & per hoc ff. de doli mali excep.

L, *l. 33. §. publicè, vers. vbicumq; ff. de Procuratoribus.*

M, *l. 1. vers. sin autem, ff. an per aliũ causæ appell. reddi possunt.*

N, *l. 13. §. ad crimen, ff. de pub. iud. l. 3. C. de accusat. supra tit. 4. §: insuper, vers. tamen.*

aliæ perimunt, aliæ retardant processum: quæ perimunt, illæ sunt, quæ vltra non patiuntur accusatorem tergiuersari; & sic delicti perimunt disceptationem: O, veluti si infans, vel furiosus hominem occiderit; lege Corlia non tenetur: cum alterum innocentia consilij tueatur, alterum fati infelicitas excusat. P.

O, l. 70. ff. de iudicijs

P, l. 12. ff. de siccarijs.

§. Pariter Impuberem in edictum falsi incidere dicendum non est, quoniam falsi crimine vix potuit teneri, cum dolus malus in eam ætatem non cadat. Q.

Q, l. 22. C. de fals.

§. Quæ verò retardant, illæ sunt, quæ morantur processum; veluti exceptiones præiudiciales: quoniam si crimen aliquod inferatur ei mulieri, quàm ingenuam esse dicis; antequam liberalis causa suo ordine agi debet, cognitionem suam Præside præbente: quoniam necesse est ante sciri, si delictum probatum fuerit, verum vt in liberam, & ingenuam, aut in ancillam constitui oporteat iudicium: R, idem est, quoties de re familiari, & si ciuilis, & criminalis competat actio: vtraque licere experiri, siuè prius criminalis, siuè ciuilis actio moueatur: ne si ciuilitèr fuerit actum, criminale possè consumi, & similitèr è contrario. S.

R, l. 3, C. de ord. cogn.

S, l. vnica, C. quàdo ciuilis actio.

§. Quo in genere habetur furti actio, & legis Flauiæ constitutio, & plurima alia sunt quæ numerari non possunt, vt cum altera prius intentata, per alteram, quæ superfit iudicatum, liceat retractari. T,

T, l. vnica, §. quò in genere, C. eod.

§. Dubitari aliquando contingit an defensionibus renunciari possit; & Reum sine defensionibus condemnari; & dicendum, quod si non defendatur, non vtique ad supplicium deducitur; sed permittitur eum defendi ab alio, & Iudex, qui cognoscit debebit de inno-

nocentia eius quærere; V, aut ei terminum ad illas faciendas assignare; quod si passus fuerit diem defensionis agnoscendæ sibi datum transire; X, & sic post longum temporis spatium, Z, & non se defenderit; perindè erit, ac si illas renunciasset, nisi fortè casibus quibusdam detentus fuerit, propter quos venia dignus sit; AA, vt ad illas faciendas restituatur. BB,

V, *l. 19. ff. de pœnis.*
X, *l. 63. §. si quis bonorum, ff. ad Trebell.*
Z, *l. 2. in fine ff. de custodia Reorum.*
AA, *arg. textus in l. 3. §. si ad diem, ff. de re militari.*
BB, *arg. textus in cap. pastoralis 4. de except.*

TITVLVS X.

De Criminalis causæ discussione.

POST completas Reorum defensiones, & antequam quæstionis fiat indago; de criminalis causæ meritis discutiendum est: ideò Iudex, qui disceptationis locum dederat, partium allegationes audire, & examinare debet: A, & cum huiusmodi discussio ex varijs considerationibus descendere possit, in genera facilè diuidi non valet; idcircò sũmatim diuidi oportet: igitur discussio ista, in quatuor ferè inspectiones distingui potest, aut enim circa ipsum delictum, aut circa causam delinquendi, aut circa personas, aut circa probationes versari videtur; nam cum magno conflictu sententia decerni solet: præhabita semper Fisci, & Rei iurium examinatione; ea enim temerè definiri fas non est. B.

A, *l. 5. C. commi- nationes epistolarũ.*
B, *l. 7. C. eod. vbi glos. supra lib. 1. tit. 3. §. vltra personas.*

§. Quoad delictum inspici oportet, si sit de Iudicis iurisdictione; nam quidam cognoscit de incendiarijs, effractoribus, furibus raptoribus, & receptatoribus, vt olim Præfectus vigilum cognoscebat; nisi tamen tàm atrox,

tamq;

C, *l.3.§.cognoscit, ff. de officio Praefect. vigilum.*

tamque famosa sit persona, vt magistratui superiori, prout olim erat Praefectus vrbis, remitti debeat. C.

D, *l. dolum C. de dolo malo.*

E, *l. tutor, §. qui ob segnitiem, ff. de suspect. tutor.*

§. Item si delictum sit verè delictum, hoc est dolo commissum, quem dolum ex indicijs saltem perspicuis oportet esse probatū, D, vel si sit quasi delictum, hoc est culpa patratū, D, nimirùm quando quis ob segnitiem, vel rusticitatem, vel inertiam deliquit: E, puta in Iudice, qui v. g. litem suam fecerit, non propriè ex maleficio obligatus videtur, sed quia nec etiā ex contractu obligatus est; & vtique peccasse aliquid intelligitur (licet per imprudentiam:) ideò videtur quasi ex maleficio teneri in factum actione, & in quantum de ea re equum, religioni iudicantis fuerit visum, pœnam sustinebit. F.

F, *l.6. ff. de varijs, & extraord. crim.*

G, *l.15. l.16. ff. de siccarijs.*

§. Sed ille verè delinquit, qui spontè dolouè malo delinquit, & nihil interest delinquat quis an causam delinquendi præbeat. G.

H, *l.17. ff. de legationibus.*

I, *l. sanctum ff. de rerum diuis.*

Item si quis legatum hostium pulsauerit contra ius gentium id commissum existimari oportet; quia sancti habentur legati: H, & ab iniurijs hominum defensi, atque muniti sunt. I.

L, *l.5. §. refert. ff. de pœnis.*

§. Refert etiam cognoscere, an in maioribus delictis consultò aliquid admissum sit, an casu, & sanè sicut in omnibus criminibus distinctio hæc pœnam, aut iustam eligere debet, aut temperamentum admittere: L, ita quæstiones desiderari non debent, nisi cum capitalia, & atrociora maleficia alitèr explorari, & inuestigari non possint. M.

M, *l.8. vers. quæstiones ff. de quæst.*

§. Quoad causam constat præualere ad quæstionis discussionem; nam in omni, & quocumque crimine in iudicio deducto, inspici in primis oportet de causa, propter quam delictum patratum fuerit; quia ratio

na-

naturalis suadet, quem non delinquere sine causa, N, & pro causa huiusmodi, ferè, allegari solet inimicitia, & præcipuè si fuerit capitalis, vel grauissima, O, vel si in inhonestis factis, aut in ipsa turpitudine pater deprehenderit filiam, P, vel si alteri causam mortis præbeat, Q, vel si rectè possidens ad defendendam possessionem, quam sine vitio tenet, inculpatæ tutelæ moderatione illatam vim propulsauerit, R, vel si furem nocturnum quis occiderit, ita demum impunè feret, si parcere ei sine suo periculo non potuit, S, & aliæ huiusmodi, quas longum esset inserere.

N, *arg. textus in l. 8. §. in causa, ff. de transact.*

O, *arg. text. in l. 3. §. non solū, ff. de adimen. leg.*

P, *l. 23. vers. si in ipsa ff. de adulterijs.*

Q, *l. 15. ff. de sicarijs.*

R, *l. 1. C. vnde vi.*

S, *l. 9. ff. de siccarijs.*

§. Item si à barbaris remissi sint milites, ita restitui eos oportet, si probatum sit, se captos euasisse, non transfugisse; sed licet hoc liquidò constare non possit, argumentis tamen cognoscendum est, & si bonus miles antè existimatus fuerit, propè est, vt affirmationi ei credatur. T.

T, *l. 10. §. à barbaris, ff. de re milit.*

§. Nec exemplum editionis precum aliter per errorem scriptum; cum nisi dolo malo falsum committentes, crimini subiugentur, cognitionem dati Iudicis moratur. V,

V, *l. 20. C. de falsis.*

§. Quoad probationum sufficientiam, inspiciendum est, si delictum probatum fuerit, vt dictum est, quod satis erit, si saltem argumentis verisimilibus, & probabilibus, quis fuerit grauatus, vt dictum est, & si his veluti certis inditijs ducti Iudices inuestigandæ veritatis gratia, ad tormenta putauerint esse veniendum: tunc id facere debebunt, si personarum conditio patiatur: X, sed semper id sequantur Iudices, quod conuenit eos ex fide eorum, quæ probantur. Z.

X, *l. 8. §. oportet, C. de quæst.*

Z, *l. 6. §. veritat, ff. de officio Præsidis.*

§. Indicia certa esse debent, quæ iure non respuantur, AA, & testibus idoneis compro-

AA, *l. 19. C. de rei iud.*

BB, *l. 6. ff. de Testibus.*

bata; idonei autem testes, non videntur esse illi, quibus imperari potest vt testes fiât; BB, ac proindè testium fides diligentèr examinanda est; nedum circa dicta, quoniam si aduersus fidem testationis suæ vacillent, audiendi non sunt; CC, sed etiam circa personas eorum, in quibus exploranda erit conditio cuiusq; vtrum quis Decurio, an plebeius sit, & an honestæ, & inculpatæ vitæ, an verò notatus quis, & reprehensibilis, & an locuples, an egens sit, vel lucri causa quid facilè admittat, vel an inimicus sit aduersus quem, testimonium fert, vel amicus ei sit; nam si caret suspicione testimonium, vel propter personam à qua fertur, quod honesta sit, neque gratiæ, neque inimicitiæ causa sit, admittendus est. DD.

CC, *l. 2. ff. eod.*

DD, *l. 3. ff. eod.*

§. Ideòque qui iudicat magis scire potest quanta fides habenda sit testibus, qui, & cuius dignitatis, & cuius existimationis sint, & qui simplicitèr visi sint dicere, vtrum vnum, eumdemq; meditatum sermonem attulerint, an ad ea, de quibus interrogati ex tempore, verisimilia responderint. EE.

EE, *d. l. 3. §. ideoq; ff. eod.*

§. Quoad personas inspiciendum est, an delinquens fuerit minoris ætatis, quoniam licet minoribus in contractibus captis dumtaxat subueniatur; tamen dubitatur, an etiam delinquentibus, vt putà si dolo malo aliquid fecerint in re deposita, vel commodata, vel alias in contractu eis subueniatur, & placet in delictis ex animo prouenientibus, FF, eisdem non subueniri, neq; iuuari, vt dictum est: GG. ideò si minor furtum fecerit, vel damnum, iniuria dederit, & si adulterium commiserit, non subuenitur ei. HH.

FF, *l. 10. §. nunc ff. de minoribus, l. 1. C. si aduersus delictum, l. 1. l. si quis, C. de sicarijs.*

GG, *supra lib. 1. tit. 6. §. in criminalibus.*

HH, *l. 10. §. nunc viden. & §. si mulier in fine ff. de minor.*

§. De furiosis autem illud attendendum est, quod si liquidò compertum sit, eos in eo furore

rore esse, vt continua mentis alienatione omni intellectu careant, nec subest vlla suspicio ab eis simulatione dementiæ delictum patratum fuisse; potest de modo pœnæ eorū dissimulare, cum satis furore ipso puniantur. Si verò (vt plerumq: assolet) interuallis quibusdam sensu saniores sint, num fortè eo momento scelus admiserint, nec morbo eorum danda sit venia, diligentèr Iudex explorabit, & si quid tale compererit, Principem consulat, vt æstimet, an pro immanitate facinoris supplicio afficiendi sint. II.

II, *l.* 14. *ff. de offic. Præsid.*

§. Si verò delinquentes aliqua dignitate sint præditi, & in aliqua culpa, seù crimine fuerint deprehensi, & eis criminis quæstio mota sit dignitatis honore sepoſito, publicis legibus subiugentur, & quæstioni etiam (si ita poposcerit causa) subdi possunt; omnem enim honorem reatus excludit. LL.

LL, *l.* 21. *vers. si falsi quæstio, C. de falsis, l.* 1. *C. vbi Senatores, &c.*

TITVLVS XI.

De Quæstionibus:

QVAMVIS quæstio sic accipiatur, vt non tormenta tantùm significet; sed etiam omnem inquisitionem, & defensionem connotet: A, tamen quæstionem intelligere debemus tormenta, & corporis dolorem, ad eruendam veritatem; ac proindè nuda interrogatio, vel leuis territio non pertinet ad hunc titulum: B, nam leuis tortura habetur pro non tortura. C.

A, *l.* 1. §. *item illud ver. quæstionem autem, ff. ad Syllanianum.*

B, *l.* 15. §. *quæstionem, ff. de iniurijs.*

C, *l.* 4. §. *fin. ff. de ædilitio edicto.*

§. Quæ quidem tormenta inferri non debent; nisi primum præstita fuerint ex scelere argumenta, vt videantur accedere ad verisimilia causæ crimina: D, quamuis etiam ea, quæ sunt difficilis probationis, publica quæ-

D, *l.* 3. *C. de quæstionibus.*

E, l. 6. ff. de iniuriis.

quæstione vendicari oporteat. E.

§. Idcircò oportet Iudices, nec in his criminibus, quæ publicorum iudiciorum sunt ad inuestigationem veritatis à tormentis initium sumere: F, nec omnes indistinctè eis subijciant: G, nam de minore quatuordecim annis quæstio habenda non est, maximè cum nullis extrinsecus argumentis accusatio impleatur, nec tamen consequens est, vt etiam sine tormentis eidem credatur, nam ætas, quæ aduersus asperitatem quæstionis eos interim tueri videtur, suspectiores quoque eosdem facit ad mentiendi facilitatem. H.

F, l. 1. ff. de quæstion. l. 8. §. oportet, C. eod.

G, l. 5. ff. eod.

H, l. 10. ff. eod. l. 15 §. de minore ff. eod.

Idemq; si munera Decurionatus, quis deposuerit: nam & ipse proptèr pristinam dignitatem quæstionem non patitur: I, sic etiam seruus in eius caput à quo distractus est, cuiq; aliquando seruiuit, in memoriam prioris dominij interrogari non potest. L.

I, l. 17. vers. idemq; C. de quæstion. l. vltima ff. de Decurionibus.

L, l. 18. §. seruus, ff. eod.

§. Paritèr, qui sine accusatoribus in custodiam recepti sunt, quæstio de eis habenda non est, nisi aliquibus suspicionibus vrgeantur: M, & testimonium vnius hominis admitti non debet. N.

M, l. 22. ff. de quæstion.

N, l. 2. vers. sunt, ff. eod.

§. Et quando vnius facinoris plurimi Rei ita audiendi sunt, hoc est torquendi, vt ab eo primum incipiatur, qui timidior, vel teneræ ætatis est: O, immò à suspectis incipiendum est, & à quo facillimè posse verum sciri, Iudex crediderit. P.

O, l. 18. ff. eod.

P, l. 1. §. idem Diuus, ff. eod.

§. Repeti aliquãdo quæstionẽ oportet, Q, & hoc quando Reus euidentioribus argumentis oppressus sit; maximè si in tormentis animus, corpusq; durauerit; R, nam plerique dum torquentur deficere solent. S.

Q, l. 16. ff. eod.

R, d. l. 16. §. Diuus

S, l. 4. §. hostes in fine, ff. de pœnis.

§. Sed quæstionem ita haberi oportet, vt Reus saluus sit, vel innocentiæ, vel supplicio: T, quocirca tormenta habenda sunt,

T, l. 7. ff. de quæstion.

non quanta accusator postulat; sed vt moderatæ rationis temperamenta desiderant: V, ideò quæstionis modum Iudices arbitrari oportet. X,

V, *l.10.§.tormenta, ff. eod.*

X, *l.7. ff.eod.*

§. Effectus huius quæstionis non vnus est; nam si ea Rei conditio sit, vt arenarium testem, vel similem personam contra eum admittere in testem cogamur, sine tormentis testimonio eius credendum nó est: Z, testes enim torquendi non sunt, conuincendi mendacij, aut veritatis gratia; nisi cum facto interueniſſe dicantur. AA.

Z, *l.21. §.si eo, ff. de testibus.*

AA, *l.18. §.testes, ff. de quæstion.*

§. Cum autem Reus quæstioni addictus est, interrogandus est; sed non specialitèr, an scilicet homicidium fecerit: sed generalitèr quis id fecerit: alterum magis suggestientis, quam requirentis videtur. BB.

BB, *l.1.§.qui quæstionem, ff.eod.arg. textus in l.iubemus, C.de testamen.*

§. Sicut nec de socio criminis interrogandus est: neminem enim de proprio crimine confessum, super cóscientia scrutari oportet aliena; CC, nisi in casibus, in quibus præcedat præsumptio, & propter immanitatem criminis: DD, veluti in latronibus, nam latrones, vt dictum est, EE, cum apprehensi fuerint de socijs, ac receptatoribus interrogãdi sunt: FF, & in monetarij s, & ratio est in illis, ne differatur sceleratorum proditio consiliorum, quæ per latronũ tormenta quærenda est: GG, & vt in istis facti conscij propter tormenta prodantur: HH, quamuis etiam quæstionis habendæ causa ad exhibendum ex delictis seruorum, ad indicandos conscios suos, agatur. II.

CC, *l.17. §.nemo, C. de accusat.*

DD, *glos.conscientia in d.§.nemo.*

EE, *supra tit. 5. §. olim hoc 3.lib.*

FF, *l.6.ff.de custodia Reorum.*

GG, *l.9.C.de seruis.*

HH, *l.1. C.de falsa moneta.*

II, *l.20.ff.ad exhibendum.*

TITVLVS XII.

Quibus Personis inferenda sit Quæstio.

CVM genera tormentorum varia sint nã Rei, aut fidiculis, aut verberibus, aut igne, aut vigilijs excruciari possũt, ita vario modo in personas tormẽta adhibentur; quoniã quæstiones, neq; semper, neq; in omni causa; & persona desiderari oportet, sed cum capitalia, & atrociora maleficia sint quæ non alitèr explorari, & inuestigari possunt, quàm per tormenta igitur efficacissima ea ad inquirendam veritatem esse debent, A, & vt hæc haberi possint seruanda est personarum conditio, nam excipiuntur quidam, quominus torqueri possint, nonnulli enim propter ætatem, siuè imbecillem, siuè decrepitam, alij propter sexum, alij propter valetudinem.

A. *l. 8. ff. de quæstion.*

§. Propter ætatem; veluti in impuberibus, sicut eis in supplicio parcitur, ita nec quæstio de illis habetur, & solet hoc in vsu obseruari, vt isti impuberes non torqueantur, terreri tamen solent habena, vel ferula cædi. B.

B. *l. 1. §. impuberi, ff. ad Syllanian.*

§. Propter ætatem verò decrepitam ignoscitur etiam ijs, qui ætate defecti sunt, hi enim bis pueri sunt, & imbeciltitate virium facilè tormentis succumberent. C.

C. *l. 3. §. ignoscitur, ff. ad Syllan.*

§. Propter sexũ, vt sunt mulieres prægnantes quæstio de ijs quamdiù prægnantes sunt non habetur, nec diuersum erit, quamuis differendæ torturæ causa consulto ex adulterio conceperint, immò post partum editum moribus introductum est intra quadraginta dies tor-

torqueri non soleant, quia adhuc debiles sunt. D. [D, *l. 3. ff. de pœnis.*]

§. Propter valetudinem, vt infirmi, & valetudinarij, qui non temerè sunt torquendi, ne quæstionis modus excedatur, quæstionis enim modus Iudices arbitrari oportet. E. [E, *l. 7. ff. de quæstion.*]

§. Alij quoq; à quæstione liberantur veluti si quis conterritus aduentu lattonum vulneratus fuerit, & seruorum suorum purgauerit officium, nec pietas pro seruis torquendis, nec sollicitudo, quæ cogit hæredem testatoris vindicare necem, obtinere debet, vt ad pœnam vocentur, quos ipse vulneratus testator absoluit. F, nisi aliundè noxij probentur. [F, *l. 2. ff. ad Syllanian.*] Remissio enim vulnerati, eiusq; testimonium in præiudicium iuris publici non attenditur, quia ius publicum priuatorum pactis mutari non potest. G. [G, *l. 39. ff. de pactis.*]

§. In seruis verò quæstio haberi oportet, tàm in criminalibus, quàm in pecuniarijs causis, sed hoc ita est, vt non facilè in re pecuniaria quæstio habeatur, sed si alitèr veritas inueniri non possit, nisi per tormenta licet habere quæstionem, H, in liberis autem hominibus, non nisi in criminalibus quæstio haberi oportet. I. [H, *l. 9. ff. de quæstion.*] [I, *d. l. 9. §. Deo; verf. sed nec.*]

§. Sciendum tamen est, quòd Iudex ad pœnam respicere debet, vt si tormentis grauior ea futura sit, adhibeat quæstionem, sin minus, sed eam superaturus sit fidicularum cruciatus, Reum aculeo non imponat. Non enim cum eo nondum conuicto grauius est agendum, quam cum conuicto ageremus, quocirca torturæ locus non videtur, nisi pœna pro delicto corporalis futura sit. L. [L, *arg. text. in d. l. edictū 8. ff. de quæstionibus.*]

TITVLVS XIII.

Quibus indicijs ad quæstionem deueniri possit.

QVOTIES de delicto inquirendo tractatur si alijs probationibus veritas illuminari non possit, de se ipsi Rei cum torm ẽtis interrogãdi sunt, A, & hoc optimè fit, si prius præstita fuerint ex scelere argumenta, vt videantur accedere ad verisimilia causæ crimina. B

A, l. quoties, C. de quæstion.

B, l. 3. C. eod.

§. Indicia, seu argumenta non vnum, sed plura saltem desiderantur, vt quæstio inferri possit, nam iura in plurali numero de indicijs disponunt, & sic hæc pluralis elocutio duorum numero contenta est; C, & ratio euidens est, quia vnicum indicium nimis temeritati casus obnoxium est, & tortura res periculosa est, vt dictum est. D.

C, l. 12. ff. de testib. l. 1 §. idem, ibi sed argumentis. l. vnius §. Reus ibi euidentioribus, ff. de quæst. l. 3. ibi scelere argumenta, l. 8. §. oportet ibi publicorum iudiciorũ, C. de quæstion.

D, l. 1. §. quæstioni ff. de quæstion.

§. Ideòque indicia probari debent, nec vbi numerus testium adijcitur, duo planè testes habiles sufficere credendum est. E.

E, l. vbi ff. de testibus.

§. Hinc solum dictum vulnerati non sufficere ad torturam, quia testimonium non modo vnius est, sed in propria etiam causa dicit. F.

F, l. 3. §. si quis ff. ad Syllan.

§. Fama licet à cognatis, & fide dignis originem traxerit ad torturam indicium sufficiens non est, quia origo ei sæpè ab errore, vel maleuolentia, incrementum à credulitate hominum ad deteriora prona: nisi cum fuga coniuncta sit, hinc est, quod lex Cornelia cauetur de premio accusatoris, qui requisiuit, & renunciauit eos seruos, qui ex familia ante quæstionem fugerint. G.

G, l. lege Cornelia, ff. ad Syllanian.

Con-

§. Confessio quoque extra iudicium facta, nec ipsa sola ad quæstionem sufficit, nisi persona, & accusata circumstantiarum expositio, verisimilem faciant narrationem, quia tantummodò ad probationes litigatoribus sufficiunt ea, quæ ab aduersa parte expressa fuerunt apud Iudices, H.

H, l. 1. §. *interrogatorijs*, *vers.* & *tantummodo*, *ff. de interrog. act.*

§. Nec est sufficiens indicium ad torturam, quod res furtiua reperiatur apud eum, qui auctorem laudare non potest, ideò nisi rubor Rei, aut pallor, aut titubatio, aut simile quidpiam accedat nequaquam torquendus est. Nec minus quæstioni locus est in eo, qui repente diues factus est, alijs autem indicijs comprobari oportet, nam quod neq; ipse, neque vxor quicquam ante, puta, administrationem habuerunt non idoneum huius continet indicium. I,

I, *l. si defunctus*, *vers. debitum*, *C. arbitrium tutelæ*.

TITVLVS XIV.

De Reo in Tortura confesso.

CONFESSIONES Reorum in tormentis habitæ pro exploratis facinoribus haberi non oportet, si nulla probatio religionem cognoscentis instruat; A, quoniam sicut si quis vltro de maleficio fateatur, non semper ei fides habenda est; nonnumquam enim, aut metu, aut aliqua alia de causa in se confitetur; B, ita cùm in tormentis de ea constiterit; nam potest in ea Reus de se temerè esse confessus; C, perseuerantia enim requiritur, quia quæstionis habendæ causa, nemo est damnandus, hoc est confessus in tormentis non damnatur: D, nam quidquid vi tormentorum dicitur, non prius ratum est, quàm si perseuerantia apparuerit iudicium animi fuisse: E; atque ita postmodum apud acta audiatur

A, *l.* 1. §. *Diuus Seuerus ff. de quæstion.*

B, *l.* 1. §. *si quis vltro*, *ff. eod. arg. tex. in l.* 7. *ff. quod falso tutore ibi quid si compulsus*.

C, *arg. d. §. si quis vltro*.

D, *l.* 21. *ff. eod.*

E, *arg. textus in l.* 3. *ff. de diuort.* & *l.* 49. *ff. de reg. iur.*

tur; vt ibi quasi sub publico testimonio commemoratio admissi criminis fiat; atque etiam Iudicibus immodicè seuientibus, fræni quædam temperies adhibita videatur. F.

F, l. 2. vers. atq; ita C. de custodia Reor.

§. Quæstioni enim fidem non semper, nec tamen numquam habendam declaratum est: etenim res est fragilis, & periculosa, & quæ veritatem fallat: nam plerique patientia, seù duritia tormentorum, ita torméta contemnũt, vt exprimi ab eis veritas nullo modo possit: alij tãta sunt impatientia, vt in quouis potiùs mentiri, quàm pati tormenta velint; & ita fit, vt etiam vario modo fateantur, vt non tantum se, verùm etiam alios criminentur. G.

G, l. 1. §. quæstioni, ff. de quæstionibus.

§. Quod si apud acta confessionem tormentis habitam reuocet; rediri ad æquuleum potest, & si pluries fidibus Reus examinatus confiteatur; postea solutus identidem reuocet, necesse erit tandem ad absolutionem perueniri; satius enim est impunitum relinqui facinus nocentis, quàm innocentem damnare. H.

H, l. 5. ff. de pœnis.

§. Quæritur si Reus fuerit confessus, vel conuictus de delicto; puta homicidio, & qua de causa id commiserit non constet, an in quæstionem repeti possit, & dicendum posse: nam noxa interrogatur, quo mandante flagitium admissum sit, I, quod & idem dicendum est de ratificante, qui in delictis tenetur, quia satis sibi videtur quæsitum, cum voluntatem suam compleuerit. L.

I, l. 17. ff. ad Sylanian.

L, cap. cum quis 23. de sententia excomun. in 6.

Finis Libri Tertij.

IN-

INSTITVTIONVM CRIMINALIVM LIBER QVARTVS.

TITVLVS PRIMVS.
De Reo confesso, & conuicto.

SVPERIORI libro de ijs, quæ ad cognitionem causæ spectant dictum est: modò de ijs, quæ ad animaduersionem pertinent, videndum est. Animaduersio enim de mero imperio est, cùm sit potestas gladij in facinorosos homines confessos, vel conuictos: A, de confessis sciri oportet, alios esse, qui vltrò, alios, qui vi tormentorum maleficium confitentur. B.

A, l. 3. ff. de iurisdict. omn. Iud.

B, l. 1. §. si quis vltro, ff de quæstion.

§. Qui vltro, sunt illi, qui voce propria vitium, scelusq; confitentur; C, quorum tamen confessioni non semper fides habenda est, vt dictum est; D, nam aliquando post damnationem de innocentia constitisse compertum est; vt puta in seruo illo, qui homicidium in se confingere metu ad dominum reuertendi falsus fuit, & perseuerante falsa demonstratione damnatus est. E.

C, l. 2. C. quorum appellat. non recip.

D, supra lib. 3. tit. 12. §. primo.

E, d. l. 1. §. si quis vltro ff. de quæstio.

§. Idem etiam de ijs qui dum de socijs in crimine metuunt, ne fortè apprehensi eos nominent, prodere eos solent, scilicet, impunitatem sibi captantes, F.

F, d. l. 1. §. cum quis vers. plerique, ff. eod.

§. Quod non ita cum eo proceditur cum

quo lege Aquilia agitur; si enim is confessus sit, se seruum occidisse, licet non occiderit, si tamen occisus sit homo ex confessione tenetur; G, quia confessionibus falsis respondentes, ita obligantur, si eius nomine, de quo quis interrogatus est, cũ aliquo actio sit, quia quæ cum alio actio esset, si dominus esset, in nos metipsos confessione nostra conferimus: H.

G, l. 4. ff. de confessis.

H, l. 14. ff. de interrog. act. l. 21. ff. eod.

§. Et cum in iure confessi pro iudicatis haberi placuit, & suis confessionibus acquiescere debeant, idcirçò sine causa ab eorum confessione recedi eis non est concessum: I. nimis enim indignum videtur, vt quod sua quisque voce dilucida protestatus est, id in eumdem casum infirmare, testimonioquè proprio resistere; L, nisi certè è contrario, per apertissima argumenta scriptis inserta, religionem Iudicis possit instruere. M.

I, l. vnica, C. de confess.

L, l. 13. C. de non numerata pecunia, vers. nimis enim.

M, d. l. 13.

§. Licere igitur confitenti pœnitere ius admittit si iusto errore ductus se esse delinquentem negauerit; nam venia dignus est, & præcipuè si nulla captio ex eius pœnitentia sit Fisci, aut accusatoris, N, veluti si quis hominem viuum falso confiteatur occidisse, & postea paratus sit ostendere dictum hominem esse viuum, O, æquissimum enim est, ei succurri; nam ea, quæ postea emergunt, auxilio indigent; P, & hoc si post litis contestationem asseuerauerit, quia ante iudicium acceptum non decipit Fiscum, seu accusatorē. Q,

N, l. 12. §. qui iusso, & §. Celsus, ff. de interrog. act.

O, l. 23. §. si quis hominem, ff. ad L. Aquil.

P, l. 12. §. ex causa vers. id quidem, ff. de interrog. act.

Q, l. 26. ff. de rei vin. vers. cæterum.

§. Qui autem coactè confitentur sunt ij, qui vel in tormentis, vel illorum territione, se Reos manifestant; coactio enim non stat in solis verbis, R, nec his etiam fides semper haberi debet; nã sicuti conuictis, confessisq; ad societatem scelerum vocantibus eos, à quibus apprehensi, custoditiue sunt, facilè cre-

R, glossa per metũ in can. I. 15. q. 6.

credi non oportet; ita si euidentibus rationibus post commissum communitèr facinus, ad euitandam de se sententiam, id fecisse fuerint probati, publicæ vindictæ non sunt subtrahendi. S. *S, l. sicuti C. de quæstion.*

§. De conuictis verò dicendum est esse illos, qui idoneis testibus superati sunt; T, ideò ad conuincendum criminosum acerrima fieri debet indago: non tantùm testibus, sed etiam argumentis, atque scripturarum collatione, alijsq; vestigijs veritatis, vt dictum est. V. *T, l.2. C. quorum appell.l.qui sententiam, C.de pœnis. V, l.22.C. de falsis supra lib.1.tit.1.§.1*

§. Et si quis de ea culpa, vel crimine fuerit conuictus, quo dignus claustris carceris, & custodiæ squalore videatur, X, tunc, aut velox pœna illum subducat, aut liberandus; ne custodia diuturna illum maceret. Z. *X, l.2.C.de custodia Reorum. Z, l. 5. C. eod.*

§. Caueant igitur Iudices contra criminosum discutientes, non antè sententiam proferant capitalem, quam aut Reum se ipse confiteatur, aut per innocentes testes conuincatur, AA, aut saltem crimen ita publicum sit, vt meritò debeat appellari notoriū; quo casu, nec testis, nec accusator est necessarius; cum huiusmodi crimen nulla possit tergiuersatione celari. BB. *AA, can.2. 2. q.1. BB, cap.tua nos de cohabit.Clericorum.*

§. Verùm qui sententiam laturus est temperamentum hoc tenere debet; vt non prius capitalé in quempiam supradictorum promat sententiam, quam v.g. in adulterij, vel maleficij crimen, aut sua confessione, aut certè omnium, qui tormentis, vel interrogationibus fuerint dediti, in vnum conspirantes, concordantesq; rei finem conuictus sit, & sic in obiecto flagitio deprehensus sit; vt vix etiam ipse ea, quæ commisit, negare sufficiat. CC. *CC, l. qui sententiam, C. de pœnis.*

TITVLVS II.

De Relationibus Principi faciendis.

ALIQVANDO antequam sententia proferatur opus est, vt Principi, aut alteri superiori Magistratui causa referatur; quo casu, si quis Iudicũ duxerit referendum, nihil inter partes pronunciet, sed magis super quo hæsitandum putauerit, Principem, vel Superiorem Magistratum consulat, sciendum. A.

A, l. 1. C. hoc tit.

§. Quoties autem ad Principis, aut maioris Magistratus scientiam Iudex polliceatur relaturum, consultationis exemplum partibus illico edi apud acta iubeat; vt si cui fortè relatio minus plena, vel contraria videatur in refutatorias preces similitèr apud acta, sine aliqua frustratoria dilatione offerat. B.

B, d. l. 1. §. quoties, C. hoc tit.

§. Nam super delictis numquam ad scientiam Principis est referendum, nisi priùs editum fuerit consultationis exemplum, vt dictum est: quippè tunc relationibus plena veritas est, cum vel allegationibus repelluntur, vel probantur assensu. C.

C, l. 2. C. hoc tit.

§. Ac proindè ad Principem non mittitur aliquid, quod plena instructione indigeat. D.

D l. 1. §. sed nec C. hoc tit.

§. Hinc est, quod Iudicibus de iure dubitãtibus, Præsides respondere solent, sed de facto consulentibus non debent Præsules consilium impartire, verùm iubere eos, prout Religio suggerit, sententiam proferre: hæc enim res nonnunquam infamat, & materiam gratiæ vel ambitionis tribuit. E.

E, l. 79. §. Iudicibus, ff. de Iudicijs.

TI-

TITVLVS III.
De Sententia.

CAVSA perfectè examinata, tandem per sententiam terminatur, quæ postea executioni legitimæ demandatur; nisi ab ea fuerit appellatum. A.

A, *auth. nouo iure C. de appellat.*

§. Igitur cum Reis præsentibus manifesta probatione conuictis, spatium temporis antè sententiam datur facultas supplicandi, vel quibusdam malignis artibus, tàm Præsidum, quā officialium pœnas euitādi criminosissimis patet, cum & in homicidij crimine, & in alijs detectis grauioribus causis, vltio differenda nō sit: ac proindè iuxta criminis qualitatem, legem oportet seruare, & in scelerosos, & noxios proferri iuris sententiam. B.

B, *l. 18. C. de pœnis.*

§. In criminalibus enim, sicut etiam in ciuilibus illud Iudex obseruare debet, ne alitèr iudicat, quàm legibus, aut constitutionibus, aut moribus proditum est. C, Ideoq; nec tamen subitas, sed deliberatione habita, post negotium, sententias ponderatas ante forment, & emendatas statim libellum conferant, scriptasq: in libello Reis legant. D.

C, §. 1. *Instit. de officio Iudicis.*

D, *l. hac lege C. de sententijs, ex peric. recit.*

§. Et si Reus administrator fuerit, ipsius præsentiæ potestas ei dabitur, vt rationes per eum administratæ reddantur, ac disponantur; sed meminisse creditorem oportebit instare, vt id velociùs fiat, vt pœnæ suæ reddi possit. E.

E, *l. 1. §. ipsius C. de bonis proscrip.*

§. De Reis verò absentibus impleta iuris solemnitate, trinis scilicet literis, vel vno pro omnibus peremptorio edicto, vt præsentiam sui facerent, si in eadem contumacia perseuerauerint, non abs re erit id, quod iuris ratio

F, *l.8. C.quomodo, & quan.l.9.C.eod.*

G, *l.3. C.eod.*

ratio exegerit iudicare, F, à quo iudicato recedi non potest;quamuis ipsis Reis absentibus, & ignorantibus, atque indefensis dicatur esse prolatum. G.

H, *l.21. §.sed vnũ ff.ad l. Aquil.*

§. De interesse quoque iudicari oportet; vtrum corpus occisi solùm æstimamus quanti fuerit, cum occideretur; an potius quanti interfuit nostra non esse occisum, & expedit, vt eius, quod interent fiat æstimatio. H.

I, *l.6. §. quid si quis, ff. de iniusto rupto.*

§. Oportet autem, quod Iudex sit competens; quoniam si Iudex eum, qui non erat iurisdictionis suæ damnauerit; vt puta Decurionem ad bestias, non esset iste capite diminutus; cum sententia eius non tenuerit. I.

L, *l.3.C.de senten. & interlocut.*

§. Et vltra Iudicis competentiam, sententia definitiua requirit etiã quòd condemnationem, vel absolutionem contineat alias pro iusta non haberetur. L.

M, *l.4. §.condemnatum, ff.de re iud.*

§. Ideò condemnatum accipere debemus eum, qui ritè condemnatus est, vt sententia valeat; cæterum si aliqua ratione sententia nullius momenti sit, dicendum est, condemnationis verbum non tenere. M.

TITVLVS IV.

De Pœna Iudicis malè iudicantis.

A, *§. ideoq; Instit. de offic. Iudic. l.6. §. veritas ff.de offic. Præsidis.*

QVIA ad validitatem sententiæ requiritur, vt Iudex rectè iudicet: ideò id sequi debet, quod conuenit eam ex fide eorum, quæ probantur sequi, nam si noxali iudicio aditus est, obseruare debet, vt si condemnandus videtur dominus, ita debeat condemnare. Publium Meuium Lucio Titio in decem aureos condemno, aut noxam dedere: A, & manus mundas habere debet, vnde Iudex, qui ac-

cepit,

cepit, vel promissionem suscepit; si causa pecuniaria sit, dati triplum, promissi duplum exigatur; si verò criminalis causa fuerit, cõfiscatis omnibus bonis in exilium mittatur. B.

B, *Auth. nouo iure §. si qui, & §. si verò, C. de pœna Iudicis, qui malè iudicauit.*

§. De eo autem Iudice, qui pretio depratuatus, aut gratia perperam iudicauerit, ei vindicta, quem læserit non solùm æstimationis dispendij, sed etiam litis discriminis præbeatur: C, cùm faciat litem suam; & tùc Iudex intelligitur litem suam facere, cum dolo malo in fraudem legis sententiam dixerit: dolo malo autem hoc facere videtur, si euidens arguatur eius, vel gratia, vel inimicitia, vel etiam sordes, vt veram æstimationem litis præstare cogatur. D.

C, *l. 2. C. eod.*

D, *l. 15. §. Iudex ff. de Iudicijs.*

§. Et venales huiusmodi sententias, quæ in mercedem à corruptis Iudicibus proferuntur; etiam citra interpositæ prouocationis auxilium; infirmas esse decretum est. E.

E, *l. 7. C. quando prouoc. non, &c.*

§. Si verò constiterit in quacumque causa, siuè priuata, siuè publica, siuè fiscali, quod cuicumque data fuerit pecunia, vel Iudici, vel aduersario, amittiat actionem is, qui diffidentia iustæ sententiæ in pecuniæ corruptelam, spem negotij reposuerit. F,

F, *l. 1. C. de pœna Iudicis, qui malè iudicauit.*

§. Quod si quis dicat se dedisse alicui, vel promisisse, & personam declarauerit, & hoc probauerit, veniam meretur. G.

G, *Auth. nouo iure C. eod.*

§. Sed si datum, vel promissum probare nequiuerit, persona, quæ dicitur suscepisse iuret, quod neque per se, neque per aliam personam accepit, aut promissionem habuit, & sic libera erit. H.

H, *d. Auth. nouo iure §. sed si datur, &c.*

§. Quod si prædictum iusiurandum refutauerit, memoratis pœnis subiaceat. I.

I, *d. Auth. §. sed si persona.*

§. Idem si quis iurauerit, se nõ dedisse, vel promisisse; si intra decẽ menses post sententiam

L, d. Auth. §. sed si quis.

tiam ostendetur dedisse, vel promisisse, memoratis pœnis dantes, & accipientes subiacebunt. L.

TITVLVS V.

De Appellationibus.

IAM dictum fuit de relationibus, per quas Iudex ipse consultandi causa Principem addit: dicendum modò est de appellationibus, per quas Reus ipse causam ad superiorem deducit.

A, l. 1 ff. de appellat. & relat.

§. Appellandi vsus, quam sit frequens; quamq; necessarius! nemo est, qui nesciat; quippè cum iniquitatem iudicantium, vel imperitiam corrigat; licet nonnumquam etiam benè latas sententias in peius reformet. A.

B, l. 30. §. sciant, C. de appell.

§. Sciant igitur cuncti sibi ab iniurijs, & suspectis Iudicibus, & in capitali supplicio, aut fortunarum dispendio prouocationem esse concessam. B.

C, l. 18. vers. quia appellatio, ff. de minoribus.

D, d. l. 18. vers. in integrum verò.

§. Appellatio itaque iniquitatis sententiæ querelam continet: C, & differt ab integrum restitutione, quæ erroris proprij, veniæ petitionem, vel aduersarij circumuentionis allegationem continet. D.

E, l. 1. §. hinc cōsequenter, ff de appellat. & relation.

§. A sententia enim non à relatione, seù à consultatione Iudicis est appellandum: si quis fortè interlocutus fuerit Principem se consulturum, cùm possit post rescriptum prouocare. E.

§. Idcircò non tantùm ei, qui ad supplicium ducitur, prouocare permittitur; verùm etiam alij quoque nomine eius, non tantùm si ille mandauerit: verùm etiam quisquis alius prouocare voluerit, neq; distinguitur vtrú necess-

cessarius eius sit, necne? creditur enim humanitatis ratione omnem prouocationem audiri debere: F, vt ibi diligentius examinetur, vbi contra hominis salutem per errorem, vel gratiam cognitoris, oppressa putatur esse iustitia. G.

F, l. 6. ff. de appellat. & relat.

G, l. 29. vers. vt ibi C. de appellat.

§. Quid ergò si resistat, qui damnatus est, aduersus prouocantem, nec velit admitti eius appellationem, perire festinans? adhuc differendum est supplicium. H.

H, l. 6 ff. de appel.

§. Ante sententiam quoq; appellari potest, si quæstionem, scilicet tormentum in ciuili habendum, Iudex interlocutus sit, vel in criminali, si contra leges Iudex hoc faciat. I.

I, l. 2. ff. de appellat. recipien.

§. Verùm, quia cum contra sacras constitutiones iudicatur appellationis necessitas remittitur; L, veluti si Iudex pronunciauerit quæstionem de seruis contra Dominum haberi oportere; cùm de iure non oporteat: M, huiusmodi sententiam veluti contra ipsam legem datam, nullas habere vires palam est: & ideò in hac specie, nec prouocationis auxilium necessarium est; N, Nihilominus si dixerit quæstionem de seruis in dominum deberi, de iure Fisci pronunciasse intelligitur; quo casu appellatio dari potest: O, nam de iure in quibusdam exceptis criminibus, veluti adulterij, fraudati census, criminis maiestatis, quæstio de seruis in Dominum haberi oportet. P.

L, l. 1. §. item cum ff. quæ sententiæ sine appell.

M, l. 1. C. de quæst.

N, l. 2. C. quando prouocare non est necesse.

O, l. 1. §. item cum vers. quod si de iure ff. quæ sententia sine appell.

P, l. 1. C. de quæstion.

§. Constitutiones verò, quæ de recipiendis nec ne appellationibus, loquuntur; vt nihil noui fiat, locum non habent in eorum persona, quos damnatos statim puniri publicè interest: vt sunt insignes latrones, vel seditionum concitatores, vel duces factionum. Q.

Q. l. 16. C. de appellat.

§. Obseruare etiam iustum est, ne quis homicidiorum, veneficiorum, adulteriorum, itemq;

itemq; eorum, qui manifestam violentiam commiserunt argumentis conuictus, testibus superatus, voce etiam propria vitium, scelusq; confessus audiatur, appellans, sicut enim hoc obseruari dispositum est, ita æquum est, testibus productis instrumentis prolatis, alijsq; argumentis præstitis; si sententia contra eum lata sit, & ipse, qui condemnatus est, aut minimè voce sua confessus sit, aut formidine tormentorum territus, contra se aliquid dixerit, prouocandi licentiam ei nō denegari. R.

R, *l. obseruare C. quorum appellat. non recip.*

§. In mulctis etiam à Iudicibus inferendis appellationes admitti notum est: S, nam certa ratione, & fine mulctare Præsides possunt; quod si alitèr contra legis statutum modum; mulctam irrogauerit, dubium non est id, quod contra ius gestum videtur, firmitatem non tenere: immò & sine appellatione posse rescindi. T.

S, *l. & in mulctis C. de appellat.*

T, *l. certa C. quando prouoc. non est necesse.*

§. Omnibus autem, & cuilibet appellare cupientibus tribuitur spatium dierum decem à sententiæ recitatione, numerandum, V, & Iudicibus, non solùm appellationis suscipiendæ necessitas videtur imposita; verùm etiam triginta dierum spatia à die sententiæ definita sunt; intrà quæ gesta vna cum relatione, litigatoribus conuenit præstari: Iudice, & officio eius si statuta fuerint aliqua parte mutilata mulctæ subiacientibus. X.

V, *Auth. hodie, C. de appellat.*

X, *l. 24. C. de appellat.*

§. Super ijs verò, qui in capitalibus caussis constituti appellauerint, quos tamen, & ipsos, vel qui pro eis prouocabunt, non nisi audita omni causa, atque discussa post sententiam dictam, appellare conueniet: id obseruandum esse decretum est, vt inopia idonei fideiussoris retentis in custodia Reis, opiniones suas Iudices, & exempla ab appellatoribus edita, ac refutatorias eorum, ad scri-

nia,

nia, quorum intereſt tranſmittant, quibus geſtarum rerum fides manifeſta relatione pandatur, vt meritis eorum conſideratis pro fortuna ſingulorum ſententia proferatur. Y.

Y, *l. 6. §. ſuperijs, C. de appellat.*

TITVLVS VI.

De Re iudicata, & eius executione.

RES iudicata, vel pro ſententia ipſa, vel pro ipſa damnatione accipitur. damnatum enim eum accipimus, qui non prouocauit, cæterum ſi prouocauerit, nondum damnatur; A, quia prouocationis remedio, condemnationis extinguitur pronunciatum. B.

A, *l. 2. §. eum accipimus, ff. de pœnis.*

B, *l. I. §. Reus ff. ad Turpill.*

§. Itaque ſi pro ſententia res iudicata accipiatur; adhuc litigatoribus, copia eſt, etiam non ſcriptis libellis illicò appellare voce, cùm res popoſcerit iudicata, tàm in ciuilibus, quàm in criminalibus. C.

C, *l. 14. C. de appell.*

§. Si verò res iudicata pro damnatione ipſa conſideratur; tunc res iudicata pro veritate habetur, D, & ei ſtandum eſt; E, quia qui licitam prouocationem omiſerit, perpetuò ſilere debet. F,

D, *l. 208. ff. de reg. iur. l. 25. ff. de ſtatu hom.*

E, *l. I. C. de re iud.*

§. Vndè ab eo iudicato recedi non poteſt, Si vbi primum cognitum fuit, & illicò querela non fuit delata. G.

F, *l. 2. C. vt lite pēd.*

G, *l. 3, C. quomodo, & quando.*

§. Quocirca etiam qui v.g. ad pœnam, puta exilij, condemnatus pro componendis meſtis laribus, vel vt dicunt pro recoligendis ſarcinulis, dilationem petierit, acquieuiſſe ſententiæ manifeſtè probatur; & ſic veluti finita rerum iudicatarum auctoritas, reſtaurari non patitur. H.

H, *l. 5. C. de inl.*

Quam-

§. Quamuis rebus iudicatis standum sit; tamen si probare poteris eũ, cui condemnatus es, id quod furto amisisse videbatur recepisse aduersus iudicari agentem; doli exceptione opposita, tueri te poteris. I,

I, *l.1.C.de re iud.*

TITVLVS VII.

De Pœnis, & Mulctis.

POENA est delicti, seu criminis cuiuspuis æstimatio, & coercitio: A, hinc est quod fraus, quam veteres pro pœna ponere solebant; B, differt à pœna; nam fraus sine pœna esse potest; pœna verò sine fraude infligi non debet; quia pœna est noxiæ vindicta, fraus ipsa noxia dicitur, & quasi pœnæ quædam præparatio. C.

A, *l.41. ff.de pœnis.*
B, *l.23. §. excipitur, ff. de ædilit. edicto.*
C, *l. 131. ff. de verb.signif.*

§. Inter mulctam autem, & pœnam multùm interest, cum pœna generale sit nomen omnium delictorum coercitio; mulcta specialis peccati, cuius animaduersio hodie pecuniaria est; Pœna autem non tantum pecuniaria, verùm etiam capitis, & existimationis irrogari solet, & mulcta ex arbitrio eius venit, qui mulctam dicit; pœna non irrogatur, nisi quæ quaque lege, vel quo alio iure specialiter huic delicto imposita est, quia immò mulcta ibi dicitur, vbi specialis pœna non est interposita: D,

D. *l.131.§.instar.*

§. Item mulctam is dicere potest, cui iudicatio data est: Magistratus solos, & Præsides Prouinciarum posse mulctam dicere, mandatis permissum est; pœnam autem vnusquisq; irrogare potest, cui huius criminis siuè delicti executio competit. E.

E, *l. 131. §. item mulctam, ff. de verborum signif.*

§. Harum rerum scilicèt pœnæ, & mulctæ dissimilitudo, ex hoc quoque apparet, quod de

de pœna prouocatio non est, simulatq; enim victus, quis est, eius maleficij, cuius pœna est statuta; statim ea debetur, at mulctæ prouocatio est, nec antè debetur, quàm aut nō est prouocatū, aut prouocator victus est, nec alitèr, quàm si Iudex dixerit cui dicere iure ordinario licet : Ex hoc quoque earum rerum dissimilitudo apparere poterit, quia pœnæ certæ singulorum peccatorum per leges constitutæ sunt; mulctæ contra, quia eius Iudicis potestas est, quantam dicat; nisi cum lege est constitutum quantam dicat. F.

F, l. 244. ff. de verb. signif.

§. Et si mulctam, quam dixit ex præsentibus facultatibus eorum, quibus eam indixit redigi non posse deprehenderit, necessitatem solutionis moderetur, reprehensa exactorum illicita auaritia. G.

G, l. 6. §. Præses, ff. de Offic. Præsidis.

§. Pœnæ autem secundùm loci consuetudinem considerandæ sunt; nam sunt quædā, quæ more Prouinciarum coercitionem solent admittere : H, immò ex personarum conditione, & rerum qualitate diligentèr æstimandæ sunt; ne quid aut duriùs, aut remissiùs constituatur, quàm causa postulabit : I, nec enim, aut seueritatis, aut clementiæ gloria affectanda est : sed perpenso iudicio, prout quæq; res expostulat, statuendum est. Planè in leuioribus causis, proniores ad lenitatem Iudices esse debent : in grauioribus pœnis legum seueritatem, cum aliquo temperamento benignitatis subsequi; L, ita vt vnius pœna metus esse possit multorum. M.

H, l. 7. §. sunt quadam, ff. de extraor. crimin.

I, l. 4. §. Diuus in fine, ff. de incend. & ruina.

L, l. 11. ff. de pœnis.

M, l. 1. C. ad l. Iul. repetundar.

TITVLVS VIII.

De diuersis Pœnarum Generibus.

POENARVM coercitio, alia in rem, alia in personam adhibetur; & sic pœnarum species, aliæ reales, aliæ personales. Reales, quæ rem afficiunt, de quibus infra dicendum est. Personales sunt, quæ in personam feruntur, & sunt vel capitales, vel non capitales. Capitales sic illas accipere debemus, ex qua causa damnato, vel mors, vel etiam Ciuitatis amissio, vel seruitus contigit, & sunt mors, damnatio in metallum, & deportatio: A, & cùm vita adimitur, aut Ciuitas, aut seruilis conditio irrogatur, supplicij etiam damnatione bona confiscantur. B.

A, l. 2. ff. de pœnis.

B, l. 1. ff. de bonis damnatorum infra tit. 9. §. quando verò.

§. Non capitales ad existimationem non capitis periculum pertinent; veluti relegatio ad tempus, vel in perpetuum, vel in insulam, vel cum in opus, quis publicum datur, vel cum fustium ictui subijcitur, & ad has reducuntur infamia, & dignitatis amissio: C.

C, l. 28. vers. cætera ff. de pœnis.

§. Igitur genera pœnarum sunt, quibus Præsides afficere quempiam possunt, nempè quæ aut vitam adimunt, aut seruitutem iniungunt, aut Ciuitatem auferunt, aut exilium, aut coercitionem corporis continent. D.

D, l. 6. §. nunc genera, ff. eod.

§. Vita adimitur, vt puta si damnatur aliquis, vt gladio in eum animaduertatur; sed animaduerti gladio oportet: E, non securi, vel telo, vel fuste, vel laqueo, vel aliquo alio modo. F.

E, l. 18. ff. eod.

F, l. 8. ff. eod.

§. Sed qui vltimo supplicio damnãtur, statim Ciuitatem, & libertatem perdunt: G, nisi

G, l. 29. ff. eod.

intra

intra decem dies prouocauerint, quia tunc capite non minuuntur. H.

§. Gladij quoque capitis pœna dicitur; veluti etiam bestijs obijci, vel alias similes pœnas pati, vel animaduerti. I.

§. Libertas adimitur, cùm quis in metallum, vel in opus metalli, vel in ludum venatorium damnatur; L, hic enim seruus pœnæ efficitur. M.

§. Et sic quoad statum damnatorum, nihil interest, iudicium publicum fuerit, nec ne: nam sola sententia, non genus criminis spectatur: itaq; ij, in quos animaduerti iubetur, quiue ad bestias damnantur, confestim serui pœnæ fiunt. N.

§. Ciuitas aufertur deportatione; veluti cùm in insulam quis deportatur, quæ quidem pœna a Præside antiquitus inferri non poterat; sed Præfectus Vrbis tantùm ius deportandi habebat: statimque post sententiam Præfecti, amittebat Ciuitatem. O.

§. Deportatus igitur Ciuitatem amittit, non libertatem, & speciali iure Ciuitatis non fruitur, iure tamen gentium vtitur, emit enim, & vendit, locat, & conducit, permutat, & fœnus exercet, & cætera similia. P.

§. Exilium autem infligitur, vel cæterorum locorum interdictione, ne quis scilicet staret Bononiæ, vel in alia Ciuitate, aut lata fuga, quæ est omnium locorum interdictio, præter vnum certum locum; vt puta quòd staret Mutinæ, ne illam Ciuitatem, vel aliam, vel Regionem aliquam egrediatur, Q, vel insulæ vinculum, idest relegatio in insulam; R, huic enim exuli, vel relegato nemo potest dare commeatum, vel remeatum, id est saluum conductum; nisi Princeps ex aliqua causa. S.

§. Corporis verò coercitio, est veluti fu-

H, *l.6. §. hi autem ff. de iniusto rupto.*

I, *l.11. §. capitis, ff. de pœnis.*

L, *l.8. § est pœna, §. quicumq; vers. & magis, ff de pœnis.*

M, *l. 17. ff. eod.*

N, *l. 12. ff. eod.*

O, *l.2. §. constat in fine, ff. eod.*

P, *l. 15. ff. de interdictis releg. & depor.*

Q, *l. relegatorum §. sicut autem, vers. item in partem, ff. de interdict. &c.*

R, *l. 5. ff. eod.*

S, *l. 4. ff. de pœnis infra tit. 15. §. hic notandum.*

T, l. 7. ff. de pœnis. stium admonitio, flagellorum castigatio, vinculorum verberatio. T.

§. Sunt, & aliæ pœnæ, quibus prohibetur aliquid agendũ; nimirum si negotiatione quis abstinere iubeatur, vel ad conductionem eorum, quæ publicè locantur accedere; aliquando etiam aduocationibus, & foro alicui interdicitur, & plus est foro, quàm aduocatione interdicere: si quidem huic omnimodò forensibus negotijs accommodare se non permittitur. V.

V, l. 9. §. nonnumquam cum §§. seqq. ff. de pœnis.

§. Pœnarum inflictio, vel leuior, vel durior, secundùm causæ qualitatem, & personarum conditionem, adhibetur: nam quædam delicta pagano, aut nullam, aut leuiorem pœnam irrogant; militi autem grauiorem; nam si miles artem ludricam fecerit, vel in seruitutem se venire passus est, capite puniendus est, X, vel ex carcere dato gladio erupit, pariter pœna capitis punitur, eademque pœna tenetur, qui eum, quem custodiebat deseruit. Z.

X, l. quadam ff. de pœnis.

Z, l. 38. §. miles, ff. eod.

§. Idem si quis sibi manus intulerit, nec facto peregerit, nisi impatientia doloris aut morbi, luctusue alicuius, vel alia causa fecerit, capite puniendus est, aliàs cum ignominia mittendus est. AA.

AA, l. 38. §. miles qui, ff. de pœnis supra lib. 2. tit. 24. §. sunt.

§. Mulier verò prægnans; quæ pecunia accepta, partum abegisse dicatur, capite damnatur: BB, sed si qua visceribus suis, post diuortium vim intulerit; ne iam inimico marito filium procrearet, temporali exilio coercetur. CC.

BB, l. 39. ff. eod.

CC, d. l. 39. §. sed & si, & supra lib. 2. tit. 23. §. sed de fœtu.

§. Sciendum tamen est, quod quoties de delicto quæritur, non eam pœnam quis subire debet, quàm conditio eius admittit, eo tempore, quo sententia de eo fertur; sed eam causam sustinere, quam sustineret, si eo tempore

pore esset]sententiam passus cùm deliquisset; ac proindè si seruus crimen commiserit, deindè libertatem consecutus dicetur: eam pœnam sustinere deberet, quam sustineret, si tunc sententiam passus fuisset, cum deliquisset; per contrarium quoque si in deteriorem conditionem fuerit redactus, eam pœnam subire, eum oportebit, quam sustineret, si in conditione priori durasset. DD.

DD, *l.* 1. *ff. ad pœnis.*

§. Iudices verò possunt postulare auxilium militare pro puniendis delinquentibus. EE.

EE, *l.* 2. §. *si verò ff. de ijs, qui latrones.*

TITVLVS IX.

De Bonorum Confiscatione.

NVNC de pœnis rebus imponendis dicendum est: inter quas vna, & principalis est bonorum cõfiscatio, quæ est, atque dicitur cum Fisco, idest Principis ærario bona delinquentis applicantur; A, & bonorum proscriptio appellatur, quæ vel principalitèr, vel in consequentiam infertur: quando autem principalitèr fit, tunc nulli Iudicum liceat, (exceptis ijs, qui in summæ administrationis sunt positi potestate) proscriptionis tempestate totius substantiæ aliquem percellere; nisi ad aures Principis hoc ipsum referatur; summam verò potestatem habét Supremus Principis Senatus, Præfectus Prætorij, Vicarij, Præfectus Vrbis non Præsides. B.

A, *l. fin.* §. 1. *ibi bona Fisco ff. de bonis eorum, qui sibi mortem, &c.*

B, *l. vnica C. ne sine iussu Principis.*

§. Quando verò in consequentiàm tunc omnibus Iudicibus fieri conceditur, & potest vnusquisque sententia partem bonorum adimere: C, nam eorum, qui in perpetuum exilium dati sunt, vel quando quis quolibet crimine damnatus, capitalem pœnam, deporta

C, *l.* 4. *ff. de interdictis, &c.*

D, *d.l.4. ff. eod. & l.10. C. de bonis pro-scrip.*

E, *l.1. ff. de bonis damnatorum supra tit. 8. §.1.*

rationemue sustineat; siquidem sine liberis mortuus sit; bona eius ad Fiscum perueniunt; D, quia supplicij damnatione bona publicantur, cùm aut vita adimitur, aut Ciuitas, aut seruilis conditio irrogatur, vt dictum est. E.

§. Si quis intra Prouinciam, pro qualitate delicti stylum proscriptionis incurrerit; per ordinarij officij solicitudinem, bonorum eius indago diligentissimè celebretur; ne quid rei priuatæ commodis, per gratiam, atque colludium furto subducatur: & plena descriptio comprehendat, quod spatium in singulis agris, & quod sit Ruris ingenium; hoc est fertile sit, aut sterile quid, aut incultum sit, aut colatur, quid in vineis, oliuetis, aratorijs, pascuis, syluis, fuerit inuentum; quæ etiam gratia, & quæ amœnitas sit locorum; quis in ædificijs, aut possessionibus sit ornatus, quotue mancipia in prædijs occupatis, vel vrbana, vel rustica, vel quarum artium generibus imbuta teneantur; quot sint censuarij, vel coloni, quot boum exercitijs terrarum, atq; vomeribus instrumentorum quot pecorum, & armentorum greges, & in qua diuersitate numerati sint, quantum auri, & agenti, & vestium, ac monilium; vel in specie, vel in pondere, & in quibus speciebus, quidue in Apothecis sit repertum; tunc demum omnia ea, quæ Fisco debere perspiciuntur. F.

F, *l. 7. C. de bonis proscriptorum.*

§. Idcircò eorum patrimonia mortuorum, qui vitæ suæ tempore diuersis conscientiam suam, dicuntur polluisse criminibus, Fisci rationibus nequaquam competere, vel ab eo alienari cautum est; nisi post publicam accusationem, & constiterit fuisse conuictos. G.

G, *l.10. C. de iure Fisci lib. 10. vbi glos.*

§. De panicularijs verò scilicet; de ijs, quæ in

in custodiam receptus secum attulerit spolijs; quibus indutus est; quis cùm ad supplicium deducitur, statuitur, ne speculatores, vltro sibi vendicent; neque optiones, ea sibi desiderent, quibus spoliatur, quo momento quis est punitus, neque hanc rationem panicularium in compendium suum debent Præsides vertere, neque pati optiones, siuè commentarienses ea pecunia abuti; sed debent ad ea seruari, quæ iure Præsidum solent erogare: vt puta carceraticum, quibusdam officialibus inde subscribere, vel si quid fortitèr fecerint milites, indè eis donare, Barbaros etiam inde munerari venientes ad se, vel legationis, vel alterius rei causa. Plerumque etiam corrasas pecunias Præsides ad Fiscum transmiserunt, quod per quam nimiæ diligentiæ est, cùm sufficiat si quis in vsus proprios non verterit, sed ad vtilitatem officij patiatur deseruire. H.

H, l. 6. §. panicularia, ff. de bon. damn.

§. Hodie vero bona damnatorum non fiunt lucro Iudicum, aut eorum officijs, neq; contra veteres leges Fisco applicantur; sed ascendentibus, & descendentibus, & ex latere vsq; ad tertium gradum si supersint: I, nisi maiestatis crimine fuerint condemnati, in quo veteres leges seruari debent. L.

I, Auth. bona damnatorũ, C. de bonis proscript.

L, d. Auth. bona damnatorum.

§. Et vbi bonorum proscriptio admitti solet; si plures liberos damnatus habeat, fauorabilem causam liberorum numerus filiorum facit; ideòq; illis paterna sua, concedi cautum est; nam ampliari imperium hominum adiectione potius, quàm pecuniarum copia oportet. M.

M, l. cum ratio, §. fraudis vers. si plures ff. de portionibus quæ liberis, &c.

§. Benè verum est, quod non omnes reales pœnæ Fisco applicantur, nam cùm rem, de qua controuersia est, prohibemur in sacrum dedicare: alioqnin dupli pœnam patimur:

timur: nec immeritò: pœna dupli statuitur, vt sic terreantur homines à similibus, & ne liceat quo quo modo duriorem aduersarij conditionem facere: sed duplum vtrum Fisco an aduersario præstandum sit nihil exprimitur. Fortassis autem magis aduersario præstandum sit: vt id veluti solatium habeat pro eo, qui potétiori aduersario traditus est. N,

N, *l. Rem 3. ff. de litigiosis*.

TITVLVS X.

De Reo Contumace.

REVS contumax est, vel qui pœnæ sibi inflictæ non obtemperauerit, vel qui tribus edictis propositis, vel vna pro tribus, quod vulgò peremptorium appellatur, literis euocatus præsentiam sui facere contemnit. A.

A, *l. 53. §. contumax, ff. de re iud. supra lib. 3. tit. 4. §. de absentibus, vers. aduersus contumaces*.

§. In hunc contumacem vti latitantem pœnam pro delicto meritam irrogatam, nisi infra annum copiam sui præstiterit, atq; Præsidem adierit, exequi omninò sancitum est, siuè personalis, siuè pecuniaria pœna fuerit, siuè de bonis eius omnibus ageretur, nec vlla téporis præscriptione huiusmodi sententiam interrumpere certum est, nam ex eo die, quo Reus absens fuerit in iudicio petitus, & condemnatus, intra anni spatium noluerit adesse iudicio, ius Fisco firmitèr acquisitum est, & hoc factum est, ne latente Reo; & tardata eius exhibitione, causa maneat suspensa. B.

B, *arg. textus in l. quicumque, C. de requiren. Reis, l. 6. C. de cohartal. lib. 12. §. igitur ne, Aut. de exhiben. Reis*,

§. Immò si pateat, vbi Reus degat ad comparendum pro singulis viginti miliaribus vnus dies ei statuendus est; nam sanè talis itineris denumeratio Reo absenti, onerosa non est, nisi ex diuersitate locorum, aliud tempus constituendum sit, aliàs examinet, vt po-

potest Iudex, & nisi intra inducias datas occurrerit, tunc examinata causa delicti diffinitiuam in eum ferat sententiam, & cuique datur potestas in eum, veluti in hostem Ciuitatis offendendi. C.

§. Contumacia verò eorum, qui ius dicenti non obtemperant, litis damno coercentur: D. immò contumacia eorum pœnam cumulat, quia debent locis interdictis abstinere, & illis non excedere. E.

§. Sed contumaces non videntur, nisi qui cùm obedire deberent, non obsequantur; id est, qui ad iurisdictionem eius, cui negant obsequi, pertinent. F.

§. Ideò pœnam contumaciæ non patitur; quem aduersa valetudo, vel maioris causæ occupatio defendit; G, nam is pro contumace haberi non potest; cum sui præsentiam præstare non potest: contumacia enim pro præsentia habetur. H.

C, *l. 1. ff. si quis caut. Auth. qua in Prouincia, C. vbi de crimine agi oportet, §. igitur ne, Auth. de exhiben. Reis.*

D, *d. l. 53. ff. de re iudic.*

E, *l. relegati circa finem, ff. de pœnis.*

F, *d. l. 53. §. contumaces, ff. de re iudic.*

G, *d. l. 53. §. pœna ff. de re iudic.*

H, *Auth. qua in Prouincia, §. sed si in fine, C. vbi de crim. agi oport. glos. præsentem circa medium, §. & hic, Authen. de testibus.*

TITVLVS XI.

De Sententiā passis, & restitutis.

ALIQVANDO pœnæ irrogatæ remittuntur, vel Principis indulgentia; quia Præses, eum quem damnauit restituere non potest: A, & hoc euenit, vel temporis pœnæ adiecti lapsu, vel transactione: Principis indulgentia, quando pœna remittitur, & bona simul restituuntur; vt puta, cùm Princeps dixerit, Restituo te in integrum, quod est restituere honoribus pristinis, ordiniq; & omnibus cæteris bonis; B, vel quando à sola pœna liberatur; veluti cū patrem tuum in metallum damnatum fuisse proponas, eiusq; bona à Fisco occupata; non ideò,

A, *l. 1. §. hac epistola ff. de quæstion.*

B, *l. 1. C. hoc tit.*

ideò, quod ex indulgentia Principis pœna tantummodò metalli liberatus esset, etiam bonorum restitutionem impetrauit; nisi speciale beneficium super hoc fuerit impetratum, C, quam quidem restitutionem, aliquando Princeps alicui concessit ob merita. D.

C, l. 2. C. hoc tit.
D, l. 1. vers. nam quod ff. de constit. Princip.

§. Temporis pœnæ adiecti lapsu, quoniam, licet si operis publici temporalis pœnæ sententia præfinitus nondum excesserit dies, hunc expectari conuenit; cùm non remitti pœnam facilè publicè intersit; ne ad maleficia temerè quisquam prosiliat; E, quia facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi: tamen rescriptum reperitur eum, cui aduocationis officium in quinquennium interdictum esset, post quinquennium pro omnibus postulare non prohibere. F,

E, l. 14. C. de pœnis.
F, can. cum iniusta 23. q. 4. l. 8. ff. de postulando.

§. Idem de exilio recursum postulare posse cautum est, nec adhibetur distinctio, quo crimine silentium, vel exilium sit irrogatum, ne cui scilicet pœna tempore determinata contra sententiæ fidem vlterius porrigatur. G.

G, d. l. 8. §. idem ff. de postulando.

§. Si deportatus restitutus dignitatem, quidem Indulgentia Principis recuperauerit; in sua autem bona non est restitutus, nec à creditoribus, nec Reipublicæ nomine conueniri potest: sed si cum ei facultas oblata esset à Principe, ad bona quoque sua recuperanda, maluerit, ea derelinquere, & se exuere, actionibus, quibus ante sententiam subiectus fuerat, non poterit. H.

H, l. 2. ff. hoc tit.

§. Transactione remitti videtur pœna, quando quis cum aduersario suo de compositione eius criminis, quod intendebat, fuerit locutus; I, sed Præses Prouinciæ existimabit vtrum de dubia lite transactio fieri oporteat: ne ambitiosè id, quod indubitatè deberetur, remittatur: nam priore casu ratam manere trans-

I, l. 6. ff. ad Turp.

transactionem iubebit; posteriore verò casu nocere gratiam non sinet: L, quia scriptum est non recipias, pretium ab eo, qui Reus sanguinis est, M.

L, l. 12. C. de transactionibus.

M, numerorum cap. 35.

§. Nihilominus transigere, vel pacisci de crimine capitali, excepto adultero, N, prohibitum non est; in alijs autem publicis criminibus, quæ sanguinis pœnam non ingerunt, transigere non licet, citra falsi accusationem. O.

N, cap. fin. extra de transact.

O, l 18. C. de transact. l. 1. ff. de bonis eorũ, qui ante sententiam, l. fin. ff. de præuar. l. 29. ff. de iure Fisci.

§. Quod si pater mulieris raptæ iniuriam suam precibus exoratus, remiserit; tamen extraneus sine quinquennij præscriptione, Reum postulare poterit. P.

P, l. 5. §. qui vacātem, ff. de vi pub. & sup. lib. 2. tit. de delictis carnis, rub. de adulterio, §. Extraneus.

TITVLVS XII.

De Pœnis temperandis.

QVAMVIS cognitoris Religio in pronunciando, nihil de pœna subiecerit; tamen legis potestas aduersus eum, contra quem pronunciauit, exercebitur: quia facti quæstio in arbitrio iudicantis est; pœnæ verò persecutio non eius voluntati mandatur, sed legis authoritate reseruatur: lex enim delictorum, quæ sponte vel ignoranter contrahuntur, coërctio est, A, nihilominus Iudex certis rationibus motus mitiorem sententiam dicere potest. B.

A, l. 1. §. sed non, vers. & quamuis, ff. ad Turpil. l. 1. ff. de legibus.

B, l. 3. vers. certis rationib. C. ex quibus causis infam. irrog.

§. Nam qui v. g. terminos finium causa positos propulerunt, de pœna eorum modus ex conditione personæ, & mente facientis, magis statui potest: nam si splendidiores personę sunt, quæ conuincuntur, non dubiè si occupandorum alienorum finium causa id admiserint, possunt ad tempus, vt cuiusq; patietur

tietur ætas, relegari, id est si iunior in longius, si senior in resisius, si verò alij negotium gesserint, & ministerio functi sint castigari, & ad opus publicum biennio dari; quod si per ignorantiam, aut fortuitu lapides furati sunt, sufficiet eos verberari. C.

C, *l. 2. ff. de termino amoto.*

§. Qui transfugit,& postea multos latrones apprehendit, & transfugas demonstrauit, potest ei parci, D.

D, *l. 10. ff. de re militari, l. 5. § sanè C. ad l. Iul. maiestat.*

§. Hodie autem liçet ei,qui extra ordinem de crimine cognoscit, quam vult sententiam ferre, vel grauiorem, vel leuiorem, ita tamen vt in vtroque moderationem non excedat. E, Nihilominùs qui vsus fuerit factione, si vel serò (incognita tamen adhuc) consiliorum arcana patefecerit,absolutione tantùm aç venia dignus est. F.

E, *l. hodie, ff. de pœnis.*

F, *l. 5. §. sanè C. ad l. Iul. maiest.*

TITVLVS XIII.

De Pœna Infamiæ.

INFAMIA existimationē lædit: A,existimatio autē est dignitatis illesæ status, legibus,ac moribus cōprobatus,quæ ex delicto nostro authoritate legū, aut minuitur, aut cōsumitur: minuitur existimatio,quoties manēte libertate circa statū libertatis pœna plectimur; sicuti cū relegatur quis,vel cū ordine mouetur,vel cū prohibetur honoribus publicis fungi,velcum plebeius fustibus cæditur, vel in opus publicū datur,vel cùm in eam causā quis incidit, quæ ex edicto perpetuo inter infamiæ causam adnumeratur: consumitur verò, quoties magna capitis diminutio interuenit,id est cùm libertas amittitur, veluti cum aqua & igni interdicitur, quæ in persona deportatorum euenit, vel çùm plebeius in opus metalli,

A, *l. 8. C. ex quibus causis infam. irrog.*

talli, vel in metallum datur, nihil enim refert, nec diuersæ pœnæ est operis, & metalli, nisi quam refugæ operis, non morti, sed pœnæ metalli subijciuntur. B.

B, l.5.§.existimatio, & §§. seqq. ff. de varijs, & extraord. cognit.

§. Infamiæ verò species vna facti, altera iuris est; facti est illa, quæ dumtaxat pudorē apud bonos, & honestos viros onerat; veluti si ea, quæ pater testamento suo, filios increpans scripserit: infames quidem filios iure non facit, sed apud bonos, & graues opinionem eius, qui patri displicuit onerat. C.

C, l.13. C. ex quibus causis infam.

§. Ita similitèr verbum iniuriosum à Iudice sine causæ cognitione dictum, nempè v.g. dixerit ἐσυκοφάντησ ideſt improbus litigator verecundiam potiùs videtur onerare, quam vllam existimationis maculam aspergere. D,

D, l.17. C. eod.

§. Iuris verò infamia est, quæ iuris auctoritate ob turpe aliquod commissum nocenti irrogatur; & hæc, vel ipso iure, vel condemnatione infligitur: si quidem ipso iure, veluti in exercentibus improbum fœnus, & vsuras vsurarum illicitè exigentibus; E, & in eo, qui bina sponsalia, binasq; nuptias eodē tēpore habuerit: F, atq; in ijs viduis, quæ nuptias alias intra annum luctus secutæ sint, tam hæ, quàm ij, qui scientes eas duxerint vxores, perpetuo edicto labē pudoris contrahunt. G.

E, l. 2. C. eod.

F, l. 1. in fine, ff. de ijs, qui not. infam.

G, l.15. C. ex quibus causis infam.

§. Iuris infamia condemnatione contrahitur, veluti in damnatis per sententiam diffinitiuam: H, de publico crimine, nam infamem non ex omni crimine sententia facit, sed ex eo, quod iudicij publici causam habuit; itaq; ex eo crimine, quod iudicij publici non fuit damnatus, infamia non sequitur, nisi id crimen ex ea actione fuit, quæ etiam in priuato iudicio infamiam condemnato importat;

H, l.13.§.5.6 ff. de ijs, qui not. infam.

veluti

I, *l.* 6. *ff. de publ. iud.* veluti furti, & iniuriarum, I, vnde si quis furti condemnetur, citra verbera, quoq; famæ damnum subijt, L, & de vsura idem dicas quæ nequissima exactio est, & parum differt à furto, immò si quis vsuram acceperit, rapinam facit, M, & famæ etiam detrimentum patitur, vt suprà dictum est.

L, *l.* 8. *C. ex quibus causis infam. can. constituimus* 3. *q.* 5.

M, *can. si quis vsuram* 14. *q.* 5.

TITVLVS XIV.

De Cadaueribus punitorum.

CORPORA eorum, qui capite damnantur cognatis ipsorum neganda non sunt; nec eorum corpora alitèr sepeliantur, quàm si fuerit petitum; & permissum; & nonnumquam non permittitur maximè maiestatis damnatorum. A.

A, *l.* 1. *ff. hoc tit.*

§. Eorum quoque corpora, qui exurendi damnantur, peti possunt, scilicet vt ossa, & cineres collecti sepulturæ tradi possunt. B,

B, *l.* 1. §. *eorum, ff. hoc tit.*

§. Si quis in insulam deportatus, vel relegatus fuerit; pœna etiam post mortem manet; nec licet eum indè transferre alicubi, & sepelire, inconsulto Principe, quod & multis petentibus indultum est. C,

C, *l.* 2. *ff. hoc tit.*

TITVLVS XV.

De Interdictis, Relegatis, & Deportatis.

HIC de iure interdictorum, & relegatorum, ac deportatorum videndum est: ideò sciendũ quod relegati in insulam in potestate sua liberos retinent: tantum enim insulam egredi non licet, & bona

na quoque sua omnia retinent, præter ea si qua eis adempta sint: A, quod si ad tempus relegatus sit, neque tota bona, neque pars adimi debet; sic tamen, vt non infirmarentur sententiæ, quæ ita sint prolatæ. B.

A, l. 4. ff. boc tit.

B, l. 7. §. ad tempus, ff. boc tit.

§. Quid si insulam egrediatur, tunc examinentur causæ, idest cur fregerit fines relegationis, seu exilij, & vbi fuerit, & quid egerit, & datur venia valetudini, affectioni parentum, & affiniũ; & si seruũ fugientem persecutus est, vel si qua huiusmodi causa sit. C.

C, l. 4. §. examinantur, ff. de re milit.

§. Relegatus quamuis integrum suum statum retineat, & domicilium, & patriam potestatem, vt dictum est, tamen Romæ non potest morari: quia cui patria interdictum est: etiam Vrbe abstinere debet: D, licet hoc in sententia comprehensum non sit: sed neque in Ciuitate, in qua versatur Princeps, eis enim dumtaxat Principem intueri licet, qui Romam ingredi possunt, est enim Princeps pater patriæ. E.

D, l. 7. §. constitutum est, ff. boc tit.

E, l. 19. ff. boc tit.

§. Nihilominus Ciuitatem Romanam retinent; F, & statuis, & imaginibus honorari non prohibentur. G.

F, l. 7. §. siue, ff. boc tit.

G, l 17. ff. boc tit.

§. Deportati verò sunt, qui quoq; pariter relegati, sed contemptibiliores, & differunt, quia relegati ad tempus, & in perpetuum relegari possunt: H, Deportati verò in perpetuum relegantur, & Ciuitatem, & bona eis adimuntur: Relegati vtrumque conseruant; nisi specialiter eis bona publicentur. I.

H, l. 7. §. hæc est differentia, ff. hoc tit.

I, l. 14. ff. hoc tit. l. 8. C. de pœnis.

§. Interdicti sunt, quibus Vrbis Patriæ alicuius interdictum est aditu; veluti si quis Roma abesse, iubeatur interdicere, etiam aqua, & igni vsitatum erat: nec illud eius testamentum valebat, quod ante fecisset, nec id, quod postea fecisset, bona quoque, quæ

tunc

tunc habuisset, publicabuntur, aut si non viderentur lucrosa, creditoribus concedebantur: In insulam deportati in eadem causa erant; sed relegati in insulam, à quibus terra Italica, & sua Prouincia interdicebatur, testamenti faciendi ius retinebant, illi verò, qui ad ferrum, aut ad bestias, aut in metallum damnabantur; libertatem amittebant, bona quoque publicabantur: vnde apparet eos amittere testamenti factionem. L.

L, *l. 8. §. si cui, §. in insulam ff. de testamen.*

§. Hic notandum est, quòd eum, quem Præses damnauit, restituere non potest, cùm nec pecuniariam sententiam suam reuocare possit. M.

M, *l. 1. §. hac epist. vers. sed Præses, ff. de quaestion. supra tit. 8. §. exilium in fine.*

TITVLVS XVI.

De bonis eorum, qui mortem sibi consciuerunt.

QVI Rei postulati, vel in scelere deprehensi, metu criminis imminentis, mortem sibi consciuerunt, hæredem non habent: A, sed bona eius Fisco vindicanda sunt, si eius criminis fuerit, vt si damnaretur morte, aut deportatione afficiendus esset: B, vndè is, qui modici furti Reus fuerit; licet suspendio vita finierit; non videtur in ea causa esse, vt bona eius hæredibus adimenda essent; sicuti neque ipsi adimerentur, si compertum in eo furtum fuisset. C.

A, *l. 3. ff. hoc tit. l. 2. C. eod.*

B, *d. l. 3. §. Papinianus vers. vt autem, ff. hoc tit.*

C, *d. l. 3. §. idem rescripsit, ff. hoc tit.*

§. Si quis autem vitæ tædio, vel impatientia doloris alicuius, vel alio modo finierit vitam, successorem habere indubitatū est: D, nam ita demum dicendum est, bona eius, qui manus sibi intulit Fisço vendicari; si eo crimine

D, *d. l. 3. §. si quis autem, ff. hoc tit.*

mine innexus fuerit, vt si conuinceretur bonis careret, E, vel sine causa puniendus est, quia qui sibi non pepercit, multò minus alijs parceret. F.

E, d. l. 3. §. idem vers. ego ita, ff. hoc tit.

F, d. l. 3. §. si quis in fine ff. hoc tit.

§. De illo videamus, qui conscita sibi morte, nulla iusta causa præcedente, in reatu decesserit, an si parati sint hæredes causam suscipere, & innocentem defunctum ostendere, audiendi sunt: nec prius bona in Fiscum cogenda sunt, quàm si de crimine fuerit probatum; an verò omnimodò publicanda sint, & dicendum, quod si hæredes parati sint defensionem suscipere, non esse bona publicanda, nisi de crimine fuerit probatum. G.

G, d. l. 3. §. de illo, ff. hoc tit.

TITVLVS XVII.

Ex delictis defunctorum in quantum hæredes teneantur.

CVM certum sit, quod in hæredes non soleant actiones transire, quæ pœnales sint ex maleficio, veluti furti, damni, iniuriæ, vi bonorum raptorum, iniuriarum: A, Nihilominùs post litis contestationem eo, qui vim fecit, vel concussionem, vel aliquid deliquit, defuncto; successores eius insolidum, alioquin in quantum ad eos peruenit, conueniri iuris absolutissimi est; ne alieno scelere ditentur. B.

A, l. 112. §. in hæredes, ff. de reg. iuris contra sup. lib. 2. tit. 2. §. actionibus in fine.

B, l. vnica, C. hoc tit. supra lib. 2. tit. 2. §. actionibus verò.

§. In hæredem enim competit in id, quod ad eum peruenit, nam constitutum est, turpia lucra, hæredibus quoq; extorqueri; licet crimina, extinguantur; vt puta ob falsum testimonium, vel Iudici ob gratiosam sententiam datum, & hæredi extorquebatur, & si quid aliud scelere quæsitum est. C,

C. l. in hæredem, ff. de calumn. l. 39. ff. de reg. iur. l. quod diximus §. primo, vers. in hæredem ff. quod metus causa.

§. At verò si hæres, ad quem aliquid peruenit consumpserit id, quod peruenit, an desinet teneri; an verò sufficiat semel peruenisse, si consumpto eo decesserit, vtrum aduersus hæredem eius, omninò competat actio; quoniam hæreditariam suscepit obligationem; an non sit danda, quoniam ad secundum hæredem nihil peruenit, & melius est omninò competere in hæredem hæredis, actionem: sufficit enim semel peruenire ad proximum hæredem; vt perpetua actio esse cæperit; alioquin dicendum erit, nec ipsum, qui consumpsit, quod ad eum peruenit, teneri. D.

D, *l. videamus ff. de eo, quod metus causa*.

Finis Quarti, & vltimi Libri.

IN-

INDEX MATERIARVM INSTITVTIONVM CRIMINALIVM.

Primus numerus Librum, secundus Titulum, Litera verò, seù Literæ sequentes locum Conclusionis indicant.

A.

ABDVCTIO.

ABductio hominis dolosa Plagium est, si ad effectum illum celādi, vinctumq, habendi, & pro eo aliam rem permutandi facta sit. lib. 2. tit. 25. D. E. F.

Abductio puellæ violentèr è domo patris facta raptus dicitur. 2. 27. A.

Qui puero abducto stuprum corrupto Comite persuaserit, perfecto flagitio capite punitur. 2. 13. D.

Cum Comes Matronæ abducitur dignitati iniuria infertur. 2. 10. F.

ABESSE *aliud est, aliud in fuga esse.* 2, 25. Z. AA.

ABIGEATVS, ABIGEVS.

Abigeatus crimen inter furta connumeratur. 2. 7. A.

Abigeatus crimen publici iudicij non est. 2. 7. A.

Numerus abactorum, aut abigeum, aut furem facit. 2. 7. B.

Quantitas discernit furem ab abigeo. 2. 7. C.

Qui sæpius abegit licet semper vnum, vel alte-

rum pecus, abigeus est. 2. 7. D.
Abigeus non est, qui oues errantes, & equos in solitudine relictos abduxerit. 2. 7. E.
Qui pecora ex pascuis, vel armentis subtrahunt abigei dicuntur. 2. 7. G.
Pœna abigeorum arbitraria est, quamuis durissimè puniantur, & quando, & quomodo. 3. 7. I.
Qui gladio abigunt, bestijs obijciuntur. 2. 7. M.
Qui à stabulo domitum pecus abegit plenius coercendus est. 2. 7. N.
Pecora, de quibus est controuersia, si fuerint abacta ad iudicium ciuile remittuntur. 2. 7. O.
Declaratur.
Abigeorum receptatores qua pœna puniantur. 2. 8. E.

ABOLITIO, ABOLERI.

Mortuo accusatore, vel alia de causa impedito, nomen Rei aboletur illo postulante. 1. 8. F.
Abolitio est licentia desistendi ab accusatione. 1. 13. A.
Abolitio triplex est, publica, priuata, & legitima, & quæ. 1. 13. B. C. D.
Triginta dies repetendi Rei dantur in publica abolitione, & qui, & quales sint; & idem in legitima. 1. 13. E. F. G. P.
Ad falsi crimen publica abolitio non pertinet. 1. 13. H.
Indulgentia Principis publicæ abolitioni comparatur. 1. 13. L.
Priuata abolitio quæ sit. 1. 13. M.
Priuatæ abolitionis cognitionem Præses demandare alteri non potest. 1. 13. N.
De omnibus, & singulis criminibus alteri illatis abolitio petenda est, aliàs Turpiliani pœna locum habet. 1. 13. O.
Abolitio legitima quæ sit. 1. 13. P.
Abolitio legitima vel per obitum, vel per impedimentum, vel per dissimulationem, vel per lapsum temporis consequitur. 1. 13. P. Q. R.
Abolitio, causa cognita, præsentibus partibus à Iudice

dice postulatur. 1. 13. S.
Quæ sint causæ petendæ abolitionis. 1. 13. S. T.
Abolitionem petere possunt hi, qui suam, suorumq; iniuriam defendunt. 1. 13. V.
Abolitio in criminibus maiestatis, patriæ oppugnatæ, peculatus, Sacramentorum desertorum, &c. non conceditur. 1. 13. X.
Partium consensu intra statuti temporis metas, abolitio popofci potest. 1. 10. I.

ABORTVS.

Qui conceptum in vtero per abortum deleuerit, homicida est. 2. 23. G.

ABSOLVTIO, ABSOLVERE.

Accusari non debet de iisdem crimibus, quibus quis absolutus est, 1. 6. R.
Limita in certis casibus. ibid. S.
Post bienniј excessum Reus ab obseruatione iudicij absoluitur. 1. 10. C.
Sententia debet continere, vel condemnationem, vel absolutionem vt iusta sit. 4. 3. L.

ABSENTIA, ABSENS.

Latitans, seù absens edictis vocari debet. 1. 6. L. & 4. 10. A. & 2. 15. E.
Præsens vice absentis habetur, qui in villis, vel vrbanis castris militat. 1. 6. M.
Absentes admoniti, vt veniant, si non venerint ad sumptus tenentur, & extra ordinem puniuntur. 2. 15. E.
Procurator pro excusatione absentis admittitur. 2. 15. I. 3. 4. I. 3. 9. M. N. 3. 9. L.
Qui suis manibus facit, & qui alij mandat, siue præsens, siue absens fuerit, qui mandat tenetur. 2. 24. M. N.
Qui veluti præsentem cum absens sit scripserit, se accepisse, crimine falsi tenetur. 2. 26. H.
Iudicium instituitur non solùm contra præsentes, sed etiam contra absentes. 3. 4. A.
Reus absens requirendus est, vt copiam sui faciat. 3. 4. A.

Absentes qui dicantur. 3. 4. B.
Requirendi sunt absentes Rei, & annotandi, & annum habent ad se purgandos. 3. 4. B. D. E.
Sententia contra absentes non est festinanda. 3. 4. C.
Absentes propter metum accusationis requirendi sunt, ut cæteri absentes. 3. 4. F.
Contra absentes contumaces melius est pecuniarias pœnas, vel eas, quæ existimationem contingunt, statui. 3. 4. C.
Pœna metalli, vel capitis in absentes contumaces non est irroganda. 3. 4. G.
Pro absente in crimine publico Procurator non potest interuenire. 3. 4. H. 3. 9. M.
Absens ter citandus est. 3. 4. L.
De accusatoris absentia præsente Reo de calumnia pronunciatur. 3. 4. L.
Innocentiam absentis excusantem audiri æquum est. 3. 9. L. M, N. 3. 4. I. 2. 15. I.
Excusationes absentium Iudici allegari possunt, & si iustam rationem habent, sententia differunt. 3. 9. N.
Reus absens trino, vel uno pro trino edicto peremptorio admonitus, ut præsentiam sui faciat, condemnari debet. 4. 3. F. G.
Reus absens ad comparendum citandus est, & pro singulis viginti miliaribus unus dies ei statuendus est. 4. 10. C.
Ex diuersitate locorum varium tempus Reo absenti constituendum est. 4. 10. C.

ACCVSARE, ACCVSATIO, ACCVSATVS, ACCVSATOR.

Iudicium criminale instituitur per accusationem, & quomodo? 1. 4. L.
Accusatio peragi debet accusatore instante. 1. 4. N.
Accusare qui possunt sciremus, si qui non possunt sciremus. 1. 5. A.
Accusare prohibentur mulieres, nisi res ad eas pertineat, vel nisi de publica causa tractetur. 1. 5. B.
Accusare prohibetur pupilli sine tutoris authoritate. 1. 5. D.

Mili-

Milites accusare non possunt, nisi consubrini sui necem defendere velint. 1. 5. F.
Damnati iudicio publico accusare non possunt, quia infames sunt. 1. 5. L.
Quæstum turpem faciens non potest accusare. 1. 5. Q.
Socius criminis alium socium accusare non potest. 1. 5. T.
Omnes doli capaces accusari possunt. 1. 6. A.
Magistratus Populi Romani non potest accusari. 1. 6. I.
Accusari non debet de ijsdem criminibus, quibus quis absolutus, & liberatus est. 1. 6. R.
Limita in certis casibus. ibidem. S.
Frater contra fratrem in magnis criminibus non admittitur ad accusandum nisi in leuiori. 1. 7. E. F.
Mater accusat filium vitæ suæ insidiantem. 1. 7. G.
Nemo accusare cogitur. 1. 8. A.
Biennio circumducto instantia dumtaxat perit, sed ex integro accusari potest. 1. 10. D.
Pecunia accipiens pro non accusando, vel pro accusando tenetur pœna legis Corneliæ. 1. 13. V.
Si quis accusator, quod crimen iudicij publici destituerit, iudicium publicum non est. 2. 15. D.
Publica iudicia per accusationem ordinantur. 2. 15. D.
Omnibus necessitas est accusare monetarios. 2. 18. B.
Memoriam defuncti in crimine læsæ maiestatis licet accusare. 2. 21. F.
Reus non statim existimatur, qui accusatur, vel qui accusari potuit, ne subiecta innocentia feriatur. 3. 6. B.
Extraneus de adulterio accusare potest, quando pater iniuriam remiserit. 4. 11. P.
Accusatio Iudicis nomen delicti, qualitatem, tempus, & nomen delinquentis continere debet. 1. 4. V.
Plura crimina in accusatione deducta Iudex super vtrisq; non separatim iudicare debet. 1. 5. N.
Filij contra parentes, liberti contra patronos, serui contra Dominos, accusationem instituere non possunt. 1. 5. R.
Paupertas impedit accusationem instituere. 1. 5. S.
De omnibus criminibus accusatio institui potest. 1. 7. A.

Sicut de omnibus illicitis. ibidem B.
Tutor non cogitur accusationem pupilli prosequi mortuo pupillo. I. 8. D.
Extincto crimine per mortem vnius delinquentis, non est extincta accusatio in alio de eodem crimine postulato. I. 12. E.
Pœna delicti aliquando incipit ab harede, si viuo Reo accusatio mota sit, quamuis condemnatio non fuerit sequuta. I. 11. M.
Si actio ciuilis respiciat ad vnum, & eumdem finem, ad quem accusatio tendit, vna tollit alteram, vel ipso iure, vel per exceptionem. I. 12. E.
Qui interdicto vnde vi vsus fuit, potest etiam lege Iulia, de vi publica, & priuata accusationem instituere. I. 12. M.
In actione ciuili sola vtilitas priuata spectatur in accusatione publica consideratur. I. 12. O.
Qui accusationem alieno nomine intulit, pœna calumniantis plectitur. I. 16. N.
Accusatio de vilioribus rebus furatis non est admittenda. 2. 4. D.
Publica iudicia non per actiones, sed per accusationes ordinantur. 2. 15. D.
Absentes propter metum accusationis requirendi sunt, vt cæteri absentes. 3. 4. F.
Reus toties interrogandus est, quoties accusatio, seu inquisitio, aut in eius personam est actio criminalis. 3. 5. D.
Accusationis ordo seruari oportet. 3. 6. B.
Accusator sequitur forum Rei. I. I. N. I. 9. C.
Accusator quasi causator dicitur, & de crimine accusationem instituit. I. 2. C.
Accusator se inscribit in pœnam reciproci, & quare. I. 2. D. I. 4. O.
Euidentia patrati criminis non indiget clamore accusatoris. I. 4. H.
Accusator debet habere probationes promptas. I. 4. M.
Accusatio peragi debet accusatore instante. I. 4. N.

Accusatore non probante Reus absoluitur. 1. 4. M.
Accusati de publico crimine ab uno, ab alio deferri non possunt. 1. 5. M.
Accusatis non conceditur posse reaccusare, nisi prius se de delicto expurgauerint. 1. 5. O.P.
Hæredes accusatorum non coguntur prosequi eorum accusationem. 1. 8. E.
Mortuo accusatore, vel alia de causa impedito nomen Rei aboletur illo postulante. 1. 8. F.
Accusatores monetariorum immunitatem recipiunt. 1. 8. G. & 2. 18. B.
Accusator si intra tempus statutum accusationem cœptam non fuerit prosecutus, punitur infamia, & quarta parte bonorum mulctatur. 1. 10. G.
Atq; etiam exilij. 1. 10. I.
Qui accusatorem summittit in crimen calumniæ incidit. 1. 16. D.
Accusator, qui non probat, non statim dicitur calumniari. 1. 16. C.
Accusatores debent, vel idoneis testibus, vel apertissimis documentis, vel indicijs indubitatis suam accusationem probare. 2. 30. C. 3. 5. B.
Reus non debet accusatori arma sua præbere. 2. 30. D. E.
De accusatoris absentia præsente Reo calumnia pronunciatur. 3. 4. L.
Iudex non minus accusatorem ad docenda quæ detulit, quàm Reum ad purganda quæ negat, vrgere debet. 3. 9. B.
Reus adhibito Aduocato se defendit pari iure cum accusatore. 3. 9. C.
Quæstio habenda non est de ijs, qui sine accusatoribus in custodiam recepti sunt. Declara. 3. 11. L.
Accusator sui venia dignus est. 4. 1. F.

ACTA.

Iudex Acta publica exhibere debet suscipienda ad melius inuestigandam veritatis fidem. 3. 7. B.
Acta publica, si denegetur supplicari potest vt tradatur. 3. 7. C.
Cũ actorũ copia trãsmittitur Reus ad Iudicẽ, ad quẽ. 4. 5. Z.

Secundùm acta, & probata Iudices iudicare debent. 3. 10. Z

ACTIONES.

Qui famosam actionem intendit, non debet vagari cum discrimine alienæ existimationis. 2. 10. T.
Et quare. ibidem. V.
Reus toties interrogandus est, quoties in eius personam est actio criminalis. 3. 5. D.
Actio illa prius experiri debet, quæ in ordine cognoscendi disponit ad alterius decisionem. 1. 12. C.
De Actione furti, vel plagij, si altera prius fuerit intentata per alteram retractatur. 3. 9. T.
Actio in factum ex delicto Iudicis malè iudicantis oritur, quæ ei, qui læsus est competit, sed in hæredem Iudicis non datur. 4. 4. E.
Actionem amittit, qui spem negotij reposuit in pecuniæ corruptelam. ibidem. G.
Actiones pœnales non possunt transire in hæredes. 4. 17. A.
Actio ciuilis aliquando cum publico iudicio concurrere solet. 1. 12. A.
Si Actio ciuilis respiciat ad vnum, & eundem finem, ad quem accusatio tendit, vna tollit alteram, vel ipso iure, vel per exceptionem. 1. 12. E.
Actio legis Aquiliæ, vide *lex Aquilia*.

ACTIO POPVLARIS.

Actio popularis est, quæ suum ius populo tuetur. 1. 18. A.
Actio popularis ad vltionem non ad rem familiarem pertinet. 1. 18. B.
Actio popularis cuilibet de populo, & integræ personæ permittitur. 1. 18. F.
Actiones populares sunt actio sepulcri violati, actio de ijs, qui deiecerint, de termino amoto, & omnes actiones in factum. 1. 18. C. D. E.
In Actione populari idoneus, & maximè ille, cuius interest eligitur. 1. 18. G.
Actio popularis, nec mulieri, nec pupillo, nisi res ad eos spectet, datur. 1. 18. H.
Actiones populares, nec post annum, nec in hæredes dantur. 1. 18. I.

ACTIO

ACTIO VI BONORVM RAPTORVM.

Actio vi bonorum raptorum potius ad mobilia, quàm ad immobilia spectat. 2. 5. B.
De vi bonorum raptorum tenetur qui coactis hominibus, damnum fecerit. 2. 5. E.
In Actione vi bonorum raptorum non solùm spectatur rem in bonis actoris fuisse, sed etiam ex bonis fuisse raptam. 2. 5. L.
In Actione vi bonorum raptorum non prodest rem raptam restitui. 2. 5. M.
Vi bonorum raptorum tenentur latrones, grassatores, piratæ, & prædones. 2. 5. O.
Vi bonorum raptorum non tenetur, qui rem suam rapit, sed aliter plectitur, & quomodo. 2.5. AA.BB.

ACTOR.

Actor in actione iniuriarum, & Aquilia, quod amplius in altera est, potest consequi. 1. 12. F.
In Actoris bonis rem fuisse spectatur in actione vi bonorum raptorum. 2. 5. L.

ADMINISTRATOR.

Reo Administratori potest concedi post sententiam spatium, vt creditori velocius rationes reddat. 4. 3. E.

ADVLTER, ADVLTERIVM.

De Adulterio proximis, necessarijsq; personis solummodò tribuitur copia accusandi. 2. 27. Q.
Mulier adultera quomodo puniatur. 2.27. AA. BB.
Qui Adulterum cum vxore inuentum occiderit, exilio, vel relegatione punitur. 2. 23. X.
Adulterum cum vxore captum, non potest à marito retineri nisi per horas viginti. 3. 4. A.
De adulterio vxoris maritus, qui est in Magistratu non potest à patre præueniri. 1. 5. I.
In Adulterio accusando pater, & maritus ius æquale habent. ibidem.
Si Adulterium minor commisit, lege Iulia tenetur. 1.6. F. 3. 10. HH.
Adulterium est concubitus cum alterius coniuge commissus. 2. 27. N.

Adul-

Adulterium est alieni thori violatio, & propriè in nuptam. 2. 17. A.
Adulterium sine dolo non committitur. 2. 27. B.
De adulterio quis accusare potest? 2.27. D. F.
De adulterio extraneus accusat, quando Pater, & maritus accusare renuerint. 2. 27. F. G. 4. II. G.
De Adulterio uxor non accusat virum. 2. 27. H.
In Adulterij accusatione, Maritus præfertur Patri. 2. 27. I.
Adulterium non probans maritus, punitur illis pœnis, quibus puniretur uxor. 2. 27. L.
In Adulterij Iudicio Iudex debet inquirere de mariti pudicitia, & de bonis moribus uxoris. 2. 27. M.
De Adulterio transigi non potest. 4. II. N.
Vide *in verbo Maritus.*

ADVOCATVS.

In Aduocato præuaricatio dicitur, fraus in Iudice, & aduersario. I. 15. G.

AES.

Furti tenetur, qui auro dato postea æs subiecerit. 2. 14. L.
Qui in dando aurum æs subiecerit, nõ furti, sed stellionatus tenetur. 2. 14. L.
Qui rem amplam ad modicum æris fuerit pigneratus, nec stellionatus, nec pigneratitia tenetur. 2. 14. M.

AESTIMATIO.

Qui seruum occidit quanti id eo anno plurimi fuit tenebitur. 2. 9. I.
Aestimatio litis euitatur per deditionem corporis, quod deliquit. 2. 9. DD.
Aestimatio fit eius, quod interest. 4. 3. H.
An æstimari debet corpus occisi solùm quanti fuerit cum occidatur, an potius quanti interfuit nostra non esse occisum. 4. 3. H.
Pœna est delicti cuiuscumq; æstimatio, atq; coercitio. 4. 7. A.

AETAS.

Torqueri propter ætatem multi non possunt, & qui. 4. 12. B.
Aetas in crimine attenditur. 2. 21. H.
Aetatis qualitate considerata punitur sacrilegium. 2. 22. D.
Ab eo, qui teneræ ætatis sit, torqueri incipitur. 3. II. N.

AF-

AFFIRMATIO.

Affirmationi militis creditur, qui bonus antè fuit existimatus. 3. 10. T.

AGENS, AGERE.

Qui furti agit subscribere se debet, non quasi publicum sit iudicium, sed ad temeritatem agentium coercendam. 2. 1. BB.

AGGRESSOR.

Qui aggressorem, vel percussorem ad se venientem occiderit, nullum crimen committit. 2. 23. Z.

ALLEGATIONES.

Iudex auditis allegationibus Reorum, & perquisita veritate pronunciare debet, & quare? 3. 9. E. F. G.

Completis defensionibus Iudex debet partium allegationes audire, & illas examinare. 3. 10. A.

ALTVM.

Qui alto se præcipitauerit, si prætereuntem occiderit non tenetur lege Cornelia. 2. 23. R.

AMBITVS.

Ambitus crimen quale sit, & qua pœna feriatur. 2. 17. A.

Qui vectigal nouum instituit, pœna ambitus punitur. 2. 17. B.

AMICITIA.

Proditorium homicidium in simulatione amicitiæ consistit. 2. 24. D.

Amico fraudulenter nocens, non excusatur, si dicat, ludens feci. 2. 31. O.

ANIMADVERSIO.

Animaduersio de mero imperio est, & potestas gladij in facinorosos homines dicitur. 4. 1. A.

ANIMAL. *Animal errans, non est in Domini naturali possessione, sed ciuili.* 2. 7. F.

ANIMVS.

Malorum mores infirmitas animi non excusat. 1. 6. D.

Qui vulnerat nõ animo occidēdi absolui potest secus si animo occidēdi, quia pro homicida damnãdus est. 2. 23. H.

Quando animus occidendi cognoscatur. 2. 23. L. M.

ANNONA. *Annonã attentans variè punitur.* 2. 13. Z.

Annona oneratur ab ijs, qui merces emptas supprimunt, & ab ijs, qui fructus suos æquis pretijs vendere nolunt. 2. 13. Z.
Annona oneratur ab ijs, qui stateras adulterinas, vel falsas mensuras habent, seu tenent. 2. 13. Y.
Annonæ fraudatæ publicum iudicium est, & quale. 2. 17. R. S.

ANNOTATVS.

Requirendi sunt absentes Rei, & annotandi. 3. 4. D. E.

APPARITOR.

Reus si latitat, exhibendus est per apparitorem. 3. 1. B.

APOSTASIA, APOSTATA.

Apostasiæ crimen non præscribitur. 1. 14. N.
Apostasia in vniuersum religionis Christianæ decreta repudiat. 2. 21. B. O. P.
Apostasia pertinet ad infidelitatem. 2. 21. O.
Apostata dicitur, qui ex Christiano Iudæus factus est. 1. 11. O.
Apostatis Principibus non est obediendum, & quare. 2. 21. P.
Apostatæ à testificando, ac à testamenti factione repelluntur. 2. 21. Q.

APPELLARE, APPELLATIO, APPELLANS.

Sententia executioni demandatur, nisi ab ea fuerit appellatum. 4. 3. A.
Reis non est dandum spatium appellandi antè sententiam. 4. 3. B.
Appellare quoque ante sententiā oportet, & quando. 4. 5. I.
Mortuo Reo, pendente appellatione crimen extinctum est, idem in Accusatore. 1. 11. F.
Appellatio examinabitur super parte bonorum expresiè confiscatorum, quamuis relegatus mortuus sit. 1. 11. G.
Destitisse etiam is dicitur, qui in gradu appellationis destitit. 1. 17. G.
Appellatio iniquitatem iudicantium, vel imperitiam corrigit, & nonnumquam etiam benè latas sententias in peius reformat. 4. 5. A.
Appellatio iniquitatis sententiæ querelam continet. 4. 5. C.
Appellatio differt ab in integrum restitutione. 4. 5. D.
A sen-

A sententia non à relatione, seu a consultatione Iudicis est appellandum. 4. 5. E.
Supplicium quoque differendum est, etiamsi damnatus nolit eius appellationem admitti. 4. 5. H.
Appellatio permittitur cum contra sacras constitutiones iudicatur. 4. 5. L.
exemplificatur. M.N.O P.
Constitutiones de recipiendis appellationibus, necne non habent locum in quibusdam causis. 4. 5. R.
Confessus non appellat, è contra qui minimè voce sua confessus sit, aut formidine tormentorum territus sit, contra se aliquid dixerit, appellat. 4. 5. S.
A mulctis inferendis datur appellatio. 4 5. T.
Si contra legis statutum modus mulctandi irrogatur vti contra ius gentium, nullam firmitatem habet, & sine appellatione rescinditur. 4. 5. V.
Appellatio intra spatium decem dierum à sententiæ recitatione, datur. 4. 5. X.
Appellationem intra 30. dies à die sententiæ, partes debent prosequi. 4. 5. Y.
In causis capitalibus, qui idoneos fideiussores non dat pendente appellatione, detinetur in carcere. 4. 5. Z.
Appellationi locus est, quando res iudicata pro sententia intelligitur. 4. 6. C.
Non potest infirmari sententia, à quo congruo tempore non fuit appellatum. 4. 6. G.

APPREHENSIO. vide PREHENSIO.

ARBITER.

Arbiter de publicis delictis cognoscere non potest: 2. 15. C.

ARBITRIVM.

Quæstionis modus est in arbitrio Iudicis. 4. 12. E.
Quando pœna certa non fuerit imposita, nec de consuetudine inferendæ pœnæ ostenditur, arbitrio Præsidis infertur. 3. I. S.
Facti quæstio in arbitrio Iudicantis est. 4. 12. A.
Qui de crimine extra ordinem cognoscit, arbitrariam potest infligere pœnam. 4. 12. E.

ARBOR.

Putator arborem deÿciens, nec proclamauerit, si prætereuntem occiderit, non tenetur lege Cornelia. 2. 23. R.

Qui arbores ceciderit, quando teneatur actione arborum cæsarum. 2. 4. H. I. L. M.

Arbores, & maximæ vites cædentes; tamquam latrones puniuntur. 2. 5. O.

Qui furtim arbores caciderit, damnum intulit. 2. 4. D. H.

Qui radicitus arborem euulserit Aquilia tenetur, nisi lucri causa hoc fecerit. 2. 4. I. L.

ARCANA.

Qui se Curiæ patefecit, & arcana delicti patefecit, venia dignus est. 4. I. F.

ARGVMENTVM.

Quod liquidè constare non potest, argumentis cognoscendum est. 3. 10. T.

Ad sufficientiam probationum requiruntur, quod saltem argumentis verisimilibus, & probabilibus quis fuerit grauatus. 3. 10. X.

Tormenta inferri non debent, nisi præcedant ex scelere argumenta verisimilia. 3. II. C.

Vide *in verbo Indicia*.

ARMA.

Arma, quæ quis comercÿ causa habet, vel hæreditate ei obuenerint non cadunt in titulo de vi publica. 2. 19. H.

Terror armorum sufficit, vt armata vis facta videatur. 2. 19. L.

Armatos homines, qui dicantur. 2. 19. M.

ASCRIPTIO, ASCRIBERE,

Miles sibi legatum iussu commilitonis ascribens non punitur, & quare. 2. 26. V.

Qui sibi ascribit legatum quasi falsum committit. 2. 26. P.

Emancipatus pœna falsi tenetur, licet iussu Patris scripserit legatum. 2. 26. Q. R.

Qui sibi legatum adscripserit pœna legis Corneliæ tenetur, quamuis inutile sit legatum. 2. 29. D.

Qui de falso legato sibi ascripto argui debet, priùs debet

debet prius constare de testamento perfecto. 2. 29. I.

ASSASSINIVM.

Assassinium pecunia, & mandato patratur. 2. 24. C.

ASTROLOGVS.

Astrologus consultus, aliquem furem dixerit, qui non erat, punitur pœnis Constitutionum, non iniuriarum. 2. 11. O. P.

ATROCITAS.

Iudicium criminale instituitur propter atrocitatem criminis. 1. 4. G.

Iniuria atrox, quæ, & qualis sit. 2. 10. X.

Locus vulneris atrocitatem iniuriæ facit. 2. 10. Z.

AVDIRE.

Condemnari quis non debet eo inaudito. 3. 4. A.

Qui cum elogio remittuntur, ex integro audiuntur, & quare? 3. 5. G. I.

Iudex debet admonere Reos ante diē auditurus eos. 3. 9. D.

Innocentiam absentis excusantem audiri equum est. 3. 9. L.

Completis defensionibus Iudex partium allegationes audire, & illas examinare debet. 3. 10. A.

AVRIVM OFFENSIO. vide OFFENSIO.

AVRVM.

Furti tenetur, qui auro dato postea æs subiecerit. 2. 14. L.

Qui in dando auro æs subiecerit, non furti, sed stellionatus tenetur. 2. 14. L.

AVTHOR.

Aliud est authorem esse delicti, aliud pati delinquere. 2. 9. GG.

AVXILIATOR, AVXILIVM.

Auxiliatores durissimis pœnis in crimine raptus puniuntur, immò interfici possunt. 2. 27. I.

Quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio. 4. 1. E.

Pro puniendis delinquentibus Iudices possunt inuocare auxilium militare. 4. 8. EE.

B.

BAPTISMVM.

QVI bis baptizantur, puniuntur, & quomodo? 2. 21. G. H.

Sicut de omnibus illicitis. *ibidem* B.
Tutor non cogitur accusationem pupilli prosequi mortuo pupillo. I. 8. D.
Extincto crimine per mortem vnius delinquentis, non est extincta accusatio in alio de eodem crimine postulato. I. 12. E.
Pœna delicti aliquando incipit ab hærede, si viuo Reo accusatio mota sit, quamuis condemnatio non fuerit sequuta. I. II. M.
Si actio ciuilis respiciat ad vnum, & eumdem finem, ad quem accusatio tendit, vna tollit alteram, vel ipso iure, vel per exceptionem. I. 12. E.
Qui interdicto vnde vi vsus fuit, potest etiam lege Iulia, de vi publica, & priuata accusationem instituere. I. 12. M.
In actione ciuili sola vtilitas priuata spectatur in accusatione publica consideratur. I. 12. O.
Qui accusationem alieno nomine intulit, pœna calumniantis plectitur. I. 16. N.
Accusatio de vilioribus rebus furatis non est admittenda. 2. 4. D.
Publica iudicia non per actiones, sed per accusationes ordinantur. 2. 15. D.
Absentes propter metum accusationis requirendi sunt, vt cæteri absentes. 3. 4. F.
Reus toties interrogandus est, quoties accusatio, seu inquisitio, aut in eius personam est actio criminalis. 3. 5. D.
Accusationis ordo seruari oportet. 3. 6. B.
Accusator sequitur forum Rei. I. I. N. I. 9. C.
Accusator quasi causator dicitur, & de crimine accusationem instituit. I. 2. C.
Accusator se inscribit in pœnam reciproci, & quare. I. 2. D. I. 4. O.
Euidentia patrati criminis non indiget clamore accusatoris. I. 4. H.
Accusator debet habere probationes promptas. I. 4. M.
Accusatio peragi debet accusatore instante. I. 4. N.

Ac-

Accusatore non probante Reus absoluitur. 1. 4. M.
Accusati de publico crimine ab vno, ab alio deferri non possunt. 1. 5. M.
Accusatis non conceditur posse reaccusare, nisi prius se de delicto expurgauerint. 1. 5. O.P.
Hæredes accusatorum non coguntur prosequi eorum accusationem. 1. 8. E.
Mortuo accusatore, vel alia de causa impedito nomen Rei aboletur illo postulante. 1. 8. F.
Accusatores monetariorum immunitatem recipiunt. 1. 8. G. & 2. 18. B.
Accusator si intra tempus statutum accusationem cœptam non fuerit prosecutus, punitur infamia, & quarta parte bonorum mulctatur. 1. 10. G.
Atq; etiam exilij. 1. 10. I.
Qui accusatorem summittit in crimen calumniæ incidit. 1. 16. D.
Accusator; qui non probat, non statim dicitur calumniari. 1. 16. C.
Accusatores debent, vel idoneis testibus, vel apertissimis documentis, vel indicijs indubitatis suam accusationem probare. 2. 30. C. 3. 5. B.
Reus non debet accusatori arma sua præbere. 2. 30. D. E.
De accusatoris absentia præsente Reo calumnia pronunciatur. 3. 4. L.
Iudex non minus accusatorem ad docenda quæ detulit, quàm Reum ad purganda quæ negat, vrgere debet. 3. 9. B.
Reus adhibito Aduocato se defendit pari iure cum accusatore. 3. 9. C.
Quæstio habenda non est de ijs, qui sine accusatoribus in custodiam recepti sunt. Declara. 3. 11. L.
Accusator sui venia dignus est. 4. 1. F.

ACTA.

Iudex Acta publica exhibere debet suscipienda ad melius inuestigandam veritatis fidem. 3. 7. B.
Acta publica, si denegetur supplicari potest vt tradatur. 3. 7. C.
Cũ actorũ copia trãsmittitur Reus ad Iudicẽ, ad quẽ. 4. 5. Z.

Secundùm acta, & probata Iudices iudicare debent. 3. 10. Z

ACTIONES.

Qui famosam actionem intendit, non debet vagari cum discrimine alienæ existimationis. 2. 10. T.
Et quare. ibidem. V.
Reus toties interrogandus est, quoties in eius personam est actio criminalis. 3. 5. D.
Actio illa prius experiri debet, quæ in ordine cognoscendi disponit ad alterius decisionem. 1. 12. C.
De Actione furti, vel plagij, si altera prius fuerit intentata per alteram retractatur. 3. 9. T.
Actio in factum ex delicto Iudicis malè iudicantis oritur, quæ ei, qui læsus est competit, sed in hæredem Iudicis non datur. 4. 4. E.
Actionem amittit, qui spem negotij reposuit in pecuniæ corruptelam. ibidem. G.
Actiones pœnales non possunt transire in hæredes. 4. 17. A.
Actio ciuilis aliquando cum publico iudicio concurrere solet. 1. 12. A.
Si Actio ciuilis respiciat ad vnum, & eundem finem, ad quem accusatio tendit, vna tollit alteram, vel ipso iure, vel per exceptionem. 1. 12. E.
Actio legis Aquiliæ, vide *lex Aquilia*.

ACTIO POPVLARIS.

Actio popularis est, quæ suum ius populo tuetur. 1. 18. A.
Actio popularis ad vltionem non ad rem familiarem pertinet. 1. 18. B.
Actio popularis cuilibet de populo, & integræ personæ permittitur. 1. 18. F.
Actiones populares sunt actio sepulcri violati, actio de ijs, qui deiecerint, de termino amoto, & omnes actiones in factum. 1. 18. C. D. E.
In Actione populari idoneus, & maximè ille, cuius interest eligitur. 1. 18. G.
Actio popularis, nec mulieri, nec pupillo, nisi res ad eos spectet, datur. 1. 18. H.
Actiones populares, nec post annum, nec in hæredes dantur. 1. 18. I.

ACTIO

ACTIO VI BONORVM RAPTORVM.

Actio vi bonorum raptorum potius ad mobilia, quàm ad immobilia spectat. 2. 5. B.

De vi bonorum raptorum tenetur qui coactis hominibus, damnum fecerit. 2. 5. E.

In Actione vi bonorum raptorum non solùm spectatur rem in bonis actoris fuisse, sed etiam ex bonis fuisse raptam. 2. 5. L.

In Actione vi bonorum raptorum non prodest rem raptam restitui. 2. 5. M.

Vi bonorum raptorum tenentur latrones, grassatores, piratæ, & prædones. 2. 5. O.

Vi bonorum raptorum non tenetur, qui rem suam rapit, sed aliter plectitur, & quomodo. 2. 5. AA. BB.

ACTOR.

Actor in actione iniuriarum, & Aquilia, quod amplius in altera est, potest consequi. 1. 12. F.

In Actoris bonis rem fuisse spectatur in actione vi bonorum raptorum. 2. 5. L.

ADMINISTRATOR.

Reo Administratori potest concedi post sententiam spatium, vt creditori velocius rationes reddat. 4. 3. E.

ADVLTER, ADVLTERIVM.

De Adulterio proximis, necessariisq; personis solummodò tribuitur copia accusandi. 2. 27. Q.

Mulier adultera quomodo puniatur. 2. 27. AA. BB.

Qui Adulterum cum vxore inuentum occiderit, exilio, vel relegatione punitur. 2. 23. X.

Adulterum cum vxore captum, non potest à marito retineri nisi per horas viginti. 3. 4. A.

De adulterio vxoris maritus, qui est in Magistratu non potest à patre præueniri. 1. 5. I.

In Adulterio accusando pater, & maritus ius æquale habent. *ibidem.*

Si Adulterium minor commisit, lege Iulia tenetur. 1. 6. F. 3. 10. HH.

Adulterium est concubitus cum alterius coniuge commissus. 2. 27. N.

Adul-

Adulterium est alieni thori violatio, & propriè in nuptam. 2. 27. A.
Adulterium sine dolo non committitur. 2. 27. B.
De adulterio quis accusare potest? 2.27.D.F.
De adulterio extraneus accusat, quando Pater, & maritus accusare renuerint. 2. 27. F. G. 4. 11. G.
De Adulterio vxor non accusat virum. 2. 27. H.
In Adulterij accusatione, Maritus præfertur Patri. 2. 27. I.
Adulterium non probans maritus, punitur illis pœnis, quibus puniretur vxor. 2. 27. L.
In Adulterij Iudicio Iudex debet inquirere de mariti pudicitia, & de bonis moribus vxoris. 2. 27. M.
De Adulterio transigi non potest. 4. 11. N.
Vide *in verbo Maritus.*

ADVOCATVS.

In Aduocato præuaricatio dicitur, fraus in Iudice & aduersario. 1. 15. G.

AES.

Furti tenetur, qui auro dato postea æs subiecerit. 2. 14. L.
Qui in dando aurum æs subiecerit, nō furti, sed stellionatus tenetur. 2. 14. L.
Qui rem amplam ad modicum æris fuerit pignoratus, nec stellionatus, nec pignoratitia tenetur. 2. 14. M.

AESTIMATIO.

Qui seruum occidit quanti id eo anno plurimi fuit tenebitur. 2. 9. I.
Aestimatio litis euitatur per deditionem corporis, quod deliquit. 2. 9. DD.
Aestimatio fit eius, quod interest. 4. 3. H.
An æstimari debet corpus occisi solùm quanti fuerit cum occidatur, an potius quanti interfuit nostra non esse occisum. 4. 3. H.
Pœna est delicti cuiuscumq; æstimatio, atq; coercitio. 4. 7. A.

AETAS.

Torqueri propter ætatem multi non possunt, & qui. 4. 12. B.
Aetas in crimine attenditur. 2. 21. H.
Aetatis qualitate considerata punitur sacrilegium. 2. 22. D.
Ab eo, qui teneræ ætatis sit, torqueri incipitur. 3. 11. N.

AF-

AFFIRMATIO.

Affirmationi militis creditur, qui bonus antè fuit existimatus. 3. 10. T.

AGENS, AGERE.

Qui furti agit subscribere se debet, non quasi publicum sit iudicium, sed ad temeritatem agentium coercendam. 2. 1. BB.

AGGRESSOR.

Qui aggressorem, vel percussorem ad se venientem occiderit, nullum crimen committit. 2. 23. Z.

ALLEGATIONES.

Iudex auditis allegationibus Reorum, & perquisita veritate pronunciare debet, & quare? 3. 9. E. F. C.

Completis defensionibus Iudex debet partium allegationes audire, & illas examinare. 3. 10. A.

ALTVM.

Qui alto se præcipitauerit, si prætereuntem occiderit non tenetur lege Cornelia. 2. 23. R.

AMBITVS.

Ambitus crimen quale sit, & qua pœna feriatur. 2. 17. A.

Qui vectigal nouum instituit, pœna ambitus punitur. 2. 17. B.

AMICITIA.

Proditorium homicidium in simulatione amicitiæ consistit. 2. 24. D.

Amico fraudulenter nocens, non excusatur, si dicat, ludens feci. 2. 31. O.

ANIMADVERSIO.

Animaduersio de mero imperio est, & potestas gladij in facinorosos homines dicitur. 4. 1. A.

ANIMAL. *Animal errans, non est in Domini naturali possessione, sed ciuili.* 2. 7. F.

ANIMVS.

Malorum mores infirmitas animi non excusat. 1. 6. D.

Qui vulnerat nō animo occidēdi absolui potest secus si animo occidēdi, quia pro homicida damnādus est. 2. 23. H.

Quando animus occidendi cognoscatur. 2. 23. L. M.

ANNONA. *Annonā attentans variè punitur.* 2. 13. Z.

An-

Annona oneratur ab ijs, qui merces emptas supprimunt, & ab ijs, qui fructus suos æquis pretijs vendere nolunt. 2. 13. Z.
Annona oneratur ab ijs, qui stateras adulterinas, vel falsas mensuras habent, seu tenent. 2. 13. Y.
Annonæ fraudatæ publicum iudicium est, & quale. 2. 17. R. S.

ANNOTATVS.

Requirendi sunt absentes Rei, & annotandi. 3. 4. D. E.

APPARITOR.

Reus si latitat, exhibendus est per apparitorem. 3. 1. B.

APOSTASIA, APOSTATA.

Apostasiæ crimen non præscribitur. 1. 14. N.
Apostasia in vniuersum religionis Christianæ decreta repudiat. 2. 21. B. O. P.
Apostasia pertinet ad infidelitatem. 2. 21. O.
Apostata dicitur, qui ex Christiano Iudæus factus est. 1. 11. O.
Apostatis Principibus non est obediendum, & quare. 2. 21. P.
Apostatæ à testificando, ac à testamenti factione repelluntur. 2. 21. Q.

APPELLARE, APPELLATIO, APPELLANS.

Sententia executioni demandatur, nisi ab ea fuerit appellatum. 4. 3. A.
Reis non est dandum spatium appellandi antè sententiam. 4. 3. B.
Appellare quoque ante sententiã oportet, & quando. 4. 5. I.
Mortuo Reo, pendente appellatione crimen extinctum est, idem in Accusatore. 1. 11. F.
Appellatio examinabitur super parte bonorum expressè confiscatorum, quamuis relegatus mortuus sit. 1. 11. G.
Destitisse etiam is dicitur, qui in gradu appellationis destitit. 1. 17. G.
Appellatio iniquitatem iudicantium, vel imperitiam corrigit, & nonnumquam etiam benè latas sententias in peius reformat. 4. 5. A.
Appellatio iniquitatis sententiæ querelam continet. 4. 5. C.
Appellatio differt ab in integrum restitutione. 4. 5. D.

A sen-

A sententia non à relatione, seu à consultatione Iudicis est appellandum. 4. 5. E.
Supplicium quoque differendum est, etiamsi damnatus nolit eius appellationem admitti. 4. 5. H.
Appellatio permittitur cum contra sacras constitutiones iudicatur. 4. 5. L.
exemplificatur. M.N.O P.
Constitutiones de recipiendis appellationibus, necne non habent locum in quibusdam causis. 4. 5. R.
Confessus non appellat, è contra qui minimè voce sua confessus sit, aut formidine tormentorum territus sit, contra se aliquid dixerit, appellat. 4. 5. S.
A mulctis inferendis datur appellatio. 4 5. T.
Si contra legis statutum modus mulctandi irrogatur vti contra ius gentium, nullam firmitatem habet, & sine appellatione rescinditur. 4. 5. V.
Appellatio intra spatium decem dierum à sententiæ recitatione, datur. 4. 5. X.
Appellationem intra 30. dies à die sententiæ, partes debent prosequi. 4. 5. Y.
In causis capitalibus, qui idoneos fideiussores non dat pendente appellatione, detinetur in carcere. 4. 5. Z.
Appellationi locus est, quando res iudicata pro sententia intelligitur. 4. 6. C.
Non potest infirmari sententia, à quo congruo tempore non fuit appellatum. 4. 6. G.

APPREHENSIO. vide PREHENSIO.

ARBITER.

Arbiter de publicis delictis cognoscere non potest: 2. 15. C.

ARBITRIVM.

Quæstionis modus est in arbitrio Iudicis. 4. 12. E.
Quando pœna certa non fuerit imposita, nec de consuetudine inferendæ pœnæ ostenditur, arbitrio Præsidis infertur. 3. 1. S.
Facti quæstio in arbitrio Iudicantis est. 4. 12. A.
Qui de crimine extra ordinem cognoscit, arbitrariam potest infligere pœnam. 4. 12. E.

debet prius constare de testamento perfecto. 2. 29. B.

ASSASSINIVM.

Assassinium pecunia, & mandato patratur. 2. 24. C.

ASTROLOGVS.

Astrologus consultus, aliquem furem dixerit, qui non erat, punitur pœnis Constitutionum, non iniuriarum. 2. 11. O. P.

ATROCITAS.

Iudicium criminale instituitur propter atrocitatem criminis. 1. 4. C.

Iniuria atrox, quæ, & qualis sit: 2. 10. X.

Locus vulneris atrocitatem iniuriæ facit. 2. 10. Z.

AVDIRE.

Condemnari quis non debet eo inaudito. 3. 4. A.

Qui cum elogio remittuntur, ex integro audiuntur, & quare? 3. 5. G. I.

Iudex debet admonere Reos ante dië auditurus eos. 3. 9. D.

Innocentiam absentis excusantem audiri equum est. 3. 9. L.

Completis defensionibus Iudex partium allegationes audire, & illas examinare debet. 3. 10. A.

AVRIVM OFFENSIO. vide OFFENSIO.

AVRVM.

Furti tenetur, qui auro dato postea æs subiecerit. 2. 14. L.

Qui in dando auro æs subiecerit, non furti, sed stellionatus tenetur. 2. 14. L.

AVTHOR.

Aliud est authorem esse delicti, aliud pati delinquere. 2. 9. C.

AVXILIATOR, AVXILIVM.

Auxiliatores durissimis pœnis in crimine raptus puniuntur, immò interfici possunt. 2. 27. I.

Quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio. 4. 1. E.

Pro puniendis delinquentibus Iudices possunt inuocare auxilium militare. 4. 8. EE.

B.

BAPTISMVM.

QVI *bis baptizantur, puniuntur, & quomodo?* 2. 21. G. H.

BARBARVS .

Milites à barbaris remissi restituuntur , si probant se captos fuisse, non transfugisse . 3. 10. I.

BESTIA , BESTIALITAS .

Maghi necari debet,eo modo,quo feræ bestia necatur. 2. 24. Y.
Bestialitatis crimen est cum bestijs fœda commixtio. 2. 27. C.
Bestialitas punitur pœna mortis , & animal comburitur . 2. 27. D. C.

BLASPHEMIA .

Blasphemia quid , & qualis sit . 2. 21. R.
Et quomodo puniatur . ibid. X.
Ludi prophibiti sunt propter Blasphemias . 2. 21. I.

BONA , BONORVM CONFISCATIO .

Bona illius , qui sibi mortem consciuit metu alicuius pœnæ à Fisco vendicantur . I. 3. G. 4. 16. B. C. E.
Accusator si intra tempus statutum accusationem cœptam non fuerit prosecutus punitur infamia, & quarta bonorum parte mulctatur, atq; etiã exilij. I. 10. G. I.
Appellatio examinabitur super parte bonorum expressè cõfiscatorũ, quamuis relegatus mortuus sit. I. 11. G.
Bona in deportatione tacitè confiscata censentur . I. 11. H.
Mortuo deportato,nulla quæstio, etiam super bonis tacitè confiscatis dari potest . I. 11. I.
Pœna bonorum ademptionis ad hæredes non transit, nisi lite contestata , & condemnatione sequuta . I. 11. L.
In crimine maiestatis,& repetundarum bona etiam mortuis Reis Fisco vendicantur . I. 11. M.
Reus maiestatis , & repetundarum nihil ex bonis suis alienare, aut mutare potest . I. 11. M.
Damnati de vi priuata pars tertia bonorum publicatur . 2. 19. BB.
Bona quando confiscantur . 4. 8. B.
Bona confiscanda quomodo sint indaganda . 4. 9. F.
Bona delinquentis mortui non pertinent ad Fiscum, nisi viuens fuerit condemnatus . 4. 9. G.
Bona damnatorum hodie non confiscantur , sed parentibus debentur . 4. 9. I.
In Bonis confiscandis supersedetur, dum hæredes de

Inno-

innocentia eius, qui sibi mortem consciuit docent. 4. 16. G.
Bona eorum, qui mortem sibi consciuerunt, quando ex se crimina confiscationem merentur, Fisco vendicantur. 1. 16. B. C. E.
Qui tædio vitæ, vel doloris impatientia, vitam finiuerit, bona eius hæredibus conceduntur. 4. 16. D.

BONVS.

Vide *in verbo Miles.* 3. 10. T.

C.

CADAVER.

INiuria facta funeri, vel cadaueri testatoris hæredi facta censetur. 2. 11. B.
Cadauera spoliantes qua pœna puniantur. 2. 13. S.
Cadauera damnatorũ non sunt deneganda cognatis. 4. 14. A.
Cadauera damnatorum aliquando non permittuntur sepeliri, & quando. 4. 14. A.
Cadauera deportatorum, vel relegatorum non licet sepeliri alicubi inconsulto Principe. 4. 14. C.

CALLIDITAS. vide DOLVS.

CALVMNIA, CALVMNIATOR.

Calumniæ pœna non facilè minori irrogatur. 1. 15. E.
Calumniari est falsa crimina intendere. 1. 16. A.
Calumniari non statim dicitur accusator, qui non probat. 1. 16. C.
Calumniatores sunt, qui per fraudem alios litibus vexant. 1. 16. B.
In Calumniæ crimen incidit, qui accusatorem summittit, qui instigat, qui mandat, & instruit dando probationes. 1. 16. D.
Calumnia punitur eo tempore, quo de causa iudicatur. 1. 16. D.
Sine Calumniæ timore, de nece filij Pater, & mater accusare possunt. 1. 16. E.
A Calumnia quando excusatur hæres extraneus. 1. 16. F.
A Calumnia quando excusantur tutores, & curatores. 1. 16. G.
Calumniantium pœna infamia est, quando scilicet calumniatus damnatus sit. 1. 16. H.

Calumniatori, litera K. *in fronte imprimitur.* 1. 16. L.
Calumniantis pœna plectitur, qui accusationem alieno nomine intulit. 1. 16. N.
Dominis seruorum per calumniam tortorum, pœna dupli aduersus calumniantem prouidetur. 1. 16. P.
Calumniæ iudicium non solùm in publico iudicio, sed etiam in liberalibus causis exercetur. 1. 16. Q.
De accusatoris absentia, præsente Reo, calumnia pronunciatur. 3. 4. L.

CAPTVRA.

Captura minimè permittitur, nisi post sumptas probationes. 3. 1. A. G.
Vide *in verbo Prehensio.*

CARCER PVBLICVS.

In Carcere nullus coniiciendus est, nisi conuincatur. 3. 1. G.
An in Carcerem quis recipiendus est, an verò militi tradendus Præses æstimare solet. 3. 2. A.
Quando quis carcerari, aut fideiussoribus relaxari debet. 3. 2. C. D.
Qui confessum Reum in carcerem coniectum emiserit, crimini læsæ maiestatis obnoxius erit. 3. 2. E.
Carcer mulierũ debet esse diuersus à carcere virorũ. 3. 2. G.
Qui fracto carcere conspirauerunt, vt euaderent, qua pœna puniantur. 3. 2. I.
Carcer ad custodiam non ad pœnam inuentus est. 3. 3. A.
Carcer pœna dignorum, & hominum noxiorum est, & officialium non priuatorum. 3. 3. B.
In Carcere detinetur in causis capitalibus, qui idoneos fideiussores non dant, pendente appellatione. 4. 5. Z.
Qui ex carcere dato gladio erupit, pœna capitis punitur. 4. 8. Z.
Vide *in verbo Vincula.*

CARCER PRIVATVS.

Nemini licet priuatam exercere custodiam. 3. 3. E.
Committens crimen priuati carceris maiestatis crimen committit. 3. 3. E.
Committens priuati carceris crimen qua pœna punitur. 3. 3. F.

Adul-

Adulterum cum uxore captum, non potest à marito retineri, nisi per horas viginti. 3. 3. G.

CARNIS DELICTA.

Carnis delicta quinquennio præscribuntur. 1. 14. D. E. F.
Carnis delicta quotuplicia sint. 2. 27. K.

CASVS.

An Casu, an consulto in delictis considerari debet, vt pœna iusta eligi, aut temperamentum admitti debeat. 3. 10. L.

CASVS FVRTVITVS, VEL IMPROVISVS.

Qui casu fortuito occidit, de homicidio non tenetur. 2. 23. T.
Quæ ex improuiso casu accidunt fato non noxæ imputantur. 2. 23. S.

CAVPO.

Caupones tenentur de furto facto in eorum Cauponis, & quomodo, & quando. 2. 4. V. X. Z.

CAVSA.

Causarũ notionẽ Iudices diligentèr debent vrgere. 1. 10. L.
Causa, quæ agitatur in consistorio Principis manet intacta donec ipsam faciat introduci. 1. 10. M.
Causa ciuili terminata, criminis fieri potest indago. 1. 12. L.
Causa eius, qui puerum ingenuum vendidit ibi cognosci debet, vbi degit. 2. 25. BB.
Causa ad maiorem potestatem referenda est. 3. 5. C.
Causæ cognitio dicitur, quando de capitali crimine quæritur. 3. 6. A.
Causarum sicut negotiorum merita partium assertione per litis contestationem panduntur. 3. 6. D.
Qui de causa capitali arguitur verisimile non est, quod nolit se defendere. 3. 9. H.
In Causis capitalibus, qui idoneos fideiussores non dant pendente appellatione, detinentur in carcere. 4. 5. Z.
Eo tẽpore, quo de causa iudicatur calumnia, punitur. 1. 16. D.

CAVSAE DELICTORVM.

Si de Causa delicti non constet, potest nihilominus tortura repeti in Reo conuicto, vel confesso. 3. 14. I.
De causa in primis propter quam delictum patratur

in omnibus delictis inspici debet, & quare? 3. 10. N.
Causæ delinquendi multæ sunt . 3. 10. O. P. Q. R. S. T.
Causa delicti potest esse inimicitia capitalis . 3. 10. Q.

CAVTIO.

Mulieres etiam iuratoria cautione relaxantur donec causa finiatur . 3. 2. F.

CAESARIS RATIONALE.

A Cæsaris rationale differt Procurator Fiscalis, & quomodo . 1. 3. F.
Rationale præsente, coram Pratore Prouinciæ conuenitur Colonus rei priuatæ Principis . 1. 9. M.

CERTVM.

Certum quid iniuria factum sit in actione iniuriarum dicendum est . 2. 10. T.

CINIS.

Cineres exustorum peti possunt, vt sepulturæ tradi possint . 4. 14. B.

CIVITAS.

Ciuitatum defensores, Reos sibi oblatos sub idonea persecutione, ad Iudicem dirigere debent . 3. 1. E.

CLAMOR.

Euidentia patrati criminis non indiget clamore accusatoris . 1. 4. H.

CLARISSIMVS.

Clarissimi intra Prouinciam vbi deliquerint conueniri debent . 1. 9. I.

CLEMENTIA.

Gloria seueritatis, aut Clementiæ affectanda non est. 4. 7. I.

COACTIO, COERCITIO.

Qui sint illi, qui coactè, confitentur . 4. 1. R.
Coactio non stat in solis verbis . 4. 1. R.
Coactè confessis, fides non est adhibenda. 4. 1. S.
Coercitio delicti est pœna . 4. 7. A. 4. 7. D. 4. 8. D.
Declaratur . B. I. L. N. Q. T.
Coercitio corporis est flagellorum castigatio, vinculorum verberatio, fustium admonitio . 4. 8. T.
Coercetur litis damno, qui Iudici non obtemperat . 4. 10. D. F.
CODICILLI. *Qui Codicillis compositis per scelus*

recusando defensiones pœnam non euitant. 2.20.CC.

COETVS ILLICITVS.

Cœtus illicitus contra religionem crimen extraordinarium est. 2. 13. F.

Vide *in verbo Collegium*.

COGITATIO.

Cogitationis delictum quale sit. 2. I. D. E. F.

COGNITIO.

Cognitionem priuatæ abolitionis Præses alteri demandare non potest. I. 13. N.

Qui cognoscit de crimine extra ordinē, quam sententiā vult, vel leuiorem, vel grauiorem ferre potest. 2. 13. A.

Crimina, quæ extra ordinem cognoscuntur, multiplicia sunt, & quæ, & qualia. 2. 13. B. C. D. E. F. I.

Cognitio causæ dicitur, quando de capitali crimine quæritur. 3. 6. A.

Cognosci argumentis potest, quod liquidè constare non potest. 3. 10. T.

Cognitionem dati Iudicis non moratur, scriptum per errorem. 3. 10. V.

COLLEGIVM.

Collegia qualibet probibentur, præter Religionis causam. 2. 13. G. H.

Sola Collegia illicita coerceri debent, & qua pœna puniantur. 2. 13. H. I.

Vide *in verbo Cœtus*.

COLONVS.

Colonus rei priuatæ Principis *coram Prætore Prouinciæ præsente Rationali conuenitur.* I. 9. M.

COLLVCTATIO.

Qui in colluctatione, vel pancratio alium occiderit, non tenetur Aquilia. 2. 9. T.

COLLVDENS, COLLVSIO.

Collusio proprius accedit præuaricationi. I. 15. A.

Collusio est latens, & fraudulenta conuentio facta inter Reum, & accusatorem. I. 15. B. M. N.

Collusio pœna stellionatus plectitur. I. 15. O.

Qui collusionem fecerit in necem alterius stellionatus

tus tenetur. 2. 14. S.
Vide in verbo Impostura.

COMEATVS.

Relegato nemo potest dare Comeatum, vel remeatum, nisi Princeps. 4. 8. 5. quare. 4. 15. M.

COMES.

Qui puero stuprum abducto, corrupto Comite persuaserit perfecto flagitio capite punitur. 2. 13. D.
Comites corrupti summo supplicio afficiuntur. 2. 13. D.

COMMODATVM.

Is, qui vtendum aliquid accipit, si illud alij commodauerit furti alligatur. 2. 3. D.
Furtum in commodato consistit in non existimatione Dominum permissurum. 2. 3. H.

CONCEPTIO.

Medicamentum præbens ad Cenceptionem, ex quo qui accepit decessit, punitur propter malũ exẽplũ. 2. 24. V.

CONCVBINATVS.

Concubinarum vsus fornicatio est. 2. 27. A.
Concubinatus crimen quid sit. 2. 27. C.
Concubinam habere pœnes se nemo potest, constante matrimonio. 2. 27 C.
Concubinatus quomodo puniatur. 2. 27. D.

CONCVSSIO.

Concussio si interueniat sublato Præsidis iussu, est contra publicam securitatem. 2. 13. T.
Concussionis iudicium licet publicum non sit, publico tamen iudicio vindicari potest, & quando. 2. 13. V.

CONDEMNATIO.

Nisi viuens fuerit Condemnatus, bona delinquentis mortui non pertinent ad Fiscum. 4. 9. G.
Quem condemnauit Præses restituere non potest. 4. 15. M.
Nisi condemnatione sequuta, pœna bonorum ademptionis ad hæredes non transit. 1. 11. L.
Condemnatio quamuis non fuerit sequuta pœna delicti aliquando incipit ab hærede. 1. 11. M.
Condemnari quis non debet eo inaudito. 3. 4. A.
Condemnari debet Reus absens; post trinum, vel

vnum pro trino edicto peremptorio, vt præsentiam sui faciat. 4. 3. F G.

Condemnationem, vel absolutionem sententia, vt iusta sit, continere debet. 4. 3. L.

Condemnatus ille dicitur, qui ritè condemnatus sit. 4. 3. M.

CONDITIO.

Delicta puniuntur non secundùm conditionem Rei tempore sententiæ, sed secundùm conditionem Rei tempore delicti. 4. 8. DD.

CONFESSIO CONFESSVS.

Qui confessum in vinculis coniectum emiserit, crimini læsæ maiestatis erit obnoxius. 3. 2. E.

Confessio extraiudicialis sola non facit indicium ad torturam. 4. 13. H.

Confessiones Reorum in tormentis habitæ pro exploratis facinoribus haberi non debent. 3. 12. A.

Vltro confitenti non semper fides habenda est. 3. 12 B. 2. 29. E.

Confessio Religionem iudicantis debet instruere. 3. 12. A.

In Confessione habita in tormentis requiritur perseuerantia, & quare. 3. 12. D. E. F.

Confessio ficta infamat. 2. 27. SS.

Confessus in tormentis, si reuocat confessionem repeti in tortura potest, & quoties. 3. 12. H.

Reus confessus in vincula publica conijciendus est. 3. 2. E.

Prætor intendere debet, vt Reus ex sua responsione, vel confitendo, vel mentiendo se oneret. 3. 5. L.

Confessorum alij sunt, qui vi tormentorum, alij, qui vltrò confitentur, & qui. 4. 1. B. C. D.

Confessus de homicidio licet non occiderit tenetur lege Aquilia, si verè homo occisus sit, & quare. 4. 1. F. G. H.

Confessi pro iudicatis habentur, & suis confessionibus quiescere debent. 4. 1. I.

Confessus à sua confessione sine causa non debet recedere, & quare, & quando. 4. 1. I. L. M.

Confitenti licitum est pœnitere, si iusto errore ductus sit, & quando. 4. 1. N. O. Q.

Qui sint qui coactè confitentur. 4. 1. R.

Coactè Confessis fides non est adhibenda. 4. 1. S.

Con-

Confessis ad societatem scelerum vocantibus eos, à quibus apprehensi, & custoditi sunt, non est credendum. 4. 1. S.

Iudices sententiam proferre non debent, nisi Reus fuerit confessus, aut conuictus, aut delictum fuerit notorium. 4. 1. Z. AA. BB.

Confessus non appellat, è contra qui minimè voce sua confessus sit, aut formidine tormentorum territus sit, contra se aliquid dixerit, appellat. 4. 5. S.

CONFISCATIO.

Bona quando confiscantur. 4. 8. B.

Confiscatio bonorum dicitur, quando Fisco bona delinquentis applicantur. 4. 9. A.

Confiscatio bonorum proscriptio appellatnr. 4. 9. B.

Confiscatio duobus modis fieri potest, vel principaliter, vel in consequentiam, & quomodo. 4. 9. B. C D.

Non confiscantur anniculariæ, sed probibentur à Præsidibus, vel à Nuncijs accipi. 4. 9. H.

Confiscantur bona in crimine læsæ maiestatis 4. 9. L.

In confiscandis bonis numerus filiorum attendendus est. 4. 9. M.

Reliqua *in verbo Bonorum Confiscatio.*

CONFVGERE.

Trahentes eos, qui ad Ecclesiam confugiunt, qua pœna puniantur. 2. 22. G.

CONIECTVRA *Quid sit.* 2. 31. N.

CONSENSVS.

Non quilibet metus ad reuidenda ea, quæ consensu terminata sunt sufficit, & qualis. 2. 19. F.

Consensu partium abolitio proponi potest. 1. 10. I.

CONSILIVM.

Qui turbæ, seditionisue faciendæ consilium inierint, hominesq; armatos babuerint, de vi publica teneantur. 2. 19. P.

CONSPIRATIO.

Qui fracto carcere conspirauerunt vt euaderent, qua pœna puniantur. 3. 2. L

CON-

CONSTARE.

Constare prius de testamento perfecto oportet, cum quis de falso legato sibi ascripto arguitur. 2. 29. E.
Constare prius oportet de crimine, antequam pœna Reis irrogetur. 2. 29. F.
In furto oportet etiam constare de corpore delicti. 2. 29. G. H.
In delicto prævaricationis non prius accusatur quisquam de prioris accusatoris prævaricatione constiterit, & de crimine pronunciatum fuerit. 2. 29. M.
Constare debet de furto dolo malo patrato. 2. 30. A.

CONSTANTIA.

Qua constantia, qua trepidatione Reus ex eius sermone dicat, pensandus est. 3. 5. I.

CONSTITVTVM. *vide verbum* EXAMEN.

CONSTITVTIO.

Cum contra Constitutiones iudicatur appellatio permittitur. 4. 5. L.
Exemplificatur. M. N. O. P.
Constitutiones de recipiendis appellationibus, nec ne non habent locum in quibusdam casibus. 4. 5. Q.

CONSVETVDO.

Quando certa pœna non fuerit imposita, nec de consuetudine inferendæ pœnæ ostenditur, arbitrio Iudicis punitur. 3. L. S.

CONSVLTATIO.

Consultationis exemplum Principi referendum, partibus edendum est. 4. 2. B. C.
A Consultatione non est appellatio. 4. 5. E.
Ab interlocutione de Principe consultando prouocari non debet, nisi post rescriptum. 4. 5. E.

CONTEMNERE.

Reus omninò tacens, & non respondens contumax habetur, & vti negans Prætorem contemnere videtur. 3. 5. M.

CONTESTATIO CRIMINIS.

Vt delictum deductum sit in iudicium oportet illud cum Reo contestari. 3. 6. C.
Vide *in verbo Litis Contestatio.*

CON-

CONTESTATIO CRIMINIS.

Vt delictum deductum sit in iudicium, oportet illud cum Reo contestari. 3. 6. C.

Vide *in verbo litis contestatio*.

CONTINENTIA CAVSARVM.

Continentia causæ diuidi non debet ratione pluriũ delinquentium. 1. 9. E. F. G.

CONTRECTATIO.

Contrectatio furti immediatam rei ablationem significat. 2. 3. E.

Contrectationis verbum non ita crasse accipiendum est, vt semper rem loco moueri significet. 2. 3. G.

CONTVMELIA.

Ad differentiam contumeliæ iniuria accipitur, vt quid non iure factum. 2. 9. C.

Iniuria est delictum, quo quis alium inuitum contumelia immeritò afficit. 2. 10. A. B. C. D.

CONTVMAX.

Contra Contumaces, qui neq; denunciationibus, neq; edictis obediunt, sententia pronunciari oportet. 3. 4. G.

Contra absentes Contumaces melius est pecuniarias pœnas, vel eas, quæ existimationem contingunt statui. 3. 4. G.

In contumaces absentes pœna metalli, vel capitis non est irroganda. 3. 4. G.

Reus omninò tacens, & non respondens contumax habetur, & vti negans Prætorem contemnere videtur. 3. 5. M.

Contumax Reus quis dicatur. 4. 10. A.

Pœna in contumacem, seù in latitantem exequenda venit, nisi infra annum copiam sui faciat. 4. 10. B.

Contumacia pœnam cumulat, & quare. 4. 10. E.

Contumacia pœnam non patitur, quem aduersa valetudo impedit. 4. 10. G.

CONVENIRE.

Conueniri debent Clarissimi intra Prouinciam vbi deliquerint. 1. 9. I.

Conueniri debent illustres coràm Principe. 1. 9. L.

Con-

Conuenitur Colonus rei priuatæ Principis coràm Prætore Prouinciæ præsente Rationali. 1. 9. M.

CONVINCERE, CONVICTVS.

Nisi quis conuincatur in carcere coniiciendus est. 3. 1. C.

Accusator debet suam intentionem probare, vt Reum conuincat. 3. 5. B.

Ad conuincendum Reum, quæ requirantur. 4. 1. V.

Conuictis, confessisq; ad societatem scelerum vocantibus eos, à quibus apprehensi, & custoditi sunt, non est credendum. 4. 1. S.

Conuicti sunt illi, qui idoneis testibus superati sunt. 4. 1. T.

Conuictus celeri expeditione expediendus est, & quomodo. 4. 1. X Y.

Iudices sententiam proferre non debent, nisi Reus fuerit confessus, aut conuictus. 4. 1. Z. AA. BB.

COPIA INDICIORVM.

Reo præsenti publicanda sunt indicia, & illorum copia tradendæ, vt facultatem habeat se defendendi. 3. 7. A.

Iudex à quo debet transmittere Reum ad Iudicem, ad quem, cum actorum copia. 4. 5. Z.

CORPVS OCCISI.

An Corpus occisi solùm æstimari debeat quàti fuerit cum occidatur, an potius quanti interfuit nostra non esse occisum. 4. 3. H.

Corporis coercitio est flagellorum castigatio. 4. 8. T.

Delictum dicitur nocere, eo quia ad ea, quæ in corpus admittuntur, refertur. 2. 1. B.

Qui corpus defuncti transuexerunt, non puniuntur. 1. 7. D.

CORPVS DELICTI.

Corpus delicti, dupliciter consideratur. 2. 29. B.

Corpus delicti appellatur contemplatio facti criminosi. 2. 29. B.

De Corpore delicti oportet in furto constare. 2. 29. G.H.

CREDERE.

Credendum est testimoniis non testibus. 2. 30. L.

Morienti non creditur, nisi probetur. 2. 31. I.

Qui bonus miles antè existimatus est propè est, vt affirma-

affirmationi eius credatur. 3. 10. T.
Non creditur conuictis, & confessis contra socios. 4. 1. S.

CREDITOR.

Propter creditoris calliditatem stellionatus datur. 2. 14. P.
Reo administratori potest post sententiam concedi spatium, vt creditori velocius rationes reddat. 4. 3. E.
Contra Creditores potest se tueri Restitutus ad dignitatem, non autem ad bona. 4. 11. H.

CRIMEN.

Crimen morte illius, qui se interficit finitur, non autem pecuniaria quæstio. 1. 3. H.
Crimina plura in accusatione deducta Iudex super vtrisq; non separatim iudicat. 1. 5. N.
De Crimine publico accusatus ab vno potest ab alio deferri. 1. 5. M.
Criminis socius alium socium accusare non potest.
Crimen cum pœna extinguitur morte Rei. 1. 11. B. 1. 6. O.
Crimen maiestatis etiam post morte instaurari solet. 1. 6. P.
De criminibus ijsdem accusari quis non debet, quibus liberatus est. 1. 6. R.
Limita in certis casibus. ibidem, S.
De criminibus omnibus, siue grauibus, siue leuibus accusatio institui potest. 1. 7. A.
Crimina leuia de plano discuti debent. 1. 7. A.
Qui crimen delatum intra biennium non peragit, nunquam postea illud deferre permittitur. 1. 10. B.
Crimine extincto quoad vnum delinquentem, non est extinctum quoad alium de eodem crimine postulato. 1. 11. E.
Criminis indago fieri potest, ciuili causa terminata. 1. 12. L.
Qui crimen intendit nō habet licentiam mentiendi. 1. 16. O.
Crimen nullum committit, qui aggressorem, vel percussorem ad se venientem occiderit. 2. 23. Z.
De Crimine prius constare oportet antequam pœna Reis irrogetur. 2. 29. F.
Crimen manifestis indicijs debet comprobari. 2. 31. D. E.
Pro Crimine capitali seruus in vinculis stare debet donec causa finiatur. 3. 2. H.

Crimen in iudicium deductum non videtur si tantùm de eo simplex informatio habita fuerit. 3. 6. C.
Crimen in iudicium deductum non videtur, quod ex solo Rei examine in notionem venerit. 3. 6. C.
Criminibus detectis vltio differenda non est. 4. 3. B. E.
Iuxta Criminis qualitatem in sceleratos, & noxios sententia proferri debet. 4. 3. B.
Non Criminis genus, sed sola sententia spectatur. 4. 8. M.
De crimine capitali transigere potest, excepto adulterio. 4. 11. N. O.
Qui de crimine extra ordinem cognoscit, arbitrariam potest infligere pœnam. 4. 12. E.
Qui metu criminis mortem sibi consciuerit hæredem non habent. 4. 16. A.
Quando crimina ex se confiscationem merentur bona eorum, qui mortem sibi consciuerunt Fisco vindicantur. 4. 16. B. C. E.

CVLPA.

Culpa Reus est, qui opera malorum hominũ vtitur. 2. 4. Z.
Culpa dicitur, cum qua diligenter prouideri potest non prouidetur. 2. 9. D.
Culpa leuissima in lege Aquilia sufficit. 2. 9. E.
Delictum, an sit verè delictum, aut quasi, hoc est culpa patratum inspici debet. 3. 10. D.

CVRATOR.

Curator adultam sibi, vel filio suo in matrimonio collocauit, infamis est. 2. 27. SS.
Curatores, & tutores quãdo excusantur à calumnia. 1. 16. G.

CVSTODIA.

Custodia Reorum multiplex, quæ, & qualis. 3. 3. A.
Custodiæ appellatione solùm publica accipitur non priuata. 3. 3. C.
Qui in custodiam sine accusatoribus recepti sunt, quæstio de eis habenda non est. 3. 10. L.
Declara. ibidem.
Qui eum, quem custodiebat deseruit, capite punitur. 4. 8. Z.

DAMNA-

D.

DAMNATIO, DAMNARI, DAMNATVS.

Post Damnationem aliquando de innocentia constitit. 4. 1. D.
Pro Damnatione, quando res iudicata accipitur, tunc res iudicata pro veritate habetur. 4. 6. D. E.
Damnari quis non debet ex suspicionibus. 2. 30. G H.
Damnati iudicio publico accusare non possunt, quia infames sunt. 1. 5. L.
Supplicium quoq; differendum est, etiamsi Damnatus nolit eius appellationem admitti. 4. 5. H.
Damnatus dicitur, qui non prouocauit, secus si prouocauit. 4. 6. A.
Damnatus vltimo supplicio inter decem dies prouocare potest. 4. 8. F G.
Quoad Damnatorum statum nihil interest iudicium publicum sit, necne. 4. 8. M.
Damnatorum bona hodie non confiscantur. 4. 9. I.
Damnati ad ferrum, vel ad bestias libertatem, & bona amittebant, & sic factionem testamenti non habebant. 4. 15. H.
Vide *in verbo Bonorum Confiscatio.*

DAMNVM.

Delictum generalitèr etiam accipitur, vt ad Damna, quæ in rem fiunt, respiciat. 2. 1. C.
Damnum infert, qui furtim arbores ceciderit. 2. 4. D H.
Qui vocatis hominibus damnum fecerit, de vi bonorum raptorum tenetur. 2. 5. E.
Qui damnum in turba infert, in duplum, vel in simplum tenetur. 2. 5. H.
Damnum à quo datur, scire refert, scilicet, vel à libero, vel à seruo, causa inferendæ pœnæ. 2. 9. A.
Damnum iniuria, & culpa datum requirit lex Aquilia. 2. 9. B.
Damnum ab ademptione patrimonij dictum est. 2. 9. B.
Damnum in l. Aquilia quomodo dicatur iniuria datum. 2. 9. F.
Quamuis furtum damnum sit Aquilia, tamen à fur-

furto discernitur. 2. 9. O.
Si plures damnum dederint omnes tenentur, atque etiam furti. 2. 9. P. Q.
De Damno tenetur mulio, qui per imperitiam impetum mularum retinere non potuit. 2. 9. Z.
Si quis damnũ cæterarum rerum præter hominem, & pecudem occisam, fecerit, Aquilia tenetur. 2. 9. AA. BB.
Damno litis coercetur, qui Iudici non obtemperat. 4. 10. D. F.

DEBITOR.

Qui debitorem vi eximit, eum non liberat, qui pœnam suam soluit. 2. 20. E.
Qui debitorem vi exemptum arguit, docere debet, per exemptionem prædictam factum sit quominus debitor in ius produceretur. 2. 29. I.

DECEPTVS.

Qui deceptus sit, si suam innocẽtiã probat, se liberat. 3. 9. I.

DEDECVS.

In vinculis etiam eos accipimus, qui ita alligati sunt, vt sine Dedecore in publicum apparere non possunt. 3. 3. D.

DEDVCERE.

Exhibere differt à Deducere. 3. 1. S.

DEFENSIO SVI.

Ratio naturalis aduersus periculum, permittit se defendere. 2. 9. N.
Defensor propriæ salutis in nullo peccare videtur. 2. 23. AA.
qui ob tutelam sui, suarumq; rerum fecerit iure fecisse dicitur. 2 24. AA. BB.
Rectè possidens, potest cum moderamine inculpatæ tutelæ vim propulsare. 3. 10. R.

DEFENSIONES.

Qui compositis per scelus codicillis, recusando defensiones, non euitat pœnam. 2. 26. CC.
Reo præsenti publicanda sunt indicia, & illorum copia tradendæ, vt facultatem habeat se defendendi. 3. 7. A.
Defensionum facultas danda est eis, quibus aliquam inquietudinem Fiscus infert. 3. 9. A.

Reus adhibito Aduocato se defendit, pari iure cum accusatore. 3. 9. C.
Verisimile non est, quod qui arguitur de causa capitali, nolit se defendere. 3. 9. H.
Defensionum, aliæ perimunt, aliæ retardant processum, & quæ. 3. 9. O. S.
Defensionibus renunciari non potest. 3. 9. V.
Iudex debet terminum præfigere Reo ad suas defensiones faciendas. 3. 9. X.
Termino præfixo Reo ad defensiones faciẽdas elapso, & Reus non se defenderit, videtur defensioni renunciare. 3. 9. Z.
Declara. ibidem, AA. BB.
Completis Defensionibus, Iudex partium allegationes audire, & illas examinare debet. 3. 10. A.

DEFENSORES CIVITATVM.

Defensores Ciuitatum Reos sibi oblatos sub idonea persecutione ad Iudicem dirigunt. 3. 1. E.

DEFVNCTVS.

Defuncti memoria damnatur. 1. 6. Q.
Qui corpus defuncti in itinere per vicos, aut oppida transuexerunt, non puniuntur. 1. 7. D.
Defuncti necem hæredes non vindicantes, fructus integros reddere coguntur. 1. 8. C.
Iniuria fit non solum viuis, sed etiam Defunctis. 2. 11. A.
Defuncti memoriam in crimine læsæ maiestatis licet accusare. 2. 21. F.

DELEGARE.

Priuatam abolitionis cognitionem Præses demandare alteri non potest. 1. 13. N.

DELICTVM.

Delicta, quæ per officium denunciantur non requirunt inscriptionem. 1. 4. D.
Delicta extraordinaria illa sunt, quorum nomen certum non est, nec pœna certa. 2. 13. A.
Delicta, quæ extra ordinem cognoscuntur, vel sunt contra bonos mores, vel contra Religionem, vel contra publicam securitatem, seu honestatẽ. 2. 13. B. F. I.

Quæ,

Quæ, & qualia sint. 2. 13. B. C. D. E.
Quod in delictis priuatis de dolo est actio, in stellionatus crimine est persecutio. 2. 14. X.
Delicta publica sunt, de quibus ex lege aliqua cautum est. 2. 15. B.
Delicta publica quæ sint. 2. 15. A. D.
Delictorum publicorum multæ dantur species. 2. 15. I.
Delicta in personas ex officio publicas, quæ sint. 2. 17. A.
In Delictis, Iudices non debent emendicatis suffragijs veritatem quærere. 2. 31. I.
In Delicti examine, accerrima fit indago. 1. 1. C.
Delicti fama, seù diffamatio non attenditur, si à maleuolis, vel malignis proueniat. 1. 4. H.
Vt Delictum deductum sit in Iudicio oportet, quod illud cum Reo sit contestatum. 3. 6. C.
Vide *in verbo Crimen.*
Delictum certi hominis puniri oportet. 1. 4. V.
Delictum est actus, quo quis alteri dolosè nocet. 2. 1. A.
Quasi delictum est, quo quis non propriè ex maleficio obligatur. 2. 1. A.
Delictum dicitur, quod noceat, eò quia ad ea, quæ in corpus admittuntur, refertur. 2. 1. B.
Delictum generalitèr etiam accipitur, vt ad damna, quæ in rem fiunt, respiciat. 2. 1. C.
Delictorum omnium, vel in cogitatione, vel in verbis, vel in factis, seù gestis, commissio est, & declarantur. 2. 1. D.
Delictum cogitationis quale sit. 2. 1. D. E. F.
Delicta verborum qualia sint. 2. 1. G. H. I.
Delicta factorum qualia sint. 2. 1. L.
Delicta factis cõmissa multiplicitèr considerantur. 2. 1. L. M. N.
In Delictis refert considerari an consulto, an casu aliquid admittatur. 2. 1. N.
Delicta omnia, vel in personam, vel in rem, vel in rem, & personam patrantur, & quæ. 2. 1. O.
Delicta sunt alterius vtilitatis, atque status, vel publici, vel priuati læsiones. 2. 1. O.
Delicta quædã publica, quædã priuata sunt, & quæ. 2. 1. P.

Delicta omnia, vel in committendo, vel in omittendo consistunt, & quæ. 2. 1. T.
Delictorum alia absoluta, seu positiua, alia respectiua, & quæ. 2. 1. V.
Delicta alia capitalia, alia non capitalia, & quæ: 2. 1. X.
Qui de Delictis pecuniariter agere vult, ad ciuilem Iudicem remitti debet. 2. 2. Y.
Delicta priuata, quædam ordinaria, quædam extraordinaria, & quæ. 2. 2. A.
Delicti authorem esse aliud est, & aliud est pati delinquere. 2. 9. GG.
De Delicto, cuius non remanent vestigia oportet ad esse probationes concludentes. 2. 29. I.
Delictum an sit verè delictum, aut quasi, hoc est culpa patratum, inspici debet. 3. 10. D.E.
Delictum an sit de Iudicis Iurisdictione, inspici debet. 3. 10. C,
Ex delicto Iudicis malè iudicantis oritur actio in factum, quæ ei, qui læsus est competit, sed in hæredem Iudicis non datur. 4. 4. E.
Delicta puniuntur non secundum conditionem Rei tempore sententiæ, sed secundùm conditionem Rei tempore delicti patrati. 4. 8. DD.

DELINQVERE, DELINQVENS.

Delinquente vno mortuo, & extincto crimine, non est extincta accusatio in alio, de eodem crimine postulato. 1. 11. E.
Delinquentes si in aliqua dignitate sint, publicis legibus subiugantur. 3. 10. LL.
Vbi quis deliquit, ibi puniri debet. 1. 9. A.
Delinquentium plurium ratione, continentia causæ diuidi non debet. 1. 9. E. F. G.
Ille verè delinquit, qui spontè, doloue malo delinquit. 3. 10. G:
Clarissimi intra Prouinciam vbi deliquerint conueniri debent. 1. 9. I.
Voluntas delinquendi vti effectus punitur. 2. 16. L.

De-

Delinquere in nullo videtur propria salutis defensor. 1.13. AA.
Delinquendi incentiuum tribuit facilitas veniæ. 4. 11. F.

DENVNCIATIO, DENVNCIATOR.

Contra contumaces, qui neque Denunciationibus, neque edictis obediunt, sententia pronunciari oportet. 3. 4. G.
Denunciatores debent indicijs suis assistere. 1. 4. E.
Qui latrones sciens susceperit; & eos offerre Iudicibus supersederit, supplicio corporali, aut dispendio facultatum punitur. 2. 8. C.

DEPONERE, DEPOSITVM.

Qui depositum susceperit, si abnegat intercipiendi causa, furtum facit. 2. 3. E.
In Deposito quomodo furtum fiat. 2. 3. H.

DEPORTATIO, DEPORTATVS.

In Deportatione tacitè etiā bona confiscata censentur. 1. 11. H.
Deportatione, Ciuitas non libertas aufertur. 4.8. N.P.
Deportatio olim non nisi à Præfecto Vrbis inferebatur. 4. 8. O.
Deportatus iure gentium vtitur, emit enim, vendit, locat, atq; conducit. 4. 8. P.
Deportato mortuo, nulla quæstio etiam super bonis tacitè confiscatis,dari potest. 1. 11. I.
Deportatorum testamenta non valent. 4. 15. H.
Deportati sunt contemptibiliores, quàm relegati. 4. 15. F.
Deportatis in perpetuum bona etiam adimuntur. 4. 15. G.

DEPOSITVM. vide DEPONERE.

DESERTOR.

Aduersus Desertores militiæ ius vltionis omnibus datum est. 2. 24. DD.
Desertoribus Sacramentorū nō conceditur abolitio. 1. 13. X.

DESISTERE.

Desistere dicitur is,qui liti in totum renunciauit. 1. 17. B.C.
Etiam si in gradu appellationis desitit. 1. 17. G.
Tergiuersatio est Desistentia ab accusatione. 1. 17. A.
Desistere non videtur, qui veritate cognita noluit in lite improba perseuerare. 1. 17. D.

N 3 *Mu-*

Mulier, quæ falsò crimen accusauit, si omisit, hoc est destitit, Turpiliano non tenetur. 1. 17. E.
Limita. ibidem. F.
Qui publici iudicij quæstionem deseruerunt, Decurionatus honore non funguntur. 1. 17. H.

DICTVM.

Dictũ vulnerati non sufficit ad torturam, & quare. 4. 13. F.
Dicta ex personis, hominum pensanda sunt. 2. 16. H.

DIES.

Dies triginta repetendi Rei dantur in publica abolitione, & qui, & quales sint. 1. 13. E. F. G P.
Iudex debet admonere Reos ante diẽ auditurus eos. 3. 9. D.
Intra spacium decem dierum à sententiæ recitatione appellatio datur. 4. 5. X.
Intra triginta dies a die sententiæ, partes debent appellationem prosequi. 4. 5. Y.
Reus absens, ad comparendum citandus est, & pro singulis 20. miliaribus vnus dies ei statuendus est. 4. 10. C.

DIFFAMATIO.

Ex diffamatione criminis, iudicium criminale instituitur, & quomodo. 1. 4. H.
Diffamatio delicti non attenditur, si à maleuolis, vel malignis proueniat. 1. 4. H.
Diffamari statum ingenuorum periniquum est. 1. 8. B.
Diffamanti alienum statum terminus assignatur ad probandum de iure suo. 1. 8. B.

DIFFICVLTAS.

Quæ sunt difficilis probationis publica quæstione vindicari oportet. 3. 11. D.

DIGNITAS.

Qui sunt in aliqua Dignitate, in vinculis publicis contineri non debent. 3. 2. B.
Delinquentes, si in aliqua Dignitate sint, publicis legibus subiugantur. 3. 10. LL.
Propter pristinam Dignitatem, quis quæstionem non patitur. 3. 11. H.
Restitutus ad dignitatem, & non ad bona potest se tueri contra creditores. 4. 11. H.

Qui

Qui publici iudicij quaestionem deseruerunt Decurionatus Dignitate non funguntur. 1. 17. H.

DISCRIMEN.

Qui famosam actionem intendit, non debet vagari cum discrimine alienae existimationis. 2. 10 T.

Et quare. ibid. V.

DISCVSSIO.

Iudices delicti qualitatem, plena inquisitione debent discutere. 3. 5. Cl

Discussio causae in quatuor inspectiones distingui potest, & quae. 3. 10. B.

DISPENDIVM,

Prouocatio conceditur à fortunarum dispendio. 4. 5. B.

DISSIMVLATIO.

Legitima abolitio etiam per dissimulationem consequitur. 1. 13. P. Q. R.

Stellionatus tenetur, qui dissimulando res pignori tradit. 2. 14. G.

DIVES.

Qui Diues de repente factus est, non videtur indiciatus. 3. 13. I.

DIVINATIO.

Diuinationem exercens ad iniuriã, gladio punitur. 2. 11. O.

DIVORTIVM.

Mulier, quae visceribus suis post diuortium vim intulit temporali exilio coercetur. 4. 8. CC.

DOCERE.

Iudex non minus ad docendum accusatorem ea, quae detulit, quàm Reum ad purganda quae negat, vrgere debet. 3. 9. B.

DOLVS.

Omnes dolo capaces, accusari possunt. 1. 6. A.

Dolus biennio praescribitur. 1. 14. C.

Stellionatus propter creditoris calliditatem, hoc est dolum, datur. 2. 14. P.

Stellionatus obijcitur ei, qui dolo aliquid fecerit, si aliud crimen non sit. 2. 14. X.

Quod in priuatis delictis de dolo est actio in stellio-

lionatus crimine est persequutio. 2. 14. X.
Quæ dolo malo facta sunt, si de his alia actio, non erit, de dolo actio datur. 2. 14. Z.
Lege Cornelia de sicccarijs tenetur qui hominem dolo malo occiderit: 2. 23. O. P.
Dolus malus in lege Cornelia pro facto accipitur. non lata culpa. 2. 23. O.
Qui edicta dolo malo corrumpit, falsi pœna plectitur. 2. 26. L.
Constare debet de facto dolo malo patrato. 2. 30. A.
Ille verè delinquit, qui spontè, doloue malo delinquit. 3. 10 G.
Non sufficit in facto dolum esse, nisi etiam probetur. 2. 30. B.
Dolus ex indicijs perspicuis probari debet. 3. 10. D.
Falsum nonnisi dolo malo committitur. 3. 10 V.
Quando dolo malo Iudex sententiã dicere dicatur. 4. 4. D.

DOMINVS.

Dominus non tenetur pro delicto serui. 1. 6. H.
Dominus furti actione cum seruo suo habere non potest. 2. 4. Q.
Domino datur arbitrium, an seruos fures pro noxa, an verò æstimationem offerre. 2. 4. S.
Dominus sciens seruum furari, & non probibens, tenetur. 2. 4. T.
Domino sciente, seruus vulnerat, Dominus tenetur. 2. 9. E. HH. II.
Domini scientia pro patientia, accipitur. 2. 9. E.
Et quomodo accipienda est scientia. 2. 9. FF.
Noxalium actionum vis est, vt si damnati fuerint Domini, licitum est eis deditione corporis, quod deliquit euitare litis æstimationem. 2. 9. DD.
Dominus agit pro iniuria facta seruo, & quare, & quando. 2. 11. I.
Domino inuito, serui violentiam committentes, morte puniuntur. 2. 19. X.
Secus si Domini exortatione serui violentiam commiserint, in metallum condemnantur. 2. 19. Z.
Domini violentiam seruis mandantes, quomodo pu-

puniantur. 2. 19. Z. AA.
Quæstio de seruis, quando contra Dominum haberi possit. 4. 5. M. N. O. P.

DOMVS.

Domus quomodo accipiatur. 2. 10. P.
Domus ad meritoria, vel stabula non pertinent. 2. 10. P.
Domus, in qua moneta falsa fabricata sit, proscribitur. 2. 18. D.
Qui Domum præbuerit ad impudicitiam perficiendam capite punitur. 2. 13. D.

DVBITANS.

Præsides Iudicibus de iure non de facto dubitantibus, respondere solent. 4. 2. E.

E.

ECCLESIA.

IN Ecclesia irruens, & Sacerdotibus, & Ministris inferens iniuriam à Prætore punitur. 1. 4. G.
Extrahentes eos, qui ad Ecclesiam confugiunt, qua pœna puniantur. 2. 22. G.
Vti sacrilegi puniuntur, qui vsibus proprijs bona Ecclesiæ applicant. 2. 22 H.

EDERE. EDICTVM.

Exemplum consultationis Principi referendum partibus edendum est, & quare. 4. 2. B. C.
Latitans, seu absens edictis vocari debet. 1. 6. L. 4. 3. F.
Qui edicta dolo malo corrũpit, falsi pœna plectitur. 2. 26. L.
Contra contumaces, qui neque denunciationibus, neque Edictis obediunt, sententia pronunciari oportet. 1. 6. L. 3. 4. G.
Reus absens post trinum, vel vnum pro trino edicto peremptorio admonitus, vt præsentiam sui faciat condemnari debet. 4. 3. F.

EFFECTVS.

Voluntas delinquentis uti effectus punitur. 2. 16. L.

EFFRACTOR.

Effractores puniuntur iuxta delicti qualitatem, nempe si diurni, vel nocturni sint. 2. 5. EE.

ELO-

ELOGIVM.

Non omnes ex bona fide Elogium, hoc est processum conscribunt. 3. 5. F.

Qui cum elogio, seu processu remittuntur, ex integro audiuntur, & quare. 3. 5. G. I.

Vide verb. *Processus*.

EMANCIPATVS.

Emancipatus pœna falsi tenetur, licet iussu patris scripserit legatum. 2. 26. Q. R.

EMENDATIO.

Pœna constituitur in emendationem hominum. I. 10. D.

EMERGERE.

Quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. 4. I. P.

EMITTERE.

Qui Reum confessum in carcerem coniectum emiserit crimini læsæ maiestatis obnoxius erit. 3. 2. E.

EMPTOR.

Emptor rei furatæ tenetur ad restitutionem, nullo recuperato pretio. 3. 9. I.

EPISTOLA.

Epistolis eorum, qui quasi damnatos Reos ad Præsidem remittunt, non est credendum. 3. 5. F.

ERROR.

Milites sibi legatum iussu commilitonis ascribent, non punitur, quia magis errore, quàm malitia fecisse creditur. 2. 26. V.

Scriptum per errorem, cognitionem dati Iudicis non moratur. 3. 10. V.

Confitenti licitum est pœnitere, si iusto errore ductus sit, & quando. 4. I. N. O. Q.

Restitutio in integrum erroris proprij veniæ petitionem, vel aduersarij circumuentionis allegationem continet. 4. 5. D.

Ibi diligentius examinatur, vbi contra hominis salutem per errorem, vel gratiam cognitoris oppressa putatur iustitia. 4. 5. C.

EVIDENTIA.

Euidētia patrati criminis, nō indiget clamore accusatoris. I. 4. H

EXA-

EXAMEN.

In Examine delicti accerrima fit indago. 1. 1. C.

EXCEPTIO.

Exceptiones praeiudiciales, retardant processum. 3. 9. R.
Rebus iudicatis parere debet, nisi excipiatur, quod illud, quod petitur, intus habet. 4. 6. I.

EXCVTERE.

Ex ipsa Rei voce, veritas excutienda est. 3. 5. I.

EXCVSATIO.

Procurator pro excusatione absentis admittitur. 2. 15. I. 3. 4. I. L. 3. 9. M. N.
Excusantem innocentiam absentis audiri aequum est. 3. 9. L.
Excusationes absentium Iudici allegari possunt, & si iustam, rationem habent sententia differtur. 3. 9. N.

EXECVTIO.

Executio iudicati suspenditur, si falsis instrumentis Iudex circumuentus fuerit. 1. 7. I. 3. 10. G.
Sententia executioni demandatur, nisi ab ea fuerit appellatum. 4. 3. A.

EXEMPLVM.

Propter malum exemplum punitur, qui medicamen praebens, ex quo quis decessit. 2. 24. V.
Exemplum consultationis Principi referendum, partibus edendum est, & quare. 4. 2. B. C.

EXIGENS.

Publicanus illicitè exigens ad duplum vel triplum tenetur, atq; etiam extra ordinem punitur. 2. 2. B.

EXHIBERE.

Reus si latitat exhibendus est per apparitorem. 3. 1. B.
De Rei exhibitione Iudex pronunciare debet. 3. 1. B. H.
Tunc Reus exhibendus est, quando de indicijs Iudex fuerit commonitus. 3. 1. C.
Exhibere quid sit. 3. 1. P. Q. R.
Exhibere differt à deducere. 3. 1. S.
Exhibitionis facienda varia sunt exempla. 3. 1. S.
Qui Reum criminis, pro quo satisdedit non exhibuerit punitur poena pecuniaria, & extra ordinē. 3. 1. S.

Qui

Qui rem furatam ab aliquo accipit, illum exhibendo se liberat. 3. 9. I.

EXILIVM.

Accusator si intra tempus statutum accusationem cœptam non fuerit prosecutus, infamia, atque exilio punitur. 1. 10. I.
Mulier vim suis visceribus inferens, quo partum abigat, exilio punitur. 2. 23. E. 4. 8. CC.
Qui adulterum cum vxore inuentum occiderit, exilio, vel relegatione punitur. 2. 23. X.
Exilium infligitur cum quis certo loco stare prohibetur. 4. 8. Q.

EXISTIMATIO.

Qui famosam actionem intendit, non debet vagari cum discrimine alienæ existimationis. 2. 10. T.
Et quare? 2. 10. V.
Contra absentes contumaces, melius est pecuniarias pœnas, vel eas, quæ existimationem contingunt statui. 3. 4. G.
Reus cuius existimationis sit in Ciuitate ad veritatem illuminandam, considerandus venit. 3. 5. I.
Pœnæ non capitales ad existimationem pertinent, & quæ sint. 4. 8. C.
Infamia existimationem personæ lædit. 4. 13. A.
Existimatio est dignitatis illæsæ status legibus, ac moribus comprobatus. 4. 13. B.
Existimatio ex delicto, vel minuitur, vel consumitur, & quando. 4. 13. B.
Existimatio non afficit verbum iniuriosum à Iudice dictum, sed verecundiam affert. 4. 13. D.

EXITVS.

In maleficijs voluntas non exitus spectatur. 2. 23. I.
Melius est occurrere in tempore, quàm post exitum vindicare. 2. 24. CC.

EXPEDIRE.

Conuictus celeri expeditione expediendus est, & quomodo. 4. 1. X. Y.

EXPENSAE, vide SVMPTVS.

EX-

EXPILATOR.

Expilatores alij rerum, alij hæreditatum, illi alienas ædes, aut villas effringunt, & expugnant. 2. 4. HH.

Isti hæreditates expillant, & contra eos furti agi potest. 2. 4. FF. GG.

Qui crimen expillatæ hæreditatis obiecit, & destitit, Turpiliani non tenetur, nec furti, nec iniuria, sed officio Iudicis coercetur. 2. 4. LL.

EXTRANEVS.

Extraneus accusat de adulterio, quando pater, & maritus accusare renuerint. 2. 27. F. G. 4. 11. P.

EXTRAORDINARIVM.

Extraordinaria delicta illa sunt, quorum nomen certum non est, nec pœna certa. 2. 13. A.

Qui extra ordinem de crimine cognoscit, quam sententiam vult, vel leuiorem, vel grauiorem ferre potest. 2. 13. A. 4. 12. E.

Absentes admoniti, vt veniant, si non venerint, ad sumptus tenentur, & extra ordinē puniuntur. 2. 15. E.

Qui Reum criminis, pro quo satisdedit non exhibuerit, punitur pœna pecuniaria, & extra ordinem. 3. 1. S.

F.

FACINVS.

Facinus manifesta fide, atque indicijs publicari oportet. 2. 30. I. 2. 31. A.

Multa facinora sub vno violentiæ nomine continentur. 4. 5. R.

FACTVM.

Factum non consideratur, sed causa faciendi. 2. 3. I.

Dolus malus in lege Cornelia pro facto accipitur non lata culpa. 2. 23. O.

Factum criminosum oculari inspectione contemplari oportet. 2. 29. A. B.

Factum criminosum intelligitur scelere patratum ex ipsomet facto. 2. 29. C. D.

Constare debet de facto dolo malo patrato. 2. 30. A.

Non sufficit in facto dolum esse, nisi etiam probetur. 2. 30. B.

Facti

Facti quæstio in arbitrio iudicantis est. 4. 12. A.

FALSVM, FALSITAS.

Falsitas etiam in re inutili punitur lege Cornelia. 2. 29. D.
Qui falsa testatione vsus est, punitur, si Iudex eius fidem secutus est. 2. 7. H.
Iudicati executio suspenditur, si falsis instrumentis Iudex circumuentus fuerit. 1. 7. I.
Si ciuili quæstioni motæ, quæstio incidat criminalis puta falsi Iudex, qui vtramq; iudicandi potestatem habet vtrumq; simul, dirimere potest. 1. 10. B.
Falsi crimen intendens, morandæ solutionis gratia ad solutionem compellitur. 1. 12. I.
Ad Falsi crimen publica abolitio non pertinet. 1. 13. H.
Falsi crimen vicennio perscribitur. 1. 14. L.
Falsitas cognoscitur etiam post rem iudicatam non obstante præscriptione. 1. 14. P.
Mulier, quæ falsi crimen accusauit, si omisit, Turpiliano non tenetur. 1. 17. E.
Secus si suam, suorumq; iniuriam exequitur. 1. 17. F.
Nummos staneos emere, vendere nemo potest sub pœna falsi. 2. 18. G.
Idem non probibens vendi. 2. 18. H.
Falsi crimen publicum est. 2. 26. A.
Falsum est immutatio veritatis. 2. 26. A. B.
Falsum testamentum id dicitur, quod si adulterinum non esset, verum diceretur. 2. 26. D.
Falsum multis modis committitur, & quot modis. 2. 20. E.
Qui diuersa Reo, & actori testimonia præbuit falsi tenetur. 2. 26. F.
Qui pecuniam accipit pro instruendo Aduocato, seu teste, & alio faciendo, falsum committit. 2. 26. G.
Qui veluti præsentem cum absens sit, scripserit res accepisse, crimine falsi tenetur. 2. 26. H.
Qui duobus eamdem rem vendit pœna falsi tenetur. 2. 26. I.
Qui edicta dolo malo corrũpit, falsi pœna plectitur. 2. 26. L.
Mutatio nominis quando falsi pœna puniatur. 2. 26. M. N.
Falsum distinguitur in falsum, & quasi falsum. 2. 26. P.
Qui sibi ascribit legatum quasi falsum committit. 2. 26. P.

Eman.

Emancipatus pœna falsi tenetur, licet iussu patris scripserit legatum. 2. 26. Q.R.
Pœna falsi, vel quasi falsi deportatio est, & omnium bonorum publicatio. 2. 26. Z.
Seruus committens falsum vltimo supplicio afficitur. 2. 26. Z.
Prodest instrumenti falsi vsu se abstinere, si non fuerit falsi machinator. 2. 26. CC. DD. EE.
Qui simulat, falsum committit. 2. 27. OO.
De scriptura falsa potest criminaliter, & ciuiliter quæri. 2. 26. GG.
Impubes falsi criminis non tenetur, & quare. 3. 9. Q.
Falsum non nisi dolo malo committitur. 3. 10. V.
Citra falsi accusationem non potest transigi in delictis publicis, quæ sanguinis pœnam ingerunt. 4. 11. O.

FAMA.

Fama non sufficit ad torturam sine alijs. 3. 13. G.
Fama, seu diffamatio delicti, non attenditur, si à maleuolis, vel malignis perueniat. 1. 4. H.
Iudex quasi denunciante fama, officij sui debitum exequitur. 1. 4. H.
Qui libello dato Principi famam alienam insecutus fuerit, iniuriarum actione tenetur. 2. 12. C.
Famæ damnum, personæ viliori non est iniuria. 1. 10. I.

FICTIO.

Simulatio est fictio eius, quod non est, decipiendi causa, veritatis specie. 2. 27. HH.
Figmentum donationis non præstat impedimentum emptioni. 2. 27. LL.

FIDEIVSSIO, FIDEIVSSOR.

Qui publicum iudicium instituit fideiussorem de exercenda lite dare debet. 2. 15. E.
Qui Reum criminis, pro quo satisdedit non exhibuerit punitur pœna pecuniaria, & extra ordinem. 3. 1. S.
Quando quis carcerari, aut fideiussoribus relaxari debeat. 3. 2. C. D.
Mulieres, vel fideiussoribus creduntur, vel iuratoria cautione relaxandæ. 3. 2. F.

In

In causis capitalibus qui idoneos fideiussores non dat pendente appellatione detinetur in carcere. 4. 5. Z.

FIDES.

Qui falsa testatione vsus est, punitur, si Iudex eius fidem secutus est. 1. 7. H.
Qui iudicat magis scire debet quanta fides habenda sit testibus. 3. 10. EE.
Iudices semper id sequantur, quod conuenit eos ex fide eorum, quæ probantur, sequi. 3. 10. Z.

FILIVS, FILIA,

Filij contra parentes accusationem instituere non possunt. 1. 5. S.
Filius furans patri, habens peculium potest à patre conueniri actione ciuili in factum. 2. 4. F.
In confiscadis bonis numerus filiorũ attendendus est. 4. 9. M.

FINES, SEV TERMINI.

Fines frangentes debent dicere causam, cur fregerunt. 4. 15. C.
Fines frangentibus datur venia, & quando. 4. 15. C.
Qui finium terminos propulerunt puniuntur iuxta personarum, & negotij qualitatem. 4. 12. C.

FISCVS.

Fiscus manifestis probationibus Reum de delicto ostendere debet. 2. 30. I.
Fisco debet copia fieri experiundi contra Reum. 3. 1. Q.
A Fisco nulla pœna peti potest, priusquam de crimine constet. 2. 29. E.
Fiscus, seu Procurator Fiscalis iudicio assistit, & ad eum spectat, vt delicta puniantur. 1. 3. A.
Sine Fisci Procuratore, nullus pœnis affici debet. 1. 3. D.
Fiscus pœnarum executor est. 1. 3. E. I.
Procurator Fiscalis à Rationale Cæsaris differt, & quomodo. 1. 3. F.
Reus non debet Fisco sua arma prabere, sicut nec Fiscus debet probationem à Domo Rei sumere. 2. 30. D. E.

FLAGRANS CRIMEN.

Qui in flagranti comprehenditur capi potest absq; eo, quod Iudex pronunciet. 3. 1. I.

FORNICATIO.

Fornicatio dicitur omnis immunda pollutio, cuiuslibet illiciti coitus. 2. 27. A.

Fornicatio specialitèr intelligitur in vsu viduarum, vel meretricum, vel concubinarum. 2. 27. A.

FORVS.

Forus locus iudicij dicitur. 1. 1. M.

Forum Rei accusator sequitur. 1. 1. N. 1. 9. C.

Forus Iudicij differt à Territorio. 1. 1. M.

Miserabiles gaudent fori electione. 1. 9. M. N.

FRATER.

Frater contra fratrem in magnis criminibus non accusat, secus in leuioribus. 1. 7. E. F.

FRAVS.

Fraus dicitur in Iudice, & aduersario; præuaricatio in Aduocato. 1. 15. G.

Fraudem pro pœna, antiqui ponere solebant. 4. 7. B.

Fraus sine pœna esse potest, pœna autem non sine fraude. 4. 7. C.

Fraus est ipsa noxia, & quasi pœna quædam præparatio. 4. 7. C.

FVGA.

Præmium conceditur ei, qui renunciauit seruos fugitiuos. 4. 13. G.

Seruum in fuga constitutum, neque vendi, neque donari licitum est. 2. 25. X.

Aliud est abesse, aliud in fuga esse. 2. 25. Z. AA.

Lata fuga est omnium locorum interdictio, præter vnum, & relegatio dicitur. 4. 8. Q. R.

FVR, FVRTVM.

Res furtiua penes aliquem reperta, non facit indicium, & quæ requirantur. 3. 13. I.

Fures à furto denominantur, & qui sint fures. 2. 3. A.

Qui furti faciendi causa conclaue intrauerit, nondum fur est. 2. 3. F.

Fures directarij sunt, qui in aliena cœnacula se dirigunt. 2. 4. CC.

Fures Dardenarij sunt, qui annonarias merces

emunt, & illas supprimũt, donec carius vendãt. 2. 4. DD.
Fures Balnearij sunt, qui in Balneo quid surripiunt. 2. 4. EE.
Furum pœnæ quæ sint. 2. 4. MM.
Fur nocturnus, vt occidi possit, quæ requirantur. 3. 10. S.
Quando actio furti per electionem iudicij censeatur sublata, & in pecuniariam redacta. 1. 12. G.
Furti tenetur, non qui nouit, sed qui celat furem. 2. 1. T.
Qui furti agit subscribere se debet, & quare: 2. 1. BB.
Hæredes non tenentur actione furti, sed ad exhibendum, si possideant. 2. 2. C.
Hæredes furis tenentur insolidum, vel in quantum ad eos peruenit. 2. 2. D.
Hæres furti agere potest, atq; etiam lege Aquilia. 2. 2. F.
Qui hominem surripuerit, & occiderit, & furti, & Aquilia tenetur. 2. 2. G.
Furtum nondum ad res inanimatas, verum etiam ad animatas refertur. 2. 3. B.
Furtum tripliciter patratur, & quomodo. 2. 3. B.
Furtum per contrectationem quid sit. 2. 3. C.
Qui vtendum aliquid accipit, si illud alteri commodauerit, furti obligatur. 2. 3. D.
Vsus rei alienæ, cum lucro facit furtum. 2. 3. D.
Furti tenetur, qui rem amouet, vt alteri donet. 2. 3. D.
Furti contrectatio immediatam rei ablationem significat. 2. 3. E.
Qui depositum suscepit, si abneget intercipiendi causa furtum facit. 2. 3. E
Furtum etiam committitur, licet res loco non amoueatur. 2. 3. G.
Furtum non facit, qui rem Domino volente attingit. 2. 3. H.
Furtum in commodato, consistit in existimatione, Dominum non permissurum. 2. 3. H.
Furtum in deposito quomodo consideretur. 2. 3. H.
Furtum an committatur in Ancilla meretrice, causa libidinis furata. 2. 3. I.
Quid in meretrice. 2. 3. I.

Fur-

Furtorum genera duo sunt manifestum, nec manifestum, & quæ. 2. 4. A. B C.
Furtorum species multæ, & quæ. 2. 4. D.
Accusatio de vilioribus rebus furatis non est admittenda. 2. 4. D.
Furta domestica quæ sint. 2. 4. D.
Furtum ratione contignationis punitur in duplum. 2. 4. G.
Furta damni illati puniuntur, vel Aquilia, vel furti actione. 2. 4. I. L. M.
Serui quando de furto teneantur. 2. 4. P.
Dominus furti actione cum seruo suo habere non potest. 2. 4. Q.
Emptor rei furatæ tenetur ad restitutionem nullo recuperato pretio. 3. 9. I.
Qui alienum quid iacens in terra lucrifaciendi causa sustulit, furti tenetur. 2. 26. QQ.
Domino datur arbitrium an seruos fures pro noxa, an verò æstimationem illorum offerre, & qualem. 2. 4. S.
Dominus sciens seruum furari, & non prohibens, tenetur. 2. 4. T.
Aquilia à furto discernitur, quamuis furtum damnum sit. 2. 9. O.
Qui de manu alicuius nummos excusserit; quando teneatur de furto. 2. 9. O.
An plures damnum dantes, teneantur omnes de furto. 2. 9. P. Q.
Furti tenetur, qui auro dato postea æs subiecerit. 2. 14. L.
In Furto etiam oportet constare de corpore delicti. 2. 29. G. H.
Qui rem furatam ab aliquo accipit illam exhibendo, se liberat. 3. 9. I.
De furti actione, vel plagij, si altera prius fuerit intentata, per alteram retractatur. 3. 9. T.
Qui se simulat creditorem, si quid accipit furtum committit. 2. 26. PP.

FVRIOSVS:

Furiosus, & impubes iniuriam facere non solent, pati autem possunt. 2. 10. A.

Furiosus vel infans si hominem occiderit lege Cornelia non tenetur. 3. 9. PP.
Furiosi verè tales immunes sunt à pœna, si deliquerint. 3. 10. 11.
Furiosi qui interuallis quibusdam sensu saniores sunt, si deliquerint, puniendi sunt, & quomodo. 3. 10. 11.

G.

GLADIVS.

PLus est hominem veneno necare, quàm gladio occidere. 2. 24. T.
Gladij pœna, capitis pœna dicitur. 4. 8. H
Qui ex carcere dato gladio, erupit, pœna capitis punitur. 4. 8. Z.

GLORIA.

Gloria seueritatis, aut clementiæ affectanda non est. 4. 7. I.

GRASSATORES.

Vi bonorum raptorum tenentur Grassatores. 2. 5. O.
Grassatores sunt qui viatores impetu gradiendi adoriuntur. 2. 5. S.
Grassatores si cum ferro aggrediuntur, capite puniuntur. 2. 5. S.

H.

HAERES, HAEREDITAS.

HAEres prohibens funerari ab eo, quem testator elegit non punitur. 1. 7. C.
Hæredes non vindicantes necem defuncti fructus integros reddere coguntur. 1. 8. C.
Hæredes accusatorum non coguntur prosequi eorum accusationem. 1. 8 E.
Pœna bonorum ademptionis ad hæredes non transit Declara. 1. 11. L.
Hæres extraneus, quando excusatur à calumnia. 1. 16. F.
Hæredes non tenentur ex delictis priuatis: declara. 2. 2. C.
Hæredes non tenentur actione furti. 2. 2. C.
Hæredes furis tenentur insolidum, & quando. 2. 2. D. & 4. 17. B. C. D.
Iudicia pœnalia semel accepta, in hæredes transmitti possunt. 2. 2. E.

Hæres furti agere potest, atque etiam lege Aquilia. 2. 2. F.
Hæredi actio iniuriarum non competit. 2. 2. F.
Declara. 2. 11. A.
Depopulantes hæreditates duplicatione in factum coercentur. 2. 4. R.
Hæres potest de fide scripturæ quæri. 2. 26. FF.
In Hæredem Iudicis malè iudicantis nō datur actio in factum. 4. 4. E.
In Hæredes non possunt transire actiones pœnales. 4. 17. A.

HAERESIS, HAERETICVS.

Hæresis peruersum dogma habet: 2. 21. A.
Hæresis publicum crimen est. 2. 21. E.
Inquisitio contra Hæreticos etiam post eorum mortem institui potest. I. II. N. 2. 21. F.
Hæretici qui sint. 2. 21. C.
Hæreticis nihil ex moribus, nihil ex legibus commune est cum cæteris. 2. 21. D.

HOMICIDA, HOMICIDIVM.

Qui conceptum in vtero per abortum deleuerit, homicida est. 2. 23. G.
Qui vulnerat animo occidendi pro homicida damnandus est. 2. 23. H.
Qui percussorem ad se venientem occiderit, non tenetur vt homicida. 2. 24. Z.
Homicidium quid sit. 2. 23. C.
An Homicidium dicatur patrare, qui fœtum nondum natum occidit. 2. 23. D.
De homicidio non tenetur, qui casu fortuito occidit. 2. 23. T.
Homicidium, quæ qualitates aggrauant, vel minuent. 2. 24. A.B.
Homicidium proditorium in simulatione amicitiæ consistit. 2. 24. D.
Homicidium de mandato committitur, cum illud gratia mandantis patratur. 2. 24. I.
Qui sibi manum intulit homicida sui est. 2. 24. O.
Patris homicida qua pœna puniatnr. 2. 24. Q.
Confessus de homicidio licet non occiderit, tenetur

Aquilia, & quomodo, & quare. 4. I. F. G. H.

HOMO.

Qui hominem surripuerit, & occiderit furti, & Aquilia tenetur. 2. 2. G.

Culpa Reus est, qui opera malorum hominũ vtitur. 2. 4. Z.

Qui coactis hominibus damnum fecerit de vi bonorum raptorum tenetur. 2. 5. E.

Homines coactos accipimus etiam si vnus homo coactus sit. 2. 5. G.

Si quis damnum cæterarum rerum, præter hominem, & pecudem occisam fecerit, Aquilia tenetur. 2. 9. AA. BB.

Homines armatos qui dicantur. 2. 19. M.

Nefas est Hominem homini insidiari. 2. 23. A.

Qui hominem occiderit tenetur de siccarijs. 2. 23. O. P.

I.

IGNORANTIA.

IGnorantia excusat, & quomodo. 2. 14. O.

Venia, deprecantibus ob ignorantiam rarò datur. 2. 20. T.

ILLICITVM.

De omnibus illicitis accusationem institui nõ potest. 1. 7. B.

Non omne illicitum punitur. 1. 7. C.

Publicanus illicitè exigens ad duplum, vel triplum tenetur, atq; etiam extra ordinem punitur. 2. 2. B.

ILLVSTRES.

Illustres coràm Principe de crimine conueniri debent. 1. 9. L.

Illustres personæ, & præcipuè illæ, quæ sunt de consistorio Principis, sunt pars eiusdem corporis Principis. 2. 16. L.

Qui de nece Illustrium personarum cogitauerint pœna l.æsæ maiestatis puniuntur. 2. 16. L.

IMPEDITVS.

Accusatore impedito, nomen Rei aboletur illo postulante. 1. 8. F.

Pœnam contumaciæ non patitur, quem aduersa va-

valetudo impediuit. 4. 10. G.
Legitima abolitio etiam per impedimentum consequitur. 1. 13. P Q.R.

IMPERITIA.

Medicus imperitè medicamento perperam vsus fuerit lege Aquilia tenetur. 2. 9. V.
Quod per imperitiam Medicus fecit ei imputatur. 2. 9. X.
Mulio qui per imperitiam impetum mularum retinere non potuit, de damno tenetur. 2. 9. Z.

IMPOSTVRA.

Qui imposturam fecerit in necem alterius, stellionatus tenetur. 2. 14. S.

IMPRVDENTIA.

Qui per imprudentiam, vel segnitiem, vel rusticitatem deliquit, ex quasi delicto tenetur. 3. 10. E.

IMPVBES.

Impuberibus sicut in supplicio parcitur, ita & in inferenda tortura. 3. 12. B.
Furiosus, & impubes iniuriam facere non solent, pati autem possunt. 2. 10. H.
Impubes falsi criminis non tenetur, & quare. &c. 3. 9. Q.

IMPVNITAS.

Serui deferentes monetarios liberi fiunt, cæteri accusatores impunitatem recipiunt. 1. 8. G. 2. 18. B.
Impunitatem capientes aliquando produnt socios. 4. 1. E.
Qui spe libertatis audacior factus impunitus non euadit. 2. 4. Q.

INCENDIVM.

Qui ex incendio dolo malo rapuerit in quadruplum tenetur. 2. 6. A. *Declara.* ibid. F. G.
Qui incendij arcendi causa vicinas ædes intercidit lege Aquilia non tenetur. 2. 9. F.
Qui insulam vel apes exusserit aquilia tenetur. 2. 9. AA. CC.

INCESTVS.

Incestus crimen cum adulterio vicennio præscribitur. 1. 14. G.
Incestus Crimen quid sit. 2. 27. CC.
Incestus crimen grauius est adulterio. 2. 27. DD.
Incestus patratur cum ea, cum qua matriminium con-

Contrahi non potest. 2. 27. EE. FF. GG. HH.
Incestus pœna qualis sit. 2. 27. II. LL.
Incestus iure gentium prohibitus est. 2. 27. NN.
Incestæ nuptiæ omninò prohibitæ sunt. 2. 27. OO.

INDEBITVM.

Indebitum solutum repetitur, nisi authoritate rei iudicatæ fuerit solutum. 2. 14. P.

INDICIVM.

Standum est responso Rei, si alia indicia non præcedant. 3. 3. N.
Inditia ad torturam debent esse verisimilia. 3. 13. B.
Indicia plura, non vnum, ad torturam requiruntur. 3. 13. C.
Indicium vnum nimis temeritati casus obnoxiũ est. 3. 13. D.
Indicia quælibet per duos testes probari debent. 3. 13. E.
Res furtiua penes aliquem non facit indicium ad torturam. 3. 13. I.
Indiciatus nõ videtur, qui de repẽte factus est diues. 3. 13. I.
Facinus, manifesta fide, atq; indicijs publicari oportet. 2. 31. B. D.
Indicium quid sit. 2. 31. A.
Indicia non minorem fidem faciunt, quàm instrumenta. 2. 31. C.
Indicia alia dubitata, alia indubitata, & quæ. 2. 31. F. G. H.
Reus tunc exhibendus, quãdo de indicijs Iudex fuerit commonitus. 3. 1. C.
Vbi nullis argumentis Reus vrgetur, de eo constituta habenda non sunt. 3. 5. B.
Reo præsenti publicanda sunt indicia, & illorum copiæ tradendæ, quare. 3. 7. A.
Dolus ex indicijs perspicuis probari debet. 3. 10. D.
Cum Iudices ex indicijs ad tormenta putauerint, veniendum id facere debent, si personarum conditio patiatur. 3. 10. X.
Indicia certa esse debent, quæ iure non respuantur. 3. 10. AA.

INFAMIA. INFAMIS.

Damnati iudicio publico accusare non possunt, quia infames sunt. 1. 5. M.
Iniuria quomodo ad infamiam pertineat, 2. 10. F.

In-

Infamia existimationem personæ lædit. 4. 13. A.
Infamiæ species vna iuris, altera facti, & quæ. 4. 13. C. E.
Infamia iuris condemnatione contrahitur. 4. 13. H.
Infamia non ex omni crimine contrahitur, & ex quibus. 4. 13. I.

INFANS.

Infans si hominem occiderit, lege Cornelia non tenetur. 3. 9. P.

INFIRMITAS.

Propter valetudinem torqueri non possunt multi. 3. 12. B. E.
Negligens infirmum, tenetur ac si occiderit. 2. 1. V.
Pœnam contumaciæ non patitur, quem aduersa valetudo impediuit. 4. 10. G.

INFORMATIO.

Informari de delicto dicitur cum Iudices admoniti probationem de delicto suscipiunt. 2. 28. BR.
Testes pro informatione habenda cogi possunt. 2. 28. C. D.
Testes pro informatione secreto audiri debent. 2. 28. D. E.
Crimen in iudicium deductum non videtur, si tantùm de eo simplex informatio habita fuerit. 3. 6. C.

INIVRIA.

Iniuriam inferens Sacerdotibus, ac Ministris Ecclesiæ, à Prætore punitur. 1. 4. G.
Qui seruum alienum iniuriosè verberat ex hoc vno facto incidit in Aquiliam, & actionem iniuriarum. 1. 12. F.
Iniuriarum actio anno præscribitur. 1. 14. B.
Iniuriarum actio hæredi non competit. 2. 2. F.
Iniuria accipitur, vt non iure factum ad differentiam contumeliæ. 2. 9. D.
Iniuria est delictum quo quis alium inuitum contumelia immeritò afficit. 2. 10. A. B. C. D.
Iniuria dupliciter fit, re scilicet, & verbis, & quæ. 2. 10. E.
Iniuria omnis, aut in corpus infertur, aut ad dignitatem, aut ad infamiam pertinet, & quomodo. 2. 10. F.
Iniuria fit alicui, aut per se ipsum, aut per alias personas, & quomodo. 2. 10. G.
Iniuria ex affectu facientis consideratur. 2. 10. H.

In-

Iniuria nemo potest facere, nisi sciat se iniuriam facere. 2. 10. H.
Iniuria per iocum facta non punitur. 2. 10. I.
Actio iniuriarum duplex est, vna prætoria, altera legis Corneliæ, & quæ, 2. 10. L.
Lex Cornelia de iniurijs ex tribus causis datur, & quibus. 2. 10. P.
De omni iniuria, & criminaliter, & ciuiliter agi potest, & quomodo. 2. 10. Q.
Pœna iniuriarum quæ sit. 2. 10. R.
Iniuriæ gradus consideratur secundùm personarum iniuriam passarum. 2. 10. R. S.
In actione iniuriarum certum quid iniuriæ factum sit dicendum est. 2. 10. T.
Iniuria atrox quæ, & qualis sit. 2. 10. X.
Iniuria fit non solum viuis, sed etiam defunctis. 2. 11. A.
Ex vna iniuria tribus oritur iniuriarum actio, & quibus. 2. 11. C.
Iniuria facta libero homini, qui bona fide alicui seruit, quando puniatur. 2. 11. L.
Iniuriarum non tenetur qui volens percutere vnū, percussit alium. 2. 11. M.
Qui leuatis manibus aduersus alium, quamuis non percutiat, dum illum perterefacit actione iniuriarum tenetur. 2. 11. N.
Ab iniurijs conceditur prouocatio. 4. 5. B.
Iniuriosum verbum à Iudice dictum non afficit existimationem, sed verecundiam affert. 4. 13. D.

INIMICITIA.

Inimicitia capitalis potest esse causa delicti. 2. 10. O.

INNOCENTIA.

Qui deceptus sit, si suam innocentiam probet, se liberat. 3. 9. I.
Innocentiam absentis excusantem audiri æquum est. 3. 9. L.
Iudex debet de innocentia Rei quærere. 3. 9. V.
De innocentia post damnationem aliquando constitisse compertum est. 4. 1. D.

Ile-

Hæredes possunt de innocentia eius, qui sibi sine causa mortem intulerit docere. 4. 16. G.

INQVISITIO.

Inquisitio quibus modis instituatur. 1. 4. D.
Inquisitio contra Hæreticos, etiam post eorum mortem institui potest. 1. 11. N. 2. 21. F.
Iudices delicti qualitatem plena inquisitione debent discutere. 3. 5. C.
Reus toties interrogandus quoties inquisitio est in eius personam. 3. 5. D.

INSCRIPTIO.

Inscriptionem non requirunt delicta, quæ per officium denunciantur. 1. 4. D.
Inscriptionis solemnitas hodie non est in vsu. 1. 4. Q.
Qui furti agit debet se inscribere, & quare. 2. 1. BB.
Inscribere se debent, qui publicum iudicium instituit, & fideiussorē de exercenda lite dare debet. 2. 15. E.

INSIDIAE, INSIDIATOR.

Qui seruum insidiatorem occidit, lege Aquilia non tenetur, 2. 9. M.
Nefas est hominem homini insidiari. 2. 23. H.
Insidiæ, & simulationes qualificant homicidium. 2. 24. C.
Mulier, vel maritus quomodo puniantur sibi parantes insidias. 2. 2. D.
Serui igne cremantur insidiantes Dominis suis, vel non probibentes insidias, capitis supplicio afficiuntur. 2. 24. E F.
Populator agrorum, & itinera frequentans insidijs aggrediendo à quocumq; occidi potest, 2. 24. CC.

INSTANTIA.

Instantia iudicij quid sit. 1. 1. D.
Instantiæ tempus exactum, ad ampliora tempora produci non debet. 1. 1. D.
Instantia criminalis intra duos annos à litis contestatione finiri debet. 1. 10. A.
Biennio circumducto instantia dumtaxat perit, sed ex integro accusari potest. 1. 10. D.

INTERDICTVM.

Cui patria interdicta est, etiam Vrbe Roma abstinere debet. 4. 15. D.
Qui interdicto vnde vi vsus fuit etiam de vi publica, & priuata accusationem instituere potest. 1. 12. M.
Lata fuga est omnium locorum interdictio præter vnum. 4. 8. Q.R.
Interdicti qui dicantur. 4. 15. H.
Interdictorum testamenta non valent. 4. 15. H.

INTERESSE.

De interesse quoque Iudex iudicare potest, atq; ideo expedit, vt eius, quod intererit fiat æstimatio. 4. 3. H.
An corpus occisi solùm æstimari debeat quanti fuerit cum occidatur, an potius quanti interfuit nostra non fuisse occisum. 4. 3. H.

INTERLOCVTIO.

Ab interlocutione de Principe consultando prouocari non debet nisi post rescriptum. 4. 5. E.

INTERROGARE.

Iudices debent sæpiùs Reum interrogare. 3. 5. C.
Reus toties est interrogandus, quoties est actio criminalis in eius personam. 3. 5. D.
Reus in primis est interrogandus quare fuerit vocatus. 3. 5. E.
Irenarchæ comprehendentes latrones interrogabant illos de socijs, & receptatoribus. 3. 5. G.
Interrogandi facultas datur patronis Reorum. 3. 8. E.
Interrogatus testis dicitur non solùm qui à Iudice, sed etiam qui à Reo interrogatur. 3. 8. F.
Nuda interrogatio non pertinet ad quæstionem. 3. 11. B.
Reus in tortura, non interrogatur in specie de delicto, sed generalitèr. 3. 11. Z.
Interrogans Reum an fecerit homicidium, suggestio est. 3. 11. BB.

IVDEX, IVDICATVS, IVDICIVM.

Iudicati executio suspenditur, si falsis instrumentis Iudex circumuentus fuerit. 1. 7. I.
Iudicium criminale quid sit. 1. 1. A.

Iu-

Iudicij partes quæ sint. I. I. F.
Iudicij locus forus dicitur. I. I. L.
Iudicium criminale quando institutum dicatur. I. 4. A.
Et quibus modis. ibid. D. F. G. H.
Quod in vno, eodemq; Iudicio terminari potest apud diuersos Iudices ventilari non debet. I. 9. H.
Iudicium mortalitate soluitur. I. II. A.
Quando actio furti per electionem iudicij censeatur sublata, & in pecuniariam redacta. I. I2. G.
Iudicium publicum non est, si quis accusatur, quod crimen publici iudicij destituerit. 2. I5. B.
Publica iudicia per accusationes non per actiones ordinantur. 2. I5. D.
Cuilibet de populo licitum est experire publico iudicio. 2. I5. F.
Qui venienti ad iudicium aliquid tristè renunciauit, & ex hoc retardauit ire tenetur in factum quanti actoris interfuit eum sisti. 2. 20. C.
Iudicium instituitur non solùm contra præsentes, sed etiam contra absentes. 3. 4. A.
Quo ad statum damnatorum, nihil interest iudicium sit, nec ne. 4. 8. M.
Iudex est vna de personis, quæ promouent iudicium criminale. I. 2. A.
Pœna augeri à Iudice potest. I. 4. B.
Iudex quasi denunciante fama officij sui debitum exequitur. I. 4. H.
Plura crimina in accusatione deducta Iudex super vtrisq; non separatim iudicat. I. 5. O.
Iudices debent diligentèr causarum notionem vrgere. I IO. L.
Per Iudices sæculares puniuntur qui Pontificem interficiunt. 2. 2. L.
Iudices in delictis non debent emendicatis suffragijs veritatem quærere. 2. 2I. I.
Iudex auditis allegationibus Reorum, & perquisita veritate pronunciare debet, & quare. 3. 9. E. F. G.
Iudex qui litem suam fecerit non obligatur ex malefi-

lęficio, sed ex quasi. 3. 10. F.

Iudices semper id sequantur, quod conuenit ex fide eorum, quæ probantur sequi. 3. 10. Z.

Qui iudicat magis scire debet, quanta fides habenda sit testibus. 3. 10. EE.

Iudex in criminalibus non alitèr iudicare debet, quàm legibus, constitutionibus, aut moribus proditum est. 4. 3. C.

Iudex debet esse competens. 4. 3. I.

Iudicis sententia si est incompetens non tenet. 4. 3. I.

Ad validitatem sententiæ requiritur vt Iudex rectè iudicet. 4. 4. A.

Ex delicto Iudicis malè iudicantis oritur actio in factum, quæ in hæredem Iudicis non datur. 4. 4. E.

Iudex à quo, debet transmittere Reum ad Iudicem ad quem cum copia actorum. 4. 5. Z.

Iudices in leuioribus causis proniores ad lenitatem esse debent in grauioribus secus, sed cum aliquo temperamento benignitatis. 4. 7. I.

Qui Iudici non obtemperant litis damno coercentur. 4. 10. D. F.

Pœnæ persecutio non mandatur voluntati Iudicis, sed legis authoritati reseruatur. 4. 12. A.

Iudex potest certis rationibus mitiorem sententiam dicere. 4. 12. B.

IVRARE, IVRAMENTVM.

Testes in legitimatione processus iterum iurare debent, & quare. 3. 8. H.

Si quis datum, vel promissum probare nequeat; persona quæ dicitur suscepisse iurare debet vt libera sit. 4. 4. I.

Alias pœnis subijcere debet. 4. 4. L.

Iuramentum Sacramentum etiam dicitur. 1. 13. X.

IVRISDICTIO.

Delictum an sit de Iudicis iurisdictione, inspici debet. 3. 10. C.

IVS.

In ius euocari non possunt Magistratus. 1. 5. H. I.

In

In præiudicium iuris publici non attenditur remissio vulnerati. 3. 12. G.
Ius publicum priuatorum pactis mutari non potest. 3. 12. G.
Qui vi eximit, qui in ius vocatus est, tenetur in factum quanti interfuit actoris eum sisti. 2. 20. C.
Qui vocatum in ius eximit, tenetur ad vindictam. 2. 20. D.
Nemo potest sibi ius dicere. 2. 19. C.

IVS GENTIVM.

Qui legatum hostium pulsauerit contra ius gentium fecisse existimandus est. 3. 10. H.
Si contra legis statutum modus mulctandi irrogatur vti contra ius gentium nullam habet firmitatem, & sine appellatione rescinditur. 4. 5. V.

IVSTITIA.

Ibi diligentius examinatur, vbi contra hominis salutem per errorem, vel gratiam cognitoris oppressa putatur iustitia. 4. 5. H.

L.

LATITANS.

Latitans, seù absens edictis euocari debet. 1.6.L. 4. 10. B.
Reus si latitat exhibendus est per apparitorem. 3. 1. B.
Pœna in latitantem exequenda venit, nisi infra annum copiam sui faciat. 4. 10. B.

LATROCINIVM, LATRONES.

Cuncti aduersus latrones publicos, desertoresq; milites ius sibi vltionis datum est. 2. 24. DD.
Latrocinium dupliciter consideratur, & quomodo. 2. 5. O. P.
Latrocinium est Rapina cum homicidio. 2. 5. P.
Latrocinantem licitum est occidere. 2. 5. Q.
Vi bonorum raptorum tenentur latrones, Grassatores, Piratæ, & pradones. 2. 5. O.
Latrones qui sint. 2. 5. O.
Latrones furca suspenduntur in locis vbi grassati sunt. 2. 5. P.
Latrones etiam Die Paschatis torqueri possunt. 2. 5. R.
Qui latrones sciens recepit, & eos offerre Iudicibus supersederit supplicio corporali, aut dispendio facultatum punitur. 2. 8. C.

Qui

Qui pecunia accepta latrones dimiserunt, punitur pari pœna receptatorum. 2. 8. D.
Receptatores Latronum puniuntur, perindè atq; latrones. 2. 8. A. B.
Irenarchæ comprehendentes latrones illos interrogabant de socijs, & receptatoribus. 3. 5. G.
Transfugæ, qui multos latrones apprehendit, & transfugas indicauit parcitur. 4. 12. D.

LEGATVS.

Legatus Imperatoris non potest accusari. 1. 6. I.
Legatus Prouinciæ non potest accusari. 1. 6. I.
Qui legatum hostium pulsauerit, contra ius gentium facit. 3. 10. H.
Legati hostium ab iniurijs hominum defensi, atq; muniti sunt. 3. 10. I.

LEGATVM.

Qui sibi ascribit legatum quasi falsum committit. 2. 26. P.
Emancipatus pœna falsi tenetur, licet iussu patris scripserit legatum. 2. 26. Q. R. S.
Miles sibi legatum iussu comilitonis ascribens non punitur, & quare. 2. 26. V.
Qui dicatur sibi scribere legatum. 2. 26. X.
Qui sibi legatum adscripserit pœna legis Corneliæ tenetur, quamuis inutile sit legatum. 2. 29. E.
Qui de falso legato sibi ascripto argui debet, oportet prius constare de testamento perfecto. 2. 29. E.

LEGITIMATIO.

Ad testes alijs forsan locis degentes legitimandos debet, vel ipse Reus, vel eius Procurator ibi destinare, & quare. 3. 8. D.
Examen legitimum tribus modis fit, vel per repetitionem, vel per confrontationem, vel per declarationem, & quæ. 3. 8. G. H. L. M
Testes in legitimatione denuò iurare debent, & quare. 3. 8. H

LEX.

Lex est delictorum coercitio, siuè spontè, siuè ignoranter contrahantur. 4. 12. A

Iu-

Iudex licet in pronunciando nihil de pœna dixerit; tamen secundùm legem punitio exerceri debet. 4. 12. A.
Pœnæ persecutio non mandatur voluntati Iudicis, sed legis voluntati reseruatur. 4. 12. A.

LEX AQVILIA.

Qui seruum alienum iniuriosè verberat ex hoc facto, incidit in Aquiliam, & actionem iniuriarum. 1. 12. F.
Actor in actione iniuriarum, & Aquiliæ, quod amplius in altera est potest consequi. 1. 12. F.
Qui hominem surripuerit. & occiderit, & furti, & Aquilia tenetur. 2. 1. G.
Lex Aquilia plebis scitum est. 2. 9. A.
Lex Aquilia requirit damnum iniuria, & culpa datum. 2. 9. B.
Culpa leuissima in lege Aquilia sufficit. 2. 9. E.
Quando in lege Aquilia damnum dicatur iniuria datum. 2. 9. F.
Quibus casibus cessat lex Aquilia, quibus non. 2. 9. F. G.H.
Qui lapidem in vnum mittat, & alterum percutiat, tenetur lege Aquilia. 2. 9. G.
Qui casu occidit alium, lege Aquilia non tenetur. 2. 9. H.
Qui plus iusto oneratus deiecerit onus, & seruum occiderit, tenetur lege Aquilia. 2. 9. L.
Qui seruum insidiatorem occidit, lege Aquilia non tenetur. 2. 9. M.
Aquilia à furto discernitur. 2. 9. O.
Qui de manu alicuius nummos excusserit, quando Aquilia tenetur. 2. 9. Q.
Putator Aquilia tenetur, si non proclamauerit. 2. 9. R.
Magister si in disciplina vulnerauerit Aquilia tenetur. 2. 9. S.
Qui in colluctatione, & pancratio alium occidit, non tenetur Aquilia, & quare. 2. 9. T.
Qui insulam, vel apes exusserit, qui vinum spurcauerit, vel acetum fecit, Aquilia tenetur. 2. 9. AA.CC.

LEX CORNELIA.

Lege Cornelia de Siccarijs, tenetur qui hominem occi-

occiderit maximè si spontè, & dolo. 2. 23. O. P.

Dolus malus in lege Cornelia pro facto accipitur non lata culpa. 2. 23. O.

Furiosus, vel infans, si hominem occiderit, lege Cornelia non tenetur. 3. 9. P.

Lege Cornelia iniuriarum tenetur, qui infamandi causa in monumentis publica aliqua posuit. 2. 12. D.

Lege Cornelia iniuriarum filius familias directè agit contra iniuriantem; 2. 10. M. O. P.

LIBELLVS FAMOSVS.

Libellus famosus est iniuriam in scriptis continens. 2. 12. A.

Iniuriam in scriptis faciens intestabilis efficitur. 2. 12. A.

Qui indicauerit eum, qui in notam aliorum scripturam produxerit, emerit, vendiderit pro modo substantiæ personæ accusatæ præmium habebit. 2. 12. B.

Qui libello dato Principi famam alienam insectatus fuerit iniuriarum actione tenetur. 2. 12. C.

Qui libellum famosum repererit tenetur illum corrumpere, nec alteri ostendere aliàs tenetur ad pœnam libelli famosi. 2. 12. E. F.

Qui de libello famoso accusationem instituit, & probat, præmium consequitur. 2. 12. E.

LIBERALIS CAVSA.

De liberali causa ante agi debet, quia ante sciri debet an mulier sit ingenua, vel ancilla. 3. 9. R.

LIBER, LIBERTAS.

Liberi nonnisi in criminalibus torqueri possunt, sed serui etiam in Ciuilibus. 3. 12. H. I.

Libertas adimitur cum quis in metallum, vel in opus metalli, vel in ludum venatoriũ damnatur. 4. 8. I. L.

Qui spe libertatis audacior factus sit, impunitus non euadit. 2. 4. O.

Seruus iussu Domini piraticam rapinam faciens in eum, post libertatem iudicium redditur. 2. 5. DD.

LIBERTVS.

Liberti Patronos accusare non possunt. 1. 5. S.

LIBIDO.

Voluntas perniciosæ libidinis extra ordinẽ punitur. 2. 13. E.

Qui

Qui ancillam meretricem libidinis causa surripuerit, furti, si solùm surripuerit, plagij tenetur. 2. 25. Q.
Qui scortum suppresserit, libidinis causa, non tenetur crimine plagij. 2. 25. R.

LINGVA.

Linguæ lubricum, ad pœnam facile trahendum non est. 2. 16. C.

LIQVIDE.

Quod liquidè constare non potest argumentis cognoscendum est. 3. 10. T.

LIS. LITIS CONTESTATIO, LITIS AESTIMATIO.

Qui liti in totum renunciauit, ab ea desistere dicitur. 1. 17. B. C.
Qui veritate cognita nolens à lite improba perseuerare, non dicitur desistere. 1. 17. D.
Iudex, qui litem suam fecerit non obligatur ex maleficio, sed ex quasi. 3. 10. F.
Quando Iudex faciat litem suam. 4. 4. D.
Qui Iudici non obtemperat, litis damno coercentur. 4. 10. D F.
Litis contestatio quæ sit. 1. 1. F.
Auspicio accusationis nascitur litis contestationis exordium. 1. 1. G. 3. 6. E.
Pœna bonorum ademptionis ad hæredes non transit, nisi lite contestata, & condemnatione secuta. 1. 11. L. & 4. 17. B.
Dominis damnatis licitum est deditionis corporis, quod deliquit euitare litis æstimationem. 2. 9. DD.
Causarum sicut negotiorum merita partium assertione per litis contestationem panduntur. 3. 6. D.

LOCVS.

Forus, locus iudicij dicitur. 1. 1. M.
Locus vulneris iniuriam atrocem facit. 2. 10. Z.
Ad testes alijs forsan locis degentes legitimandos debet vel ipsum Reum, vel eius procuratorem ibi destinari, & quare. 3. 8. D.
Exilium infligitur, cum quis certo loco stare prohibetur. 4. 8. Q.

Lata fuga est omnium locorum interdictio, præter unum. 4. 8. Q. R.
Ex diuersitate locorum varium tempus Reo absenti constituendum est, vt adsit. 4. 10. C.

LVDVS.

Maleficium ex ludo noxio prauè præsumitur factū. 2. 31. P.
Ludi probibiti sunt propter blasphemias. 2. 21. T.
Ludus noxius in culpa est. 2. 31. O.
Libertas ammittitur cum quis in ludum venatorium datur. 4. 8. I. L.

M.

MAGIA

Scientia illorum punitur, qui magicis artibus contra hominum salutem vtuntur. 2. 24. X.
Multi magicis artibus vitam insontium labefactant. 2. 24. Y.
Maghi necari debēt eo modo, quo fera bestiæ necātur. 2. 24. Y.

MAGISTRATVS.

Magistratus in ius euocari non possunt. I. 5. H. I.
Maritus, qui est in Magistratu de adulterio vxoris non potest à patre præueniri. I. 5. L.
Magistratus Populi Romani non potest accusari. I. 6. I.
Magistratus vim iure infert. 2. 19. B.

MAIESTAS.

Maiestatis crimen etiam post mortem instaurari solet. I. 6. P.
In Maiestatis crimine bona, etiam mortuis Reis, Fisco vendicantur. I. II. M.
Maiestatis Reus nihil ex bonis suis alienare, aut mutare potest. I. II. M.
Qui confessum è vinculis emiserit criminis læsæ maiestatis erit obnoxius. 3. 2. E.
In Maiestatis criminibus abolitio non conceditur. I. I3. X.
Principis Maiestas dupliciter attentatur, verbo scilicet, & facto, & quomodo. 2. 16. B. C. D.
Qui de nece Illustrium personarum cogitauerint, pœna læsæ Maiestatis puniuntur. 2. 16. L.
In crimine læsæ maiestatis potest procedi per accu-
sa-

sationem, inquisitionem, & denunciationem summariè de plano sine strepitu, & figura iudicij. 2. 16. M.
Memoriam defuncti in crimine læsæ maiestatis licet accusare. 2. 21. F.
Qui confessum Reum in carcerem coniectum emiserit, crimini læsæ maiestatis erit obnoxius. 3. 2. E.
In crimine læse maiestatis, bona confiscantur. 4. 9. L.

MALEFICIVM.

In maleficijs voluntas non exitus spectatur. 2. 23. I.
Iudex, qui litem suam fecerit, non obligatur ex maleficio, sed ex quasi, 3. 10. G.
Si ex ludo sequitur maleficium, coniectura est, vt sit praue factum. 2. 31. P.

MANDANS, MANDATVM.

De Mandante, potest per torturam interrogari Reus. 3. 14. I.
Mandator ex sua persona conueniri potest. 1. 6. N.
Domini violentiam seruis mandantes fieri, quomodo puniantur. 2. 19. Z. AA.
Homicidium de mandato committitur cum gratia mandantis patratur. 2. 24. I.
Mandans non minus tenetur, quàm Mandatarius. 2. 24. L.
Siuè præsens, siuè absens sit. ibid. M.

MANVS.

Qui violentas manus in Ecclesiasticum iniecerunt sacrilegij reatum contrahunt. 2. 22. I.
Qui suis manibus facit, & qui alij mandat, tenetur. 2. 24. M.
Qui sibi manus intulit, homicida sui ipsius est. 2. 24. O.
Qui manus sibi intulit, sed non perpetrauit, puniri omninò debet. 2. 24. O. 4. 8. AA.

MARITVS.

Marito etiam ex suspicione ream coniugem facere potest. 2. 27. R.
Maritum in primis genialis thori vindicem esse oportet. 2. 27. R.
Maritus, qui est in Magistratu, de adulterio vxoris

ris non potest à Patre preaeueniri. I, 5. L.
Maritus, & Pater ius aequale habent in accusando adulterio. I. 5. L.
Maritus, vel mulier quomodo puniantur sibi parantes insidias. I. 24. D.
Maritus praefertur patri in accusatione adulterij. 2. 27. X.
Maritus non probans adulterium, punitur illis poenis, quibus puniretur vxor. 2. 27. Y.

MATER.

Mater accusat filium vitae suae insidiantem. I. 7. G.
Mater, & Pater sine timore calumniae, de nece filij accusare possunt. I. 16. E.

MATRIMONIVM.

Vxor de matrimonio suo violato quaeri potest. 2. 27. V.
Matrimonium interpellatores, extra ordinem puniuntur. 2. 13. E.
Matrimonium per tutorem, vel curatorem cum pupilla, vel adulta contrahendum indiget dispensatione. 2. 27. SS.
Si Tutor, vel curator pupillam, vel adultam suam sibi, vel filio suo in matrimonio collocauit, infamis est, & quare. 2. 27. SS.

MEDICVS.

Medicus, qui imperité medicamento perperam vsus fuerit, lege Aquilia tenetur. 2. 9. V.
Quod per imperitiam medicus fecerit ei imputatur. 2. 9. X.
Medicamentum praebens ad conceptionem, ex quo qui accepit, decessit, punitur propter malum exemplum. 2. 24. V.

MEMORIA.

Perduellium memoria damnatur. 2. 16 T.
Memoria defuncti damnatur in crimine maiestatis. I. 6. Q.
Memoriam defuncti in crimine laesae maiestatis licet accusare. 2. 21. F.

MENDACIVM.

Qui crimen intendit, non habet licentiam mentiendi. I. 16. O.
Praetor intendere debet, vt Reus ex sua responsione, vel

vel confitendo, vel mentiendo se oneret. 3. 5. L.
Testes, qui in facto interuenerunt, si mendaces sint, torquendi sunt. 3. 11. X.
Minores quatuordecim annorum facilè mentiuntur. 3. 11. H.

MENSVRA.

Annona oneratur ab ijs, qui falsas mensuras habent, vel tenent. 2. 13. Y.
Mensuras publicè probatas frumenti, vini, vel cuiuslibet rei dolo malo corrumpens, quanti ea res est condemnatur. 2.26.AA.
Qui pondera, & mensuras falsa, relegatur. 2.26.BB.

MERETRIX.

Furtum an committatur in Meretrice ancilla, causa libidinis rapta. 2. 3. I. 2. 5. Q R.
Probibitum est ad Meretrices accedere. 2. 27. B.

METALLVM.

Libertas adimitur cum quis in metallum, vel in opus metalli, vel in ludum venatorium damnatur. 4. 8. I.L.

METVS.

Vis differt à metu, quia vis necessitatem voluntati imponit. 2. 19. D.
Metus propter instantis, vel futuri periculi mentis trepidationem significat. 2. 19. E.
Non quilibet metus ad rescindenda ea, quæ consensu terminata sunt, sufficit, & qualis. 2. 19. F.
Pœna vnius, metus debet esse multorum. 4. 7. L.
Qui mortem sibi consciuerunt metu criminis, hæredem non habent. 4.16.A.B.

MILES, MILITANS.

Milites accusare non possunt, nisi consubrini sui necem defendere velint. 1. 5. F.G.
Cuncti aduersus desertores milites sciant ius sibi vltionis indultum datum esse. 2. 24.DD.
Miles sibi legatum iussu commilitonis ascribens non punitur, quia magis errore, quàm malitia fecisse creditur. 2. 26. Y.
Miles delinquens, quando à Præside iudicatur, &

do ad Magistrum militum remitti debeat. 3. 1. M. N. O.

Præses æstimare solet, quando Reus Militi tradendus sit. 3. 2. A.

Militi, qui bonus existimatus fuit propè est, vt credatur. 3. 10. T.

Milites à Barbaris remissi, restituuntur, si probant se captos fuisse, non transfugisse. 3. 10. T.

Miles artem ludricam exercens, vel in seruitutem se venire passus est, capite punitur. 4. 8. 10.

Pro puniendis delinquentibus, Iudices possunt inuocare auxilium militare. 4. 8. EE.

Militans in villis, vel vrbanis castris vice absentis habetur. 1. 6. M.

MISERABILES.

Miserabiles personæ gaudent fori electione. 1. 9. M. N.

MINOR.

Minori non facilè calumniæ pœna irrogatur. 1. 5. F.

Minor si adulterium commisit, lege Iulia tenetur. 1. 6. F. & 3. 10. HH.

Minor annorum 25. in delictis non meretur restitutionem in integrum. 1. 6. B.

Minores delinquentes ex animo, non iuuantur. 2. 10. FF.

Minori furtum facienti, vel damnum iniuria danti non subuenitur. 3. 10. HH.

De Minore quatuordecim annorum quæstio habenda non est. 3. 11. G.

Minor, non potest esse in iudicio criminali sine tutoris, vel curatoris auctoritate. 1. 5. E.

MONETA, MONETARIVS.

Iudicium falsæ monetæ publicum est. 2. 18. A.

Qui falsos nummos effuderit, crimen maiestatis committit. 2. 18. A.

Domus, in qua moneta falsa fabricata sit, proscribitur. 2. 18. D.

Qui falsam monetam percusserit, si in totum non formauerit, pœnitentia adiuuatur. 2. 18. I.

Serui, deferentes monetarios, immunitatem recipiunt. 1. 8. G. 2. 18. L.

Omni-

Omnibus necessitas est Monetarios accusare. 2. 18. B.
Accusantibus Monetarios, immunitas, & præmium promittitur. 2. 18. B.
Monetarij pœna quæ sit. 2. 18. C. D. E. F.
Monetarij possunt à quocumq; capi, & Iudici tradi. 3. 1. L.
Vide *in verbo Nummus.*

MONIALIS.

Monialium raptores mortis damnantur supplicio, & bona eorum Monasterio addicuntur. 2. 27. HHH. III.

MONOPOLIVM.

Monopolium quid sit, & qua pœna puniatur. 2. 13. AA. BB.

MOMVMENTVM.

Qui infamandi causa in monumentis scripserit, lege Cornelia iniuriarum tenetur. 2. 12. D.

MORES.

Malorum mores infirmitas animi non excusat. 1. 6. D.
Crimina, quæ extra ordinem cognoscuntur, vel sunt contra bonos mores, vel contra Religionem, vel contra publicam honestatem. 2. 13. B. F. I.
Iudex in criminalibus non alitèr iudicare debet, quàm legibus, constitutionibu, aut moribus proditum est. 4. 3. C.

MORS, MORIENS, MORTVVS.

Morienti non creditur, nisi probetur. 2. 31. L.
Mortuo pupillo tutor non cogitur accusationem prosequi. 1. 8. D.
Mortuo accusatore nomen Rei abolетur illo postulante. 1. 8. F.
Pœna desinit mortuo Reo. 1. 11. A.
Extincto crimine per mortem vnius delinquentis nō est extincta accusatio in alium de eodem crimine postulatum. 1. 11. E.
Mortuo Reo pendente, appellatione crimen extinguitur idem in accusatore. 1. 11. F.
Appellatio examinabitur super parte bonorum expressè confiscatorum, quamuis relegatus mortuus sit. 1. 10. Q.
In crimine maiestatis, & repetundarum bona etiam

etiam mortuis Reis Fisco vendicantur. 1. 11. M.
Crimen morte illius, qui se interfecit finitur, non autem pecuniaria quæstio. 1. 3. H.
Morte Rei crimen cum pœna extinguitur. 1. 6. O. 1. 11. B.
Crimen maiestatis etiam post mortem instauratur. 1. 6. P.
Inquisitio contra Hæreticos etiam post mortem institui potest. 1. 11. N. 2. 21. F.
Eum, qui inferendæ mortis voluntate præcesserat, iure cæsum videtur. 2. 5. B.
Perduelles etiam post mortem puniuntur, & eorum memoria damnatur. 2. 16. T.
Morte puniuntur serui violentiam inuito Domino commmittentes. 2. 19. X.
Interest quæri qua ex causa quis sibi mortem consciuerit. 2. 24. O
Plagij crimen etiam post mortem cognosci potest. 2. 25. N.
Hæredes possunt de innocentia eius, qui sibi sine causa mortem intulerit docere, & interim supersedetur in bonis confiscandis. 4. 16. G.
Qui sine causa mortem sibi intulit, puniendus est. 4. 16. F.
Qui mortem sibi consciuerunt, metu criminis hæredem non habent. 4. 16. A. B.
Declara. ibid. D.

MVLIER.

Mulierum velle, ab insidijs nequissimi hominis, qui meditatur rapinam, inducitur. 2. 27. DDD.
Mulieres accusare prohibentur, nisi res ad eas pertineat, vel nisi de publica causa tractetur. 1. 5. B.
Mulier, quæ falsi crimen accusauit si omisit Turpiliano non tenetur. 1. 17. E.
Secus si suam, suorumq; iniuriam exequitur. 1. 17. F.
Mulieri actio popularis, nisi res ad eam pertineat, non datur. 1. 18. H.
Mulier vim suis visceribus inferens, qua partum abigat, exilio punitur. 2. 23. E. 4. 8. CC.
Qui mulierem pugno percusserit, & partum eiecerit, Aquilia tenetur, quasi de rupto. 2. 23. F.
Mulier adultera quomodo puniatur. 2. 27. AA, BB.

Si

Si qua mulier cum seruo suo rem habuerit, capitali sententia punitur. 2.27.VV.
Mulier, quæ accessit ad pecus, morti traditur, & pecus. 2.27.PPP.
Mulieres, vel fideiussoribus creduntur, vel iuratoria cautione relaxantur, vel in monasterium traduntur, donec causa finiatur. 1. 2.F.
Mulier an sit ingenua, vel ancilla prius sciri debet. 3. 9. R.
Mulier prægnans, quæ pecunia accepta partum abegit, capite damnatur. 4. 8. BB.
Qui Mulierem, puellamue interpellauerit, perfecto flagitio capite punitur. 2. 13. D.
Mulier pregnans, torqueri non potest. 3. 12. D.

MVLCTA.

A Mulctis inferendis datur appellatio. 4. 5. T.
Mulctare Præsides certa ratione, & fine possunt. 4. 5. V.
Si contra legis statutum modus mulctandi irrogatur, vti contra ius gentium nullam firmitatem habet, & sine appellatione rescinditur. 4. 5. V.
Mulcta specialis peccati pœna est, & in pecuniaria animaduersione consistit ad Iudicis arbitrium. 4. 7. D.
Mulctam is solùm dicere potest cui iudicatio data est. 4. 7. E.
Mulctæ in potestate Iudicis sunt, quantam dicat. 4. 7. F.
Mulcta ex causa paupertatis, & necessitatis remitti potest. 4. 7. G.

MVLIO.

Mulio, qui per imperitiam impetum mularum retinere non potuit, de damno tenetur. 2. 9. Z.

N.

NAVFRAGIVM.

Qui ex Naufragio dolo malo rapuerit in quadruplum tenetur. 2. 6. A.
Ex naufragio rapere quomodo intelligatur. 2. 6. D.
Res rapta ex naufragio quæ dicantur. 2. 6. D.
Qua pœna puniatur qui res ex naufragio rapuit. 2. 6. F. G.
Magna quãtitas in naufragio ablata cõsiderari debet, 2. 6. G.

NAV-

NAVTA.

Nautæ tenentur de furto facto in eorum nauibus, 2.4. V.X Z.

NEGARE.

Reus omninò tacens, & vti negans Prætorem contemnere videtur. 3. 5. M.

Reus quæ negat vrgeri debet, vt purget. 3. 9. B.

NEGOTIATIO.

Negotiatio aliquando interdicitur, & quando. 2. 13. Z.

Negotiorum merita partium assertione per litis contestatione panduntur. 3. 6. D.

Qui spem negotij reposuit in pecuniæ corruptela amittit actionem. 4. 4. G.

NOCENS.

Sicut manifestè nocens est puniendus, ita, & occultus. 2. 31. N.

NOMEN.

Mortuo accusatore, nomen Rei aboletur, illo postulante. 1. 8. F.

Nominis mutatio quando falsi pœna puniatur. 2. 26. M.N.

NOTIO.

Iudices debent diligentèr causarum notionem vrgere. I. 10. L.

Crimen in iudicium deductum non videtur, quod ex solo Rei examine in notionem venerit. 3. 6. C.

NOXA, NOXIA.

Noxa interrogatur, quo mandante flagitium admissum sit. 3. 14. I.

Quæ ex improuiso casu accidunt, fato non noxæ imputatur. 2. 23. S.

Fraus est ipsa noxia, & quasi pœnæ quædam præparatio. 4. 7. C.

Pœna est noxiæ vindicta. 4. 7. C.

Iuxta criminis qualitatem in noxios sententia proferri debet. 4. 3. B.

NOXALIS ACTIO.

Noxales actiones quæ sint. 2. 9. DD.

Noxalium actionum vis est, vt si damnati fuerint Domini licitum est eis deditione corporis, quod deliquit euitare litis contestationem. 2. 9. DD.

VM-

NVMMVS.

Nummos stanneos emere, vendere nemo potest sub pœna falsi. 2. 18. G.

Non prohibentes nummos stanneos, vel plumbeos vendi, pœna falsi tenetur. 2. 18. H.

Vide *in verbo moneta.*

NVNCIATORES.

Nunciatores, qui notoria indicia produnt, notorijs suis assistere tenentur. 1. 4. D.

NVPTIAE.

Qui binas nuptias eodem tempore contraxerit, infamis est, infamia iuris. 4. 13. F.

Nuptiarum sollecitator tenetur pœna extraordinaria. 2. 13. E.

O.

OBEDIRE.

Contra contumaces, qui neque denunciationibus, neque edictis obediunt, sententiam pronunciari oportet. 3. 4. G.

Qui Iudici non obtemperant, litis damno coercentur. 4. 10. D. F.

OBREPTIO.

Qui per Obreptionem aliquid agit punitur. 2. 26. O.

OCCASIO.

Iniuria facta Principi, non in occasione habenda est. 2. 16. C.

Qui occasione data vim est commissurus, tenetur. 2. 5. F.

OCCIDERE, OCCISVS.

Negligens infirmum tenetur ac si occiderit. 2. I. V.

Qui *hominem surripuerit, & occiderit, & furti, & Aquilia tenetur.* 2, 2. G.

Ex pluribus vulneribus vno impetu illatis, vna tantum actio de occiso tenetur. 2. 2. H.

Licitum est occidere latroncinantem. 2. 5. Q.

Qui *casu occidit aliquem, lege Aquilia non tenetur.* 2. 9. H.

Qui *seruum occidit quanti id eo anno plurimi fuit, tenetur.* 2. 9. I.

Qui *plus iusto oneratus deiecerit onus, & seruum occiderit, tenetur lege Aquilia.* 2. 9. L.

Qui

Qui seruum insidiatorem occidit lege Aquilia non tenetur. 2. 9. M.
Qui in colluctatione, vel pancratio alium occiderit, non tenetur Aquilia. 2. 9. T.
Qui Pontificem, vel alios Principes interficit per sæculares Iudices puniuntur. 2. 2. L.
Qui dicantur occidere, & occidere à cædendo dicitur. 2. 23. B.
An fœtum nondum natum occidens, dicatur homicidium patrare. 2. 23. D.
Si quis vel ex possidentis parte, vel ex eius, qui possessionem turbare tentauerit interemptus sit in eum supplicium exercetur. 2. 19. S.
Quando animus occidendi cognoscatur. 2. 23. L. M.
Lege Cornelia de siccarijs tenetur qui hominem occiderit. 2. 23. O P.
Qui ab alto se præcipitauerit, & alium occiderit nō tenetur lege Cornelia. 2. 23. R.
Qui per lasciuiam occidit relegatur. 2. 23. V.
Qui ad euitandum in se stuprum occidit, dimittendus est. 2. 23. X.
Qui adulterum cum vxore inuentum occiderit, exilio, vel relegatione punitur. 2. 23. X.
Qui aggressorem occiderit, nullum crimen committit. 2. 23. Z.
Qui latrocinantem occiderit, iure occidere videtur. 2. 23. Q.
Maghi necari debent eo modo, quo feræ, bestiæ necantur. 2. 24. Y.
Populator agrorum, & itinere frequentans insidijs aggrediendo à quocumque occidi potest. 2. 24. CC.
Fur nocturnus, vt occidi possit, quæ requirantur. 3. 10. S.
An corpus occisi solum æstimari debet, quanti fuerit cum occidatur, an potius quanti interfuit nostra non esse occisum. 4. 3. H.

OFFENSIO AVRIVM.

Testis periurius dicitur aures Iudicis offendere, & ab eodem Iudice potest puniri. 1. 4. F.

OF-

OFFICIVM.

Qui crimen expilatæ hæreditatis obiecit, & destitit pœna Turpiliani non tenetur, nec furti, nec iniuriæ, sed officio Iudicis coercetur. 2.4.LL.

OPPRESSVS.

Principes debent adiuuare oppressos. 1. 9.O.

ORDO.

Ordo iudiciorum est dispositio quædam, qua totius causæ disceptatio pars vna alteri præponitur, 1.12.A.

P.

PANCRATIVM.

in Pancratio qui alium occiderit non tenetur Aquilia. 2. 9.T.

PANICVLARII.

Panicularia quæ sint. 4. 9.H.

Panicularia non confiscantur, sed prohibentur à Præsidibus, vel à Nuncijs accipi. 4. 9.H.

De Panicularijs quid fieri debeat. 4. 9.H.

PARRICIDA, PARRICIDIVM.

Parricidium nullo temporis spatio perscribitur. 1.14.L.

Parricidium homicidium est. 2.24.P.

Parricidij postulatus si sibi mortem consciuit, Fiscũ habet successorem. 2.24.B.

PARTVS.

Mulier *prægnans, quæ pecunia accepta partum abegit, càpite damnatur.* 4.8.BB.

Post Partum intra quadraginta dies mulier non potest torqueri. 3.12.D.

Mulier *vim suis visceribus inferens quò partum abigat, exilio punitur.* 2.23.E.

Qui *mulierem pugno percusserit, partum eiecerit, Aquilia tenetur.* 2.23.F.

Partus supositio. Vide *Suppositio partus.*

PATER.

Pater ius æquale cum marito habet in accusando de adulterio. 1. 5.L.

Pater, & mater sine timore calumniæ de nece filij ac-

accusare possunt. 1. 16. E.
Pater furans filio rem castrensem, tenetur furti. 2. 4. F.
Pater pro iniuria facta filio non agit lege Cornelia, sed Pretoria. 2. 10. M.
Qui agit nomine patris pro iniuria facta filio cogitur personam filij comprehendere, & quare. 2. 10. N.
Pater pro iniuria facta filio agit. 2. 11. F. G. H.
Pater, qui res à se donatas filio, alteri obligauerit stellionatus tenetur. 2. 14. I.
Pater deprehendens filiam in inhonestis factis, aut in ipsa turpitudine, habet iustam causam illam occidendi. 3. 10. P.

PATRIA.

Cui Patria interdicta est, etiam Vrbe Roma, abstinere debet. 4. 15. D.
Abolitio in crimine Patriæ oppugnatæ non conceditur. 1. 13. X.

PECVLATVS CRIMEN.

Si quis peculatus pœna damnatus sit, si alium conuincerit restituitur, non tamen pecuniam recipit. 2. 17. A.
Peculatus crimen quale sit. 2. 17. I. L.
Peculatus crimen non solum pecunia publica, sed etiam priuata facit. 2. 17. M.
Peculatus pœna qualis sit. 2. 17. N.
Aduersus hæredes iudicium publicum peculatus exercetur. 2. 17. Q.
In Crimine Peculatus abolitio non conceditur. 1. 13. X.

PECVNIA.

Qui de delictis pecuniariter agere vult ad ciuilem Iudicem remitti debet. 2. 1. Y.
Magna quantitas pecuniæ ablata in naufragio considerari debet. 2. 6. G.
Qui de manu alicuius nummos excusserit, si non peruenerint ad alium, sed in flumine, &c. ceciderint, Aquilia tenetur, aliàs furti agitur. 2. 9. O.
Pecuniam accipiens pro non accusando, vel accusando, vel pro testimonio non ferendo, tenetur pœ-

pœna legis Corneliæ . . . 2. 13. V.
Iudices ob hominem necandum, vel quem punire non debuerant, pecunia accepta interfecerunt, deportantur, vel capite plectuntur . 2. 17. H.
Pecunia publica res est . 2. 18. A.
Pecunia etiam dicitur, si aliquid aliud pro pecunia datur . 2. 24. H.
Qui pecuniam accipit pro instruendo Aduocato, seu teste, & alia faciendo falsum committit . 2. 26. G.
Qui spem negotij reposuit in pecuniæ corruptela amittit actionem . 4. 4. G.
Veniam meretur, qui pecuniam pro sententia obtinenda dedit, & cui personam declarauit, & probauit . 4. 4. H.

POENA.

In inferenda tortura, respiciendum est ad pœnam . 4. 12. L.
Nulla pœna à Fisco peti potest, priusquam de crimine constet . 2. 29. E.
Contra absentes contumaces melius est pecuniarias pœnas, vel eas, quæ existimationem contingunt statui . 3. 4. G.
Pœna augeri potest à Iudice . 1. 4. B.
Iudices non finientes intra biennium causas pœna vicenarum librarum auri feriuntur . 1. 10. C.
Pœna constituitur in emendationem hominum . 1. 10. D.
Pœna delicti aliquando incipit ab hærede si viuo Reo accusatio mota sit, quamuis condemnatio nõ fuerit sequuta . 1. 11. N.
Aliter liberi, alitèr serui pœnis afficiuntur. 1. 12. D.
Pœna furti quæ. 2. 4. MM.
Prius de crimine constare oportet, antequam pœna Reis irrogetur . 2. 29. F.
Quando pœna certa non fuerit imposita, nec de consuetudine inferendæ pœnæ ostenditur, arbitrio Præsidis pœna infertur . 3. 1. S.
In delictis considerari debet an consulto an casu ali-

aliquid admissum sit, vt pœna iusta eligi, aut temperamentum admitti debeat. 3. 10. L.
Pœna est delicti cuiuscumque æstimatio, atq; coercitio. 4. 7. A.
Pœna est noxiæ vindicta. 4. 7. C.
Pœna omnium delictorum coercitio est, & nedum pecuniariam, sed etiam capitis, & existimationis coercitionem continet. 4. 7. D.
Pœna vnusquisque Iudex irrogare potest. 4. 7. E.
De pœna prouocatio non est, quia statim solui debet. 4. 7. F.
Pœnæ certæ singulorum peccatorum determinatæ sunt. 4. 7. F.
Pœnæ secundum loci consuetudinem consideranda sunt. 4. 7. A.
Pœnæ ex personarum conditione, & rerum qualitate æstimandæ sunt, ne quid durius, aut remissius constituatur. 4. 7. H. 4. 8. X.
Pœna vnius, metus debet esse multorum. 4. 7. L.
Pœnarum aliæ personales, aliæ reales, & quæ. 4. 8. A.
Pœnæ non capitales ad existimationem pertinent, & quæ sint. 4. 8. C.
Pœnæ aut vitam adimunt, aut seruitutem iniūgunt, aut Ciuitatem auferunt, aut exilium, aut coercitionem corporis continent. 4. 8. D.
Declaratur. E. I. L. N. Q. T.
Pœnæ aliæ sunt, quibus prohibetur agendum, & quæ. 4. 8. V.
Pœna in contumacem, seù in latitantem exequenda venit, nisi infra annum copiam sui faciat. 4. 10. B.
Pœnæ aliquando remittuntur, & quomodo, & qualiter. 4. 11. B.
Iudex licet in pronunciando nihil de pœna dixerit, tamen secundum legem punitio exerceri debet. 4. 12. A.
Pœnæ persecutio non mandatur voluntati Iudicis, sed legis authoritati reseruatur. 4. 12. A.
Qui de crimine extra ordinem cognoscit arbitrariā potest infligere pœnam. 4. 12. E.
Qui ex carcere dato gladio erupit, pœna capitis pu-

punitur. 4. 8. Z.

POENITENTIA.

Pœnitentia adiuuat eum, qui in totum non formauit falsam monetam. 2. 18. I.

Confitenti licitum est pœnitere iusto errore ducto. 4. I. N. O. Q.

PERCVSSIO.

Qui lapide in vnum misso alterum percussit, tenetur Aquilia. 2. 9. G.

Iniuriarum non tenetur, qui volens percutere vnum percussit alium. 2. II. M.

Qui leuatis manibus aduersus alium, quamuis non percutiat, dum illum perterreat, actione iniuriarum tenetur. 2. II. N.

Qui mulierem pugno percusserit, partum eiecerit Aquilia tenetur quasi de rupto. 2. 23. F.

In rixa percussus ictus cuiuscumque contemplatur. 2. 23. N.

Qui percussorem ad se venientem occiderit, nullum crimen committit. 2. 23. Z. 2. 4. Z.

PERDVELLIO, PERDVELLIS.

Perduelles qui sint. 2. 16. P.

Perduelles quomodo puniantur. 2. 16. R. S.

Perduelles etiam post mortem puniuntur, & eorum memoria damnatur. 2. 16. T.

Perduellionis crimen dupliciter committi potest, & quomodo. 2. 16. Z. AA. BB. CC.

PERICVLVM.

Ratio naturalis, aduersus periculum permittit se defendere. 2. 9. N.

Metus instantis, vel futuri periculi mentis trepidationem significat. I. 9. B.

PERIVRIVS, PERIVRIVM.

Testis periurius dicitur delinquere in officio. I. 4. F.

Periurium stellionatus pœna punitur. 2. 14. T.

PERITVRA RES. Vide RES.

PERSEQVVTOR.

Si Reus in longinquo sit cum persequutoribus, remittendus est. 3. I. D. G.

Defensores Ciuitatum Reos sibi oblatos sub idonea per-

etiam mortuis Reis Fisco vendicantur. 1. 11. M.
Crimen morte illius, qui se interfecit finitur, non autem pecuniaria quæstio. 1. 3. H.
Morte Rei crimen cum pœna extinguitur. 1. 6. O. 1. 11. B.
Crimen maiestatis etiam post mortem instauratur. 1. 6. P.
Inquisitio contra Hæreticos etiam post mortem instituі potest. 1. 11. N. 2. 21. F.
Eum, qui inferendæ mortis voluntate præcesserat, iure cæsum videtur. 2. 5. B.
Perduelles etiam post mortem puniuntur, & eorum memoria damnatur. 2. 16. T.
Morte puniuntur serui violentiam inuito Domino commmittentes. 2. 19. X.
Interest quæri qua ex causa quis sibi mortem consciuerit. 2. 24. O
Plagij crimen etiam post mortem cognosci potest. 2. 25. N.
Hæredes possunt de innocentia eius, qui sibi sine causa mortem intulerit docere, & interim supersedetur in bonis confiscandis. 4. 16. G.
Qui sine causa mortem sibi intulit, puniendus est. 4. 16. F.
Qui mortem sibi consciuerunt, metu criminis hæredem non habent. 4. 16. A. B.
Declara. ibid. D.

MVLIER.

Mulierum velle, ab insidijs nequissimi hominis, qui meditatur rapinam, inducitur. 2. 27. DDD.
Mulieres accusare prohibentur, nisi res ad eas pertineat, vel nisi de publica causa tractetur. 1. 5. B.
Mulier, quæ falsi crimen accusauit si omisit Turpiliano non tenetur. 1. 17. E.
Secus si suam, suorumq; iniuriam exequitur. 1. 17. F.
Mulieri actio popularis, nisi res ad eam pertineat, non datur. 1. 18. H.
Mulier vim suis visceribus inferens, qua partum abigat, exilio punitur. 2. 23. E. 4. 8. CC.
Qui mulierem pugno percusserit, & partum eiecerit, Aquilia tenetur, quasi de rupto. 2. 23. F.
Mulier adultera quomodo puniatur. 2. 27. AA, BB.

Si

Si qua mulier cum seruo suo rem habuerit, capitali sententia punitur. 2. 27. VV.
Mulier, quæ accessit ad pecus, morti traditur, & pecus. 2. 27. PPP.
Mulieres, vel fideiussoribus creduntur, vel iuratoria cautione relaxantur, vel in monasterium traduntur, donec causa finiatur. 1. 2. F.
Mulier an sit ingenua, vel ancilla prius sciri debet. 3. 9. R.
Mulier prægnans, quæ pecunia accepta partum abegit, capite damnatur. 4. 8. BB.
Qui Mulierem, puellamue interpellauerit, perfecto flagitio capite punitur. 2. 13. D.
Mulier pregnans, torqueri non potest. 3. 12. D.

MVLCTA.

A Mulctis inferendis datur appellatio. 4. 5. T.
Mulctare Præsides certa ratione, & sine possunt. 4. 5. V.
Si contra legis statutum modus mulctandi irrogatur, vti contra ius gentium nullam firmitatem habet, & sine appellatione rescinditur. 4. 5. V.
Mulcta specialis peccati pœna est, & in pecuniaria animaduersione consistit ad Iudicis arbitrium. 4. 7. D.
Mulctam is solùm dicere potest cui iudicatio data est. 4. 7. E.
Mulctæ in potestate Iudicis sunt, quantam dicat. 4. 7. F.
Mulcta ex causa paupertatis, & necessitatis remitti potest. 4. 7. G.

MVLIO.

Mulio, qui per imperitiam impetum mularum retinere non potuit, de damno tenetur. 2. 9. Z.

N.

NAVFRAGIVM.

Qui ex Naufragio dolo malo rapuerit in quadruplum tenetur. 2. 6. A.
Ex naufragio rapere quomodo intelligatur. 2. 6. D.
Res rapta ex naufragio quæ dicantur. 2. 6. D.
Qua pœna puniatur qui res ex naufragio rapuit. 2. 6. F. G.
Magna quãtitas in naufragio ablata cõsiderari debet. 2. 6. G.

NAV-

NAVTA.

Nautæ tenentur de furto facto in eorum nauibus, 2.4. V.X Z.

NEGARE.

Reus omninò tacens, & vti negans Prætorem contemnere videtur. 3. 5. M.

Reus quæ negat vrgeri debet, vt purget. 3. 9. B.

NEGOTIATIO.

Negotiatio aliquando interdicitur, & quando. 2. 13. Z.

Negotiorum merita partium assertione per litis contestatione panduntur. 3. 6. D.

Qui spem negotij reposuit in pecuniæ corruptela, amittit actionem. 4. 4. G.

NOCENS.

Sicut manifestè nocens est puniendus, ita, & occultus. 2. 31. N.

NOMEN.

Mortuo accusatore, nomen Rei aboletur, illo postulante. 1. 8. F.

Nominis mutatio quando falsi pœna puniatur. 2. 26. M.N.

NOTIO.

Iudices debent diligentér causarum notionem vrgere. I. 10. L.

Crimen in iudicium deductum non videtur, quod ex solo Rei examine in notionem venerit. 3. 6. C.

NOXA, NOXIA.

Noxa interrogatur, quo mandante flagitium admissum sit. 3. 14. I.

Quæ ex improuiso casu accidunt, fato non noxæ imputatur. 2. 23. S.

Fraus est ipsa noxia, & quasi pœnæ quædam præparatio. 4. 7. C.

Pœna est noxiæ vindicta. 4. 7. C.

Iuxta criminis qualitatem in noxios sententia proferri debet. 4. 3. B.

NOXALIS ACTIO.

Noxales actiones quæ sint. 2. 9. DD.

Noxalium actionum vis est, vt si damnati fuerint Domini licitum est eis deditione corporis, quod deliquit euitare litis contestationem. 2. 9. DD.

NVM-

NVMMVS.

Nummos stanneos emere, vendere nemo potest sub pœna falsi. 2. 18. G.

Non probibentes nummos stanneos, vel plumbeos vendi, pœna falsi tenetur. 2. 18. H.

Vide *in verbo moneta.*

NVNCIATORES.

Nunciatores, qui notoria indicia produnt, notorijs suis assistere tenentur. 1. 4. D.

NVPTIAE.

Qui binas nuptias eodem tempore contraxerit, iafamis est, infamia iuris. 4. 13. F.

Nuptiarum sollecitator tenetur pœna extraordinaria. 2. 13. E.

O.

OBEDIRE.

Contra contumaces, qui neque denunciationibus, neque edictis obediunt, sententiam pronunciari oportet. 3. 4. G.

Qui Iudici non obtemperant, litis damno coercentur. 4. 10. D. F.

OBREPTIO.

Qui per Obreptionem aliqnid agit punitur. 2. 26. O.

OCCASIO.

Iniuria facta Principi, non in occasione babenda est. 2. 16. C.

Qui occasione data vim est commissurus, tenetur. 2. 5. F.

OCCIDERE, OCCISVS.

Negligens infirmum tenetur ac si occiderit. 2. 1. Y.

Qui *bominem surripuerit, & occiderit, & furti, & Aquilia tenetur.* 2, 2. G.

Ex pluribus vulneribus vno impetu illatis, vna tantum actio de occiso tenetur. 2. 2. H.

Licitum est occidere latroncinantem. 2. 5. Q.

Qui *casu occidit aliquem, lege Aquilia non tenetur.* 2. 9. H.

Qui *seruum occidit quanti id eo anno plurimi fuit, tenetur.* 2. 9. I.

Qui *plus iusto oneratus deiecerit onus, & seruum occiderit, tenetur lege Aquilia.* 2. 9. L.

Qui

Qui seruum insidiatorem occidit lege Aquilia non tenetur. 2. 9. M.
Qui in colluctatione, vel pancratio alium occiderit, non tenetur Aquilia. 2. 9. T.
Qui Pontificem, vel alios Principes interficit per sæculares Iudices puniuntur. 2. 2. L.
Qui dicantur occidere, & occidere à cædendo dicitur. 2. 23. B.
An fœtum nondum natum occidens, dicatur homicidium patrare. 2. 23. D.
Si quis vel ex possidentis parte, vel ex eius, qui possessionem turbare tentauerit interemptus sit in eum supplicium exercetur. 2. 19. S.
Quando animus occidendi cognoscatur. 2. 23. L. M.
Lege Cornelia de sicarijs tenetur qui hominem occiderit. 2, 23. O P.
Qui ab alto se præcipitauerit, & alium occiderit nõ tenetur lege Cornelia. 2. 23. R.
Qui per lasciuiam occidit relegatur. 2. 23. V.
Qui ad euitandum in se stuprum occidit, dimittendus est. 2. 23. X.
Qui adulterum cum vxore inuentum occiderit, exilio, vel relegatione punitur. 2. 23. X.
Qui aggressorem occiderit, nullum crimen committit. 2. 23. Z.
Qui latrocinantem occiderit, iure occidere videtur. 2. 23. Q.
Maghi necari debent eo modo, quo feræ, bestiæ necantur. 2. 24. Y.
Populator agrorum, & itinere frequentans insidijs aggrediendo à quocumque occidi potest. 2. 24. CC.
Fur nocturnus, vt occidi possit, quæ requirantur. 3. 10. S.
An corpus occisi solum æstimari debet, quanti fuerit cum occidatur, an potius quanti interfuit nostra non esse occisum. 4. 3. H.

OFFENSIO AVRIVM.

Testis periurius dicitur aures Iudicis offendere, & ab eodem Iudice potest puniri. 1. 4. F.

OFFICIVM.

Qui crimen expilatæ hæreditatis obiecit, & destitit pœnæ Turpiliani non tenetur, nec furti, nec iniuriæ, sed officio Iudicis coercetur. 2. 4. LL.

OPPRESSVS.

Principes debent adiuuare oppressos. 1. 9. O.

ORDO.

Ordo iudiciorum est dispositio quædam, qua totius causæ disceptatio pars vna alteri præponitur, 1. 12. A.

P.

PANCRATIVM.

in Pancratio qui alium occiderit non tenetur Aquilia. 2. 9. T.

PANICVLARII.

Panicularia quæ sint. 4. 9. H.

Panicularia non confiscantur, sed probibentur à Præsidibus, vel à Nuncijs accipi. 4. 9. H.

De Panicularijs quid fieri debeat. 4. 9. H.

PARRICIDA, PARRICIDIVM.

Parricidium nullo temporis spatio perscribitur. 1. 14. L.

Parricidium homicidium est. 2. 24. P.

Parricidij postulatus si sibi mortem consciuit, Fiscũ habet successorem. 2. 24. B.

PARTVS.

Mulier prægnans, quæ pecunia accepta partum abegit, capite damnatur. 4. 8. BB.

Post Partum intra quadraginta dies mulier non potest torqueri. 3. 12. D.

Mulier vim suis visceribus inferens quò partum abigat, exilio punitur. 2. 23. E.

Qui mulierem pugno percusserit, partum eiecerit, Aquilia tenetur. 2. 23. F.

Partus supositio. Vide *Suppositio partus.*

PATER.

Pater ius æquale cum marito habet in accusando de adulterio. 1. 5. L.

Pater, & mater sine timore calumniæ de nece filij ac-

accusare possunt. 1. 16. E.

Pater furans filio rem castrensem, tenetur furti. 2. 4. F.

Pater pro iniuria facta filio non agit lege Cornelia, sed Pratoria. 2. 10. M.

Qui agit nomine patris pro iniuria facta filio cogitur personam filij comprehendere, & quare. 2. 10. N.

Pater pro iniuria facta filio agit. 2. 11. F. G. H.

Pater, qui res à se donatas filio, alteri obligauerit stellionatus tenetur. 2. 14. I.

Pater deprehendens filiam in inhonestis factis, aut in ipsa turpitudine, habet iustam causam illam occidendi. 3. 10. P.

PATRIA.

Cui Patria interdicta est, etiam Vrbe Roma, abstinere debet. 4. 15. D.

Abolitio in crimine Patriæ oppugnatæ non conceditur. 1. 13. X.

PECVLATVS CRIMEN.

Si quis peculatus pœna damnatus sit, si alium conuincerit restituitur, non tamen pecuniam recipit. 2. 17. A.

Peculatus crimen quale sit. 2. 17. I. L.

Peculatus crimen non solum pecunia publica, sed etiam priuata facit. 2. 17. M.

Peculatus pœna qualis sit. 2. 17. N.

Aduersus hæredes iudicium publicum peculatus exercetur. 2. 17. Q.

In Crimine Peculatus abolitio non conceditur. 1. 13. X.

PECVNIA.

Qui de delictis pecuniariter agere vult ad ciuilem Iudicem remitti debet. 2. 1. Y.

Magna quantitas pecuniæ ablatæ in naufragio considerari debet. 2. 6. G.

Qui de manu alicuius nummos excusserit, si non peruenerint ad alium, sed in flumine, &c. ceciderint, Aquilia tenetur, aliàs furti agitur: 2. 9. O.

Pecuniam accipiens pro non accusando, vel accusando, vel pro testimonio non ferendo, tenetur pœ-

pœna legis Corneliæ . . . 2. 13. V.
Iudices ob hominem necandum. vel quem punire non debuerant, pecunia accepta interfecerunt, deportantur, vel capite plectuntur . 2. 17. H.
Pecunia publica res est . 2. 18. A.
Pecunia etiam dicitur, si aliquid aliud pro pecunia datur . 2. 24. H.
Qui pecuniam accipit pro instruendo Aduocato, seu teste, & alia faciendo falsum committit . 2. 26. G.
Qui spem negotij reposuit in pecuniæ corruptela amittit actionem . 4. 4. G.
Veniam meretur, qui pecuniam pro sententia obtinenda dedit, & cui personam declarauit, & probauit . 4. 4. H.

POENA.

In inferenda tortura, respiciendum est ad pœnam . 4. 12. L.
Nulla pœna à Fisco peti potest, priusquam de crimine constet . 2. 29. E.
Contra absentes contumaces melius est pecuniarias pœnas, vel eas, quæ existimationem contingunt statui . 3. 4. G.
Pœna augeri potest à Iudice . 1. 4. B.
Iudices non finientes intra biennium causas pœna vicenarum librarum auri feriuntur, 1. 10. C.
Pœna constituitur in emendationem hominum . 1. 10. D.
Pœna delicti aliquando incipit ab hærede si viuo Reo accusatio mota sit, quamuis condemnatio nõ fuerit sequuta . 1. 11. N.
Aliter liberi, alitèr serui pœnis afficiuntur. 1 12. D.
Pœna furti quæ. 2. 4. MM.
Prius de crimine constare oportet, antequam pœna Reis irrogetur . 2. 29. F.
Quando pœna certa non fuerit imposita, nec de consuetudine inferenda pœna ostenditur, arbitrio Præsidis pœna infertur . 3. 1. S.
In delictis considerari debet an consulto an casu

aliquid admissum sit, vi pœna iusta eligi, aut temperamentum admitti debeat. 3. 10. L.

Pœna est delicti cuiuscumque æstimatio, atq; coercitio. 4. 7. A.

Pœna est noxiæ vindicta. 4. 7. C.

Pœna omnium delictorum coercitio est, & nedum pecuniariam, sed etiam capitis, & existimationis coercitionem continet. 4. 7. D.

Pœna vnusquisque Iudex irrogare potest. 4. 7. E.

De pœna prouocatio non est, quia statim solui debet. 4. 7. F.

Pœnæ certæ singulorum peccatorum determinatæ sunt. 4. 7. F.

Pœnæ secundum loci consuetudinem consideranda sunt. 4. 7. A.

Pœnæ ex personarum conditione, & rerum qualitate æstimandæ sunt, ne quid durius, aut remissius constituatur. 4. 7. H. 4. 8. X.

Pœna vnius, metus debet esse multorum. 4. 7. L.

Pœnarum aliæ personales, aliæ reales, & quæ. 4. 8. A.

Pœnæ non capitales ad existimationem pertinent, & quæ sint. 4. 8. C.

Pœnæ aut vitam adimunt, aut seruitutem iniũgunt, aut Ciuitatem auferunt, aut exilium, aut coercitionem corporis continent. 4. 8. D.

Declaratur. E. I. L. N. Q. T.

Pœnæ aliæ sunt, quibus probibetur agendum, & quæ. 4. 8. V.

Pœna in contumacem, seu in latitantem exequenda venit, nisi infra annum copiam sui faciat. 4. 10. B.

Pœnæ aliquando remittuntur, & quomodo, & qualiter. 4. 11. B.

Iudex licet in pronunciando nihil de pœna dixerit, tamen secundum legem punitio exerceri debet. 4. 12. A.

Pœnæ persecutio non mandatur voluntati Iudicis, sed legis authoritati reseruatur. 4. 12. A.

Qui de crimine extra ordinem cognoscit arbitrariã potest infligere pœnam. 4. 12. E.

Qui ex carcere dato gladio erupit, pœna capitis pu-

punitur. 4. 8. Z.

POENITENTIA.

Pœnitentia adiuuat eum, qui in totum non formauit falsam monetam. 2. 18. I.

Confitenti licitum est pœnitere iusto errore ducto. 4. I. N. O. Q.

PERCVSSIO.

Qui lapide in vnum misso alterum percussit, tenetur Aquilia. 2. 9. G.

Iniuriarum non tenetur, qui volens percutere vnum percussit alium. 2. 11. M.

Qui leuatis manibus aduersus alium, quamuis non percutiat, dum illum perterreat, actione iniuriarum tenetur. 2. 11. N.

Qui mulierem pugno percusserit, partum eiecerit Aquilia tenetur quasi de rupto. 2. 23. F.

In rixa percussus ictus cuiuscumque contemplatur. 2. 23. N.

Qui percussorem ad se venientem occiderit, nullum crimen committit. 2. 23. Z. 2. 4. Z.

PERDVELLIO, PERDVELLIS.

Perduelles qui sint. 2. 16. P.

Perduelles quomodo puniantur. 2. 16. R. S.

Perduelles etiam post mortem puniuntur, & eorum memoria damnatur. 2. 16. T.

Perduellionis crimen dupliciter committi potest, & quomodo. 2. 16. Z. AA. BB. CC.

PERICVLVM.

Ratio naturalis, aduersus periculum permittit se defendere. 2. 9. N.

Metus instantis, vel futuri periculi mentis trepidationem significat. 1. 9. B.

PERIVRIVS, PERIVRIVM.

Testis periurius dicitur delinquere in officio. 1. 4. F.

Periurium stellionatus pœna punitur. 2. 14. T.

PERITVRA RES. Vide RES.

PERSEQVVTOR.

Si Reus in longinquo sit cum persequutoribus, remittendus est. 3. I. D. G.

Defensores Ciuitatum Reos sibi oblatos sub idonea

perſecutione ad Iudicem dirigunt. 3. I. E.

PERSEVERANTIA.

Perſeuerantia requiritur in confeſſione habita in tormentis, & quare. 3. 12. D. E. F.

PERSONA.

Perſonæ, quæ promouent iudicium criminale, quæ ſint. 1. 2. A.

Perſonæ illuſtres, Principis pars ſunt. 2. 16. L.

Perſonæ carcerandæ qualitas conſideranda eſt. 3. 2. A.

Cum Iudices ex indicijs ad tormenta putauerint veniendum, id facere debent, ſi perſonarum conditio patiatur. 3. 10. X. 4. 12. B.

Pœnarum inflictio, vel leuior, vel durior ſecundùm cauſæ qualitatem, & perſonarum conditionem adhibetur. 4. 8. X.

PERSVADERE,

Perſuadere plus eſt, quàm compellere. 2. 27. CCC.

PIGNVS, PIGNORANS.

Pignorans aurum creditori, & pro auro æs ſubijcit, furti tenetur, declara. 2. 14. L.

Stellionatus tenetur, qui diſſimulando res pignori tradit. 2. 14. G. H.

Pater, qui res à ſe filio donatas alteri obligauerit, Stellionatus tenetur. 2. 14. I.

Stellionatus tenetur, qui rem alienam pignori dedit, vel obligauit, declara. 2. 14. M.

PIRATA.

Piratæ, & Prædones vi bonorum raptorum tenentur. 2. 5. O.

Piratæ, marini prædatores ſunt. 2. 5. BB.

Seruus pirata, quomodo puniatur. 2. 5. CC. DD.

PLAGIVM, PLAGIARIVS.

In Plagio ſi ciuili quæſtioni mota, quæſtio incidat criminis Iudex, qui vtramque iudicandi poteſtatem habet, vtramque inſimul dirimere poteſt. 1. 12. B.

Plagium publicum crimen eſt, & capitale, & per violentiam committi poteſt. 2. 25. A. B. C.

Plagium eſt hominis doloſa abductio ad effectum il-
lum

lum celandi, vinctumq; habendi, & pro eo aliam rem permutandi. 2. 25. D. E. F.
Plagium & in seruum, & in liberum hominem committitur, sed quæ consideranda. 2. 25. G. H.
Pœna Plagij *est metallum, vel ad bestias, vel gladio, vel capite.* 2. 25. I. L. M.
Plagij *crimen etiam post mortem cognosci potest.* 2. 25. N.
Causa surripiendi, & intercipiendi, vt plagium detur consideranda est. 2. 25. O. P.
Qui ancillam meretricem libidinis causa surripuerit, furti, si solùm surripuerit, plagij, tenetur: 2. 25. O.
Qui scortum surripuerit libidinis causa, non tenetur plagij crimine. 2. 25. R.
De furti, vel plagij actione si altera prius fuerit intentata per alteram retractatur. 3. 4. T.
Scientèr *emens, vel vendens hominem liberum, committit plagium.* 1. 5. V.

PONDERA.

Qui pondera, & mensuras falsat, relegatur. 2. 26. BB.

PONTIFEX.

Qui Pontificem *interficit, per sæculares Iudices punitur.* 2. 22. L.

POPVLATOR.

Populator *agrorum, à quocumque occidi potest.* 2. 24. CC.

POSSESSIO.

Prius de Possessione *pronunciare debet Iudex, & postea crimen violentiæ excutere.* 1. 12. N. 2. 19. T.
Si quis vel ex possidentis parte, vel ex eius, qui possessionem turbare tentauerit interemptus sit, in eum supplicium exercetur. 2. 19. S.
Qui rectè possidet, potest cum moderamine inculpatæ tutelæ vim propulsare. 3. 10. R.

PRAECEPTOR.

Præceptor *si in disciplina vulnerauerit, Aquilia tenetur.* 2. 9. S.

PRAEDONES.

Prædones *tenentur vi bonorum raptorum.* 2. 5. O.
Prædones *qui sint, & dupliciter considerantur.* 2. 5. V. X.

PREHENSIO.

Post habitas probationes prehendendus est Reus. 3. 1. A.

Qui in flagranti comprehenditur capi potest absq; Iudicis pronunciatione. 3. 1. L.

PRAEIVDICIVM.

Iudex non debet permittere priuato iudicio legi Corneliæ praiudicium fieri, & quare. 1. 12. H.

Exceptiones præiudiciales retardant processum. 3. 9. R.

Vide *in verbo Liberalis causa.*

PRAEMIVM.

Præmium conceditur ei, qui renunciauit seruos fugitiuos. 3. 13. G.

Qui indicauerit eum, qui in notam aliorum, scripturam produxerit, præmium habebit. 2. 12. R.

Accusantibus monetarios præmium promittitur. 2. 18. B.

PRAESCRIPTIO.

Præscriptio de genere abolitionis est: 1. 14. A.

Præscriptio est accusationis exclusio. 1. 14. A.

Silentium diuturnum præscriptione roboratum inefficacem constituit actionem. 1. 14. A.

Præscriptio locum habet tàm in publicis, quàm in priuatis delictis. 1. 14. B.

Præscriptio delictorum quandoq; anno, quandoque biennio, & alijs temporibus, perficitur. 1. 14. B. C. D. & seqq.

Iniuria anno, dolus biennio, carnis delicta quinquennio, incestus, & falsi crimen vicennio præscribuntur. 1. 14. B. C. D. E. F. G. H.

Parricidium, partus suppositio, & Apostasia, nullo temporis spatio præscribuntur. 1. 14. L. M. N.

Præscriptione non obstante, cognoscitur de falsitate etiam post rem iudicatam. 1. 14. P.

PRAESES.

Præsidis arbitrio pœna infertur, quando pœna pro delicto certa non sit imposita. 3. 1. S.

Præses æstimare soles quando quis carceri an militi tradendus est. 3. 2. A.

Præsides Iudicibus de iure, non de facto dubitantibus respondere solent. 4. 2. S.

Præ-

Praesides tertia ratione, & fine, mulctare solent. 4. 5. V.
Praesidibus Prouinciarum *data est iudicatio, ideò mulctam dicere possunt.* 4. 7. X.
Praeses damnatum restituere non potest 4. 11. A. & 15. M.
Praeses Prouinciae *existimat de dubia lite an transactio fieri oporteat.* 4. 11. L.
Praeses priuatam abolitionis cognitionem demandari alteri non potest. 1. 13. N.

PRAESENS, PRAESENTIA.

Praesens vice absentis habetur qui in villis, vel vrbanis castris militat. 1. 6. M.
Qui veluti praesentem cum absens sit scripserit res accepisse, crimen falsi tenetur. 2. 26. H.
Reus absens post trinum, vel vnum pro trino edicto peremptorio admonitus, vt praesentiam sui faciat, condemnari debet. 4. 3. F. G.
Reum praesentem examinari oportet. 3. 5. A.
Reo praesenti publicanda sunt indicia, & illorum copia tradendae, vt se defendat. 3. 7. A.
Qui alij mandat, etiamsi sit praesens, tenetur. 2. 24. M. N.

PRETIVM.

Serui deferentes monetarios liberi fiunt, & Fiscus Domino pretium retribuit. 2. 18. L.
Iudex, qui pretio sententiam tulit, quomodo puniatur. 4. 4. C.
Pretium recipi non debet ab eo, qui Reus sanguinis est. 4. 11. M.

PRAEVARICATIO.

Praeuaricatio vitium accusationis est, & est patens deflexio ab accusatione. 1. 15. A.
Praeuaricator quasi varicator dicitur aduersam partem adiuuans, prodita causa. 1. 15. C.
Praeuaricator pro victo habetur. 1. 15. D.
Praeuaricationis iudicium, aliud publicum, aliud moribus introductum, & qualia sint. 1. 15. E. F.
Praeuaricatio dicitur in Aduocato, fraus in Iudice, & aduersario. 1. 15. G.
Praeuaricationis poena est extraordinaria, atque

etiam infamia . 1. 15. I.L.
In delicto praeuaricationis nō prius quis accusatur, quam de prioris praeuaricatione accusatoris constiterit . 2. 29. M.

PRINCEPS.

Illustres coram Principe de crimine conueniri debent . 1. 9. L.
Colonus rei priuatae Principis coram Praetore Prouinciae, praesente Rationali conuenitur . 1. 9. M.
Principum officium est oppressos adiuuare . 1. 9. O.
Causa quae agitatur in consistorio Principis manet intacta, donec ipse faciat introduci . 1. 10. M.
Indulgētia Principis publicae abolitioni cōparatur . 1. 13. L
Qui libello dato Principi, famam alienam insectatus fuerit iniuriarum actione tenetur . 2. 15. C.
Quod in Principē cōmittitur, in omniū fertur iniuriā. 2. 15. G.
Princeps est prima, & principalis inter publicas personas . 2. 16. A.
Principis maiestas dupliciter attentatur verbo scilicet, & facto . 2. 16. B.C.D.
Iniuria facta Principi non in occasione habenda est, sed in rei veritate . 2. 16. C.
Qui Principi iniuriam fecerit, considerandus est an potuerit facere, an sanae mentis fuerit . 2. 16. G.
Poena iniuriae verbalis in Principem, à quo, & qualis infligenda sit . 2. 16. G. H.
Apostatis Principibus non est obediendum . 2. 21. P.
Principi causa refertur antequam sententia proferatur . 4. 2. A.
Ad Principem non mittitur aliquid, quod plena instructione indigeat . 4. 2. D.
Nemo nisi Princeps dare potest commeatum, vel remeatum, & quare . 4. 8. S. & 4. 15. M.
Princeps dicens, Restituo te in integrum, censetur restituere honoribus pristinis, & bonis . 4. 11. B. C. D.
Principem illos tantùm intueri licet, qui Romam ingredi possunt . 4. 15. E.
Princeps est Pater Patriae . 4. 15. E.

PRO-

PROBATIO.

De delictis quorum non remanent vestigia, oportet adesse probationes concludentes. 2. 29. I.

Probationem non debet Fiscus è domo Rei sumere. 2. 30. D. E.

Accusator debet suam accusationem probare. 2. 30. C.

Post habitas probationes super delicto Reus carceratur. 3. I. A.

Post probationem delicti, supplicium imminet. 3. 6. E.

Nulla melior probatio est, quàm per testes idoneos. 2. 30. F.

Ad probationum sufficientiam requiritur, quod saltem argumentis verisimilibus, & probabilibus Reus fuerit grauatus. 3. 10. X.

Iudices semper id sequuntur, quod conuenit eos ex fide eorum, quæ probantur sequi. 3. 10. Z.

Ea, quæ sunt difficilis probationis publica quæstione vendicari oportet. 3. 11. D.

Si quis datum, vel promissum probare nequeat ille, qui dicitur suscepisse iurare debet vt liber sit. 4. 4. I. L.

Reus torqueri debet quando alijs probationibus veritas illuminari non possit. 4. 13. A.

PROCESSVS.

Processus publicādus est Reo cū nominibus testium. 3. 7. A.

Processus super delicto ad notionem faciendus, informatiuus vocatur. 2. 28. A.

Non omnes processus ex bona fide conscribuntur. 3. 5. F.

Qui cum processu remittuntur ex integro audiuntur, & quare. 3. 5. G. I.

Processum retardant exceptiones præiudicales. 3. 9. R.

PROCVRATOR.

Procurator ad crimen iudicij publici prosequendum frustra interuenit. 2. 15. H. 3. 9. H. M.

Procurator pro excusatione absentiæ admittitur. 2. 15. I.

Ad testes legitimandos debet destinari procurator, & quare. 3. 8. D.

Si procurator interuenit in iudicijs capitalibus, sententia fertur in Reum. 2. 15. I.

PRODITIO.

Proditio quæ sit, & quomodo distinguatur à seditione. 2. 16. X. & seqq.

Pro-

Proditorium homicidium in simulatione consistit. 2. 24. D.

PROHIBERE.

Prohibere qui potuit, & non fecit, punitur. 2. 9. E.

Et pracipuè in Domino. 2. 9. FF.

Prohibitum ad tempus, post tempus videtur concessum. 4. 11. G.

PROMISSIO, PROMITTERE.

Promissor serui, si illum occidit, tenetur. 2. 1. V.

Promissum, vel datum pro sententia, punibile est, & quomodo. 4. 4. L. M.

PRONVNCIATIO.

De Rei exhibitione Iudex pronunciare debet. 3. 1. B. H.

Iudex licet in pronunciando nihil de pœna, dixerit tamen secundùm legem punire debet. 4. 12. A.

Iudex auditis allegationibus Reorum, & perquisita veritate pronunciare debet, & quare. 3. 9. E. F. G.

Prouocationis remedio extinguitur pronunciatum. 4. 6. B.

PROPVLSARE.

Rectè possidens potest cum moderamine inculpatæ tutelæ vim propulsare. 3. 10. R.

PROTERVIA.

Proteruia, & calliditas eorum, qui hæreditates depopulantur duplicatione in factum coercetur. 2. 4. R.

PROVOCATIO.

Prouocatio conceditur, ab iniurijs, & suspectis Iudicibus, & in capitali supplicio, aut fortunarum dispendio. 4. 5. B.

Ab interlocutione de Principe *consultando prouocari non debet.* 4. 5. EE.

Vnusquisque potest prouocare pro Reo, ad supplicium damnato. 4. 5. F.

Prouocatio omnis auditur humanitatis ratione. 4. 5. F.

Prouocationis remedio extinguitur pronunciatum. 4. 6. B.

Damnatus dicitur qui nõ prouocauit, secus si prouocauit. 4. 6. A.

Qui prouocationem omisit perpetuò silere debet. 4. 6. F.

De pœna, prouocatio non datur, quia statim solui debet. 4. 7. F.

Damnatus vltimo supplicio intra decem dies prouo-

ue-

uocarè poteſt. 4. 8. F.G.
Vide *in verbo Appellatio.*

PVBLICANVS.

Publicanus illicitè exigens ad duplum, vel triplum tenetur, atque etiam extra ordinem punitur. 2. 2, B.

PVBLICATIO.

Reo non ſolum dicta, ſed etiam nomina teſtium publicanda ſunt, & quare. 3. 7. A.
Iudex acta publica exhibere debet ſuſcipienda ad melius inueſtigandam veritatis fidem. 3. 7. D.

PVDICITIA.

Qui Pudicitiam *alterius blanda oratione attentat, verbis dicitur delinquere, & ad infamiam ſpectat.* 2. 1. H. & 2. 10. F.

PVELLA.

Raptus committitur abducendo violenter Puellam *à domo patris.* 2. 27. XX.
Violentia in raptu conſideratur, ſiuè in patre, ſiuè in puella. 2. 26. XX.
An puella rapta legitimè cõtrahat cũ raptore. 2. 27. AAA. BBB.
Qui puellam interpellauit perfecto flagitio capite puniтur. 2. 13. D.

PVER.

Pueri *poſſunt admitti ad inſtruendam inquiſitionem.* 1. 4. I.
Qui puerum ingenuum vendidit vbi degit ibi cauſa cognoſcenda eſt. 2. 25. BB.
Qui puero ſtuprum abducto perſuaſerit, perfecto flagitio capite punitur. 2. 13. D.

PVLSARE.

Differt pulſare à verberare. 2. 10. P.
Qui legatum hoſtium pulſauerit contra ius gentium feciſſe exiſtimandus eſt. 3. 10. A.

PVNIRE.

Delicta puniuntur, non ſecundùm conditionem Rei tempore ſententiæ, ſed ſecundùm delicti patrati. 4. 8. DD.
Iudex licet in prornũciando nihil de pœna dixerit,

ta.

tamen secundùm legem punitio exerceri debet. 4. 12. A.
Quomodo puniantur viliores, & quomodo honestiores personæ. 2. 7. M. 2. 5. E. 2. 4. 11. 2. 8. C. 2. 10. R. 2. 13. R. 2. 16. H. 2. 22. D. & 2. 14. E.

PVPILLVS.

Pupilli accusare prohibentur sine Tutoris Auctoritate. 1 5. D.
Pupillus proximus pubertati accusari de delicto potest. 1. 6. A.B.
Pupillo mortuo, Tutor non cogitur prosequi accusationem. 1. 8. D.
Actio popularis pupillo, nisi res ad eum spectet, non datur. 1. 18. H.
Tutor stuprans pupillam deportatur, & bona eius proscribuntur. 2. 27. QQ. & seqq.

PVRGARE.

Reus purgare debet ea, quæ negat. 3. 9. B.

Q.

QVALITAS.

QVæ, & quales sint Qualitates aggrauantes, vel minuentes homicidium. 2. 24. A.B.
Qualitas homicidij minuens duplici motiuo consideratur. 2. 24. Z.
Qualitas personæ coercendæ consideranda est. 3. 2. A.
Qualitatem delicti Iudices plena inquisitione debent discutere. 3. 5. C.

QVANTITAS.

Quantitas discernit furem ab Abigeo. 2. 7. C.
Quantitas magna pecuniæ ablatæ in naufragio considerari debet. 2. 6, G.
Quantas mulctas dicat, in Iudicis potestate est. 4. 7. F.

QVERELA.

Appellatio iniquitatis sententiæ querelam continet. 4. 5. C.
Accusatio defertur per querelam. 1. 4. H.
& apud acta. ibidem.

QVESTIO.

Mortuo deportato nulla quæstio etiam super bonis ta-

tacitè confiscatis, dari potest. 1. 11. I.
Si ciuili quæstioni quæstio criminalis incidat Iudex, qui vtramq; iudicandi potestatem habet vtramq; simul dirimere potest. 1. 12. B.
Examini testium sicuti quæstioni Reum, Reamue interesse oportet, & eis interrogandi facultas datur. 3. 8. E.
Quæstiones inferri non debent, nisi in capitalibus, & atrocibus maleficijs. 3. 10. M.
Quæstionis nomen nedum tormentum, sed etiam omnem inquisitionem significat, atque etiam defensionem denotat. 3. 11. A. B.
Ad Quæstionem non pertinet nuda interrogatio, seu leuis territio. 3. 11. B.
Quæstio habenda non est de minore quatuordecim annorum. 3. 11. G.
Quæstionem quis non patitur propter pristinam dignitatem. 3. 11. H.
Quæstio habenda non est de eis, qui sine accusatoribus in custodia recepti sunt. 3. 11. L.
Declara. *ibidem.*
Quæstio ita haberi oportet, vt Reus saluus sit, vel innocentiæ, vel supplicio. 3. 11. R.
Iudices quæstionis modum arbitrari possunt. 3. 11. T. & 4. 12. E.
Quæstioni non semper fides habenda est, & quare. 3. 14. G.
Quæstio de seruis quando contra Dominum haberi possit. 4. 5. M. N. O. P.
Facti quæstio in arbitrio iudicantis est. 4. 12. A.
Quæstio quando repeti potest. 3. 15. I. L. M. N.
Vide in verbo *Tormenta.*

QVAESTVS.

Quæstum Turpem faciens non potest accusare. 1. 5. R.

R.

RAPERE, RAPINA.

Rapina est furtum, cum violentia, & fraudulentèr facta. 2. 5. A.

Rapinam facit, qui vsuram accipit. 4. 13. M.
Furti actio in rapina intentata non praeiudicat actioni vi bonorum raptorum. 2. 5. C.
Qui rem rapuit furti, nec manifesti, tenetur in duplum, & vi bonorum raptorum in quadruplum. 2. 5. C.
Ac etiam lege Cornelia de vi publica, & priuata. 2. 5. N.
Qui rem suam rapit vi bonorum raptorum non tenetur, sed aliter plectitur, & qnomodo. 2. 5. X. AA.
Qui ex incendio, naufragio, &c. dolo malo rapuerit in quadruplum tenetur, atque alia pœna punitur. 2. 6. A. F. G.
Rapere ex incendio, ex Ruina, ex naufragio, quomodo intelligatur. 2. 6. B. C. D.
Rapere, verbum, differt à verbo Eximere, & quomodo. 2. 19. A.

RAPTOR, RAPTVS.

Raptus committitur abducendo violentèr puellam à domo patris. 2. 27. XX.
In Raptu consideratur violentia, siuè in patre, siuè in filia. 2. 27. XX.
Raptus crimen quando dicitur commissum. 2. 27. ZZ.
An puella rapta legitimè cōtrahat cū raptore. 2. 27. AAA. BBB.
Raptores quibus pœnis coerceantur. 2. 27. CCC. & seqq.
In crimine raptus auxiliatores durissimis pœnis puniuntur. 2. 27. GGG.
Raptores Monialium mortis damnantur supplicio, & bona eorum addicuntur Monasterio. 2. 27. HHH.
Raptus de consuetudine non punitur, vbi raptor mulieris assensum habuerit, aut prius desponsauerit. 2. 27. ZZ.

RATES.

Rates expugnata quæ dicatur. 2. 6. E.

RATIFICATIO.

Ratificans in delictis tenetur, quia voluntatem compleuit. 3. 14. L.

RATIONES.

Reo administratori potest post sententiam concedi

spatium, vt creditori velocius rationes reddat. 4. 3. E.

REATVS,

Reatus omnem honorem excludit. 1. 9. I. 3. 10. LL.

REBELLIS.

Contra Rebelles transfugas procedi potest vti contra Reos læsæ maiestatis. 1. 16. N.

Rebelles qui sint. ibidem.

Rebelles, & transfugæ vbicumque inuenti fuerint, quasi hostes interfici possunt. 2. 16. O.

RECEPTATOR.

Receptare differt à suscipere. 2. 8. A.

Receptatores puniuntur perindè ac latrones. 2. 8. A. B.

Qui latrones sciens receptauerit, & eos offerre Iudicibus supersederit, supplicio corporali, aut dispendio facultatum punitur. 2. 8. C.

Qui pecunia accepta latrones dimiserunt, puniuntur pari pœna receptatorum. 2. 8. D.

Receptatores Abigeorum, qua pœna puniuntur. 2. 8. E.

Qui seruum, seruamue furatam recepit. punitur in duplum. 2. 8. F.

Susceptores rerum furatarum puniuntur, vt receptatores. 2. 8. G.

Non omnis qui recipit statim delinquit. 2. 8. I.

Irenarchæ comprehendentes latrones interrogant illos de receptatoribus. 3. 5. G.

RELATIO.

Causa ad maiorem potestatem referenda est. 3. 5. C.

Antequam sententia proferatur opus est, vt Principi. vel alteri superiori Magistratui causa referatur. 4. 2. A.

Exemplum consultationis Principi referendum, partibus edendum est, & quare. 4. 2. B. C.

A sententia, non à relatione est appellandum. 4. 5. E.

RELEGATIO, RELEGATVS.

Qui adulterum cum vxore inuentum occiderit, exilio, vel relegatione punitur. 2. 23. X.

Relegatio lata fuga dicitur. 4. 8. Q R.

Relegato nemo potest dare commeatum, vel remeatum

tum

tum, nisi Princeps. 4. 8. S.
Et quare. 4. 15. M.
Relegatus quamuis mortuus sit appellatio examinabitur super parte bonorum expressè confiscatorum. 1. 10. G.
Relegatur qui per lasciuiam occidit. 2. 23. V.
Relegatur, qui pondera, & mensuras falsat. 2. 26. BB.
Relegatorum cadauera non licet alicubi sepelire inconsulto Principe. 4. 14. C.
Relegati in insulam, habent in potestate liberos, & omnia alia sua iura retinent. 4. 15. A.
Relegato ad tempus neque tota bona, neque pars eorum adimit debent. 4. 15. B.
Relegati, Romæ morari non possunt, & quare. 5. 15. D. E.
Relegati ciuitatem Romanam retinent. 4. 15. F.
Relegati statuis, & imaginibus honorari possunt. 4. 15. G.
Relegati testamenti factionem retinent. 4. 15. L.

RELIGIO.

Collegia qualibet prohibentur præter Religionis causa. 2. 13. G. H.
Qui sepulcrum violat, contra Religionem facit, & qualis sit pœna. 2. 13. L. & seqq.
Religiosa non sunt hostium sepulcra. 2. 13. N.
Quod in Religionem committitur, in omnium fertur iniuriam. 2. 15. G.

REMEATVS.

Remeatum relegato dari non potest, nisi à Principe. 4. 8. 5. 4. 15. M.

REMISSIO.

Si Reus in longinquo sit cum persecutoribus remittendus est. 3. 1. D.
Ei, qui remittendus est, datur terminus ad componendos lares. 3. 1. F.
Reus remittendus est ad eum, qui Prouinciæ præest, vnde is homo est. 3. 1. T.
Qui remittuntur ex integro audiuntur, & quare. 3. 5. G. I.

REPETVNDARVM.

Crimin repetundarum quale sit, & qui teneantur

hoc crimine. 2. 17. C. D. B.
Damnatus crimine repetundarum prohibetur esse Iudex, & exilio, vel durius punitur. 2. 17. F. G.
Repetundarum iudicium aduersus heredes exercetur. 2. 17. Q.

REQVIRERE.

Requirendi sunt Rei absentes, & annotandi. 3. 4. A. B. C. D. E. F.
Iudices per se ipsos requirere debent Reos. 3. 5. H.

R E S.

Res peritura ex naufragio differt à Re, quæ seruari potest. 2. 6. G.
De Re familiari agitur ciuilitèr, & criminalitèr. 3. 9. S.

RES IVDICATA.

Res iudicata quæ sit. 1. 1. I.
Res iudicata duplicitèr accipitur, vel pro ipsa, sententia, vel pro ipsa condemnatione. 4. 6. A. & seqq.
Rebus iudicatis pareri debet, & quando. 4. 6. I.

RESIDVORVM CRIMEN.

Residuorum crimen quale sit, & qua pœna puniatur, & contra quos exercetur. 2. 17. O. P. Q.

RESPONSIO.

Prætor intendere debet, vt Reus ex sua responsione vel confitendo, vel mentiendo se oneret. 3. 5. L.
Reus omninò tacens, & non respondens, contumax habetur. 3. 5. M.
Præsides Iudicibus de iure vel de facto dubitantibus respondere solent. 4. 2. C.
Standum est responsioni Reorum, si alia indicia non præcedant. 3. 3. N.

RESTITVTIO IN INTEGRVM.

Restitutio in integrum differt ab appellatione. 4. 5. D.
Restitutio in integrum erroris proprij veniæ petitionem, vel aduersarij circumuentionis allegationem continet. 4. 5. D.
Præses damnatum restituere non potest, sed ad Principem spectat. 4. 11. A. 4. 15. M.

Princeps dicens, Restituo te in integrum, censetur restituere honoribus pristinis, & omnibus bonis. 4.11.B.C.D

REVS.

Reus à re, quæ petitur, dicitur, & est ille, qui pari cum accusatoris fortuna retinetur. 1, 2. F.

Actore non probante Reus absoluitur. 1. 4. M.

Reus non debet Fisco sua arma præbere. 2. 30. D. E.

Reus, cuius existimationis sit ad veritatem illuminandum, considerandus est. 3. 5. I.

Reus non statim quis existimatur, dum accusatur, & quare. 3. 6. B.

Reus admoneri debet, vt audiat attestationes. 3. 8.B.C.D.

Reus adhibito Aduocato se defendit pari iure cum accusatore. 3. 9. C.

Iudex debet admonere Reos ante diem eos auditurus. 3. 9.D.

Reus non est interrogandus de socio, nisi in certis casibus. 3. 11. AA. BB. & *seqq.*

Reus in tortura pendens non est interrogandus in specie de delicto. 3. 11. BB.

RIXA.

In Rixa percussus ictus cuiuscumque consideratur. 2. 23. N.

ROMA.

Relegati Romæ commorari non possunt, & quare. 4. 15. D. E.

RVINA.

Rapere ex Ruina, quomodo intelligatur. 2. 6. C.

S.

SACERDOS.

IRruens in Sacerdotes, & eis inferens iniuriam à Prætore punitur. 1. 4. G.

SACRAMENTVM, Vide IVRAMENTVM.

SACRILEGIVM. SACRILEGI.

Sacrilegij pœna in certis casibus moderanda est, & in quibus. 2. 22. D.

Quibus pœnis olim sacrilegi puniebantur. 2. 22. D. E. F.

Vti Sacrilegi sunt, qui vsibus proprijs bona Ecclesiæ

ap-

applicant. 2. 22. A.
Sacrilegium qui committant: 2.22.A B.
Sacrilegium committens, plusquam fur est. 2. 22. B.
Qui violentas manus in Ecclesiasticum iniiciunt, sacrilegij reatum contrahunt. 2. 22. I. L.

SALVVS CONDVCTVS, Vide COMMEATVS, ET REMEATVS.

SARCINVLAE.

Qui remittendus est, datur terminus ad componendos lares, & per quantum tempus. 3. I. F.
Qui petit terminum pro componendis mæstis laribus sententiæ acquiescere videtur. 4. 6. H.

SCHISMA, SCHISMATICI.

Schisma scissuram sonat. 2. 21. L.
Schismatici nullam sibi configunt hæresim, vt rectè ab Ecclesia recessisse videatur. 2. 21. I.
Schismatici si pertinaciter suæ sectæ adhærent, hæretici dicuntur. 2. 21. M.
Schismatici quomodo puniuntur. 2. 21. N.

SCIENTIA.

Scientia inter cognatos præsumitur. 1. 5. V.
Scientia Domini pro patientia accipitur. 2. 9. E.
Et quomodo accipienda est. 2. 9. FF.

SCRIBERE.

Scriptum per errorem, cognitionem dati Iudicis non moratur. 3. 10. V.
Vide *in verbo ascribere.*

SEDITIO.

Seditio quæ sit, & quæ proditio. 2. 16, X. Z. & *seqq.*
Seditionis authores pro qualitate dignitatis puniuntur. 2. 16. DD.
Qui seditionis faciendæ consilium inierit de vi publica tenetur. 2. 19. P.

SENES.

Senes propter ætatem decrepitam torqueri non possunt, eò quia sunt bis pueri, & imbecilles. 3. 12. C.

SENTENTIA.

Sententia quid sit. 1. 1. H.
In extraordinarijs, sententiam, quam vult Iudex proferre potest, vel leuiorem, vel grauiorem. 2. 13. A.
Cum magno conflictu sententia decerni solet, prahabita scilicet Fisci, & Rei iurium examinatione. 3. 10. B.
Sententia proferri non debet, nisi Reus fuerit confessus, aut conuictus, aut delictum fuerit notorium. 4. 1. Z. & seqq.
Sententia executioni demandatur, nisi ab ea fuerit appellatum. 4. 3. A.
Iuxta criminis qualitatem in scelerosos, & noxios sententia proferri debet. 4. 3. B.
Iudex sententiam Reo legere debet. 4. 3. D.
Sententia Iudicis incompetentis non tenet. 4. 3. I.
Sententia debet continere vel condemnationem, vel absolutionem, vt sit iusta. 4. 3. L.M.
Prasules prout Religio suggerit sententiam proferre debent. 4. 2. E.
Ad validitatem sententia requiritur, vt Iudex recte iudicet. 4. 4. A.
Sententia venales non valent. 4. 4. E.
Si quis iurauerit se non dedisse, vel promisisse aliquid pro sententia, & post aliquod tempus appareat dedisse, pœnis subiacebit. 4. 4. M.
Sola Sententia, non genus criminis spectatur. 4. 8. M.
Iudex potest certis rationibus mitiorem sententiam dicere. 4. 12. B.
Sententia fertur contra principalem Reum, non contra procuratorem. 2. 15. I.

SEPVLCRVM.

Actio sepulcri violati est actio popularis. 1. 18. C.
Qui sepulcrum violat, facit contra Religionem, & quomodo puniatur. 2. 13. L. M. & seqq.
Sepulcra hostium religiosa non sunt. 2. 13. N.

SER-

SERVVS.

Serui possunt admitti ad instruendam inquisitionem. 1. 4. I.
Serui si accusantur eadem in eis obseruanda sunt, quæ in liberis. 1. 6. G.
Serui non tenentur de vi priuata. 1. 6. G.
Serui deferentes monetarios liberi fiunt. 1. 8. G. 2. 18. L.
Qui seruum alienum iniuriosè verberat, incidit in Aquiliam, & actionem iniuriarum. 1. 12. F.
Serui quando de furto tenentur. 2. 4. P.
Seruus Pirata quando puniatur. 2. 5. CC. DD.
Seruus sciente Domino occidens aliquem, insolidum Dominum obligat; 2. 9. EE.
Secus si inscio. HH. II.
Serui violentiam inuito Domino committentes, morte puniuntur. 2. 19. X.
Secus si Domino exortante. ibid. Z.
Serui insidiantes Dominis suis, igne cremantur. 2. 24. E. F.
Seruum in fuga constitutum, neque vendere, neq; donare licitum est. 2. 25. X.
Seruus committens falsum, vltimo supplicio afficitur. 2. 26. Z.
Seruus pro capitali crimine in vinculis stare debet donec causa finiatur. 3. 2. H.
Seruus in memoriam prioris Domini interrogari non potest. 3. 11. I.

SILENTIVM.

Silentium Diuturnum præscriptione roboratum in efficacem constituit actionem. 1. 14. A.

SIMVLATIO.

Simulationes qualificant homicidium. 2. 24. C.
Simulatio est fictio eius, quod non est, specie veritatis, decipiendi causa. 2. 26. HH.
Quæ simulatè geruntur pro infectis habentur. 2. 26. HH.
Acta simulata veritatis substantiam mutare non possunt. 2. 26. II.
Per simulationem alienis rebus, & fortunis inhibitur

tur adhibitis vexationibus. 2. 26. MM.
Simulatio pœna falsi punitur. 2. 26. OO.
Qui se simulat creditorem, si quid accipit furtum committit. 2, 26. PP.
Qui simulat, Præsidis iussum punitur. 2. 13. T.

SOCIVS CRIMINIS.

Socius criminis alium socium accusare non potest. 1. 5. V. 3. 11. AA. & seqq.
Latrones interrogantur de socijs, & receptatoribus. 3. 5. G.

SODOMIA.

Sodomiæ crimen est pessima cum puero, vel muliere abusio. 2. 27. LLL.
Sodomia pœna vltimi supplicij punitur. 2. 27. LLL. MMM.

SOLVTIO.

Falsi crimen intendens causa morandæ solutionis compellitur ad solutionem. 1. 12. I.

SPES.

Qui spem negotij reportauit in pecuniæ corruptelam, amittit actionem. 4. 4. G.
Qui spe audacior factus est, non debet esse impunitus. 2. 4, P. Q.

SPONSVS.

Sponsus agit pro iniuria facta sponsæ. 2. 11. E.

STABVLARIVS.

Stabularij tenentur de furto facto in eorum stabulis. 2. 4. V. X. Z.
Stabulum ad domum non pertinet. 2. 10. P.

STATVS.

Statum ingenuorum diffamari periniquum est. 1. 8. B.
Et diffamanti terminus assignatur. ibidem.

STATERA.

Per falsas Stateras Annona oneratur. 2. 13. Y.

STELLIONATVS CRIMEN.

Stellionatus crimen legitimum non est, neque publicis, neque priuatis actionibus continetur. 2. 14. A. B.
Iudicium stellionatus non est famosum, sed infamiam irrogat. 1. 14. C.

Stel-

Stellionatus ibi obijcitur, vbi titulus criminis deficit. 2.14.F.
Stellionatus tenetur, qui dissimulando res pignori tradit. 2.14.G.H.
Stellionatus tenetur, qui scienter rem alienam pignori dedit, aut obligauit. 2.14.M.
Declara. *ibidem.*
Ad effugiendum periculum stellionatus prædici debet rem alteri non esse obligatam. 2.14.N.
Stellionatus propter creditoris calliditatem, datur. 2.14.P.
Qui teneantur hoc crimine. 2.14.Q.R.S.T.
Stellionatus obijcitur ei, qui dolo aliquid fecerit. 2.14.X.
Quod in priuatis delictis est actio de dolo, in crimine stellionatus est prosecutio. 2.14.X.

STVPRVM.

Stuprum generale nomen est, sed propriè est virginum illicita defloratio. 2.27.E.F.G.
Stuprum etiam in vidua honesta, in virgine nondum viri potente, & in puero committitur. 2.27.H.I.L.
De stupro quis accusare potest. 2.27.M.
Vide *in verbo* Puer.

SVGGESTIO.

Quid sit suggestiuè interrogare. 3.11.BB.

SVMPTVS.

Citati non venientes ad sumptus tenentur. 2.15.E.

SVPPLICIVM.

Post probationem delicti, supplicium secundùm quod exigit delictum, imminet. 3.6.K.
Ei, qui ad supplicium ducitur, prouocare permittitur. 4.5.F.
Supplicium quoque differendum est, etiã sit damnatus nolit eius appellationem admitti. 4.5.H.

SVSCIPERE.

Suscipere differt à receptare. 2.8.A.
Susceptores rerum furatarum puniuntur, vt receptatores. 2.8.G.
Quis dicatur suscepisse rem furatam. 2.8.H.

SVSPICIO.

Ex suspicionibus non debet quis damnari. 2. 30. G. H.

SVPPOSITIO PARTVS.

Partus suppositio nullo temporis spatio praescribitur. 1. 14. M.

T.

TACERE.

REus omninò tacens, pro contumace habetur. 3. 5. M.

TELVM.

Telorum appellatione veniunt omnia, quibus homines nocere possunt. 2. 19. N.

TEMERITAS.

Temeritas accusatorum arguitur. 1. 13. S. 1. 17. A. & 2. 1. BB.

TEMPVS.

Tempus diuturnum in reatu poena subleuat. 1. 14. C.

Melius est occurrere in tempore, quàm post exitum vindicare. 2. 4. C.

Ex diuersitate locorum, varium tempus Reo absenti constituendum est. 4. 10. C.

Prohibitum ad tempus, post tempus videtur esse concessum. 4. 11. G.

TERGIVERSATIO.

Tergiuersatio est desistentia ab accusatione. 1. 17. A.

TERRITIO.

Terror armorum sufficit, vt armata vis facta videatur. 2. 19. L.

Territio leuis non pertinet ad quaestionem. 3. 11. B.

Puniuntur Rei, vt alij etiam deterreantur. 2. 5. P.

TERMINVS.

Diffamanti alienum statum, terminus assignatur ad probandum de iure suo. 1. 8. B.

Vide *in verbis Sarcinulae, & Defensio.*

TESTAMENTVM.

Falsum Testamentum id dicitur, quod si adulterinum non esset, verum diceretur. 2. 26. D.

Testamenta deportatorum, & ad bestias condemnatorum

torum

torum, ac interdictorum, non valent. 4. 15. L.

TESTIS, TESTIMONIVM.

Nulla melior probatio est, quàm per testes vndique idoneos. 2. 30. F.

Et qui sint. ibidem I.

Testibus non testimonijs credendum est. 2. 30. L.

Testes sunt apud Iudicem repræsentandi, & quare. 2. 30. M.

Qui testificata didicerit vlteriorem Testium productionem non habet. 3. 7. D.

Testes in causa criminali, separato, & ante iudicium audiendi sunt. 3. 8. A.

Ad Testes alijs forsan locis degentes legitimandos, debet, vel ipsum Reum, vel eius Procuratorem ibi destinari, & quare. 3. 8. D.

Testis interrogatus dicitur non solùm qui à Iudice, sed & etiam qui à Reo interrogatur. 3. 8. E.

Testes in legitimatione denuò iurare debent, & quare. 3. 8. H.

Si Testis fuerit conditione arenarius, hoc est infamis sine tormentis eius testimonio credendum non est. 3. 8. O. & 3. 11. V.

Testes idonei non videntur ij, quibus imperari potest, vt testes fiant. 3. 11. BB.

Testium fides diligentèr examinanda, scilicet circa dicta, & circa personas. 3. 10. CC.

Testes non debent per eumdem præmeditatum sermonem deponere. 3. 10. EE.

Testes, qui in facto interuenerunt, si mendaces sunt torquendi sunt. 3. 11. AA.

Qui diuersa Reo, & actori testimonia præbuit, falsi tenetur. 2. 26. F.

Testimonium vnius hominis admitti non debet. 3. 11. M.

TORTVRA, TORMENTVM.

Cum Iudices ex indicijs ad tormenta putauerint veniendum, id facere debent, si personarum conditio patiatur. 3. 10. X.

Tormenta inferri non debent, nisi præcedant ex sce-

lere

lère argumenta verisimilia. 3. 10. C.
A Tormentis pro veritate habenda non est incipiendum. 3. 11. O.
In torquendis Reis ab eo primum incipitur, qui timidior, vel teneræ ætatis sit, & a suspectis. 3. 11. N. O.
Seruata personarum conditione, nimirum si sint pueri, senes, infirmi, serui, aut liberi. 3. 12. B. & seqq.
Tortura quando repeti oporteat. 3. 11. P. Q.
Tormenta habenda sunt, non quanta accusator postulat, sed vt ratio exigit. 3. 11. S.
Reus in tortura pendens non est interrogandus in specie, sed in genere de delicto. 3. 11. Z.
Torturæ locus non videtur, nisi pœna pro delicto futura sit corporalis. 3. 12. L.
Et delicta sint capitalia. ibidem, B.
Tormentorum genera varia sunt, & quæ. 3. 12. A.
Reus torqueri debet, quando alijs probationibus, veritas illuminari non possit. 3. 13. A.
Tortura res periculosa est. 3. 13. D.
Dictum vulnerati non sufficit ad torturam, & quare. 1. 13. F.
Confessio extraiudicialis sola non sufficit ad torturam, & quæ requirantur. 3. 13. H.
Res furtiua reperta penes aliquem, non sufficit ad Torturam, & quæ requirantur. 3. 13. I.
Indicia plura, & verisimilia, non vnicum, desiderantur ad torturam. 3. 13. B. C.
Vide in verbo Quæstio.

TRANSACTIO, TRANSIGERE.

Transactio cum parte super crimine fieri potest. 4. 11. I.
Præses Prouinciæ existimabit vtrum de dubia lite transactio fieri oporteat. 4. 11. L.
Transigere de crimine capitali excepto adulterio potest. 4. 11. N.
Transigi non potest in delictis publicis, quæ sanguinis pœnam ingerunt, citra falsi accusationem. 4. 11. O.

TRAN.

TRANSFVGA.

Contra Transfugas procedi potest, uti contra Reos læsæ maiestatis. 2. 16. N.O.

Transfuga, qui alios transfugas indicauit, punitur. 4. 12. D.

TVMVLTVS.

Authores tumultus, pro qualitate dignitatis puniuntur. 2. 16. DD.

TVRBA.

Turba dicitur, si plures sint, puta decem, aut quindecim. 2. 5. I.

Qui in turba cum telis effregerint, expilauerint, capite puniuntur. 2. 4. II.

TVTOR.

Tutores, & Curatores quando excusantur à calumnia. 1. 16. G.

Tutor non rebus tantùm, sed etiam moribus datur. 2. 27. PP.

Tutor stuprans pupillam deportatur, & bona eius proscribuntur. 2. 27. QQ. & seqq.

Si Tutor, vel Curator pupillam, vel adultam suam sibi, vel filio suo in matrimonio collocauit, infamis est, & quare. 2. 27. SS.

V.

VAGARI.

Vagari non debet cum discrimine alienæ existimationis, qui famosam intendit actionem. 2. 10. T.

Et quare. 2. 10. V.

VENDERE.

Qui puerum ingenuum vendidit, vbi degit, ibi causa cognosci debet. 2. 25. BB.

Qui duobus eamdem rem vendit, pœna falsi coercetur. 2. 26. I.

VENENVM, VENEFICIVM.

Quis plecti potest de veneficio. 2. 24. S.

Venenum præbens necandi causa, & qui illud fecerit, vel vendiderit, de veneficio plecti potest. 2. 24. S.

Plus est hominem veneno necare, quam gladio occidere. 2. 24. T.

VENIA.

Venia, deprecantibus ob ignorantiam rarò datur. 2. 26. T.
Veniam meretur, qui pecuniam pro sententia obtinenda dedisse dicat. 4. 4. H.
Veniæ facilitas incentiuum tribuit delinquendi. 4. 11. F.
Venia dignus est, qui se Curiæ patefecit. 4. 12. F.
Venia datur valetudini affectioni parentum in materia fractionis finium. 4. 15. C.

VERBA.

Verba cum effectu sunt accipienda. 2. 20. B.

VERBERATIO.

Differt verberare à pulsare. 2. 10. P.

VERITAS.

Qui veritate cognita in lite non perseuerauit, non dicitur desistere. 1. 17. D.
Iudices debent veritatem quærere. 2. 31. I.
Veritas excutienda est ex ipsa Rei voce. 3. 5. I.
Ad veritatem illuminandam multum facit, cuius existimationis sit Reus in Ciuitate. 3. 5. I.
Ad veritatis fidem inuestigandum acta publicantur. 3. 7. B.

VIDVA.

Viduæ, quæ intra annũ luctus ad secundas nuptias transeunt infamiam contrahunt. 4. 13. G.

VINCVLA.

Reus confessus in vincula publica conÿciendus est. 3. 2. E.
Ei, qui in vinculis manet, succurritur, & quomodo. 3. 3. C.
Vinculorum appellatione latius accipitur, & quomodo. 3. 3. C. D.
In Vinculis eos etiam accipimus esse, qui ita alligati sunt, vt sine dedecore in publicum apparere non possunt. 3. 3. D.

VINVM.

Qui Vinum spurcauerit, Aquilia tenetur. 2. 9. BB.

VIS, VIOLENTIA.

Iudex prius de possessione pronunciare debet, & postea

ftea de crimine violentiæ cognoſcere. 1. 12. N. 2. 19. T.
Qui occaſione data vim eſt commiſſurus, tenetur. 2. 5. F.
Vis quid ſit. 2. 19. A.
Magiſtratus, vim iure videtur inferre. 2. 19. B.
Vim inferre quomodo dicitur. 2. 19. C.
Vis differt à metu, & quomodo. 2. 19. D.
Vis duplex eſt, publica, & priuata, & quæ. 2. 19. G.
Arma Domi, vel in agro retinens præter vſum venationis, &c. de vi publica tenetur. 2. 19. G.
Pœna vis publicæ quæ ſit. 2. 19. Q. R.
Damnati de vi priuata, pars tertia bonorum publicatur. 2. 19. BB.
Eximitio quandam violentiam ſignificat. 2. 20. A.
Qui vi eum eximit. qui in ius vocatus eſt, tenetur in factum quanti interfuit actoris eum ſiſti. 2. 20. C.
De Eximitione, Vide *in lib. 2. tit. 20. per totum.*
Quando vis in iudicio fuerit liquidè probata, quæſtio proponi poteſt. 2. 29. L.
Sub vno nomine violentiæ multa facinora continentur. 4. 5. R.

VOLVNTAS.

Voluntas delinquendi vti effectus punitur. 2. 16. L.
In maleficijs, voluntas, non exitus ſpectatur. 2. 23. I.
Voluntas pernicioſa libidinis extra ordinem punitur. 1. 13. E.
Qui ſuam voluntatem implet, ſatis dicitur ei quæſitũ. 3. 14. L.

VSVS.

Vſus falſæ teſtationis punitur. ſi Iudex eius fidem ſecutus eſt. 1. 7. H.
Vſus rei alienæ cum lucro facit furtum. 2. 3. D.
Prodeſt inſtrumenti falſi vſu ſe abſtinuiſſe, niſi fuerit falſi machinator. 2. 26. CC. & ſeqq.

VSVRA.

Si quis vſuram acceperit rapinam facit. 4. 13. M.
Vſurarius infamis eſt ipſo iure. 4. 13. E.

VVLNVS, VVLNERATVS.

Ex pluribus vulneribus vno impetu illatis, vna tan-

tantam actio erit de occiso. 2. 2. H.
Vulnerati remissio, eiusq; testimonium in praeiudicium iuris publici non attenditur. 3. 12. G.
Dictum vulnerari non sufficit ad torturam, & quare. 3. 13. F.

VXOR.

Vxor auferens res mariti, non furti, sed rerum amotarum actione tenetur, atque etiam furti, & quando. 2. 4. N. O.
Vxor non agit pro iniuria facta viro, & quare. 2. 11. D.
Vxor de matrimonio suo violato à viro queri potest. 2. 27. V.

FINIS.

ERRATA. CORRIGE.

In Procemio §. Ad instar nulla — nullam

Lib.	Tit.	Litera	Errata	Corrige
I.	4.	L.	se	sed
	5.	B.	fasis	falsis
	6	T.	imueniente	interueniente
			cassatione	cessatione
	8.	D.	instituerant	instituerat
	11.	L. in marg. *tit.16.*		*tit.* 17.
	12.	I.	crimine	crimen
		M. in marg. §. *quod illicitè ff. de pub.*		§. *denique ff. hoc titulo*
	14.	F.	quinquennio	quinquennium
	16.	L.M. in marg. *l. si quis*		*l. quæsitum.*
II.	10.	S.	seruis	serui
	17.	A. in marg. *peculatus*		*de Ambitu*
	21.	R.	probatum	prolatum
			adscribendæ	adscribendo
III.	4.	H. in marg. *quãuis tamen*		*quamuis*

